DEVRE: II CİLT : 21 İÇTİMA SENESİ : III

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

47 nci İçtima

30 . 1 . 1926 Cumartesi

Münderecat

	Sayfa
1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI	294:295
2. — EVRAKI VARİDE	295
Azayı Kiram muamelâtı	295
1. — Doktor Adnan Beyin İstanbul Mebusluğundan istifası	295
Lâyihalar	295
1. — Türkiye İle Rusya'da dağınık bir halde kalmış olan harp esirlerinin «tebaa sevki» muamelesine tabi tutulmaları hakkında kanun lâyihası (1/827)	295
2. — Demir ve kömür madenlerini işletmek ve dört senede sarf edilmek üzere Ticaret Vekâletine 18 milyon lira tahsisat itasına dair kanun lâyihası (1/828)	295
Mazbatalar	295
1. — Şahsî vergi hakkında (1/738) numaralı kanun lâyihası ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları	295
2. — Mülkiye harcırah kararnamesinin yirmi yedinci maddesinin ikinci fıkrasının tadili hakkında (1/787) numaralı kanun lâyihası ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları	295
3. — Vakti mesaî haricinde çalışan orman cibayet, muamelât ve kontrol memurlarına verilecek ücurat hakkında (1/687) numaralı kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	295
4. — Biga Mebusu Şükrü Beyin; 11 Kânunusani 1339 tarih ve 295 numaralı Kanunun altıncı maddesine bir zeyil ilâvesi hakkında (2/487) numaralı teklifi kanunîsi ve reddine dair Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları	295:296
5. — 1341 senesi Muvazenei Umumiye Kanununun kırk birinci maddesinin tefsirine dair (3/537) numaralı Divanı Muhasebat Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları	296
Tezkereler	296
1. — Teşkilâtı Esasiye Kanununun kuvvei kazaiyyeye mütedair olan dördüncü faslının elli dördüncü ve yüz üçüncü maddeleri münderecatına nazaran âşar nizamnamesinin hinî meriyetindeki şekli hükümet itibariyle mevzu olan kuyudun mevadı esasiyei kanuniye ahkâmına göre verilen hükümlerde kabiliyeti tat-	

Sayfa

bikiye olup olmadığının tefsiri hakkındaki tezkerenin tesrii intacına dair Başvekâlet tezkeresi (3/558) 296

2. — Karadeniz Boğazı Tahlisiye İdaresi 1341 senesi Bütçe Kanununda vaki sehvin tashihi hakkında Divanı Muhasebat Riyaseti tezkeresi (3/559) 296

Takrirler 296

1. — İzmir Mebusu Mahmut Celâl ve Kâmil Beylerin; İzmir - Bergama yolunun turuku umumiye meyanına ithaliyle tamir ve inşası temenniyatına dair takriri 296

2. — Mardin Mebusu Ali Rıza ve Abdürrezak beylerin; Sabık Mardin Mebusu merhum Derviş Beyin ailesi efradının memleketlerine sevk edilebilmelerinin temini ricasına dair takriri 296

Rey istihsali 296

1. —12 Şubat 1340 tarih ve 410 numarah Sayım Kanununun altıncı maddesinin muaddil Kanunun tayini esami ile ikinci defa reye vazı 296, 320:321

Sayfa

2. — Hudut ve Sevahil Sıhhiye Müdüriyeti 1341 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanunun tayini esami ile ikinci defa reye vazı 296, 322:323

3. — Muhassesatı Zatiye Müdüriyeti 1341 senesi bütçesine tahsisatı munzamma ilâvesine dair kanunun tayini esami ile ikinci defa reye vazı 296, 324:325

3. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD . 296

1. — Emvali gayrimenkulenin muamelâtı tasarrufiyesinde tapu senadatiyle kayıtlarına alâkadarının fotoğrafilerinin ilsak olunmasına dair (1/771) numarah kanun lâyihası ve Tapu Encümeni mazbatası. 296:301

2. — Kazanç Vergisi hakkında (1/736) numarah kanun lâyihası ve Ticaret ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları 301:319

BİRİNCİ CELSE

Bed'i Müzakerat; saat : 14,30

REİS : İsmet Bey

KÂTİPLER : Ragıp Bey (Zonguldak), Hakkı Bey (Van)

REİS — Celseyi açıyorum efendim,

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

REİS — Zaptı sabık hulâsası okunacaktır:

Kırk Altıncı İçtima

27 Kânunusani 1926 Çarşamba

Birinci Celse

İsmet Beyin tahtı riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve kabul ve evrakı varide ait oldukları mahallere havale olundu. Memurin muhakemat kanunu ile harb neticesi hayat ve mematı meçhul olanlar hakkındaki tekliflere müteallik mazbatalar kıraat ve kabul edildi. Meclis heyeti tahririyesini teşkil eden memurine birer kıta İstiklâl Madalyası itası hakkında riyaset tezeresi müzakere ve red olundu. Mahsubu Umumî Kanununun bazı maddelerini muaddil kanun ikinci defa olarak tayini esami ile reye vaz edildi. Müteakiben ruznameye geçilerek Sayın Kanununun 6 ncı maddesini muaddil kanun lâyihası müzakere ve aynen kabul ve kanunun heyeti umumiyesi tayini esami ile reye vaz olundu ve berayı teneffüs celse tatil edildi.

İkinci Celse

İsmet Bey tarafından küşad edilerek Mahsubu Umumî Kanununun dördüncü maddesine bir fıkra tezyiline, Hudut ve Sevahil Sıhhiye bütçesinde mü-

nakâle icrasına ve Muhassesatı Zatiye bütçesine tahsisatı munzamma itasına mütedair kanun lâyihaları müzakere ve kabul ve heyeti umumiyeleri tayini esami ile reye vaz edildi.

Meskûkât darbı hakkındaki Kanunun ikinci maddesine mütaallik ve tefsiri mutazammın mazbata dahi müzakere ve kabul olundu. Badehu reye vaz edilmiş olan kanunlardan yalnız Mahsubu Umumî Kanununun bazı maddelerini muaddil Kanunun ekseriyetle kabul edildiği ve diğerlerine ait ârada nisap olmadığı bittebliğ Cumartesi günü içtima edilmek üzere celse tatil olundu.

REİS — Efendim, zaptı sabık hulâsası hakkında bir mütalâa var mı? Zaptı sabık hulâsası kabul edilmiştir.

2. — EVRAKI VARİDE

Azayı Kiram Muamelâtı

1. — Doktor Adnan Beyin İstanbul Mebusluğundan istifası.

REİS — Okunacak,

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

3 . 1 . 1926 tarih ve 32/52 numaralı tahriratı Riyaset penahileri arızai cevabiyesidir.

Ahvali Sıhhiyemin ifayı vazifeye mani olacak halde devamı hasebiyle İstanbul Mebusluğundan istifa ettiğimi arz eylerim efendim.

Doktor
Adnan

Lâyihalar

1. — Türkiye ile Rusya'da dağınık bir halde kalmış olan harb esirlerinin «tebaa sevki» muamelesine tabi tutulmaları hakkında kanun lâyihası. (1/827)

REİS — Hariciye Encümenine havale edilmiştir.

2. — Demir ve kömür madenleri işletmek ve dört senede sarfedilmek üzere Ticaret Vekâletine 18 milyon lira tahsisat itasına dair kanun lâyihası. (1/828)

REİS — Ticaret ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale edilmiştir.

Mazbatalar

1. — Şahsî vergi hakkında (1/738) numaralı kanun lâyihası ve kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları.

REİS — Ruznameye alıyoruz.

Efendim, şahsî vergi hakkında encümen müstaceliyet teklif ediyor. Müstaceliyeti kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

2. — Mülkiye Harcırah Kararnamesinin yirmi yedinci maddesinin ikinci fıkrasının tadili hakkında (1/787) numaralı kanun lâyihası ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları.

REİS — Ruznameye alınmıştır.

3. — Vakti mesai haricinde çalışan orman cibayet, muamelât ve kontrol memurlarına verilecek ücurat hakkında (1/687) numaralı kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye encümeni mazbatası.

REİS — Ruznameye alınmıştır.

4. — Biga Mebusu Şükrü Beyin; 11 Kânunusani 1339 tarih ve 295 numaralı Kanunun altıncı maddesine bir zeyil ilâvesi hakkında (2/487) numaralı teklifi kanunisi ve reddine dair Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları.

REİS — Okunacak :

Riyaseti Celileye

11 Kânunusani 1339 tarihli ve 295 numaralı Kanunun altıncı maddesiyle tarifei asliyenin 12 misli üzerinden gümrük resmine tabi tutulan yaprak sigaralarla enfiyeden tarifei asliyede muharrer miktar resmin alınmasına dair Biga Mebusu Şükrü Beyin teklifi kanunisi Kavanini Maliye Encümeni mazbatasiyle birlikte ve Maliye Vekili Hasan Bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu. Yaprak sigaralarla enfiyenin 7 Mayıs 1337 tarihli ve 122 numaralı Kanunun birinci maddesiyle tamamen memleketimize ithali men edilmiş iken bilâhare 11 Kânunusani 1339 tarihli ve 295 numaralı Kanunun altıncı maddesiyle tarifei asliyenin oniki misli üzerinden resme tabi tutularak ithali memnuiyeti refedilmiş idi. Gerek bidayeten vazolunan memnuniyet gerek bilâhare bu memnuiyetin refiyle gümrük resminin oniki misle iblâğı yaprak sigara ve enfiyenin mükeyefattan ve lüks mevadında olmasına mebni olup bu kabil mevadın tahdidi ithali veya yüksek tarifeye tabi tutulması siyaseti iktisadiyemize muvafık bir tebdir olduğu gibi, halen yaprak sigara ve enfiyenin ithalini teşvik için hiç bir sebebi ciddi mülâhaza edilememiş olduğundan encümenimizce de Kavanini Maliye Encümeninin noktai nazarına iltihak edilerek teklifi vakiin ademi kabulü hususunun Heyeti Celileye arzı karargir olmuştur.

27 Kânunusani 1926

Reis Vekili
Çankırı
Mustafa Abdülhalik

Mazbata Muharriri
Çatalca
Şakir

Kâtip	**Aza**
Konya	**Isparta**
Fuat	**Mükerrem Bey**
	Hini imzada bulunmadı
Aza	**Aza**
Zonguldak	**Gaziantep**
Ragıp	**Ahmet Remzi**
Aza	**Aza**
Konya	**Kırşehir**
Kâzım Hüsnü Bey	**Yahya Galip**
Hini imzada bulunmadı	
Aza	**Aza**
Kütahya	**Giresun**
Mehmet Nuri Bey	**Kâzım Bey**
Hini imzada bulunmadı	**Hini imzada bulunmadı**

Aza
Maraş
Mithat

ŞÜKRÜ BEY (Biga) — Efendim, bunun hakkında söz istiyorum.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ NAMINA MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Reis Bey müzakere açılacaksa ruznameye alınsın.

REİS — Efendim, Muvazenei Maliye Encümeni Mazbata Muharriri Beyin talebi üzerine bu mazbatayı ruznameye alıyoruz.

5. — 1341 senesi Muvazenei Umumiye Kanununun kırkbirinci maddesini tefsirine dair. (3/537) numaralı Divanı Muhasebat Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları.

REİS — Ruznameye alınmıştır.

Tezkereler

1. — Teşkilâtı Esasiye Kanununun kuvvei kazaiyeye mütedair olan dördüncü faslının elli dördüncü ve yüz üçüncü maddeleri münderecatına nazaran Âşar Nizamnamesinin hini meriyetindeki şekli Hükümet itibariyle mevzu olan kuyudun mevadı esasiyei kanuniye ahkâmına göre verilen hükümlerde kabiliyeti tatbikiye olup olmadığının tefsiri hakkındaki tezkerenin tesrii intacına dair Başvekâlet tezkeresi. (3/558)

REİS — Kanunu Esasi ve Adliye encümenlerine havale edilmiştir.

2. — Karadeniz Boğazı Tahlisiye İdaresi 1341 senesi bütçe kanununda vaki sehvin tashihi hakkında Divanı Muhasabat tezkeresi. (3/559)

REİS — Muvazenei Maliye encümenine havale edilmiştir.

Takrirler

1. — İzmir Mebusu Mahmut Celâl ve Kâmil Beylerin; İzmir - Bergama yolunun turuku umumiye meyanına ithaliyle tamir ve inşasi temenniyatına dair takriri.

REİS — Başvekâlete havale edilmiştir.

2. — Mardin Mebusu Ali Rıza ve Abdürrezak Beylerin; Sabık Mardin Mebusu merhum Derviş Beyin ailesi efradının memleketlerine sevkedilebilmelerinin temini ricasına dair takriri.

REİS — Başvekâlete gönderilmiştir.

Rey İstihsali

1. — 12 Şubat 1340 tarih ve 410 numaralı Sayım kanununun altıncı maddesini muaddil kanun.

2. — Hudud ve Sevahil sıhhıye müdüriyeti 1341 senesi bütçesinde münakâle icrasına dair kanun.

3. — Muhassesatı Zatiye müdüriyeti 1341 senesi bütçesine tahsisatı munzamma ilâvesine dair kanun,

REİS — Bunları tayini esami ile ikinci defa reyiâlinize vazediyorum.

Kabul edenler beyaz, etmeyenler kırmızı rey pusulaları vereceklerdir. Reylerinizi lütfen istimal buyurunuz!....

3 — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD

1. — Emvali gayrimenkulenin muamelâtı tasarrufiyesinde tapu senadatiyle kayıtlarına alâkadarının fotoğrafilerinin ilsak olunmasına dair (1/771) numaralı kanun lâyihası ve Tapu encümeni mazbatası. (1)

REİS — Şimdi ikinci müzakeresine başlıyoruz :

Emvali gayrimenkulenin muamelâtı tasarrufiyesinde tapu senatadiyle kayıtlarına alâkadarının fotoğrafileri ilsak olunmasına dair kanun.

Madde 1. — Emvali gayrimenkuleye ait her nevi muamelâtı tasarrufiye için tapu dairelerine müracaatla tapu senadatı istihsal edecek olanlar ile evvelce emvali gayrimenkule temellük ve teferru edenler tapu senedatiyle kayıtlarına fotoğrafi ilsak olunmasını ar-

(1) Birinci müzakereleri 37 ve 44 ncü içtimalardadır.

zu eylidikleri takdirde dört ve altı ebadında üç nüsha fotoğrafilerini tapu dairelerine tevdi edeceklerdir.

REİS — Efendim, birinci madde hakkında söz isteyen yok. Tadilname de yoktur. Reyizine arzediyorum. Birinci maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Birinci madde kabul edilmiştir.

Madde 2. — Tevdi olunacak fotoğrafilerden biri alâkadarının hüvviyet varakalarına diğeri emvali gayrimenkulenin tapu senetlerine, diğeri de kuyudu tasarrufiyeye bililsak resmî mühür ile tasdik olunacaktır.

REİS — Efendim, ikinci madde tadilname yoktur. İkinci maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Mevadı anife mucibince tapu senedatiyle kayıtlarına alâkadarının fotografileri ilsak edilmiş olan emvali gayrimenkulenin ashabı bilumum muamelâtı tasarrufiyede kura ve mahalle ilmühaberlerinin istihsal ve ibrazından varestedir.

Alâkadarın tarafından imlâ ve tasdik olunacak matbu iki kıta beyanname üzerine tapu dairelerince evvelce fotografileri ilsak edilmiş olan mutasarrıfların vesikası tasarrufiye ve hüvviyet varakaları kayıtları ile bittatbik muvafakati halinde beyannamenin bir kıtası Maliye Varidad Şubelerine tevdi olunarak ruhsat tezakiri kat olunduktan sonra talep olunan muamelâtı tasarrufiye icra olunacak ve esnayı takrirde muarrif ve şahit aranılmayacaktır? Ancak ecanip tabiiyeti hakkında mensup olduğu konsülâtolardan usulen ilmühaber alacaklardır.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, bir sual soracağım.

REİS — Kimden efendim?

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Encümenden: Efendim, bu maddenin birinci müzakeresinden sonra arkadaşlar arasında bazı noktalarının izaha muhtaç olduğu anlaşıldı. Onun için encümen veya hükümetten bu noktaların izahını rica ediyorum. İzah edilecek nokta şudur. Fotografilerin ilsakından sonra şimdiye kadar ibrazı müteamel olan ilmühaberlerin ilgasından bahsediliyor. Halbuki fotografiler şüphesiz hüviyeti ve şahsı ispata medar olabilir. Tasarrufu isbat edecek kıymeti yoktur. Her hangi bir mülk veya arazinin o fotograf sahibine aidiyeti, diyer bir vesika ile ayrıca isbat olunması lâzım gelir. Böyle olduğunu ilerde tefsire mahal kalmamak üzere kürsüden söylenmesine lüzum görüyorum.

REİS — Efendim, encümenin buna dair mütalâası var mı?

TAPU MÜDÜRÜ UMUMİSİ HACI SALÂHATTİN BEY — Malumuâlileridir ki efendim, muamelâtı tasarrufiyede evvelemirde tasarruf sahibi mahallesinden ilmühaber alacak ve fotografiside ilsak edilecek ve o senet sahibi o adam olduğu ve kendisinin o tasarrufun sahibi olduğu ayrıca tasdik edilecek. Ondan sonra Tapu dairelerine müracaata senedine ve kaydına fotograf ilsak edilecek ve bu suretle o malın mutasarrıfı ve o fotograf sahibinin o adam olduğu tesebbüt ve tahakkuk edecektir. (Kâfi sesleri.)

HASAN FEHMİ BEY (Gümüşane) — Efendim, zannederim ki verilen cevapta bir nokta yine mühmel kalıyor. Birinci defa bu muamele yapıldıktan sonra artık ikinci defa mahalle ilmühaberine lüzum kalmıyor.

TAPU MÜDÜRÜ UMUMİSİ HACI SALÂHATTİN BEY — Evet hacet yoktur.

REİS — Efendim üçüncü madde hakkında Tahir Beyin tadilnameleri var, okunacak:

Riyaseti Celileye

Mevadı anife mucibince tapu senedatiyle kayıtlarına alâkadaranın fotografisi ilsak edilmiş olan emvali gayrımenkulenin ashabı, bilumum muamelâtı tasarrufiyede kura ve mahalle ilmühaberlerinin istihsal ve ibrazından varestedir. Alâkadarın tarafından imlâ ve tasdik olunacak bir kıta beyanname üzerine tapu dairelerince evvelce fotografileri ilsak edilmiş olan mutasarrıfların vesikayı tasarrufiye ve hüviyet varakaları kayıtları ile bittatbik muvafakatı halinde talep olunan muamelâtı tasarrufiye icra olunacak ve esnayı takrirde muarrif aranılmayıp fakat farığın sattım ve bedelini tamamen aldım dediğimi istima edecek iki şahit hazır bulunacaktır. Ancak ecanip tabiiyeti hakkında mensup olduğu konsülatolardan usulen ilmühaber alacaklardır. 3 ncü maddenin bu veçhile tadilini teklif eylerim.

Giresun Mebusu
Tahir

Riyaseti Celileye

«Mevadı anife mucibince tapu senedatiyle kayıtlarına alâkadaranın fotografisi ilsak edilmiş olan emvali gayrimenkulenin ashabı, bilumum muamelâtı tasarrufiyede kura ve mahalle ilmühaberlerinin istihsal ve ibrazından varestedir. Alâkadaran tarafından imlâ ve tasdik olunacak matbu bir kıta beyaname üzerine tapu dairelerince evvelce fotoğrafileri ilsak edilmiş olan mutasarrıfların vesikai tasarrufiye ve hüviyet

varakaları kayıtlarıyle bittatbik muvafakati halinde beyanname Maliye Varidat Şubelerine tevdi olunarak ruhsat tezakiri kat olunduktan sonra talep olunan muamelâtı tasarrufiye icra olunacak ve esnayı takrirde muarrif aranılmayıp fakat fariğin sattım ve bedelini tamamen aldım dediğini istima edecek iki şahit hazır bulunacaktır. Ancak ecanip tabiini hakkında mensup olduğu konsülatolardan usulen ilmühaber alacaklardır.» Üçüncü maddenin bu veçhile tadilini teklif eylerim.

Giresun
Tahir

TAHİR BEY (Giresun) — Müsaade ederseniz takririmi izah edeyim. Efendiler bendenizin takririm ikidir. Birinci takririm kabul buyurulacak olursa ikinci takrire lüzum yoktur. Birinci takririm şudur: Muamelâtı tasarrufiye yapılmak için varidat şubelerine uğramaya lüzum yoktur. Çünkü varidat şubeleri tahsildarları marifetiyle vergilerini, alacaklarını vaktiyle takip ve tahsil ederler. Bunun imkânı vardır. Muamelâtı tasarrufiyeyi işkâl ve tehir etmek doğru değildir. Bendeniz ısrar etmiyorum. Eğer Maliye Vekili Beyefendi bunu kabul buyurmazlarsa ikinci takririmi veriyorum ki, bunda fotoğrafileri vaktiyle kayıtlarına ve tapu senedatına ve hüviyet cüzdanlarına da ilsak olunmuş olanlardan muamelâtı tasarrufiye hengâmında artık muarrif aranmayacak. Muarrife lüzum yoktur, bu güzel. Fakat mutasarrıf olan bir şahıs oraya gidip de esnayı takrirde ben sattım ve paramı tamamen aldım dediğini işitecek iki tane şahidin behemal bulunması lâzımdır. Bunu çok rica ederim. Zira malûmu âlinizdir ki, muamelâtı tasarrufiye insanların en ziyade istinat etmiş oldukları servet ve maişetlerini temin eder bir keyfiyettir. Bunu bu kadar inceltmek, zayıtlatmak bendenizce tecviz olunacak bir şey değildir. Evvelce bu takrir muamelesi komisyonu mahsus huzurunda yapılıyordu. Sonra bu bazı külfetlerinden dolayı yalnız tapu memurinine tevdi edildi. Şimdi bir tapu memurunun önündeki hüviyet cüzdanlarında, tapu senedatında melsuk olan fotografilerin istediği gibi defterin sahifesini bir tarafından alıp öte tarafına kendi kendine geçirmeyeceğini kim bilir? Bu yalnız bir memurun vicdanına kalmıştır. Allahtan gayri bunu kimse mesul edemez. Eğer bir memurun yalnız vicdanına bu meseleyi tevdi ediyorsanız bunu da siz bilirsiniz. Bendeniz tehlikeli görüyorum.

Malûmu âlinizdir ki, on onbeş saatlik mesafedeki arazide köylülerin, kadınların ve ihtiyarların babalarından, dedelerinden irsen intikal eden bir çok hisseleri vardır. Bunları çok zamanlar tefrik edemezler. Bunları böyle idare ederler giderler. Fakat o daima bilir ki benim filan yerde babamdan yahut kocamdan, yahut karımdan bir hissei tasarufum vardır. Ben tapu idaresine gitmedikten sonra bunu benden kimse nez edemez. İşte bundan dolayı bir takım dolaşık muameleler vardır. Eğer şahit getirilirse herkes emin olarak bilir ki iki tane şahit gidecek. Fakat gidecek o iki şahit yalancı olabilirmiş, iki yalancı şahit getirdikten sonra adam dahi asılır. Şimdi yalancı şahit gelecek diye bir takım şahitleri ikameden vareste kalırsa müdevven kanunlarımızın içinde bir çok maddeler vardır ki, bir çok kuyudu ihtiraziye vardır ki yine şahite lüzum gösterir o halde onlara da lüzum kalmaz.

Onun için çok rica ederim, bu muamelâtı tasarrufiye çok ehemmiyetli bir şeydir. İki tane şahit behemahal bulunsun. Sonra malumu âliniz tapucular evlere giderek takrir almaya da mezundur. Bundan sonra on beş saatlik bir köye de gideceklerdir. Fakat buyuracaksınız ki, bunu yaptıktan sonra iki şahit dahi sahte olabilir. Artık öyle bir şeyi de düşünemeyiz. Hukuku tasarrufeyi biraz kavileştirelim, çok rica ederim. Birinci takririmi kabul ederseniz ikinci takririme lüzum kalmaz.

REİS — Efendim, kanunun ikinci müzakeresidir. Tahir Bey tadilname vermişlerdi. Tadilnamelerinde izah etmişlerdir.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Birinci takrire taraftar değilim.

ENCÜMEN NAMINA ALİ ŞUURİ BEY (Karesi) — Efendim, Tahir Beyin takririni hülâsa edecek olursak, geçen celsede kabul ettiğimiz metnin iki cihetine dokunuyor. Birinci takrir iki fıkrai hükmiyeyi ihtiva ediyor. Birinci fıkra diyor ki: Şahit aranmıyor, pekâlâ fotoğraf muarrif makamına kaimdir. Fakat şahide lüzum vardır. İkinci fıkrai hükmiyesi : Alâkadaranın tanzim ettiği beyannameler vergi dairelerine uğramasın. Doğrudan doğruya muamelâtı tasarrufiye seri ve serbest bir surette ikmal edilsin diyor.

Efendim, bu teklifi kanunî köylüyü ilmühaber istihsalinden vareste kılmak için verilmiştir. Şimdi fotoğraf ilsakı meselesi Heyeti Celilenin tasvibine iktiran eyledikten sonra bu müşkülât bertaraf edilmiş olur. Bundan maada ikinci bir fayda daha istihsal edilmek arzu edilmiş, bu varidat şubelerine uğramasın. Maliyenin varidat tahsilât daireleri vardır, muvazzaf ve mesul tahsildarları vardır. Bu kalû belâdan kalmış bir kanundur. Daha doğrusu İstanbul'un

vaktiyle vergisini vermeyip vermeyip de yazı ile on, on beş senede bir iradei seniye ile vergilerini af ettirdikleri sırada hasıl olmuş irade muktezasıdır. Maliye Vekili Beyefendinin muvazzaf, mesul adamları vardır. Elde Tahsili Emval Kanunu gibi keskin ve şedid bir kanun vardır. Tahsildarlar vaktinde matlubatını istihsal etsinler, fakat böyle âdeta zebunküşlük kabilinden muamelâtı tasarrufiye esnasında bütün bakayayı istifa etmesinler demek istiyorlar. Öyle mi Tahir Bey? (Handeler) (Öyle sesleri) Vakıa encümen bu noktada o kadar musır değildir.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Yalnız Maliye Vekili musırdır.

ALİ ŞUURİ BEY (Karesi) — Onu bilmem. İkinci noktaya gelince : Muarrif aranılmayacaktır. Mazbatamızın metninde diyor ki, muarrif ve şahit aranmayacaktır. Tahir Bey diyorlar ki, muarrif aranmayacaktır. Çünkü fotoğraf onun makamına kaimdir. Vesaiki tasarrufiyei daima mazmunu ile amel olunacaktır. Zaafa uğratıyorsunuz demek istiyorlar. Halbuki ben bunu pek varit görenlerden değilim. İki şahit tedarik etmektense memurun mesuliyetine tevdi etmek daha iyidir. Hatırı âlinizdedir ki, vaktiyle takrir komisyonları vardı. Âdeta bir cemmi gafir huzurunda takrir istima edilirdi. Fakat yine suiistimalden vareste kalamadı. Bunlar yakın vakitte ilga edilmiştir zannederim. Yani böyle kesretten bir isabet çıkmamıştır. Şu halde memuru mesulünün huzurunda bu iş yapılabilir. Muarrif aranmayacağı gibi şahide dahi lüzum yoktur. Bundan maada muarrifler pekâlâ bildiğiniz gibi kapıcılardır. Muarrifler derhal tedarik edilir. Onlar bayiin zatını tarif ettikleri gibi ferağ muamelesinin şahadetini de ifa ederler. Binaenaleyh vesikayı tasarrufiye bu hususta zaafa uğramamıştır. Maliye şubelerine uğrayıp uğramaması hakkında heyeti celilenizi hakem ittihaz ederiz.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, emvali gayrimenkulenin muamelâtı tasarrufiyesine taalluk eden gerek bu kanun gerek tapu dairelerinde mal sahibinin bizzat hazır bulunmayıp vekâlet suretiyle alım satım muamelesini yapabilmesi için evvelce geçen maddei kanuniye hiç şüphesiz bu muamelâtı tasarrufiyenin suveri tatbikiyesini istihdaf eden kanunlardır. Elyevm mevcut olan müşkülât fuzulî görülmüş ve bu kanun da müşkülâtın bazı aksamını orta yerden kaldırmak, muarrifler makamına kaim olmak üzere ihtiyarî fotoğraf ilsakını kabul etmiştik. Muamelâtı tasarrufiyenin icrasındaki suhulet hepimizin gayesidir. Kanunun sebebi sevki de budur. Fakat bir mülk veyahut musakkafattan birisi alınıp satıldığı zaman onun gerek hazinei maliyeye gerek ciheti vakfiyeye hatta belediyeye mevcut olan düyununun istiyfası için alım satım muamelesi güzel bir fırsattır.

Mevcut tekalifin bakayasını tetkik edecek olursak görürüz ki, vergi bakayası maalesef en ziyade arazi ve musakkafat vergisidir. Bunların tahsilinde; evet, hazinenin emrinde tahsil heyetleri mevcut olmasına rağmen yine birçok müşkülât bir çok esbabı mania hayluletiyle vergiler vakti zamanında tahsil edilemiyor. Seneden seneye bakayaya kalıyor. Her hangi bir gayrimenkulün alım satımı dolayısiyle onun ne kadar vergisi varsa derhal ve suhuletle istiyfa ediliyor. Çünkü mal satılıyor. O zamana kadar borçlu olan mutasarrıf para alıyor ve borçlarını defaten tediye edecek vaziyete geçiyor. Şimdi varidat dairelerine uğramayıp da vergisi alınmasın diyecek olursak bu fırsatı kaybetmiş oluruz. Belediyeler de aynı vaziyettedir. Bendeniz bu kısmın kalması taraftarıyım. Bu, vergilerin tahsilinde en ziyade kabiliyeti tahsiliye arz eden bir zamanın hululünde vergilerin tahsilini temin eden bir vaziyettir. Alım satım muamelâtında bu; büyük bir müşkülât değildir. Alım satım muamelesinde alınacak tezkere «vergileri tamamen tahsil edilmiştir. Borcu yoktur» dan ibaret bir kâğıttır. Bu kâğıdın verilmesi için de elimizden gelen suhuleti gösteriyoruz. Bendeniz o kısmın - müsaadenizle - kalması taraftarıyım.

Tahir Bey buyuruyorlar ki, muarrifler kalktı. Muamelâtı tasarrufiyenin, bir şahıstan diğerine intikali, ferağı artık memuru mesulünün elinde kalmış oluyor. Muarrifler nevama, hakikaten birinin satıp diğerinin aldığını tespit eden şahitlerdi. Bendeniz zannediyorum ki hilenin önüne geçmek istiyorlar. Birinin menkulü olarak dururken malı, kendisi olmaksızın kendi namından başka birisinin namına intikal eder gibi herhagi bir suiistimal ihtimalinin önünü kapamak için çare arıyorlar. Bendeniz zannediyorum ki muamelâtı tasarrufiyede muarriflerin mevcudiyeti, tahrir komisyonlarının kendi azası suiistimal yapmaya teşebbüs edenler varsa bunlara mani olmamıştır. Çünkü nihayet iki muarrif, iki şahit tedarik etmek herhalde kolay bir vaziyettir. Muamelâtı tasarrufiyenin tahavvülatı da her türlü iştibahtan ve ihtimalden âzâde olmak matluptur, herhalde şahit ikamesinde bir fayda hâsıl olacağına kani değilim. Tapu memurları kendi kendine ferağı icraya salâhiyettar değildir. Behemahal mal sahibinin talebine istinat eder.

Re'sen bunu yürütmek imkânı yoktur. Buna mani olacak başka tedabir aramak lâzım geliyorsa, bendeniz zannediyorum. İntikal sütununda bayi ve müşterinin beraber imza etmesi ortaya konulacak olursa mevcut olmayan bir ihtimal, bendenizce de tamamen ortadan kalkmış olur. Ya kendisi şahsen hazırdır, imza eder, yahut da kendi yoksa vekili, kendi namına izafeten satacaktır. Vekâlet olacak olursa esasen fotoğrafı iş için kâfi gelmez ayrıca vekâletname lâzımdır.

Bendeniz zannetmiyorum ki suiistimal kapısı açmış olalım. Şayet daha ziyade tetkik etmek lâzım gelirse bendenizin aklıma gelen; ferağ ve intikal muamelesinde bayi ve müşterinin defter üzerinde imza etmeleri lâzım gelir. (Zaten eder sesleri) Zaten de ediyorlar. O halde başka suiistimal kapısı kalmıyor gibi geliyor. Bendenizce iki şahit ikamesi Tahir Beyin tasavvur ettiği ihtimali ne azaltır ne önüne geçer. Belki zait bir müşkülât olabilir. Çünkü uzak bir yerden şahit tedarik etmek, tapu dairesine kadar getirmek herhalde kolay bir keyfiyet değildir. Belki ücreti tazammun eder. Bu teminatı doğrudan doğruya kuyudun esasında aramak daha doğru olur kanaatindeyim. Maruzatım budur. Herhalde vergi dairesinden (vergisi alınmıştır) demenin - ki bu vesikada meccanen verilir - bunun verilmesi vergilerin istiyfası için kıymetli bir fırsattır. Bu fırsatı nez etmek doğru değildir efendim.

TAHİR BEY (Giresun) Söz istiyorum Meclisi Âliyi tenvir etmek için.

REİS — Efendim, teklifiniz tavzih edilmiştir. Takrir esnasında iki şahit bulundurulmasını, varidat dairelerine uğratılmamasını teklif ediyorsunuz.

TAHİR BEY (Giresun) — Müşkülât yoktur. Mutasarrıfların lehindedir.

REİS — Tahir Beyin tadilnamesinin birisinde beyannameleirn bir kıta yapılarak varidat dairesine uğratılmaksızın muamelâtı tasarrufiye icrasını tekliften ibarettir. Beyannameler vergi dairelerine yalnız verginin alınması için değil, kıymetini öğrenmek için, mahlulıyetinin tespiti için, sökülüp yapılmış olup olmadığını analak için, mektumiyeti olup olmadığını analak için gider. Binaenaleyh vergi için gitmediği zaman bunlar için gidebilir. Bu noktalar izah edilmemiştir. Takririn diğeri de ferağ muamelesi esnasında şahit bulundurulmasını tazammun etmektedir. Bunları ayrı ayrı reye koyacağım : Esnayı takrirde şahit bulunup bulunmamasını ayrıca reye vazedeceğim. Varidat dairesine uğratılıp uğratılmamasını da ayrıca reyinize arz edeceğim.

Efendim; takrir esnasında şahit bulundurulmasını nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın... (Anlaşılmadı sesleri)

Efendim, üçüncü maddede muarrif aranılmamak ibaresi vardır. Binaenaleyh Tahir Bey (iki şahit bulunacaktır) şeklinde tadil teklif etmektedir. Bu tadili nazarı itibare alanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya almayanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya alınmıştır.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — O halde fotoğrafın manası nedir?

REİS — İkinci teklif beyannamelerin bir kıta yapılarak varidat dairelerine uğratılmamasıdır. Bunu nazarı dikkate alanlar el kaldırsın... Almayanlar el kaldırsın... Nazarı dikkate alınmamıştır.

Efendim, üçüncü maddeyi nazarı mütalâaya alınan takrir veçhile tashih etmek üzere Encümene veriyoruz.

Madde 4. — Fotoğrafilerin tapu senedatına ve kayıtlarına ilsak ve tasdik edilmiş olan emvali gayrımenkulenin muamelâtına dair salâhiyettar olan mercilerin tanzim edecekleri vekâletnamelere müvekkiller ile vekillerin fotoğrafileri bililsak mührü resmî ile bermimvali muharrer tahtim ve resimleri müvekkil ve vekillerin fotoğrafileri olduğu vekâletnamelerde tasrih olunacaktır. Bu surette fotoğrafileri ilsak ve tasdik edilmemiş olan vekâletnameler tapu idarelerince kabul edilmeyecektir. Şu kadar ki, müvekkilin bulunduğu mahalde fotoğrafi ahzi kabil olamadığı veyahut vekâletname vekilin gıyabında kabulüne mevkufen tanzim edilmiş olduğu takdirde fotoğrafı ilsak olunamayan vekâletnamelerin natık olduğu emri muamelede usulen ilmühaber istihsal olunacaktır.

REİS — Dördüncü madde hakkında tadilname yoktur. Dördüncü maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — İrs ve intikal muamelâtında Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde olan veresenin ve hakkı intikal ashabının adet ve hüvviyetleriyle tabiiyetlerini tasdik eden karye ve mahalle ilmühaberlerine ve ecanibin konsolatolardan istihsal edeceği ilmühaberlere verese, ashabı hakkı intikal ve ecanip, fotoğrafilerini ilsak ve arzu ettikleri takdirde hüvviyet varakalarıyle tasarruf kayıtlarına ve yedlerine verilecek senedata fotoğrafi ilsak ve tasdik olunur.

REİS — Beşinci madde hakkında tadilname yoktur. Beşinci maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — Eşkâli veçhiyede vehleten teşhise mâni olacak derecede tağayyürat vaki oldukça bu kanun ahkâmına tevfikan fotoğrafilerin tebdili mecburidir. Binaenaleyh eski ve yeni fotoğrafiler beyninde müşabehet görülemediği takdirde tapu dairelerince tayin ve tespiti hüvviyet için tahkikat ve tetkikatı lâzıma icra olunacaktır.

REİS — Altıncı madde hakkında tadilât yoktur. Altıncı maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — İşbu kanunun ahkâmı tarihi neşir ve ilânından bir ay sonra meriyülicradır.

REİS — Maddeyi kabul edenler el kaldırsın... Etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Efendim, üçüncü maddeyi muaddel şekilde okuyoruz.

Madde 3. — Mevadı anife mucibince tapu senedatıyle kayıtlarına alâkadaranın fotoğrafileri ilsak edilmiş olan emvali gayrımenkulenin ashabı bilumum muamelâtı tasarrufiyede kura ve mahalle ilmühaberlerinin istihsal ve ibrazından varestedir.

Alâkadaran tarafından imlâ ve tasdik olunacak matbu iki kıta beynname üzerine tapu dairelerince evvelce fotoğrafileri ilsak edilmiş olan mutasarrıfların vesikai tasarrufiye ve hüvviyet varakaları kayıtlarıyle bittatbik muvafakatı halinde beyannamenin bir kıtası Maliye varidat şubelerine tevdi olunarak ruhsat tezakiri katolunduktan sonra talep olunan muamelâtı tasarrufiye icra olunacak ve esnayı takrirde iki şahit bulundurulup konsolatolardan usulen ilmühaber alacaklardır.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Bir sual soracağım. Encümenin tespit ettiği maddenin bir noktasının izahı lâzımdır. Orada (Varidat şubelerine gönderilecek) diyor. Şimdiye kadar taamül şudur. Varidat şubelerinden başka belediyelere ve muvazenei hususiyeye gönderilir. Bunlar orada dahil midir, değil midir? (Tashihini rica ederim.)

ALİ ŞUURİ BEY (Karesi) — Hayır efendim, yalnız varidat daireleri dahildir.

REİS — Efendim, maddeyi tadil veçhile reyinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Etmeyenler ellerini kaldırsın... Madde kabul edilmiştir.

Madde 8. — Bu kanunun icrasına Maliye ve Adliye Vekilleri memurdur.

REİS — Maddeyi kabul buyuranlar ellerini kaldırsın... Etmeyenler ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir. Kanunun heyeti umumiyesini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler ellerini kaldırsın... Etmeyenler ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

TALÂT BEY (Ardahan) — Tapu Kanununun tecdidini hükümetten rica ederiz

REİS — Efendim, ruznamenin ikinci maddesinin müzakeresine geçiyoruz :

2. — Kazanç Vergisi hakkında (1/736) numaralı kanun lâyihası ve Tivaret ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları. (1)

REİS — Efendim, heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı? Kazanç Vergisi kanun lâyihasının heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen yoktur, Maddelere geçilmesini kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Kazanç Vergisi Hakkında Kanun

Madde 1. — Türkiye Cumhuriyeti hududu dahilinde icrayı ticaret ve sanat ve hirfet eden veya bu kanunda muharrer umur ve teşebbüsat ile iştigal eyleyen hakikî ve hükmî her şahıs işbu kanunda münderiç şerait dahilinde kazanç vergisine tabidir.

REİS — Birinci madde hakkında söz isteyen var mı? Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — Atiyizzikir hakikî ve hükmî eşhas kazanç vergisinden müstesnadırlar :

1. — Müellifler ve mütercimler, köy, gece ve çırak mektepleri muallimleri (yalnız bu nevi iştigallerden dolayı);

2. — Mahsulâtı arziyesini dükkân açmaksızın şehir ve kasabalarda, pazar ve panayır yerlerinde veya arazilerinin kâin bulunduğu çiftlik ve kariyelerde satan alelumum zürra bunların vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri;

3. — Mahsulâtı saydiyelerini ikinci fıkra dairesinde satan avcılar ve balıkçılar (Madrabazlar mükelleftir) ve vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri;

4. — Kendi hayvanatını ve bunların mahsulât ve mamulâtını ikinci fıkra dairesinde satanlar ve vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri;

---

(1) Zaptın sonuna merbuttur.

5. — Ziratta müstahdem rençberler, ecir olmayan balıkçı tayfaları, çobanlar ve hususî hanelerde umuru beytiye ile muvazzaf hizmetçiler;

6. — Bagcılar ve bahçıvanlar (Madrabazları mükelleftir);

7. — Dahilî memlekette millî ve beynelmilel mahiyette küşad edilip azamî bir seneden dûn bir zamanı muvakkate münhasır olan meşherler, panayırlar ve bu mahalde eşya satanlar (yalnız bu mahallerdeki satışlarından dolayı);

8. — Ticarî mahiyette olmayan kooperatifler;

9. — İkametgâhları dahilinde amele istihdam etmeksizin tezgâh kurup mensucat dokuyanlar;

10. — Kazalarla daha dûn taksimatı idarede icrayı sanat eden kadın ebeler ve hastabakıcılar,

11. — Sinni onbeşten dûn ve altmışbeşten efzun veya iki gözü âmâ ve mefluç veya el ve ayağının ikisinden veya birinden mahrum işçi ve müstahdemin ve seyyar satıcılar.

12. — Tekaüt ve eytam ve eramil maaş eshabı (Bu gibiler yalnız maaş ve hayat pahalılığı zammı namiyle aldıkları mebaliğden dolayı müstesnadırlar.)

13. — Hususî meccanin hastahaneleri, hususî verem sanatoryumları, hususî ilk tedrisat mektepleri, devletçe menafii umumiyeye hâdim olduğuna karar verilen muhtelif cemiyetler.

14. — Tahtı inhisarda bulunan mevaddı İnhisar İdaresince mukarrer fiyat ile satanlar (Yalnız bu satışlarından dolayı.)

15. — Kavanini Mahsusu ile veya devlet ile münakit mukavelelerine müsteniden temettü veya kazanç vergisinden istisnaiyeti kabul edilenler;

16. — Maksadı ticareti haiz olmayan her nevi cemiyetler ile siyasî fırkaların duhuliye ve aidat ve teberruatı;

17. — Beyneddüvel carî taamülâta ve hukuku düvel kavaidine tefikan sülera ve mümessilini ecnebiye konsoloslarla maiyetlerinde çalışan ve tebaai mahalliyeden olmayan müstahdemin. (Muamelei mütekabile suretiyle ve bu sıfatlarından dolayı.)

18. — Münhasıran devlete ait müessesat ve fabrikalar.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, istisnalar arasına iki fıkranın girmiş olmasından dolayı müteşekkirim. Birisi müellifler, mütercimler, köy ve gece çırak mektepleri muallimleri hakkındadır. Öbürü onüçüncü maddede hususî ilk tedrisat mekteplerine müteallik fıkradır. Yalnız bu birinci fıkradaki müellifler ve mütercimler tabiri gerek hükümetin gerek encümenin kabul ettiği istisnayı tamamen ifade etmekten acizdir. Bunun için küçük bir tadil değil, tavzih ricasında bulunacağım.

Bu maddeye ait olan esbabı mucibeyi okuduğumuz zaman görüyoruz ki Muvazenei Maliye Encümeni ilmî olsun, edebî olsun, fennî olsun bütün asar müellif ve mütercimlerini bu kazanç vergisinden istisna etmek istemiştir. Halbuki malûmu âliniz müellifler, bizim örf ve ıstılahımızca, yalnız kitap hatta bir nevi kitap vücuda getirenlerdir, kitap halinde neşri âsar edenlerdir. Meselâ ziraata ait herhangi bir bahsin müdafaası kastıyle neşredilmiş küçük bir risale sahibine müellif denilmez, muharrir denilir. Eğer bu fıkra bu şekilde kalacak olursa bu nevi muharrirler - ki esas itibarıyle müelliflerden farklı bir hizmet yapmazlar - istisnanın şümulü dahiline giremezler. Ondan başka hükümetin ve Muvazenei Maliye Encümeninin istisna etmekle isabet gösterdikleri bu müellifler yalnız kitap neşretmek suretiyle hizmetlerini, vazifelerini ifa etmezler. Bunlar bu teliflerini bazen makale şeklinde çıkarırlar. Faraza bir «Türk Yurdu» mecmuası vardır. Meselâ bir «Millî Mecmua» var, yahut burada bir «Hâkimiyeti Milliye» gazetesi vardır.

TUNALI HİLMİ BEY (Zonguldak) — Yahut Vakit Gazetesi vardır.

HAKKI TARIK BEY (Devamla) — Evet, yahut Vakit Gazetesi vardır. Bu müellifler yani müellif mesaisini gösterenler telif ettikleri, yazdıkları eserleri doğrudan doğruya kitapçıya götürülüp satmazlar, yahut kendi hesaplarına bastırmazlar. Bazen kitapçılara satmadan evvel onları makale makale neşrederler. Bugün memleketin mevcut teşkilâtı içinde en kolay neşir vasıtası da bu kabil mecmua ve gazetelere makale ve tefrika vermekten ibarettir. Bunun için maddenin şumulü dahilinde bulunması lâzım gelen bu nevi muharrirler; müellifler ibaresinin dar manası dahilinde yahut örf ve istilâh ile darlaşan sahası içinde kaybolurlar. Tatbikat sahasında korkarım ki onları da filân gazete veya filân mecmuada neşriyatta bulunduğundan dolayı vergiye tabi tutmak isteyeceklerdir. Halbuki maksadı esas bu değildir.

Meselâ herhangi bir tarih bahsi üzerinde tetkikat yapmış olan bir arkadaş eserini faraza kitapçıya götürdüğü vakit risale halinde neşrettirdiği takdirde bundan istifade ediyor, halbuki bunun mukabilinde «Türk Yurdu» mecmuasına vermiş ve bunun karşılığı 3 - 5 kuruş almış - ki kitapçıdan da alıyor - bu takdirde vergiye tabi tutulacaktır. Halbuki arz etti-

ğim gibi maksadı esas budur, Hasan Beyefendiyi temin etmek isterim : Maksadım, hiçbir vakitte gazetelerde istihbarat işleri ile çalışan, çalıştırılan muharrirleri istisna ettirmek değildir. Esasen dikkat ettim, bugün bu kabil müesseseler lâzım olduğu kadar vergi ile mükellef tutulmuştur. Bunun için burada müellifler ibaresinin yanına - belki tatbikatta suiistimale sebebiyet verir diye - muharrirler kelimesinin ilâvesini teklif etmiyorum, yalnız (müellifler ve mütercimler gibi mahsulâtı fikriye ve kalemiye vücuda getirenler) şeklinde veyahut bu yolda kitap ve makale ve eserler vücuda getirenler şeklinde bunun bir dereceye kadar - asıl maksadı hakikide budur - hudud ve şumulünün ifade edilmesini istiyorum. Esbabı mucibe, maruzatımı ifade eder şekildedir. Fakat bu fıkra daha dar bir şekilde göstermiştir. Zannediyorum ki maksat da budur.

Daha ziyade izah etmek lâzım gelirse içimizde neşri asar eden bir çok arkadaşlar görüyorum, faraza şimdi Velet Beyefendiyi görüyorum, Velet Beyefendi faraza herhangi bir kitapçı ile bir gazete neşretmiş olabilir, bundan dolayı müellif olmak itibarıyle vergiden muaf tutulacaktır, fakat bu makale, Türk Yurdunda neşredildiği takdirde - bu Türk Yurdunda çıkan bu makale ücret alsın veya almasın bu musarrah değildir - bundan dolayı bir kazanç vergisine tabi olacaktır, bittabi bu doğru olamaz, çünkü bu makalenin muharriri bir tetebbu eseri vücuda getirmiştir. Bu tetebbu eserini isterse makale şeklinde neşretsin, risale şeklinde neşrettiği vakit kendisini kazanç vergisinden muaf tuttuğumuz halde elbette makale neşretmiş olmasından dolayı kendisini istisna etmemiz lâzım gelir. Arz ettiğim budur. Hiçbir zaman şümullü bir teklifte bulunmuyorum, doğrudan doğruya mütercim ve müellif tabirlerinin şümulü dahilinde hangi mâna maksut ise, onların tetebbu mahsulü olan eserlerini, gerek gazete olsun, gerek risale olsun, gerek kitap olsun vergi ile mükellef tutmanın doğru olmadığını iddia ediyorum. Dikkat ettim; encümen bendenizin maruzatımı esas itibarıyle kabul etmiştir, maddede ufak bir noksan vardır, noksanın ikmal edilmesi için bir takrir takdim ediyorum. Baştan başa ziraat gibi maddeî haraseti müdafaa eden, himaye eden bir kanunun, böyle ilmî, fikrî hareseti de müdafaa edeceğine şüphe etmiyorum, kabulünü rica ederim.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, maruzatım kısa olacak her fıkra hakkında uzun uzadıya maruzatta bulunmak mecburiyeti vardır, Hakkı Tarık Beyefendinin noktai nazarını tatmin edecek kelime veya fikir ne olacaktır? Bu mühim bir meseledir. Kendileri de izah buyurdu ki; ister gazete muharriri olsun ister gazetenin sahibi olsun, ister ücreti maktua ile bir gazeteye yazı yazsın. Bunların muafiyetini kastetmiyorum buyurdular. Değil mi efendim?

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Evet efendim, doğrudur.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Yalnız telif ve tercüme mahiyetinde tam bir eser değil de herhangi bir mevzuu ilminin tetebbu mahiyetinde yazılmış bir yazı bir kitap halinde çıkmak lâzım değildir. Herhangi matbuat vasıtasıyle resaili mervute ile bu makaleyi neşrederse...

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Hatta şiirini...

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Evet, hatta şiirini neşrederse bundan dolayı vergi ile mükellef olmasın.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Çünkü kitap sahiplerini istisna ediyorsunuz.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Bir kere maktu ücret almak veyahut doğrudan doğruya gazetenin sahibi olmak itibarıyle gazetelere yazı yazan muharrirler müstesna değildir. İster muhabir olsun, ister muharrir olsun, bütün memurin vergi ile nasıl mükellef ise, herhangi bir sebeple eline bir temettü vasıtası geçiren de, emsaline kıyasen kazandığı para nispetinde bir mükellefiyete tabi olacaktır ki bu da tabiî ve âdilane bir şeydir.

Sonra ifadelerinde mahsulâtı fikriye ve kalemiyesini neşreden gibi bir şey buyurdular.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Mütercimler, müellifler gibi mahsulâtı fikriye ve kalemiye vücuda getirenler.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Bütün mesele bu kelimededir. Yani ben kendimi bir an için bir muharrir zarfediyorum, herhangi bir gazeteye yazı yazan bir adamım, bir gazetenin eciriyim, bana mahiye muayyen bir para veriliyor veyahut bir gazete sahibiyim. Bir teşebbüsü ticarî mahiyetinde olan gazetemi neşrediyorum, yazıyorum ve para kazanıyorum. Şimdi ben, mütercimle müellifler gibi mahsulâtı fikriye ve kalemiye sahibiyim dersem; ben de mahsulâtı fikriye ve kalemiyemle geçinen bir adamım. Kanun, fikrî mahsulât sahiplerinin tamamen istinaî olarak kabul etmiştir, neden beni mükellef tutuyorsunuz? Derse, zannederim ortaya büyük bir meseleyi tefsiriye çıkar.

Çünkü muharrir, arz ettiğim gibi, ister aylıkla bir gazete idarehanesinde müstahdem olsun ister doğrudan doğruya gazetenin sahibi olsun, yazısına mukabil aldığı para mahsulâtı fikriye ve kalemiyesine mukabil bir paradır. Eğer mahsulâtı fikriye ve kalemiye sureti umumiyede muaf ise, muafiyet, zannediyorum, arz ettiğim şekilde bulunan ve Hakkı Tarık Beyefendinin ifade buyurdukları vaziyeti şamil bir mahiyet arz ediyor. Esasen kanun, bilumum kazançları, herhangi mesaiden, neviden hâsıl olursa olsun vergi ile mükellef tutmuştur. Yalnız teşvik ve tergip için - maalesef pek azdır - hakkı telif ve tercüme, her memlekette mülkiyeti şahsiye halinde kabul edilmiş olduğu gibi bizde de böyledir. Hatta beynelmilel mukavelata da bu mesele ithal edilmiştir ve beynelmilel mukavelât ile de hakkı telif ve tercüme dahi beynelmilel takdim edilen bir mülkiyeti şahsiye haline gelmiştir. Lozan'da bu mesele karşısında kaldığımız zaman, biz memleketimizin terakki ve maarifini nazarı itibara alarak beynelmilel mukavelâta merbut kalmak istemedik. Müdafaa ettik, hakkı tercümeyi kurtardık. Serbestçe arzu ediyoruz ki fikir eshabı düşündüklerini eser halinde, ilim halinde, tedvin halinde ortaya koysunlar. Bunlar intişar etsin, okunsun. Doğrudan doğruya kendileri telif etmeyip de meşhur beynelmilel müelliflerin müfit asarını memleketimizde tercüme şeklinde neşredenler de vergiye tabi olmasın. Bunun için de, memlekette alelâde yazı yazarak para kazananları, korktuğumuz iltibaslardan dolayı, derpiş edemedik.

İnsan; müellefatını herhangi bir gazeteye tefrika suretiyle de satabilir veyahut herhangi bir gazeteye müstakil, münferit ilmî makaleler yazar, resail veyahut ceraid yevmiyelerde yazı yazar ve mukabilinde ücret alır. Bir defa bedava yazı yazmaz. Sonra yazıları neşreden de bir kazanç alır.

Bazı cerideler vardır ki, onu neşreden bir sahibi teşekküstür ve bundan para kazanır, değil mi efendim?

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Vergisini verir.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Herhangi bir risale veyahut mevkut bir mecmua veya ceridei yevmiye sahiplerinden birisi kanun mucibince beyanname verir, beyanname verdiği vakitte, ben gazete çıkarıyorum, risale çıkarıyorum, yevmiye şu kadar sattım, şu kadar kârım hâsıl oldu. Buna mukabil matbaa kirası, muharrir ücreti vesaire vesaire bu kadar masrafım oldu. Minhayselmecmu masraflarımı satış bedelinden çıkardıktan sonra şu kârım oluyor. İşte kazancım budur, mükellefiyete tabi olan esas miktar da budur. Bunun üzerinden vergimi alın diyecek. Şimdi tefrika veya müstakil makale şeklinde, herhangi bir gazetenin, bir muharrirden satınaldığı yazılardan dolayı istisnaiyet, muafiyet yalnız o yazıyı yazana mı inhisar edecek, yoksa, o yazı muaf olduğu için, bu yazının gazete sahibine temin eyleyeceği temettü damı müstesna olacak?

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Hayır, yalnız yazı yazanı kastediyorum.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Bir muharrir yevmi gazetede veya resaili mevkutede yazı yazsa, yazısı ilmî olduğundan dolayı, aldığı ücret vergi ile mükellef edilmesin deniyor, bu, Heyeti Celilenin takdir edeceği bir meseledir. Hakkı telif bedeli, bir kazanç olmakla beraber, memleketin ihtiyacı noktai nazarından bu hakkı telifi bir şekli kanuniye ve istisnaî bir vaziyete koyduk. Şimdi münferit makaleler de bu mahiyette mi olsun? Bu bir takdir meseledir. Herhalde kanunun bütün maddeleri tetkik edildiği zaman görülecektir ki bilumum kazanç erbabı, hangi sınıftan olursa olsun, ister sermaye sahibi veya sây sahibi sınıfında olsun, memur ve müstahdem vesair sınıfından olsun, zürra müstesna olmak üzere - çünkü zürraın üzerinde başka vergiler vardır, onları istisna ettik - hepsi mükellefiyete tabi tutulmuştur. Erbabı kalemden birisi temiz yazı yazan bir adamdır, tanınmış bir adamdır, her gazete bunun yazısını neşretmekte menfaat görür. Filân muharrir benim gazeteme yazıyor diye hatta ilân eder. Bu adamın yazılarından dolayı o gazete rağbeti de mucip olur. Bu adamın başka kazancı varsa ondan dolayı mükellef olur. Yazıları için mükellef olsun mu, olmasın mı? Bendenizin samimi kanaatim :

Amelenin kazancından vergi alırım bundan almam, bunu anlamam. Hepsinden mükellefiyetine göre vergi alırım. Sırf telif ve tercüme şeklinde kendi hesabına vukubulan neşriyat - ki maalesef pek az miktardadır, hattâ yok gibidir, o derecededir ki dairei resmiyeden birinin muaveneti olmaksızın hiçbir kimse bir ilmî eser tabı ettirip te satacak ve para kazanacak mevkide değildir. Onun için biz bu şekilleri derpiş ettik. Muvazenei Maliye Encümeni de terviç buyurdular. Bunu daha bir derece tevsi etmek, Heyeti Celilenin takdir edeceği bir meseledir. Fakat istisnalar adaletten inhiraftır. Mümkün mertebe, maksur, mahdud olması lâzım gelir.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Kabul ettiğiniz istisnanın kabulünü istedik.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Bir muharririn şu veya bu risaleye yazdığı ilmî yazıların ücretlerinden dolayı kitapçıya muafiyet temin etmek istiyor. Öyle şeyi kabul edemem.

Heyeti Celilenin takdirine bırakırım. Başka bir diyeceğim yoktur.

AĞAOĞLU AHMET BEY (Kars) — Bu hususta zatıâlilerinin fikri nedir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Bendeniz istisnaların maksur ve mahdud olması fikrindeyim.

AĞAOĞLU AHMET BEY (Kars) — Bu umumî bir fikirdir. Bu husus hakkındaki mütalâanızı öğrenmek istiyorum.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Bendenizin maruzatım budur. Herhangi bir cüzü halinde oldu mu alınır. Fakat kül halinde, toplu olarak çıktı mı, kitap halinde bugün ortaya çıktı mı hakkı telif üzerinden kazanç vergisi almayalım.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Efendim, sual soracağız.

REİS — Efendim, sözle sual arasında fark yoktur. Hepsine sıra ile söz vereceğim, sırasına göre söylenir.

HALİT BEY (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, burada sekizinci maddede doktorlar da kazanç vergisine tabi tutulmuş, bendeniz bir takrir takdim ediyorum. Esbabı mucibesini de izah edeceğim.

Nüfusu beş binden noksan kaza merkezleriyle alelumum bu gibi nüfuslu yerlerde icrayı sanat eden doktorlar, eczacıların da kazanç vergisinden istisnasını rica edeceğim.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Olmaz.

HALİT BEY (Devamla) — Efendiler, bugün bir çok vilâyet merkezlerinde bile doktor bulamıyoruz. Bugün bir çok kazalarda doktor, dişçi yoktur. Hatta kendi dairei intihabiyemde bir kaç kazada doktor yoktur. Geçen sene mensup olduğum kazanın direği mesabesinde olan ve hükümete senede binlerce lira vergi veren bir adam ani olarak hücumu demi dimadığıden vefat etmiştir. Öldüğü yerde bir doktor yoktu. Bir doktorun bulunması belki onu kurtacaktı, bunların zaten kazalarda kazancı nedir? 40 50 bin nüfuslu kazaları kime emanet ediyoruz, Allaha mı?

Onun için bunların kazançları zaten bu gibi kazalarda mahduttur ve bunların oralara gitmelerini teşvik etmek için behemahal kazalara, nahiyelere gidecek doktor, dişçi ve eczacıların bu vergiden istisnalarını rica ederim.

EMİN BEY (Eskişehir) — Efendim, istisna maddelerinin beşincisinde ziraatta müstahdem rençberler vardır. Bu rençberler içerisinde makinistler dahil midir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Rençberler içerisine makinistler dahil değildir. Çünkü rençbere makinist demenin makiniste rençber demenin imkânı yoktur.

EMİN BEY — Encümen de bu kanaatemidir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Zannederim.

EMİN BEY — İkincisi; ticari mahiyette olmayan kooperatifler diyorsunuz Bundan maksat nedir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Ticarî mahiyeette olmayan kooperatiflerin istinaî mevad meyanına girmesini Ticaret Encümeni tespit etmiştir. Ekseriyetle buna karar verdiler.

EMİN BEY — Ne gibi?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Arz edeyim efendim..

Malumuâlileridir ki kanunu ticarette emvaı tadad edilen şirketlerden birisi de kooperatif şirketledir. Eski Ticareti Berriye Kanunumuzda böyle kooperatif şirketler yoktu. Bunu, son zamanlarda bir maddei kanuniye ile bendeniz ilâve ettirdim. Hatta bazı tipleri daha vardır, bizim Ticaret Kanunumuza henüz geçmiş değildir.

Kooperatif şirketler sây ile sermayenin imtizaciyle iştirakiyle husule gelen şirketlerdir, yalnız birisi ile değil....

Bu kooperatif şirketler başlıca üç kısma ayrılırlar: İstihsal kooperatifleri, itibar kooperatifleri, bir de istihlâk kooperatifleridir.

Her tipte muhtelif vaziyetler olabilir. Bazı kooperatifler vardır ki - Ticaret Encümeninizin nazarı dikkate aldığı budur. - Kendine mahsus bir mahiyeti ticariye takip etmezler, sırf o kooperatife dahil olan azaların, müstahsillerin mahsulatını mümkün olan şerait tahtında işleyerek iyi şeraitle satmağa tevehsül ederler. Kendi, şirketi namına hiçbir temettuu yoktur. Misal olarak sütcü ve peynirci kooperatiflerinden bahsedebilirim. .

EMİN BEY (Eskişehir) — Ankara kooperatifi..

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Ankara kooperatifi bir müesseseyi ticariyedir.

Dediğim kooperatiflerde mevadı iktidaiye alınır imâl edilir. Sütünü alır peynir imâl eder. Meselâ

yüz okka süt teslim eden bir sütcü vardır. Yüz okka sütten bir atelyede kaç okka peynir hasıl oluyorsa peynir imâl edildiği zaman müstahsiller ona göre onu hesap ederler. «Sen yüz okka süt veriyorsun, yirmi okka satılan peynir senin hakkındır». Derler ve şirketin şahsına hiç bir temettu alıkoymaz. İşte bunlar mahiyeti ticariye arz etmeyen şirketlerdir.

EMİN BEY (Eskişehir) — Teşekkür ederim. Sonra 14 ncü fıkrada şöyle bir şey vardır: «Tahtı inhisarda bulunan mevadı inhisar idaresince mukarrer fiyat ile satanlar»

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Onu Muvazene Encümeni tadil etti zannederim.

EMİN BEY (Eskişehir) — Onu okuyorum. Yalnız bu satışlarından diyor. Halbuki memleketimizin işinin aşağı yukarı yüzde yetmişini bundan sonra inhisarlar teşkil edecek. Bu zat da oraya gelmiş, bir dükkân açmış, her halde bir şey kazanıyr. Meselâ kendisinin karşısında bulunan bir bakkaldan temettuu alıyorsunda bunu neden istisna ediyorsun? Kibrit var, tütün var. Hükümet muayyen bir fiyat da veriyor, komisyon veriyor. O komisyon onun temettuunu temin ediyor, geçinmesini temin ediyor. Neden vermesin? Yarın şeker de, müskirat da böyle olacak. Bendeniz bunun bir hikmetini anlamadım doğrusu.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, bizim bidayeti teklifimizde hükümetin tahtı inhisarında olup da bir beyiye mukabilinde hükümet nam ve hesabına ve fii mukarreriyle yeknesak fiyatla satılan eşya üzerinden bayiin kazandığı şey hükümetin verdiği şeydir. Yüzde iki üç gibi.

EMİN BEY (Eskişehir) — Yüzde on iki de var.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — yüzde iki, yüzde üç, eşyasına göre.. Bunu muaf tutmak istedik. Çünkü; esasen inhisar maddesi üzerine hükümet koyacağı resmi koymuştur. Muvazenei Maliye Encümeninizin tadiline göre bu evsafı haiz olmayan inhisar eşyasının alım ve satımından mütevellit temetdüler de dahil oluyor. Yani hükümet hesabına, ücreti beyiye mukabilinde satılması icap etmeyen şeker, petrol gibi hükümet depolarından aldıktan sonra alım ve satımı serbest olan eşyadan mütehasıl kazançlar müstesna değildir. Yalnız bu itibarla iki madde kalır, birisi kibrit diğeri de tütündür. Çünkü tütün üçreti beyiye mukabilinde fabrika fiyatı ile memleketimizin her yerinde nevi ve kiymetine nazaran kaç kuruşsa oradaki fiyat ile memleketin her tarafında satılan eşyadır. Muvazenei Maliye Encümeninizin tadili..

MUSTAFA ABDULHALİK BEY (Çankırı) — Burada tadil yoktur. O başka vergidir. Burada hükümetin teklifini aynen kabul ettik. Hiç bir fark yoktur.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Bendeniz kanaatim olduğu için söylüyorum. Üçreti beyiye mukabilinde fii mukarrer ile satılan eşyanın bayiini ayrıca vergi ile mükellef tutmak istemedik. Eşya üzerinden hükümetin beyiye diye verdiği parayı ayrıca kazanç vergisine tabi tutmak istemedik. Çünkü aksi takdirde bunun fazla kârı yoktur. Bu miktar beyiye ile ben vasıtalık yapamam, benim üçretimi arttır diyecek, vergi diye aldığımızı üçreti beyiyeyi tezyil suretiyle yine o adama vermek mecburiyetinde kalacağız. Bundan bir istifade olmayacaktır. O itibarla bu kısım müstesna tutulmuştur. Fakat gaz, petrol alış verişlerinde diğer serbest olan eşya alış verişleri gibi, mütevellit temuttuun kazanç vergisine tabi tutulması lâzımdır.

EMİN BEY (Eskişehir) — Sonra efendim, 18 nci maddede..

REİS — Emin Beyefendi müsaade buyurunuz.. Usulü müzakere hakkında bir takrir aldım. Efendim, bu ikinci madde müteaddit fıkratı iktiva etmektedir. Rüfeka da fıkralar hakkında ayrı ayrı söz istemiştir ve ayrı ayrı müzakere edilmektedir. Naim Hazım Bey bir takrir veriyor. Fikraların ayrı ayrı müzakeresini teklif ediyor. Bu teklifi reye arz ediyorum.

HASAN FEHMİ BEY (Gümüşane) — Efendim, fıkralar arasında münasebet vardır. Madde hakkında umumi mütalââtı söylemek mecburiyetindeyiz. Belki reye vaz edilirken ayrı ayrı reye vaz edilebilir. Fakat birinci fıkra hakkında söz söylerken meselâ 14-15-16-17-18 nci fıkralar arasında tamamen bir münasebet vardır. Bunları tahrir etmek lâzımdır. Binaenaleyh bendenizce maddenin heyeti umumiyesi hakkında mütalâalarımızı arz edelim. Reye vaz edilirken fıkra fıkra reye vaz edilsin.

REİS — Efendim, müsaade buyurun, teklif nameyi reye koyacağım. Fıkra fıkra müzakeresi teklif ediliyor. Hasan Beyefendide; fıkrat arasında münasebet vardır, hepsi birden müzakere edilsin diyorlar. Şu halde Naim Hazım Beyin teklifi veçhile maddenin fıkra fıkra müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın.. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın.. Fıkra fıkra müzakeresi kabul edilmiştir. Şimdi efendim, Azayı kiramın sözleri muteberdir. Sıra geldikçe söyleyeceklerdir. Ahmet Bey birinci fıkra hakkında mı?

AĞAOĞLU AHMET BEY (Kars) — Birinci fıkra hakkında.

REİS — Buyurun...

AĞAOĞLU AHMET BEY (Kars) — Efendiler, kanun zaten tercüme ve telif gibi eserleri istisna etmiştir. Binaenaleyh tercüme ve telif mahiyetinde bulunan eserler müstesnadır. Yalnız Hakkı Tarık Beyin hayaline gelen bir tereddüd vardır. Diyorki müellif kelimesinden istimbat edilecek netice budur ki bu telif ve tercümeden mütevellit eser gazetede neşredilecek olursa başka mahiyette, başka yerde neşredilecek olursa başka mahiyette telakki edilecektir. Filhakika bu tereddüdün vaki olduğu görüldü. Maliye Vekili Beyefendi gazelerde telif ve tercüme mahiyetinde olan eserlerin dahi istisna edilmemesi taraftarı olduklarını beyan buyurdular. Halbuki kendileri buyuruyorlar ki tercüme ve telif mahiyetinde bulunan eserlerin istisnasını mucip olan mütalâa.. Memlekette ilmî, fikrî cereyanları teşvik etmek, tergip etmektir. Şimdi böyle bir ümniye ile, böyle bir maksatla hareket eden bir heyet arasına bu mahiyette, yani filan tarzda veyahut filan yerde diye tefrik etmek arasına, fark koymak doğru mudur. Mantıki midir? Bedihidirki bir eser ister başka yerde neşredilsin, aynı mahiyettedir. Binaenaleyh aynı telakkiye mazhar olmalıdır. En mühimi odur,

Buyurdular ki : Gazete neşriyatı arasında bu mahiyette olan eserleri nasıl tefrik etmeli? Efendiler, bunun tefriki gayet koyaldır. Tercüme ve telif mahiyetinde olan eserler bir kere her gün çıkmaz. Her gazetede, her gün çıkan bir takım baş makaleler, bir takım beyanat vardır. Bunların hiç birisi ne telif ve ne de tercüme mahiyetindedir. Çünkü bu gibi eserler, her gün yazılan makaleler orjinal değildir, ibdaî bir eser değildir, bir hasiyeti haiz değildir. Yalnız ibdaî mahiyeti haiz olan eserlerdir ki telif ve tercüme mahiyetini haizdir. Binaenaleyh bir gazetede, bir şair sırf kendi ibadının kendi dehasının mahsulü olan ve orjinal olan bir eseri neşrederse bu eserin mahiyet itibariyle başka bir mecmuada veyahut bir kitapçı vasıtasiyle neşredilmesi arasındaki fark nedir? Orjinal ve nevi şahsına has bulunan ve ibdaî mahiyette olan bu gibi eserler ister gazete ile neşredilsin ister başka şekilde neşredilsin, bunlar heyeti âliyenizin teşvik ve tergibine mazhar olmağa layiktir. Farzediniz ki Abdülhak Hamit Beyefendi bir şiir yazıyorlar ve bu şiir filan gazetede ve filan mecmuada neşrolunuyor ve aynı şiir bu gazetede neşredildiği için istisna edilmeyecek, fakat filan kitapcı tarafından neşredildiği için istisna edilecek, burada bir mantık varmı dır? Veyahut farz ediniz bir gazetede bir ilmî nazariye mabatlı olarak neşrediliyor. Aynı eser başka suretle de neşrediliyor. Şimdi gazetede neşredildiği için istisna edilmeyecek, sırf kendi mahsulü ibdaidir. Bir şahsın sırf kendi tabının mahsulüdür ve öteden beriden toplanma olamaz ve böyle bir eserin gazetede neşri ile kitapçıda neşri arasındaki fark nedir? Binaenaleyh bendeniz tefriki gayet kolay ve adedi zaten çok mahdut olan ve kesretle istimal olunmayan bu gibi telif ve tercüme mahiyetinde olan eserler - ki efendiler bu gazelerde ayda bir kere en zengin gazetelerimiz mecmualarımız bu gibi eserleri ayda bir kere neşreder veyahut etmez - bu mahiyette olan eserler gazetelerde neşredilsin, başka yerlerde neşredilsin, arasına fark koymamayı ilmii fennin ve fikrî cereyanların intişarı noktai nazarından heyeti âliyenizin bir himmeti olmak üzere istisna etmenizi rica ederim.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Bir miyar bulursanız bendeniz kabul ederim.

AĞAOĞLU AHMET BEY (Kars) — Miyarı arz ettim, ibdaidir.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Arkadaşımız miyar olmadığına kanidir.

AĞAOĞLU AHMET BEY (Kars) — Başkasının sözünü keserek tesirini kaybetmek iyi bir şey ama Hasan Bey, zatıâlinize karşı bunu yapmadım.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Katiyen öyle bir gaye takip etmedim.

AĞAOĞLU AHMET BEY (Kars) — Eserin ibdaî mahiyeti haiz olması ve yevmî eser olmamaları lâzımdır. Meselâ bendeniz bir gazetenin baş muharririyim. Her gün başmakale yazarım bunlar hiç bir zaman ibdaî addedilemez. Binaenaleyh bundan dolayı benim gibi hergün makale yazan bir muharriri istisna etmek doğru değildir. Fakat farz ediniz ki benim gazetem böyle bir tetebbu eserini neşretmiş olsa benim orada bu vaziyette bulunmam diğer eser sahibini istisna etmemeğe bir vesilemi olmalıdır? İşte bu noktayı zatiâlinize soruyorum. Bu gibi eserleri istisna ve tefrik etmek kolaydır. Bu gibi eserleri istisna etmek takip edilen noktai nazar itibariyle muvafıktır ve lâzımdır. Bendeniz bunu arz ediyorum.

ALİ RIZA BEY (Mardin) — Efendiler fenne ilme ait neşriyatın memleketimizde ne dereceye kadar rağbet gördüğü cümlece malumdur. Bugün ziraata dair yazılar yazan gazeteler maalesef satılamamakta ve daima hükümetin muavemetine arzı iftikar etmektedir. Bunlardan bir kaç tane elyevm mevcut-

tur. Bir kısmı İstanbul'da bir kısmı İzmir'de intişar etmektedir. Ve bunları Ziraat ve Ticaret Vekâletleri takviye etmektedir. Para vermektedir. Bu gazeteye yazı yazanlar ise hiç para almamak şartiyle kısmı azamı Ziraat Vekâleti tarafından Avrupa'ya gönderilen talebelerdir. Bunlar para almazlar. Şimdi bu suretle bunların makalalerinden dolayı kazanç vergisi alacak olursak para almadıklarından dolayı bunların vaziyeti ne olacaktır? Tabiî bu gazeteler böylelikle intişar edemiyecektir. Binaenaleyh bendeniz fennî ve ilmî makalat yazanların kaçanç vergisinden istisnasını arz ve teklif ediyorum. (Doğru sesleri).

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim Büyük Millet Meclisinin kürsüsünü büyük ve mukaddes tanımakta hepinizle beraberim. Buraya çıkarken daima bir meslek menfaatiyle veyahut bir şahsi menfaatle çıkma gibi bir zan altında kalmaktan çok korkarım ve daima kaçarım. Bahis ve müdafaa ettiğim noktanın kendime ve gazeteme hiç ait olmadığını tekrar etmeğe lüzum görüyorum.

HASAN FEHMİ BEY (Gümüşane) — Kendine ait olsa da söylemek hakkındır.

HAKKI TARIK BEY (Devamla) — Bendeniz yalnız muharrir değilim. Bir gazetenin de sahibiyim. Bunun için gazete sahibi olmak sıfatiyle Maliye Vekili Beyefendinin istedikleri vergiyi on kat fazla olarak veriyorum.

Müdafaa ettiğim mesele doğrudan doğruya irfan erbabının müdafaasından başka birşey değildir ve burada konulan istisnanın hakiki bir istisna olmasını, tatbikatta mantıksızlık vücuda gelmemesini müdafaa etmekten ibarettir. Meselenin esasında - dikkat ettim - Maliye Vekili Beyefendi beni kuvvetle reddetmek cihetini iltizam etmediler. Esasen buna intizar edilmemelidir de. Çünkü Hasan Beyefendi hakikaten pek güzel söylediler. Bu memleketin müellifatını tamamen kurtarmışlardı. Ve bu hususdaki mesailerini bütün matbuat bilir ve takdir eder. Öğle olmasaydı bugün gazeteler, risaleler ve mecmualar büyük bir fark içinde olurlardı.

Yalnız nerede ayrılıyoruz? Bendeniz şunu da tekrar ve teyit ederek arz ediyorum ki: Hiç bir istisna istemedim. Mevcut bir fıkra vardır. Müellifler ve müterçimler diyor. Bendeniz şunu arz etmek istedim. Bir takım müellifler vardır, tatbikat sahasında onlara muharrir denilir. Hakikatte müelliftirler. Fakat örf ve ıstılâh onlara müellif değil, muharrir demektedir. Binaenaleyh burada bir fırsat vermek, tatbikat sahasında bu eksizliği bertaraf etmek istedim. Ve isabet olmuş ki söz istedim. Çünkü tatbikat sahasında şu arz ettiğim muharrir ve müellifler tamamiyle kazanç vergisine tabi olacak ve diğer bir kısım muharrir ve müellifler şu kısım kazanç vergisine tabi olmayacaklar ve bir ikilik hasıl olacaktır. Bunu men etmiş oluyoruz.

Bir kere nazarı âlinizi celp ederim. Memlekette en ziyade himayeye muhtaç - sınıf bu sınıftır. Maarif Vekâleti, bir marş güftesi yazdırmak için aylardan beri ilân yaptırmaktadır. Bugün haber aldım ki müddeti bitmiş. Bu millî marş müsabakası tekrar bir ay daha devam edecektir. İyi bir millî marş yazılmışmıdır, yazıldı ise kabul edilmiş midir..? Bu ayrı bir meseledir. Yazılmış ise bile arz edeyim ki bunu bu memlekette besteleyecek sanatkâr yoktur. Halbuki, eğer tamamiyle irfanı ihata etmek lâzım gelse idi teklif ettiğim istisna fıkrasının içerisine bunları da koymak iktiza ederdi. Memlekette bir heykel yaptırmak için görülüyor ki tâ Avrupadan Viyana'dan şurada burada sanatkâr aranıyor. Bunları, ne vakit, nasıl himaye edip yetiştirebiliriz?.. Bunların hepsini - gayrı kabili kabul, gayrî kabili tatbik olmasın diye - istisna fıkrasına yazmadım. Doğrudan doğruya rica ettiğim; muharrirler ve mütercimlerdir. Bu burada zahir olsun sarih bir surette tesbit olunsun.

Hasan Beyefendi, gazetelere veya risalelere makale yazanların, o gazetelerin sürümünü arttıracağı mütalâasındadırlar. Doğrudur. Fakat dikkat etmezlermiki sürüm arttıkça Maliye Vekilinin cebine girecek para da artar. Varidad artar. Demekki vergisini alır.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — İstisnaiyet olmazsa artar.

HAKKI TARIK BEY (Devamla) — Hayır efendim. Şahsın vergisi mevzuu bahistir. Yoksa gazetenin sürümü artarsa varidatı artacak. Tabiî kazanç arttıkça Maliyeye para gelecektir. Ve Maliyeye fazla para verecektir. Binaenaleyh; bu mesele burada mevzuubahis edilemez. Meselenin esası şudur: Maliye Vekili Beyefendi buyurdular ki ve kendileri de benimle beraber söyledilerki bu memlekette telif ve tercüme erbabını himaye etmek lüzumlu görülmüştür. Bunda beraberiz. Asarın neşriyatın şümul sahası fevkâlâde genişlesin bunu istiyorlar. Bunda da beraberiz. Fakat bu memlekette en kolay vasıta neşriye, kitap veya risalelerimidir? En kolay vasıtai neşriye mevcut gazete ve mecmualardır.

Bir misal arz edeyim. Elimde bir Muallimler Birliği Mecmuası vardır. Şimdi bu fıkrayı şu şekilde kabul ettiğimiz takdirde hasıl olacak neticeyi izah edeyim. Bu mecmuada «Mekteplerde inzibat» diye Abdül Feyyaz Teyfik Beyin bir makalesi var. Şimdi bu muallimler birliği mecmuasını çıkaran zat bir defa bu mecmuayı çıkardığından dolayı bir kazanç vergisi verecektir. Ayrıca istiyorlarki Abdülfeyyaz Teyfik Bey de bu makaleyi yazdığından dolayı ayrıca bir kazanç vergisi versin. Sarahaten istedikleri budur.

Keza «Millî terbiye» hakkında Hilmi Ziya Bey bir tetkik makalesi hazırlamıştır. Bunu; bir kitap veya risale halinde yazamazdı. Yapacağı şey, en kolay vasıtai neşriye olduğundan böyle bir mecmuayı intihab etmekten ibaretti. Şimdi bu mecmuayı bulmuş, vermiş. Yahut o mecmua istemiş ve yazdırmıştır. Bu takdirde bu zat, bunu buraya yazdığından dolayı kazanç vergisi verecektir. Para almışmı, almamışmı ve verilen para esasen bu yazının karşılığımıdır değilmidir? Bunun takdiri pek müşkül olan bir meseledir. Esasen yazı yazmakta olanlar, gazete sahiplerine karşı, daima bu muahazayı, bu sitemi tevcih ederler. Belki Hasan Beyefendi de bunun içine dahil olabilir. Hasan Beyefendi bir makale yazmış olsalar - ki bendeniz bunu rica ederim - acaba hakkı olan parayı ben kendilerine veriyor muyum?

Mehmet Sıtki Bey «Dat çivisi» diye bir makale neşrediyor. İmlâdan bahsediyor. Şimdi Mehmet Sıkı Bey bu makaleyi neşrettiğinden dolayı bir temettü vergisi verecektir. İşte Hasan Beyefendinin istediği budur. Rica ederim Abdülfeyyaz Tevfik, Mehmet Sıtkı Beyler bu makalalerini bir kitapçıya veya bana getirip satmış olaydılar ve ben de bunları bir kitap, bir risale halinde neşretmiş olaydım, bunların hiç birisi bundan dolayı kazanç vergi vermeyeceklerdi. Fakat yazılarını Türk Yurduna veya her hangi bir mecmuaya verdiklerinden dolayı ve Ali Riza Beyefendnin pek güzel izah buyurdukları gibi fenni makale yazıp ziraat mecmuasına yardım ettiklerinden dolayı kazanç vergisine tabi olacaklardır.

İşte bendenizin ihtiraz ettiğim budur. Burada müellifler tabiri; kasır kısır bir tabirdir. Bunu, burada tamamiyle izah etmek lâzım. Teklifi burada cereyan eden müzakerattan mülham olarak ikmal ettim. Takririmi o şekilde veriyorum Diyorum ki: Müellifler ve muharriler gibi muvazzaf olmaksızın gayrı siyasî mahsulatı fikriye, mahsulatı kalemiye vücuda getirenler bu istisnadan istifade ederler. İstediğim budur. Gayri siyasî diyorum. Kendim esasen siyasi bir makale yazarsam yine vergiden müstesna değilim.

AKÇORAOĞLU YUSUF BEY (İstanbul) — Siyasî ibda niçin olmasın?

HAKKI TARIK BEY (Devamla) — Gayrî siyasi diyorum. Günlük politika demek istiyorum. Günlük politika istisna edilmesin. Bunu kabul edelim. Çünkü günlük politika, cidali siyasîye aittir, hükümet bunu hiç bir zaman kabul edemez ve hükümetin böyle noktada müsaadekâr olmasını teklif edemem. Onun için gayri siyasî tabirini bilhassa kendi elimle yazdım ve günlük politikaya ait olmamak şartiyle muvazzaf olmaksızın diyorum. Çünkü: Hasan Beyefendi buyurdularki gazetenin baş muharriri vardır, ayrı kalır. Muharriri vardır ayrı kalır. Bunlar muvazzaftırlar. Binaenaleyh; bunların vücuda getirecekleri eserden dolayı bir kazançları vardır ve bir kazançtan dolayı hükümetin kazanç vergisi alması lâzımdır. Şu halde bir kerre kabul buyuruluyorki telif asarını ve fikir asarını vücuda getirenlerin istisna ve himaye edilmeleri lâzımdır, lâbüttür. İşte takririm bunun neticesi olarak yazılmıştır. Ricam bundan ibarettirki; müellifler gibi, müterçimler gibi muvazzaf olmaksızın gayrı siyasî mahsulatı hükümiye vücuda getirenler tabiri tamamen kendilerinin fikrini hülâsa ve ifade ederler. Ve buraya konması lâzımdır. Yoksa tatbikatta arz ettiğim ayrılık, ikilik ve asıl arz ettiğim gibi himayesi lâzım gelen bir sanatın himaye edilmemesi gibi bir netice meydana çıkacaktır. Heyeti Celileniz elbette bunu kabul etmez. Benim takririme lütfen iltifat buyurun.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, arz ettiğim gibi aynı gayeyi hepimiz takip ettik. Ve bunu hükümet de teklifinde nazarı dikkate aldı. Bu meseleyi müzakere eden encümenler de bunu tetkik ve takip etti. Fakat söylediğim gibi mesele, orta yerde kati bir miyar tespit etmek meselesidir. Bilmiyorum kendilerinin tekliflerinde ufacık bir tadilat rica etsem kabul ederlermi? Muvazzaf olmaksızın gayrı siyasî dediler. Bendeniz bunu ilmî ve fennî desem, muvazzaf olmaksızın ilmî ve fennî olarak yazılan asar desem, (edebî sesleri) edebî deyince efendiler, edebiyatın miyarı yoktur. Her şey edebîdir. En çirkin bir mevzu güzel bir kalemin mahsulü olursa onun da bir keymeti edebiyesi vardır. (doğru sesleri) Efendiler en çirkin bir mevzu ehil bir kalemin altında öyle enfes bir şekil iktisap eder ve öyle edebî bir mahiyet arz eder ki; bunun güzeliğini sanat

itibariyle hakikaten kabul ederiz. Mademki aradığımız, şu memleketin ilmî, fennî boşluklarını, ihtiyaçlarını tatmin edebilmek için bütün erbabı heves ve gayreti elimizden geldiği kadar teşviktir. Şimdi bu gayrı siyasî yerine ilmî ve fennî kelimesini korsak ve kendilerini bu tatmin ederse, derhal muvafakat ediyorum. Arz ettim. Esas gayeyi hepimiz takip ediyoruz. Bazı muharrirler vardır, edebî yazılar yazarlar.

Romancılar: Romanların kıymeti edebiyesi yokmudur? Efendiler, çok güzel şeyler vardır. Romanlar içinde çok güzel eserler vardır. Evet; mütercim umumi olmak itibariyle romanı da iktiva etmekdedir.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Müterçimler roman müterçimi ise?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Kabul ediyorum. İlmî ve fennî kelimesi nedir? Siyasîmi, gayrî siyasîmidir? İlmî ve fennî kelimesi tatmin etmiyorsa, siyasî, gayrî siyasî nasıl tefrik edilecek? Gel bakalım, ayıkla pirinci taşını.. Korktuğum budur. Fakat mevzu ilmî ve fennî ise onun miyarı vazıhtır. Onu derhal tefrik ederim. Siyasî değildir ama ne olduğuda malum değildir. Bunun içinden çıkamıyorum. Her halde Heyeti Celile maksatları anlamıştır. Şunu tatmin edecek bir kelime bulursanız bendeniz de, Muvazenei Maliye Encümenininiz de, hepimiz de taraftarız. Başkaca maruzatım yoktur.

AKÇORAOĞLU YUSUF BEY (İstanbul) — Efendim, Muvazenei Maliye Encümenininden sual soracağım.

REİS — Kürsüye buyurun..

AKÇORAOĞLU YUSUF BEY — Hükümetin teklifi birinci fıkrada yalnız müelliftir bu kelimelerin gayrı muvazzah olduğunu gören Ticarete Encümeni ilmî asar müellif ve mütercimleri diye bunu biraz tavzih etti. Fakat hükümetin teklifinde ve gerek Ticaret Encümeninin tadilinde eserin şurada veya burada neşir ve tabı edilmesi mevzuubahis olmamıştır. Yalnız eserin mahiyeti mevzuu bahistir. Bilâhare görüyoruz ki, Muvazenei Maliye Encümeni Ticaret Encümeninin fıkrasını tevsian tadil etmiş müellifler ve mütercimler demiştir.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Ve edebîdir.

AKÇORAOĞLU YUSUF BEY — Edebî dememiştir.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Esbabı mucibede vardır efendim.

AKÇORAOĞLU YUSUF BEY — Kanunda yoktur. Biz burada metni kanundan bahsediyoruz. Müellifler, müterçimler demiş, Bunu tetkik ederekten sizin esbabı mucibe mazbatasına geliyoruz. Esbabı mucibeden çıkan ve encümeni alilerinin fikrine tevafuk eden bu iki kelimeye hangi manayı vermelidir? Müelliften murat nedir, mütercimden murat nedir? Sonra encümeniâlilerince eserin mahiyetinden gayrı, mevkii intişarı mevzuu bahismidir, değilmidir?

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Eserin mahiyeti mevzuubahis değildir. Encümen mutlaka bırakmağı daha muvafık görmüştür. Esbabı mucibede de zikrettik. Ticaret Encümeninin mazbatasında yalnız ilmî asar müellifleri denmiş ve o suretle derç edilmişti. Biz bunun, maddede görüldüğü veçhile, derçini daha muvafık gördük.

AKÇORAOĞLU YUSUF BEY — Müelliften muradınız nedir?

ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Hakkı telif kanunu, müellif kime diyorsa odur.

AKÇORAOĞLU YUSUF BEY (İstanbul) — Siz istiyorum (sıra ile sesleri) Şimdi efendim; sözüme mebde olmak üzere sual tarzında kendimce meşkûk olan noktaları arz ettim. Mesele şimdi tavazzuh etmiştir. Muvazenei Maliye Encümenininiz, mevkii intişar, mahalli tabı nere olursa olsun muayyen mahiyeti haiz olan asarı fikriyenin bu vergiden istisnasını kabul etmiştir ve Maliye Vekili Beyin baş sallamasından da anlıyorum ki; Maliye Vekâleti de bunu kabul etmiştir. Binaenaleyh mevki intişar gazetemidir mecmuamidir, veyahut ayrıca bir kitapmıdır? Bu mevzuubahis değildir. Mahiyeti eser mevzuubahistir. Mahiyeti esere gelince mevcut bir kanun - Muvazenei Maliye Encümeni reisinin izahatı veçhile - Müellif ve mütercim kelimelerini tarih etmiştir. Bunların tarifi kanunîleri vardır ve o tarifi kanuniye göre her hangi bir havadis veyahut küçücük fransızca veya ingilizce bir kitaptan havadis veren antrfile bir havadis tercüme eden.. bunda bir müellif, bir mütercim kelimesi de dahildir. Hangileri müellif ve mütercimdir? Ya Ahmet Beyin dediği gibi her hangi bir yeni fikri icat, her hangi bir ilmî ve fennî olan bir meseleyi hal mahiyetinde olan makalelerin sahibeleri müellif ve bu nevi makaleleri ecnebi bir lisandan tercüme eder ve bu evsafı haiz olan adamlar mütercimdir. Bu evsafı haiz olan adamlardan demekki; vergi alınmayacak. Binaenaleyh eğer bu, bendenizin izah ettiğim noktai nazar - ki encümen tarafından kabul edilmiştir - Maliye Vekili Beyefendi tarafından işaretlediğim şifahen kabul edile-

cek olursa madde aynen kalabilir. Hiç bir mahzuru yoktur ve şu kayıt ve şart ile ve şu tarif ile bu ahkâm üzerine tatbikat icra olunur. Binaenaleyh vekil beyefendinin tasdikini bekleriz, o zaman mesele bitmiştir.

REİS — Buyurun Muhtar Bey..

MUHTAR BEY (Trabzon) — Vaz geçtim, söylenecek sözler söylenmiştir.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, Muvazenei Maliye Encümeninde bu fıkrayı müzakere ederken encümende bulunan arkadaşlar derhatır buyururlar. Bendeniz telif ve tercümenin bir mikyası hakkisi olduğunu ileri sürdüm. Hakkı telif ve tercüme diye bir kanunumuz vardır. Orada sahibi telif, sahibi tercüme kime ıtlâk olunuyorsa, müellif ve mütercim kime deniyorsa o adamların sırf bu eserlerinden dolayı vergiden muaf tutulmaları esasını kabul ettim. O noktada el'an sabitim. Kanaatim bir tahavvüle uğramış değildir. Mahalli neşir meselesi hakikaten bendenizce varit değildir.

AĞAOĞLU AHMET BEY (Kars) — Varit değilse mesele bitti.

REİS — Ahmet Beyefendi.. Sizin sözünüz kaçıncı fıkra hakkındadır?

AĞAOĞLU AHMET BEY — Efendim, Maliye Vekili Beyefendinin kabülünden sonra meseleyi müzakereye mahal kalmadı. Binaenaleyh o fikirde kabul edilirse müzakereye lüzum yoktur. Bendeniz sözümden vaz geçiyorum.

REİS — Hasan Bey; sizin sözünüz kaçıncı fıkra hakkında?

HASAN FEHMİ BEY (Gümüşane) — 15, 16, 17 nci fıkralarda söyleyeceğim.

REİS — Efendim, başka söz isteyen yoktur.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim; Maliye Vekili Beyefendiye teşekkür ederim. Mahalli neşrin haizi ehemmiyet olmadığını beyan buyurdular ve hakkı telif kanununun - bittabi - ikinci maddesine temas ederek mütalâatta bulundular. Binaenaleyh şimdi benim takririme lüzum kalmamıştır. Takririmi geri alıyorum. Fakat Maliye Vekili Beyefendi söze hazırlanmışlardır onları dinlemek istiyorum.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Hakkı telif ve tercümenin tarifinde öyle umumi kelimeler vardır ki; bir gazeteye baş makale yazan, bir gazeteye hasrı mesaî ederek orada başmakale yazanların bunda yeri yoktur. Bunu serahaten söylüyorum.

AĞAOĞLU AHMET BEY (KARS) — Evet dahil değildir. Bendeniz de teklifimden vaz geçiyorum.

ALİ RİZA BEY (Mardin) — Bendeniz de takririmi geri alıyorum.

REİS. — Efendim, Ahmet Beyefendi tekliflerini geri alıyorlar edebî ve ilmî ve fennî kelimelerinin ilâvesi hakkında olan tekliflerini Hakkı Tarık Bey de geri aldılar. Yani son izahtan sonra takrirler geri alınmıştır. Binaenaleyh birinci fıkrayı aynen reyinize arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Birinci fıkra aynen kabul edilmiştir.

2. — Mahsulâtı araziyesini dükkân açmaksızın şehir ve kasabalarda, pazar ve panayır yerlerinde veya arazilerinin kâin bulunduğu çiftlik ve kariyelerde satan alelumum zürra ve bunların vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

REİS — Söz istiyen varmı efendim?

MUSTAFA FEYZİ BEY (Konya) — Fıkra hakkında encümenden bir şey soracağım. İkinci fıkrada (mahsulatı araziyesini dükkân açmaksızın şehir ve kasabalarda ve pazar ve panayır yerlerinde) dendikten sonra bir de (arazilerinin kâin bulunduğu çiftlik ve kariyelerde) diye bir ibare var. Bunu ara yere sokmaktan encümenin maksadı nedir? Bunu anlamak istiyorum.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Çitflik ve köy ne kasabadır ve ne de pazar yerleri vardır, ne de panayır mahalli vardır. Kendi mahsulatı ziraiyesini oraya giden bir adama sattığı vakit bu vergiden muaftır. Çünkü orada ne pazar var ne de panayır vardır. Ne kasabadır, ne de şehirdir. Onun için bu ibareyi ilâve ittik.

MUSTAFA FEYZİ BEY (Konya) — Kendi arazilerini haricinde, çiftliği haricinde başka bir köye veya bir yere satanlar da vergiye tabi midir?

MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY — Hayır tabi değildir.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Yolda satarsa..?

MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY — Köyde satan mükellef olmadıktan sonra, yolda satan evleviyetle mükellef olmaz.

REİS — Bir takrir vardır, okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Mahsulatı araziyelerini arazilerinin kâin bulundukları çiftlik ve kariyelerden maada kariyelerde ve

çitfliklerde dükkân açmaksızın satanların da vergiden istisnalarını temin için ikinci fıkranın berveçhi âti tadilini teklif eylerim.

Trabzon Mebusu
Rahmi

2. — Mahsulatı araziyelerini, her nerede olursa olsun dükkân açmaksızın satan alelumum zürra ve bunların vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

HASAN FEHMİ BEY (Gümüşane) — Efendim; çiftlik veya kariyeler denirse tadilnamelere lüzum kalmaz. Encümen reisinin izah ettiği hüküm de tamamen yerini bulur. Buraya bir (veya) ilâvesinden ibarettir. Yani(çiftlik veya kariyelerde).

REİS — Efendim, Rahmi Beyin tadili, ifade itibariylede daha muvafıktır. Tekrar okuyorum.

(Trabzon Mebusu Rahmi Beyin takriri tekrar okundu.)

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Bu iltibasa mahal verir. (Hayır sesleri) Arz edeyim efendim.

Teklifte her nerede olursa olsun deniyor. Bendeniz çiftliğin mahsulünden dört vagon mal çıkardım, şimendüfere yüklettim; getirdim. İstanbul'a, Borsa'ya koydum orada satıyorum. Zürralığım devam ediyor mu? (Ona şamil değil sesleri). Bunu sarahaten söyliyeyim de zabta geçsin. Ben dört vagon malını borsada satıyorum, zürra sıfatım el an devam ediyor mu? Ben bunun manasını anlayamam. O zaman derhal zürraın üzerine tüccarlık inzimam etmiştir. Takriri bu kayıtla kabul ederim, malum olsun.

REİS — Efendim, Rahmi Beyin takririni kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir efendim. Şimdi kabul edilen tadili ikinci fıkra halinde aynen kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

3. — Mahsulâtı saydilerini ikinci fıkra dairesinde satan avcılar ve balıkcılar (Madrabazlar mükelleftir) ve vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri;

REİS — Buyurun Tahsin Bey ... Söz istemiştiniz.

TAHSİN BEY (Aydın) — Demin Emin Bey biraderimizin bir sualine cevaben rençberlikte bulunan makinistlerin muaf olamıyacaklarını beyan buyurdular. Malumu âliniz traktörcüler makinisttirler. Fakat sanatları sırf ziraat üzerinde ve toprağa işlemektir. (O başka fıkra sesleri) Mevzu müzakere 3 ncü fıkra değil mi?

MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Efendim, buyurdukları hükümetin 3 ncü fıkrasıdır. Hükümetin 3 ncü fıkrası ise encümenin tadilinde beşinci fıkra olarak geçmiştir.

REİS — Efendim, encümenin fıkrası hakkında söz isteyen var mı?

EYÜP SABRİ BEY (Konya) — İzah etsinler, anlamıyoruz matrabazlık nedir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Siz benim yerime izah etseniz daha iyi olacak galiba (Handeler). Efendim, bu bir umvandır ki; müstahsil ile müstehlik arasındaki mutavassıta ıtlak olunur. Balıkcılıkta vardır. Bahçevanlıkta vardır. İstanbul'u gözönüne getirecek olursanız meselâ; orada balıkcılar balıkları kendileri satmazlar. Onlar kendi alât ve edevatiyle saydı icra ettikten sonra orta yerde bir mutavassıt vardır. Gider, orada av yerinde istihsalatı satın alır. Buna madrabaz derler. Kezalik sebzecilerle bostancıların arasında mutavassıtlar vardır. Manavlar; Bunlar doğrudan doğruya müstahsil rençber değildir. Gider, tarlanın yüzünü alır. Senin bostanına ne veriyim der, yüz lira, yüz elli lira verir. Sonra getirir satar. Avcılarda bahçivanlarda, balıkçılarda bu mutavassıtlar vardır. Buna matrabaz derler. Müstehlik ile müstahsil arasındaki mutavassıttır. Matrabaz bunlardır tavafuk etti mi tarifinize? ... (Handeler).

REİS — Efendim, başka mütalâa yoktur. Muvazene Encümeninin üçüncü fıkrasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Fıkra 4. — Kendi hayvanatını ve bunların mahsulât ve mamulâtını ikinci fıkra dairesinde satanlar ve vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

REİS — Mütalâa var mı efendim? Dördüncü fıkrayı aynen kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Fıkra 5. — Ziraatta müstahdem rençberler, ecir olmayan balıkçı tayfaları, çobanlar ve hususî hanelerde umuru beytiyye ile muvazzaf hizmetçiler;

TAHSİN BEY (Aydın) — Efendim, deminden şoförler makinisttir, onlar vergiye tabidir, buyuruldu. Fakat malumu âliniz rençberlikde traktör şoförleri vardır. Onların vazifeleri sırf araziyi işlemektir ve bu makine ziraatte kullanılır. Şimdi ziraati teşvik için öküzle araziyi ihzar eden ve eken bir zürradan vergi almıyoruz da yine aynı vazifeyi gören bir traktörcüden vergi alırsak müsavat zail olmaz mı? Bi-

naenaleyh aynı işi gören iki adamdan birisinden vergi almak, diğerinden almamak doğru değildir.

HASAN FEHMİ BEY (Gümüşane) — Başka zaman otomobil de kullanabilir.

TAHSİN BEY (Devamla) — Otomobil başka efendim; nasıl ki müellifler ve mütercimler hakkındaki maddede köy ve gece mektepleri muallimleri yalnız bu nevi iştigallerinden dolayı istisna ediliyorsa, traktör makinistleri de rençberlikle iştigallerinden dolayı bunların da istisnası lâzım gelir. Çünkü müsavat yoktur ve bir de traktörle iş görmek isteyen adam otomobilciliği terk etmek mecburiyetindedir. Binaenaleyh bendeniz bir takrir takdim ediyorum. İkinci maddenin beşinci fıkrasında; makinistlerin bu nevi iştigallerinden dolayı istisnalarını talep ve teklif ederim.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Bendeniz zannediyorum ki; muafiyeti mevzuubahis olan traktörcü ile müstahsil arasında fark vardır. Bu fıkra ziraat eden müstahsile şamil değildir. Beşinci fıkrada ziraatte müstahdem rençberler muaftır, buyuruluyor. Ziraatte müstahdem rençber kimdir? Kime deniliyor? Yevmiye ile umuru ziraiyede çalışan ameledir değil mi efendim? Halbuki, traktör mal sahibinin yani arazi sahibinin ise, şoför ücretle müstahdem bir memurdur. Başka bir şey değildir. Değil mi efendim? Eğer traktör şoförün kendi malı da ashabı arazinin arazisini ücretle zer ediyorsa bu başka bir vaziyettir veyahut traktör makinesi arazi sahibinindir. Tarlasında traktörle nadas yapıyor. Tarlasını işletiyor. Şoföre maaş veriyor. Ayda altmış lira, yüz lira, değil mi efendim? Yahut işi büyüktür. Ziraati vasidir. Çiftliği büyüktür. Orada çiftlik sahibi olan müstahsil adam, şöförden maada bir çok adam istihdam ediyor. Bunların da muaf olması lâzım mıdır? Amele yevmiye ile çalışan adamdır. Fakat şöför de maaşla çalışırsa? Fakat amele kelimesinin içerisine her ücretle çalışan girmez. Maaşla ziraatte istihdam edilen memurlar amele değildir. Bunlar amele kelimesinin ifade ettiği manaya girmez.

Umuru ziraiyede çalışan - şöför de dahil - bilumum memurin ve müstahdemine teşmili mi arzu ediliyor? Böyle ise bendeniz zannediyorum ki bu işi ileri götürmekten başka bir şey değildir. Şimdi ücretli bir traktör şöförünü affedelim. Fakat bu, muafiyeti tevsidir. Ondan ona, ondan ona bütün memurine teşmil edersek biraz tuaf olur. Binaenaleyh istirhamım: yaptığımız işi bile bile yapalım. Bir rençberin yanında çalışan şöförün aldığı ücretten dolayı şöför mükellef değildir şeklimi isteniyor?

TAHSİN BEY (Aydın) — Evet ister kendi traktörüyle bir çiftlik sahibinin emrinde işlesin, isterse çiftlik sahibinin traktörüyle işlesin.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Hayır vaziyet o zaman büsbütün başkadır. Farz ediniz ki: Pırağa traktör müessesesinin mümessiliyim. On tane traktör getiriyorum ve ilân ediyorum ki: Benim on - yirmi tane traktörüm var kim isterse dönümü şu kadar liraya ücretle işleyeceğim. Ben sahibi ticaret bir müesseseye mensubum. Ne ameleyim ne de başka bir şey. Binaenaleyh o tarlayı kâr ile sürüyorum, diğeri de tarlayı sürüyor. Bunun ikisi yekdiğerine şebih olamaz.

İSMAİL KEMAL BEY (Çorum) — Traktör zürraın kendi malı olup kendisi veya oğlu kullanıyorsa bittabi onlar müstesnadır?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Evet efendim, ticaret mevzuubahis olmayınca vergi zaten kendi kendine mevzu bahis olmaz.

REİS — Bir takrir vardır:

Riyaseti Celileye

İkinci maddenin beşinci fıkrasının rençberler kelimesinden sonra (ve yalnız bu nevi iştigallerinden dolayı traktör makinistleri) cümlesinin ilâvesini teklif ederim.

Aydın
Tahsin

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Ziraatte çalıştırılan traktörün şöförü demek lâzımdır.

TAHSİN BEY (Aydın) — Hasan Beyin noktai nazarını kabul ediyorum.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Ben de sizin noktai nazarınızı kabul ediyorum. Bu şekil muvafıktır.

ALİ RIZA BEY (Mardin) — Ziraatte çalışan traktör, kamyon ve kamyonet şöförleri diyelim.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Yok öyle derece derece herkes müstesna oluyor (Handeler).

KEMAL BEY (Adana) — Traktör makinistleri kâfi değildir. Buhar makineleri de vardır. Onların da makinistleri vardır.

REİS — Takrir Tahsin Beyin takriridir. Herkesin takriri değildir. Tahsin Beyin takririni fıkra ile nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya alınmıştır. Encümene veriyoruz.

6. — Bağcılar ve bahçivanlar (Madrabazları mükelleftir);

REİS — Fıkra hakkında mütalâa var mı? (Hayır sesleri). Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

7. — Dahili memlekette millî ve beynelmilel mahiyette küşad edilip azamî bir seneden dûn bir zamanı muvakkate münhasır olan meşherler, panayırlar ve bu mahaldeki eşya satanlar (yalnız bu mahallerdeki satışlarından dolayı);

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ NAMINA MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY — (Millî veya beynelmilel) olacak.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Şimdi bunu ziraat ve sanayiin inkişafı noktai nazarında nazarı itibare alıyoruz. Teşhir suretiyle halkın istifadesi için yapıyoruz. Millî veya beynelmilel sergileri de istisnaiyete alıyoruz. Fakat bu müessese içerisinde bu meşherde alış veriş etmek tebaaya münhasır değildir. Ecanip de gelir, orada alış veriş eder. Ecanibi muafiyetten istifade ettirdim. Fakat hükümette bir mukavelem varsa, yahut hükümetine teahhüdüm varsa ve mütekabilen o da bizim tebaamıza aynı müsavatı verirse, istisna ederse; bunları şimdi arz etmekten maksadım... Bana memleketinde böyle bir muafiyet veren ecnebiye benim de muafiyet vermeye mecburiyetim yoktur. Meğerki kendisine bir taahüdatla bağlı olayım. Bu gibi hususat tekarrüata yani talimatnameye girecektir. Şimdi Heyeti Celilenin malumu olsun diye arz ediyorum.

EMİN BEY (Eskişehir) — Millî panayırdan kasıt nedir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Efendim, millî panayırdan maksat kendimizin açmış olduğumuz panayırlar, meşherlerdir. Bunların hatti azamî müddeti bir senedir. Bunlar da bir seneden fazla devam ederse ticareti daime şeklini alır. O vakit mesele değişir.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Efendim, bu madde ile mutlak bir şekilde ecnebiler de muaf tutuluyor demektir. Maddenin sarih olması lâzımdır. Bunlar için de bir kayıt ilâvesi zaruridir. Arz ettiğim gibi bu şekilde kalırsa Maliye Vekili Beyefendinin buyurdukları da varit olamaz. Kendileri talimatname kaleme alacağım buyuruyorlar. Bunun imkânı yoktur. Çünkü mesele sarihtir. Talimatname, kanunu hiç bir zaman tadil edemez ve bu noktai nazardan talimatnameye de ithal edilemez.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, bizim öteden beri vergi hakkındaki muafiyetimiz, usulümüz, ya bir mukavele ile merbut olur. Yahut muamelei mütekabile ile olur. Ahkâmı umumiye böyledir. Teamülümüz budur. Bendeniz bundan istifade ederek yapacağım. Eğer kanunun maddesi Muhtar Beyefendinin buyurdukları gibi serahete mani ise onun için ayrıca bir maddei muvakkete getirelim.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Lâzımdır efendim, talimatname ile olmaz. Çünkü madde sarihtir.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, maddeye «veya mütekabil olmak şartiyle beynelmilel» kaydı ilâve edilirse maksat sarih olur. Bunun ilâvesini rica ederim.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Maliye Vekili Beyefendinin tadilnamelerine taraftar değilim ve kanunun bu şekilde çıkmasına taraftarım. Eğer Maliye Vekili Bey değiştirmek istiyorlarsa değiştirsinler. Yoksa talimatname ile değişemez. Meseleyi yol yakın iken halledelim.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Dahili memlekette millî veya mütekabil olmak şartiyle beynelmilel dersek zannederim ki maksat hasıl olur.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ NAMINA MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Reis Beyefendi, müsaade buyurulursa bu maddeyi encümene alalım.

REİS — Efendim, bu fıkrayı encümen istiyor, encümene veriyoruz.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Muvafıktır efendim.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Encümen, arz ettiğim hususa bir şekli hal bulsun efendim.

REİS — Diğer fıkraya geçiyoruz efendim.

Fıkra 8. — Ticarî mahiyette olmayan kooperatifler;

REİS — Fıkra hakkında mütalâa var mı efendim?

EMİN BEY (Eskişehir) — Müsaade buyurulur mu efendim?

REİS — Buyurunuz...

EMİN BEY (Eskişehir) — Efendim, Hasan Beyefendi bu hususu izah buyurdular. Bendenizin anladığıma göre bunlar istihsal kooperatifleridir. Kendi lehime de olduğu halde bunun hüsnü surette tatbik edileceğine kani değilim. Binaenaleyh maddenin tayını teklif ederim. Çünkü bendenizi korkuttu.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Tay ederseniz ediniz. Bu benim teklifim değildir.

REİS — Başka mütalâa yoktur efendim. Binaenaleyh sekizinci fıkrayı reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Aksini reye koyuyorum. Kabul etmeyenler ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir. (Yanlışlık oldu sesleri; anlamadık sesleri)

EMİN BEY (Eskişehir) — Kabul etmedik efendim.

REİS — Rica ederim efendim, ârâyı takdir riyasete aittir.

EMİN BEY (Eskişehir) — Yanlışlık oldu beyefendi...

REİS — Hayır efendim, Divanı Riyaset müttefiktir. Ekseriyeti azime ile kabul edilmiştir.

EMİN BEY (Eskişehir) — Ayağa kalkarız efendim.

REİS — Rica ederim müsaade buyurunuz efendim diğer fıkraya geçiyoruz.

Fıkra 9. — İkâmetgâhları dahilinde amele istihdam etmeksizin, tezgâh kurup mensucat dokuyanlar.

REİS — Mütalâa var mı efendim?

REŞİT BEY (Malatya) — Müsaade buyurulursa bir sual soracağım efendim.

REİS — Kaydettim efendim buyurunuz.

REŞİT BEY (Malatya) — Efendim, «ikâmetgâhları dahilinde mensucat dokuyanlar» deniliyor. İkametgâhı müsait değilmiş, evinin yanında bi kulübe tutmuş, orada bez dokuyor. Bunlar müstesna mıdır, değil midir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Değildir efendim.

REŞİT BEY (Malatya) — Nasıl değil efendim, yeri yoksa?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, bu hususta istihdaf ettiğimiz gaye (endüstri a domisil) denilen bir sanat vardır. Bilhassa dokumacılığa ait olan bir sanattır. Dokumacılık, hahcılık belli başına birer sanattır. Ticarettir. Maksat hariçten amele getirmesin. Atölye açmış olmasın. «İkametgâhları dahilinde» diyoruz. Madde sarihtir.

HAFIZ İBRAHİM BEY (İsparta) — Hali dahildir, değil mi efendim?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, arz ettiğim gibi işin içine hariçten yevmiye ile amele katmayacaktır. Hariçten amele celp edipde çalışmaya başladımı o vakit orası atölyeye tahavvül etmiş demektir. Maksadımız bu sanayii korumaktır. Bilhassa bu cihet dokumacılığa kabili tatbiktir. Bazı fakir ve dul kadınlar vardır, kendi kendilerine evlerinde bez dokurlar, satarlar ve bununla temini maişet ederler. Meselâ çorap dokur. Trikotaj yapar. Fakat amele kullanmaz. Dokur ve kendi hesabına satar. İşte bunları kazanç vergisiyle mükellef tutmuyoruz.

AHMET HİLMİ BEY (Kayseri) — Reis Bey, müsaade buyurulursa sual soracağım.

REİS — Müsaade buyurunuz efendim. Sizden evvel söz alan vardır.

AHMET HİLMİ BEY (Kayseri) — Bendenizinki sual efendim.

REİS — Söz ile sual arasında hakkı tekaddüm yoktur. Müsaade buyurunuz. Sualinizi kaydediyorum. Şahin Bey... Söz sizindir buyurunuz efendim.

HAFIZ ŞAHİN BEY (Gaziantep) — Efendim, dokuzuncu maddenin gerek encümen ve gerekse hükümet tarafından kabulü şayanı teşekkürdür. Filhakika bir çok dul kadınlar destgâh kurarak bez dokurlar ve temini maişet ederler. Şimdi bir kadın da bir destgâh kurmuş çalışıyor. Yanına da yardım için bir çocuk almış. Bu da ameleden madut mudur?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Kim olursa olsun. Yanına ücretle adam alıyor demektir. Bunu tefrikine imkân yoktur. Şimdi bir çocuk çalıştıran muaftır. İki çocuk getiren muaftır. İki adam getiren muaftır dersek çıkmaza saparız ve bunun tefrikine imkân yoktur. Fakat kendi evinde kendi çocuğu ile ekmek parasını çıkarmak için çalışıyor mu? Ona helâl olsun. Satsın. Muaftır. Fakat hariçten amele celp etti mi o vakit vaziyet değişir.

HALİT BEY (Kastamonu) — Efendim, yalnız mensucat dokuyanlar deniliyor. Dairei intihabiyem olan Kastamonu'da kendir vardır. Bununla urgan yaparlar ve aile arasında çalışırlar. Bunlar muaf mıdır değil midir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Sanayii nesciyeyi sureti umumiyede bu şekilde kabul ediyorum. Dahildir efendim. Muaftır.

HALİT BEY (Kastamonu) — Pekâlâ efendim.

AHMET HİLMİ BEY (Kayseri) — Efendim, vekil bey halı dahil değildir buyurdular. Halbuki bazı kasabalarda, köylerde bir çok halk malıza kendileri için halı, kilim dokurlar. Sonra yine hiç bir kastı ticarî olmaksızın evi için ufak halı seccade dokur. Bunlar muaf değil midir? Atölye şeklini alırsa - ki tabiî bunlar müstesna değildir - şimdi vekil beyefendi neyi kasdediyorlar?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, Ahmet Beyefendi, bittabi bu hususu dairei

intihabiyeleri noktai nazarından ifade buyurdular. Çünkü orası halıcılık muhitidir. Fakat Heyeti Celileye evvelen şunu arz edeyim ki memleketin halıcılığı ile hasbelvazife uğraştım. Fakat yine memleketim namına şunu temenni ederim ki halıcılığı memleketimizde sanat olarak kalmaması temennisindeyim.

HAFIZ İBRAHİM BEY (İsparta) — Niçin?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Evet arkadaşlar bu temennideyim. Böyle bir temennide bulunduğum için fena bir şey temenni ediyorum zannı hasıl olmasın. Müsaade buyurulursa arz edeyim. (Hayhay sesleri)

Muhterem arkadaşlar, bir defa Avrupa memleketleri halıyı kendileri yapmıyorlar. Şark halıları alıyorlar. Satıyorlar. Evvelen halıcılık üç şeyden terekküp eder. Birincisi «desen» dir ki resimdir. Yani çiçek meselesidir. Ondan sonra boya, üçüncü olarak ta mevaddı iptidaiye gelir. Şimdi arz ettiğim şu üç şeyi üçünü de Avrupa'dan alıyoruz.

İBRAHİM BEY (İsparta) — Dahilde de vardır.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, arz edeyim. Bir kere ihracat için çalışan destgâhlar Avrupa'nın hoşuna ne gidiyorsa o desenleri getirtmişler ve katoloğlar üzerinde çalışıyorlar. İbrahim Beyefendi dahilde de vardır buyurdular. Fakat maksadı temin edecek şekilde değildir. Avrupa ve Amerika halıyı kendisi imal etmiyor. Sebebi nedir bilirmisiniz beyler? Günde bir halıya bilmem kaç bin düğüm örülecek şimdi Avrupa amelesi bu işi yapacak olursa o halı kaça mal olur bilir misiniz? Orada amele ücreti çok yüksektir. Bu sanayi; esas itibariyle seviyei maişet itibariyle düşkün ve amelesi fakir olan memleketlerin harcıdır. Ve bunların vaziyetlerini gösteren milyarlardır. O itibarla arz ediyorum ki memleket bir an evvel bu vaziyetten kurtulsun. Halıcılığı himaye için kendileri kadar benim de alâkadar olduğuma itimat buyursunlar. Sırf kendi işi için amele almaksızın evindeki çözgüsüyle dokuduğu seccade hakkında hiç bir şey yoktur. El verirki eve amele girmesin ve orası bir atölye halini almasın.

AKÇORAOĞLU YUSUF BEY (İstanbul) — Eğer çalışan amele kendi hesabına çalışmayıp ta diğer bir sermayedar hesabına çalışıyorsa onlar da dahil midir, değil midir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Senayii beytiye bizatihi kendi hesabına çalıştığı için muaf olursa herhangi bir müessese namına dantele dokuyan bir kadının vaziyeti muaftır. Çünkü mevaddı iptidaiyesini o vermiştir. O bundan hariç kalıyor.

BESİM ATALAY BEY (Aksaray) — Halıcılıkta iki şey vardır. Biri doğrudan doğruya kendi nefine dokursa verir diyorsunuz. Fakat mevaddı iptidaiyesini hariçten almış sipariş getirmiş evinde dokuyor. Tali bir amele daha getirmiş. Ondan almayacak fakat diğerinden alacaksınız, bu doğru mudur? Mevaddı ibtidaiye başkasının modeli başkasının, onun da vermemesi lâzım.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Amele sureti umumiyede bu vergiden muaf değildir. Kanunun diğer maddeleri geldiği zaman göreceksiniz ki; bütün amele kazancı nispetinde bu vergi ile mükelleftir. Amele muaftır diye kanunda bir zihniyet yoktur. Alelumum senayii beytiyeyi kendi maişeti için yapıyorsa bu muafiyet iktisap etmiştir. Yoksa ameleliğinden dolayı değildir. Binaenaleyh zatı âlilerinin mütalâaları amele sınıfının istisnaiyetine taalluk eden bir tekliftir. Kanun bunu derpiş etmiş değildir.

BESİM ATALAY BEY — Halıyı istisna ediyorsunuz...

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Halı değil alelumum sanayii nesciye ve sanayii beytiyyedir maksut olan. Bunun için hariçten adam tutulmaz. Efradı aile ile yapılır. Diğerlerini kazanç vergisine tabi bir vergi şeklinde kabul ediyoruz.

TAHİR BEY (Giresun) — Evde çalışma sanayii yalnız dokumacılık değil. Malumu âliniz öyle şeyler vardır ki : Meselâ fındıkçılık, (handeler) Evin halkı fındıklarını kendileri kırarlar ve harice satarlar. (handeler) Evinde kaşık yapar, bir şey yapar satar. Bunları halk evinde yapar. Bunlar da tabimidir? Yoksa istisna edilecekler mi?..

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Tahir Beyin sualini iyice anlayamadım. Evvelâ eğer zürra kendi mahsulünü harmanda toplayıp, kırıp iç halinde satıyorsa o ziraattir efendim.

HASAN FEHMİ BEY (Gümüşhane) — O mahsulâtı arziyedendir, muaftır.

REİS — Efendim, başka söz isteyen kalmamıştır. Tadilname okunacaktır :

Riyaseti Celileye

İkametgâhları dahilinde destgâh kurup bez ve halı dokuyan eşhas yevmiye yirmi - otuz kuruş gibi cüzî bir ücretle istihdam edildiği amele ve ücuratından başkaca bir menfaat temin etmemekte olduğundan bu kabil destgâh sahiplerini vergi ile mükellef tutmak, bu sanayii milliyenin rayicini sekteye uğratacaktır. Nafakasının kendi elinin emeğiyle çıkaran bu gibi zavallıları vergi ile mükellef tutmak muvafık

bulunmadığından ikinci maddenin 9 ncu fıkrasının berveçhiati tadilini arz ve rica ederiz.

(İkametgâhları dahilinde el destgâhında mensucat dokuyanlar)

Saruhan Mehmet Yaşar

Saruhan Kemal

Saruhan Etem

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Atölyeyi eve kaldırmış demektir. Olamaz, olamaz.

REİS — Bu takriri nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya almayanlar lütfen el kldırsın... Nazarı mütalâaya alınmamıştır.

REİS — Konya Mebusu Eyüp Sabri Beyin bir tadilnamesi vardır okunacaktır :

Riyaseti Celileye

Dokuzuncu fıkradaki (mensucat dokuyanlar) tabirinin (dokumacılık yapanlar) şeklinde tadilini teklif ederim.

Konya
Eyüp Sabri

MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Mensucat dokuyanlar tabiri, dokumacılık yapanlar tabirinden daha âmdır.

EYÜP SABRİ BEY (Konya) — Müsaade buyurursanız izah edeyim. Mensucat dokuyanlar demek, dokunmuşu dokuyan demektir. Tabir buna ait değildir. Şivei lisanımıza muvafık değildir. Binaenaleyh tadilini teklif ederim.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Dokumacılıkta hususi bir mana vardır.

REİS — Efendim, encümenmensucat dokuyanlar tabirinin daha şamil olduğunu beyan ediyor. Binaenaleyh «mensucat dokuyanlar» yerine «dokumacılık yapanlar» şeklinde fıkranın tadilini kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmemiştir.

Efendim, bir takrir daha aldım.

Riyasete

10 ncu fıkrada «destgâh kurup mensucat dokuyanlar» yerine «sanayii beytiyyede bulunanlar» ibaresinin kabulünü teklif ederim.

Kastamonu Mebusu
Halit

REİS — Halit Beyin takririni nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya almayanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya alınmamıştır.

Efendim, bir takrir daha var :

Riyaseti Celileye

Maddedeki «destgâh» kelimesi yerine «tezgâh» kelimesinin kullanılmasını teklif ederim.

Ergani Mebusu
İhsan Hamit

REİS — Maddedeki «destgâh» kelimesi yerine «tezgâh» kelimesinin kullanılmasını kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Fıkranın şekli musahhalı okunacaktır :

Fıkra 9. — İkametgâhları dahilinde amele istihdam etmeksizin tezgâh kurup mensucat dokuyanlar;

REİS — Bu fıkrada destgâh yerine tezgâh tabirini istimal ediyor. Bu suretle fıkrayı kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Efendim, ikinci defa reye arz edilen kanun lâyihalarına reylerini istimal etmeyen azayı kiram lütfen reylerini istimal buyursun...

Fıkra 10. — Kazalarla daha dûn taksimatı idarede icrayı sanat eden kadın ebeler ve hasta bakıcılar.

HALİT BEY (Kastamonu) — Benim takririm vardır, okunmasını rica ederim.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Efendim, bu 10 ncu fıkradaki muafiyet tamamen mahalline masruftur. Yalnız kazalarla daha dûn taksimatta bulunanlar diyor. Şimdi bizde kaza vardır ki kırk, elli bin nüfusu vardır. Halbuki üç bin nüfuslu merkezî vilâyetler vardır. Onun için nüfus miktarını tahdid ederek o suretle fıkrayı yazarsak daha muhik olur. Çünkü uzak yerlerdeki vilâyet merkezleri ile yakın yerlerdeki kaza'ar beyninde fark vardır. Bu kazaları muaf tutuyoruz. Sonra Genç vilâyetinin merkezini tahdid etmiyoruz. Bu doğru değildir. Bu itibarla miktarı nüfusla takyit edersek daha muvafık olur. Encümen bu hususta fikrini beyan etsin.

REİS — Efendim, Halit Beyin bir takriri vardır :

Riyasete

İkinci maddede münderiç kazanç vergisinden müstesna olanlar meyanına âtideki fıkranın da ilâvesini teklif ederim. (Nüfusu beş binden noksan olan kaza merkezleri ile alelumum nahiye merakizinde icrayı sanat eden doktorlar, eczacılar, ve dişçiler kazanç vergisinden muaftır.)

Kastamonu
Halit

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim, kaza yerine göre nüfusu az olur ve çok olur. Belki vilâyet merkezinden büyük olabilir. Bu itibarla

nüfusu miyar addetmek isterseniz bendeniz 5 000 nüfusa kadar teklif ederim. Beş bin nüfustan dûn olan mahallerdeki ebe ve hasta bakıcılar muaftır. (Doktorlar sesleri) Doktorlar hakkındaki noktai nazarımı arz edeyim. Bir defa belediye doktorları vardır. Resmî doktorlardır. Sıhhiye Vekâletinin gönderdiği doktor vardır. Eshabı maaştır. Bunların istisnasını kabul edemem. Eshabı maaş kâmilen verecektir. Bunlar serbestiye icrayı sanat etmeye mezun ise onların da yakasını bırakmam. Serbest doktorları kazalara kadar gitmelerini teşvik için muaf tutalım teklifinde bulunuyor arkadaşımız. Vallahi, eğer bu muafiyet doktorların, kazadır, nahiyedir, bineanaleyh vergiden müstesnadır diye gidip orada icrayı tababet edeceklerine saik olacağına kani olsam kabul ederdim. Fakat bu hayale kapılmak doğru değildir. Bugünkü vaziyet gözümüzün önündedir. Bugün bu kazanç vergisi kanununu yeniden yapıyoruz. Bugün doktorlardan aldığımız vergi neden ibarettir. Şimdiye kadar vergi olmadığı halde niçin gitmemişler? Şimdi hallhazırı idame etmek oraya gitmeleri lehine yeni bir sebep teşkil etmez. Gitselerdi şimdiye kadar gitmeleri lâzım gelirdi. Demekki kazalara ve kazalardan daha küçük mahallerde serbestçe icrayı sanat etmek üzere doktorların gitmemeleri esbab ve sevaiki büsbütün başkadır. Doktorlar bana senede şunu, bunu verecek mülâhazasiyle gitmemezlik yapmazlar. Gitmeyecek ise vergi kaldırıldıktan başka mükâfat verilse de yine gitmez. Bendeniz bunu bir faidei ameliyesi olacağına kani değilim. Bilmem ki arkadaşımız noktai nazarında musır mıdır?

HALİT BEY (Kastamonu) — Takririm reye vaz edilsin.

REŞİT BEY (Malatya) — Reis beyefendi, bu fıkra hakkında söz istiyorum.

REİS — Buyurunuz.

REŞİT BEY (Malatya) — Efendim, kazalara giden doktorlar maaşla gidiyor. Hatta iki seneden beri yüz elli lira maazamim maaş verildiği halde bir doktor bulamadık. Bu sene iki yüz elli lira ile bir doktor zorla bulabildik.

Binaenaleyh yalnız ve umumiyetle doktorlar muaftır dersek İzmir gibi, İstanbul gibi, Ankara gibi yerlerde bulunan doktorlar bundan istifade edecektir. Halbuki bugün bir amele çalışsın, o bu vergiden muaf olmasın da doktorların muaf olması muafık değildir. Her halde doktorlardan bu verginin alınması lâzımdır. Fıkranın kabulünü rica ederim.

HASAN FEHMİ BEY (Gümüşane) — Efendim, kazalarda serbest icrayı tababet eden doktorlar vergiden muaf olursa o kazalara doktor bulunacak fikrine inananlardan değilim. Fakat encümenin teklif ettiği şekle göre de bu maddeden - bu fıkradan - İstanbul'un Adalar kazası, Makri köy kazası, Adana'nın Tarsus kazasındaki doktorlar belki istifade edebilir. Bunun haricinde hiç bir kaza tasavvur etmeyiniz ki maaşsız doktor orada bulunacak ta onun orada bulunması, onun vergi muafiyetine sebep teşkil edecektir. Bendeniz bunu tasavvur edemem. Binaenaleyh maddeyi encümen alsın bu maddeyi tashih etsin; beş bin nüfustan dûn mahallerde icrayı tababet eden doktorlar muaftır şeklinde tashih etsin.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Doktorları zaten kabul etmiyoruz.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Encümenin teklifinde doktor yoktur. Ebeler vardır.

HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Yani serbest icrayı tababet edecek doktorların muafiyeti prensip itibariyle bir şey ifade eder. Amelî bir kıymet ve bir faydası olacağını kabul etmemekle beraber zaten buradaki muafiyetlerin bir kısım prensipleri tespit etmekten ibarettir. Yoksa tatbik edilecek mahallî yoktur. Bu itibarla bendeniz doktorları, nüfusu beş binden dûn olan mahallere teşmil etmekle iktifasını teklif ediyorum. Bütün kazalara teşmil etmeyelim.

REİS — Efendim, Halit Beyin tadilnameleri fıkrai asliyeye bir fıkra ilâvesine aittir. Bu onuncu fıkra kazalarla daha dûn taksimatı idarede icrayı sanat eden kadın ebeler ve hastabakıcılar bu muafiyete dahildir. Nüfusu beş binden noksan olan mahallerde doktorlar, eczacılar, hastabakıcılar...

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Hiç mükellef olmayan sınıf da bunlardır.

REİS — Efendim, bu tadilnameyi nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Nazarı mütalâaya alınmamıştır efendim.

Muhtar Beyin bir tadilnamesi vardır.

Riyaseti Celileye

Fıkranın muafiyetini «nüfusu beş binden dûn olan mahallerde» şeklinde tebdilini teklif ederim.

Trabzon

Ahmet Muhtar

MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Encümen de bu teklifi kabul ediyor efendim.

REİS — Muhtar Beyin tadilnamesini kabul eden-

ler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Şu halde fıkra : «Nüfusu beş binden dûn olan mahallerde icrayı sanat eden kadın ebebeler ve hastabakıcılar» şekline ifrağ edilmiştir. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

TAPU ENCÜMENİ NAMINA ALİ ŞUURİ BEY (Karesi) — Efendim, ruznamenin ikinci maddesinde; Kastamonu vilâyetine tabi Cide kazasında «kâh nöbet» usulü hakkındaki lâyihayı yeniden tetkik etmek üzere talep ediyoruz. Müsaade ederseniz vakit geçmemek için bu lâyihayı encümene iade buyurun.

REİS — Efendim, ruznamemizin ikinci maddesinde; Kastamonu vilâyetine tabi Cide kazasında «kâh nöbet» usulü hakkındaki lâyihayı Tapu Encümeni istiyor. Encümene iade ediyoruz.

Efendim, istihsali ârâ neticesini arz ediyorum.

12 Şubat 1340 tarih ve 410 numaralı Sayım Kanununun altıncı maddesini muaddil kanuna rey veren azanın adedi 143, muamele tamamdır. 125 kabul, 17 ret, 1 müstenkif vardır. Binaenaleyh kanun 125 reyle kabul edilmiştir.

Hudut ve Sevahil Sıhhiye Müdiriyeti 1341 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanuna iştirak eden azanın adedi 151, muamele tamamdır. 151 kabuldür. Binaenaleyh kanun 151 rey ile kabul edilmiştir.

Muhassesatı zatiye müdiriyeti 1341 bütçesine tahsisatı munzamma ilâvesi hakkındaki kanuna 155 zat iştirak etmiştir. Muamele tamamdır. 155 rey ile kabul edilmiştiir.

Pazartesi günü saat 14.00'te içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; Saat : 17,20

12 Şubat 1340 tarih ve 410 numaralı Sayım Kanununun altıncı maddesini muaddel kanunun ikinci defaki neticei ârâsı

(Kanun kabul edilmiştir.)

Reye iştirak edenler	:	141
Kabul edenler	:	123
Reddedenler	:	17
Müstenkif	:	1

(Kabul edenler)

ADANA
Kemal B.

AFYON KARAHİSAR
İzzet Ulvi B.
Musa Kâzım B.
Ruşen Eşref B.
Sadık B.

AKSARAY
Besim Atalay B.
Mustafa Vehbi B.

AMASYA
Esat B.
Nafiz B.

ANKARA
Ali B.
İhsan B.
Şakir B.

ANTALYA
Ahmet Sâki B.
Rasih B.

ARDAHAN
Tahsin B.
Talât B.

ARTVİN
Hilmi B.

AYDIN
Dr. Mazhar B.
Tahsin B.

BAYEZİD
Şefik B.

BİGA
Mehmet B.
Şükrü B.

BOLU
Dr. Emin Cemal B.

BOZOK
Süleyman Sırrı B.

BURSA
Mustafa Fehmi B.
Refet B.

CANİK
Cavit Paşa
Süleyman Necmi B.
Talât Avni B.

ÇANKIRI
Mustafa Abdülhalik B.
Rifat B.
Talât B.
Ziya B.

ÇORUM
İsmail Kemal B.
Ziya B.

DERSİM
Ahmet Şükrü B.

DİYARBEKİR
Cavit B.
Feyzi B.
Şeref B.

EDİRNE
Faik B.
Hüseyin Rıfkı B.

ELÂZİZ
Hüseyin B.
Muhittin B.
Mustafa B.
Naci B.
Süleyman B.

ERGANİ
İhsan Hâmit B.
Kâzım Vehbi B.

ERTUĞRUL
Halil B.

ESKİŞEHİR
Emin B.

GAZİANTEP
Şahin B.

GELİBOLU
Celâl Nuri B.

GENÇ
Muhittin B.

GİRESUN
Hakkı Tarık B.
Tahir B.

HAKKÂRİ
Nazmi B.

ISPARTA
Hüseyin Hüsnü B.
Hafız İbrahim B.

İÇEL
Dr. Tevfik B.
Hafız Emin B.

İSTANBUL
Akçoroğlu Yusuf B.
Ali Rıza B.
Dr. Hakkı Şinasi Paşa
Edip Servet B.
Tevfik Kâmil B.

İZMİR
Kâmil B.
Münir B.

KARESİ
Osman Niyazi B.

KARS
Ağaoğlu Ahmet B.

KASTAMONU
Ali Nazmi B.
Ali Rıza B.
Veled Çelebi B.

KAYSERİ
Ahmet Hilmi B.
Dr. Halit B.
Sabit B.

KIRKLARELİ
Dr. Fuat B.
Şevket B.

KIRŞEHİR
Ali Rıza B.

KOCAELİ
Saffet B.

KONYA
Hacı Bekir B.
Eyüp Sabri B.
Musa Kâzım B.
Mustafa B.
Mustafa Feyzi B.
Naim Hâzım B.

KÜTAHYA
Cevdet B.
Faik B.
Rıza B.

MALATYA
Hacı Bekir B.
Mahmut Nedim B.
Reşit B.

MARAŞ
Abdülkadir B.

MARDİN
Ali Rıza B.
Yakup Kadri B.

MUŞ
Rıza B.

NİĞDE
Ata B.
Halit B.

ORDU
Halil Sıtkı B.
Hamdi B.
İsmail B.

RİZE
Fuat B.

SARUHAN
Hacı Ethem B.

Kemal B.
Yaşar B.

SİİRT
Halil Hulki B.

SİNOP
Dr. Rıza Nur B.

SİVAS
Dr. Ömer Şevki B.
Rahmi B.

SİVEREK
Halil Fahri B.

Mahmut B.

ŞARKİ KARAHİSAR
İsmail B.

TOKAD
Emin B.
Mustafa Vasfi B.

TRABZON
Abdullah B.
Ahmet Muhtar B.
Hasan B.
Süleyman Sırrı B.

URFA
Ali B.
Refet B.
Saffet B.
Yahya Kemal B.

VAN
Hakkı B.
Münip B.

ZONGULDAK
Halil B.
Tunalı Hilmi B.

(Reddedenler)

AFYON KARAHİSAR
Kâmil B.

EDİRNE
Cafer Tayyar Paşa

ERGANİ
İhsan B.

ERZİNCAN
Sabit B.

ERZURUM
Raif B.
Rüştü Paşa
Ziyaettin B.

ESKİŞEHİR
Arif B.

GÜMÜŞANE
Zeki B.

İSTANBUL
İsmail Canbulat B.

KARESİ
Haydar Adil B.
Hulusî B.

KASTAMONU
Halit B.

MERSİN
Besim B.

ORDU
Faik B.

TOKAD
Bekir Şami B.

TRABZON
Rahmi B.

(Müstenkif)

ERZURUM
Câzim B.

Hudut ve Sevahil sıhhiye müdüriyeti 1341 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanunun ikinci defaki neticei ârâsı

(Kanun kabul edilmiştir.)

Reye iştirak edenler	:	151
Kabul edenler	:	151
Reddedenler	:	0
Müstenkifler	:	0

(Kabul edenler)

ADANA
İsmail Safa B.
Kemal B.

AFYON KARAHİSAR
İzzet Ulvi B.
Kâmil B.
Musa Kâzım B.
Ruşen Eşref B.
Sadık B.

AKSARAY
Besim Atalay B.
Mustafa Vehbi B.

AMASYA
Esat B.
Nafiz B.

ANKARA
Ali B.
İhsan B.
Şakir B.

ANTALYA
Ahmet Sâki B.
Rasih B.

ARDAHAN
Tahsin B.
Talât B.

ARTVİN
Hilmi B.

AYDIN
Dr. Mazhar B.
Mithat B.
Tahsin B.

BAYEZİD
Şefik B.

BİGA
Mehmet B.
Şükrü B.

BOLU
Dr. Emin Cemal B.

BOZOK
Süleyman Sırrı B.

BURSA
Mustafa Fehmi B.
Refet B.

CANİK
Cavit Paşa
Süleyman Necmi B.
Talât Avni B.

ÇANKIRI
Mustafa Abdülhalik B.
Rifat B.
Talât B.
Ziya B.

ÇORUM
İsmail Kemal B.
Ziya B.

DERSİM
Ahmet Şükrü B.

DİYARBEKİR
Cavit B.
Feyzi B.
Şeref B.

EDİRNE
Cafer Tayyar Paşa
Faik B.
Hüseyin Rıfkı B.

ELÂZİZ
Hüseyin B.
Muhittin B.
Mustafa B.
Naci B.
Süleyman B.

ERGANİ
İhsan Hâmit B.
Kâzım Vehbi B.

ERTUĞRUL
Halil B.

ERZİNCAN
Sabit B.

ERZURUM
Câzim B.
Raif B.
Rüştü Paşa
Ziyaettin B.

ESKİŞEHİR
Abdullah Azmi B.
Emin B.

GAZİANTEP
Ahmet Remzi B.
Şahin B.

GELİBOLU
Celâl Nuri B.

GENÇ
Muhittin B.

GİRESUN
Hakkı Tırık B.
Tahir B.

GÜMÜŞANE
Hasan Fehmi B.
Zeki B.

HAKKÂRİ
Nazmi B.

ISPARTA
Hüseyin Hüsnü B.
İbrahim B.

İÇEL
Dr. Tevfik B.
Emin B.

İSTANBUL
Akçoraoğlu Yusuf B.
Ali Rıza B.
Dr. Hakkı Şinasi Paşa
Edip Servet B.
İsmail Canbulat B.
Tevfik Kâmil B.

İZMİR
Kâmil B.
Mustfa Rhmi B.
Münir B.

KARESİ
Haydar Âdil B.
Hulûsi B.
Osman Niyazi B.

KARS
Ağaoğlu Ahmet B.

KASTAMONU
Ali Nazmi B.
Ali Rıza B.
Halit B.
Veled Çelebi B.

KAYSERİ
Ahmet Hilmi B.
Dr. Halit B.
Sabit B.
Zeki B.

KIRKLARELİ
Dr. Fuat B.
Şevket B.

KIRŞEHİR
Ali Rıza B.

KOCAELİ
Mustafa B.
Saffet B.

KONYA
Bekir B.
Eyüp Sabri B.
Fuat B.
Musa Kâzım B.
Mustafa B.
Mustafa Feyzi B.
Naim Hâzım B.

KÜTAHYA
Cevdet B.
Faik B.
Rağıp B.
Rıza B.

MALATYA
Bedir B.
Mahmut Nedim B.
Reşit B.

MARAŞ
Abdülkadir B.

MARDİN
Abdülgani B.
Ali Rıza B.
Yakup Kadri B.

MENTEŞE
Esat B.

MERSİN
Besim B.

MUŞ
Rıza B.

NİĞDE
Ata B.
Halit B.

ORDU
Faik B.
Halil Sıtkı B.
Hamdi B.
İsmail B.

RİZE
Fuat B.

SARUHAN
Ethem B.
Kemal B.
Yaşar B.

SİİRT
Halil Hulki B.

SİNOP
Dr. Rıza Nur B.

SİVAS
Dr. Ömer Şevki B.
Rahmi B.
Ziyaettin B.

SİVEREK
Halil Fahri B.
Mahmut B.

ŞARKİ KARAHİSAR
İsmail B.

TEKİRDAĞ
Cemil B.
Faik B.

TOKAD
Emin B.
Mustafa Vasfi B.

TRABZON
Abdullah B.
Ahmet Muhtar B.
Hasan B.
Rahmi B.
Süleyman Sırrı B.

URFA
Ali B.
Refet B.

VAN
Hakkı B.
Münip B.

ZONGULDAK
Halil B.
Tunalı Hilmi B.

Muhassesatı Zatiye Müdüriyeti 1341 senesi bütçesine tahsisatı munzamma ilâvesi hakkındaki kanunun ikinci defaki neticei ârâsı

(Kanun kabul edilmiştir.)

Reye iştirak edenler	:	155
Kabul edenler	:	155
Reddedenler	:	0
Müstenkifler	:	0

(Kabul ednler)

ADANA
İsmail Safa B.
Kemal B.

AFYON KARAHİSAR
İzzet Ulvi B.
Kâmil B.
Musa Kâzım B.
Ruşen Eşref B.
Sadık B.

AKSARAY
Besim Atalay B.
Mustafa Vehbi B.

AMASYA
Esat B.
Nafiz B.

ANKARA
Ali B.
İhsan B.
Şakir B.

ANTALYA
Ahmet Sâki B.
Rasih B.

ARDAHAN
Tahsin B.
Talât B.

ARTVİN
Hilmi B.

AYDIN
Dr. Mazhar B.
Mithat B.
Tahsin B.

BAYEZİD
Şefik B.

BİGA
Mehmet B.
Sükrü B.

BOLU
Dr. Emin Cemal B.

BOZOK
Süleyman Sırrı B.

BURSA
Mustafa Fehmi B.
Refet B.

CANİK
Cavit Paşa
Süleyman Necmi B.
Talât Avni B.

ÇANKIRI
Mustafa Abdülhalik B.
Rifat B.
Talât B.
Ziya B.

ÇORUM
İsmail Kemal B.
Ziya B.

DERSİM
Ahmet Şükrü B.

DİYARBEKİR
Cavit B.
Feyzi B.
Şeref B.

EDİRNE
Cafer Tayyar Paşa
Faik B.
Hüseyin Rıfkı B.

ELÂZİZ
Hüseyin B.
Muhittin B.
Mustafa B.
Naci B.
Süleyman B.

ERGANİ
İhsan Hâmit B.
Kâzım Vehbi B.

ERTUĞRUL
Halil B.

ERZİNCAN
Sabit B.

ERZURUM
Câzim B.
Raif B.
Rüştü Paşa
Ziyaettin B.

ESKİŞEHİR
Abdullah Azmi B.
Arif B.
Emin B.

GAZİANTEP
Ahmet Remzi B.
Şahin B.

GELİBOLU
Celâl Nuri B.

GENÇ
Muhittin B.

GİRESUN
Hakkı Tarık B.
Tahir B.

GÜMÜŞANE
Hasan Fehmi B.
Zeki B.

HAKKÂRİ
Nazmi B.

ISPARTA
Hüseyin Hüsnü B.
İbrahim B.

İÇEL
Dr. Tevfik B.
Emin B.

İSTANBUL
Akçoraoğlu Yusuf B.
Ali Rıza B.
Dr. Hakkı Şinasi Paşa
Edip Servet B.
İsmail Canbulat B.
Tevfik Kâmil B.

İZMİR
Kâmil B.
Mustafa Rahmi B.
Münir B.

KARESİ
Haydar Adil B.
Hulûsi B.
Osman Niyazi B.

KARS
Ağaoğlu Ahmet B.

KASTAMONU
Ali Nazmi B.
Ali Rıza B.
Halit B.
Veled Çelebi B.

KAYSERİ
Ahmet Hilmi B.
Dr. Halit B.
Sabit B.
Zeki B.

KIRKLARELİ
Dr. Fuat B.
Şevket B.

KIRŞEHİR
Ali Rıza B.

KOCAELİ
İbrahim B.
Mustafa B.
Saffet B.

KONYA
Bekir B.
Eyüp Sabri B.
Fuat B.
Musa Kâzım B.
Mustafa B.
Mustafa Feyzi B.
Naim Hâzım B.

KÜTAHYA
Cevdet B.
Faik B.
Rağıp B.
Rıza B.

MALATYA
Bedir B.
Mahmut Nedim B.
Reşit B.

MARAŞ
Abdülkadir B.

MARDİN
Abdülgani B.
Ali Rıza B.
Yakup Kadri B.

MENTEŞE
Esat B.

MERSİN
Besim B.

MUŞ
Rıza B.

NİĞDE
Ata B.
Halit B.

ORDU
Faik B.
Halil Sıtkı B.
Hamdi B.
İsmail B.

RİZE
Fuat B.

SARUHAN
Abidin B.
Ethem B.
Kemal B.
Yaşar B.

SİİRT
Halil Hulki B.

SİNOP
Dr. Rıza Nur B.

SİVAS
Dr. Ömer Şevki B.
Rahmi B.
Ziyaettin B.

SİVEREK
Halil Fahri B.
Mahmut B.

ŞARKİ KARAHİSAR
İsmail B.

TOKAD
Bekir Sami B.
Emin B.
Mustafa Vasfi B.

TRABZON
Abdullah B.
Ahmet Muhtar B.
Ahmet Muhtar B.
Hasan B.
Rahmi B.
Süleyman Sırrı B.

URFA
Ali B.
Refet B.

VAN
Hakkı B.
Münip B.

ZONGULDAK
Halil B.
Tunalı Hilmi B.

Sıra Numarası : 34

KAZANÇ VERGİSİ HAKKINDA BAŞVEKÂLETTEN GELEN (1/736) NUMARALI KANUN LÂYİHASI VE TİCARET, KAVANİNİ MALİYE VE MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENLERİ MAZBATALARI

Türkiye Cumhuriyeti
Başvekâlet
Kalemi Mahsus Müdüriyeti
Adet 6/5307

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Kazanç vergisi hakkında Maliye Vekâleti Celilesince tanzim olunan ve İcra Vekilleri Heyetini 4 Teşrinisani 1341 tarihli içtimaında tezekkür ve Meclisi Âliye arzı tasvip edilen kanun lâyihası leffen takdim olunmuştur. Muktezasının, müstaceleu ifasına müsaade buyurulmasını rica eylerim efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı Mucibe

Temettü kanunu haziriyle müzeyyelâtını tadilen tanzim olunan kanun lâyihalarının bugün üçüncüsü takdim olunmaktadır.

Muvazenei Maliye Encümenince ihzar ve Meclisi Âli Heyeti Umumiyesince teyit buyurulan mükerrer arzulara Hükümetçe de bittecrübe sabit olan güna gün haksızlıklarına binaen bundan epeyce zaman akdem bazı mebusanı kiram ile erkânı maliyeden mürekkep bir komisyon elyevm merî Temettü Kanunu ve müzeyyelâtı yerine birinci lâyihayı ihzar eylemiş idi. Görülen bazı nevakısa binaen vilâyattan celp ve cem olunan malumat ile bazı mülâhazat cedideden mülhem olarak doğrudan doğruya hazinece ihzar olunan ikinci lâyiha birincisi makamına kaim olmak üzere geçen sene Meclisi Âliye takdim ediliyordu. Ancak bütçemizin masarifi umumiye kısmında icrasına lüzum görülen zamaim varidatı umumiyemizin tamiki ile yeni menabii varidat taharrisini zaruri kılınca henüz iktisabı meriyet etmemiş olan lâyihaların da yeni baştan tetkikini icabetmiş ve bu meyanda kazanç vergisi lâyihası Meclisi Âliden istirdad olunarak elyevm son ve katî şekli ile takdim edilmekte bulunmuştur.

Son lâyiha ile bugün arz olunan lâyihanın farkı daha ziyade şekle ve nisbetlere taalluk etmekte olup prensipler hemen tamamen muhafaza edilmiştir. Vergi sistemimizde gayemiz evvel be evvel bilumum kazançları teklife tabi tutmak ve bu kazançları mümkün mertebe ashabına söyletmektir. Kazanç erbabından malumat ahzi mümkün olmayan ahvalde aşikâr olan karinelerden istiknahi hakayike çalışmakta devam etmek zaruretindeyiz. Yeni lâyihanın tanziminde bu yoldan ayrılmadık. Kazançlarını bizzat ihbar edebilmeleri melhuz olan erbabı ticaret ve sanayii beyanname usulüne ve melhuz olmayan aksamını karaini zahiriye usulüne raptettik ve bu iki kısmı lâyihada vazihen yekdiğerinden tefrik ettiğimiz gibi, her bir usulün icabettirdiği ahkâmı ayrı ayrı ve iki kısım beyninde müşterek mevaddî da bir araya cem etmek suretiyle kanuna mümkün mertebe toplu ve mazbut bir şekil verdik. Beyanname usulü bir çok takayyüdatı istilzam eylediği için lâyihanın bu kısmını az çok defter tutmak itiyadında veya tutabilmek kabiliyetinde olanlara ve karaini zahiriye usulünü bazen küçük esnaf ve sanatkârana hasreyledik. Bu iki kısmı yekdiğerinden tefrikte istinat edebildiğimiz miyar bir hadden sonra maatteessüf yine karini zahiriye olmuştur., Sermayesi şu kadar lira olanları beyannameye ve ondan dun bulunanları karinei zahiriye usulüne raptetmekte isabet göremedik. Çünkü daha verginin esas matrahını tetkike girişmezden bu sermayeyi tebyin edebilmeyi kabili icra göremediğimiz gibi sermayeleri miktarı muayyenini dununda olmak bahanesiyle beyanname vermekten istinkâf edenlerin arkasından koşmayı da ameli ve sehil görmediğimizden bu hususta ilgal edilen mebaninin vergi idarelerinde mukayyet iradı gayrı safilerini esas ittihaz eyledik ve bunlar meyanından küçük iradı gayrı safili binalardan nevi ve mahiyetleri itibariyle cesim muamelâta girişmeleri memul olan muhtelif erbabı ticaret ve sanaii hercibatâbat beyanname usulüne tabi tuttuk.

Beyanname vermekle mükellef iken vermeyenlerin kazançlarını tebyin hususunda bazı Avrupa devletlerinin tatbik edegeldiği usullere gidemeyerek emsaline kıyas ve emsal bulunması mümkün olmayan halatta takdir tarikini ihtiyar ve takdir halinde tahakkuk idarelerini delaili takdiriyeyi iraeye mecbur eyledik. Bu tarikin hazine ve mükellef için hatardan salim olmadığı kabili inkâr olmamakla beraber mükellefi doğru yolu ihtiyara sevk gibi bir fazileti tertipkârisi olacağını zannediyoruz.

Lâyihai cedide; mukaddem lâyihanın müteınmim vergisi yerine bina dahilinde icrayı ticaret ve sanat edenleri ruhsat tezkeresine tabi tutmakta ve icrayı ti-

carete mezuniyeti mutazammın olan bu tezkerelerin bir resim mukabilinde itası esasını kabul eylemektedir. Tezkerelerin zamanı itası vergilerin tahakkukatını takip eylediği için artık bunda kısmen sermayenin ve kısmen mütehakkık iradı hakikilerin esas ittihaz edilmesinde bir mahzur tasavvur edilmedi.

Kazanç vergisi hakiki ve beyanname vermeyen mükellefin de mefruz bir kazanca göre tarh edildiği için verginin matrahını bir senei maliyeye tekaddüm eden sene muamelâtından istimbat eylemek tabiîdir. Binaberin bu suretle tarh edilen vergilerin artık herhangi bir taksit zarfında terki ticaret vesilesiyle affına sebep görülemediği gibi, bir senei kâmileden noksan müddet içinde terki ticaret edenlerden o devrei kasiriye ait kazançları tahakkuk ettirip icap eden vergisini aramak da zaruri bulunmuştur.

Ancak buna mukabil yeniden bir teşebbüse atılacak olanlarda sene hitamından evvel kazanç tespiti mümkün olamayacağından, bu gibi erbabı ticaret ve sanat emri mubaşereti ihbar ile ruhsat tezkerelerini istihsal etmek şartiyle esas vergiden o sene için hariç bırakılmışlardır.

Kanun yeniliklerinden biri de müruru zaman meselesidir. Kavanini teklifiyemizde müruru zaman bahsi namiyle bir şey yoktur. O suretteki vazifesini ikmal eden bir memur mükelefini ilâgayrın nihaye vergi tehdidi altında bulundurur. Bir senei maliyeye ait vergi için bazan mücerret kayıtların kapatılmaması yüzünden madamülömür müracaat ihtimali karşısında bulunmak ve bu tehlikeleri bertaraf etmek üzere makbuz ilmühaberini daima muhafazaya mecburu kalmak çok kere mümkün olmadığından, bir senei maliyeye ait Kazanç Vergisinin tahakkuk ettirilmesi için beş sene ve tahakkuk eden verginin tahsili için de on beş sene müddet kabul edilmiş ve bu müddetleri inkızasında o sene vergisinin tahakkuk ve tahsili için kimsenin izaç edilmemesi esası vaz olunmuştur. Nitekim bu müddet zarfında mükellefin dahi her türlü kuyut ve hesabat ve vesaiti hüsnü muhafazaya mecbur tutulmuştur.

Usulü Muhasebeyi Umumiye Kanunu lâyıhayı cedidesinin 42 nci maddesinde münderiç beş senelik müruru zaman mahalli tahsili mefkut olmasından naşi na tahsil kalan varidata taalluk etmek itibariyle işbu lâyıhanın tahsilât için vaz eylediği on beş sene müddet ile bir taarruz teşkil edemeyeceği bedihidir. Varidatı devleti müruru zamana uğratanlar idareten lâzım gelen mücazata duçar edilebileceğinden pek umumi bir mahiyeti haiz olan işbu tecziye keyfiyetini Kazanç Vergisi Kanununda derç etmeyi muvafık göremedik. Nihayet lâyıhanın ilk senei meriyetinde beyanname itasiyle mükellef tutulanlardan şimdiye kadar defter tutmak ve vesaik ve kuyudu ticariyesini muhafaza eylemek gibi itiyadad ile meluf olmayanların kazançlarını beyan ve tevsikte duçar olacakları müşkülât deppişi teemmül edilerek bu gibiler hakkında ilk senei tatbikiye için istisnaî bir hüküm vaz edilmiştir.

Bu lâyiha kısmen müesses vergi tahakkuk idarelerinin memleketin her tarafına teşmilini ve vergiden muntazır varidatın hakkıyle tahakkuk ve tahsi ettirilmesi de bu idareler üzerinde esaslı bir murakaba teşkilâtı vücuda getirilerek kâfefsinin de ciddi bir surette terfih ve ihdar edilmelerini muktezidir. Varidat idarelerinin takviyesi uğrunda sarf olunacak mebaliğ müsmir masarıftan maduddur. Kanunî haksızlıkların izalesine matuf yeni kanunlar vücuda getirmeye çalışırken maaş külleti ile naehil kimseleri iş başına getirmek mecburiyeti elimesinde kalmak ve bunları mürakabesiz bırakarak bir de idarî yolsuzluklara meydan vermek bittabi tecviz edilemez. Onun için 1342 bütçesinde tevsian vücuda getirilecek varidat teşkilâtını teminen maliye tahsisatı umumiyesi yekûnunu artırmak icap etmiştir.

Lâyihanın heyeti umumiyesine taalluk eden bu izahatın arzından sonra münkasem olduğu aksamı tavzihen bazı maruzatta bulunmak icap etmektedir.

Birinci kısımda beyanname itasına mecbur olan mükellefin tadat olunmaktadır. Bazı ticaret ve sanayi erbabı işgal eyledikleri mebanii ticariye ile mütenasip olmayacak muamelâtı cesime ile mütevağğil bulunduklarından beyanname itasına mecbur olanları yalnız bu mebaninin iradı gayri safisine göre tefrik etmekte tam bir isabet olamazdı. Nitekim bir hanın vergide mukayyet senevi iradı gayrisafisi on beş lira olan bir odasında bankerlik eden bir şahıs muntazam kuyut ve hesabata malik ve beyanname itasına müsait bir vaziyette iken mücerret cüzi iradlı bir mahalde icrayı ticaret ettiği için onu hakiki kazançını beyan mecburiyetinden vareste tutmağa sebeb yoktur. Bir komisyoncu kambiyo ve mükut alım satımı ile meşgul bir muameleci, bir simsar, bir müteahhit aynı vaziyettedir. Bazan ufak bir yazıhanede oturup toptan alış verişe karışanlar bulunur. Sonra bir takım şirketler veya bunların acenteleri vardır. Kısmen başkalarının sermayesini de işletmekte olan bu gibi müessesatta hesap, kayıt bulunmaması varid olamıyacağı gibi, memleketin münevveranını teşkil eden muhamiler,

doktorlar, gazeteciler vesaire gibi hür meslekler erbabını veya zabıta nizamına tevfikan esasen defter tutmakla mukayyet olan otelleri, hanları ve aleluumum lokanta, birahane, tiyatro, sinema vesaire gibi tecemmu mahallerini de bu usule ithal etmemek mümkün değildir.

İşte bu mülahazat ile tadat ve tasnifi kabil görülen bazı nevi erbabı ticaret bieyyi halin beyanname itasına mecbur tutulduktan sonra bunlar haricinde kalanlarda da hasren muayyen bir iradı gayrı safi fevkinde irad temin eden mebani derununda icrayı sanat esas kabul edilerek bu gibi mahallerde icrayı ticaret ve sanat edenlerin kâffesi beyanname itasiyle mükellef tutulmuştur. Bunun bir de makûsu vardır ki ikinci kısımdan bahsederken arz olunacaktır. (Madde — 4).

Beyanname itasına mecbur olan mükeleflerden bütün bir senei ticariyenin neticesine intizar etmeksizin kazancını tebeyyün ettirmek mümkün olamayacağı gibi senenin hitamında beraber blanço tanzimi dahi kabil olamayacağından, mükellefe senenin hitamından itibaren bir iki ay müsaade itası zaruri görülmüş ve bu sebepten hesabatını takvim senesine göre tutanlara beyannamelerini Mart ibtidasında ve senei ticariyesini takvim senesine tevfik etmeyenlere ilk sene için mükellefin itibar ettiği sene hitamından itibaren iki ay zarfında ita mecburiyeti kabul edilmekle beraber kanunun ikinci senei tatbikiyesinden itibaren her mükellef muamelâtını takvim senesine ircaa mecbur edilmiştir. Bu sayede bilumum muamelâtı ticariye ve sanayie senesi tevhit edilmiş olacağı gibi memurini maliye de vezaifi tahkikiyede muhtelif tariflerle mukayyet tutulmaktan vareste kalmış olacaktır. (Madde : 6)

Bu suret Kazanç Vergisine tabi mükelefinden beyanname verenlere ait muamelâtı tarhiyeye, senei haliye Martında başlandığına göre senenin ilk aylarında ve daha ileriye ircaı nazar olunduğna göre mukaddem senenin son aylarında ibtidar edilebilecektir. Verginin zamanı tahsilinden bahis kısımda bu gibiler beyannamelerini ita ederken verginin birinci nısfını da tediyeye mecbur tutulduğu için muamelâtı tarhiyenin teahhürü vergilerinin tahsilinde de teahhürü bahis olamayacaktır.

Kazançları beyaname ile ihbarı Kazanç Vergisi Kanununun ruhunu teşkil ettiği ve karaini zahiriye tarikine ancak zaruret halinde gidildiği için beyanname vermeyenler hakkında tedabiri şedide ittihazı tahtı elzemiyette görülmüş ve dokuzuncu madde bu maksatla tertip olunmuştur.

Bu maddede yapılacak tahkikatı hariciye ve idariyenin neticesi de yirmi ikinci maddeye tevfikan emsal bulmaya ve emsal fıkdanı halinde takdire müncer olacaktır.

Lâyihanın 12 - 15 nci maddeleri muamelâtını usulü dairesinde tedvire alışan tacirler ve sanatkârlar hakkında malümu ilâm kabilinden görülse bile muntazam bir usulü hesabiye tutmayı itiyat etmeyenlerle memurini maliyece her halde bilinmesi ve hakkıyle riayet edilmesi iktiza eden ahkâmdadır. Mükellefinin hakiki kazançları ketm için blançolarının zimmet kısmını kabartmak istemeleri ne kadar gayri kabili men ise buna karşı alâkadar memurini müteyyakız bulundurmak da o mertebe ehem ve elzemdir.

Bu sebepten lâyihanın bu hususa mütedair ahkâmında sakit kalmaktan tevakki edilmiştir.

Serbest meslekler erbabı hakkında bu tekayyüdata aynen ve tamamen lüzum görülmemesi ise iştigal ettikleri umurun hatı zatinde bir muamelei ticariyeden gayri madut bulunmasında ileri gelmiştir. (Madde : 15)

Bir de beyanname vermekle mükellef olanlar kuyudu hesabiyelerini Türkçe olarak tutmaya mecbur edilmiştir. Küçük Balkan hükümetlerinde bile bu mecburiyet mevcut iken biz de onu ihdas etmemeye bir sebep yoktur. Türkiye'de kazanmak isteyen kimseler daima temasta bulundukları hükümetin lisanı resmisini ihmal edemezler ve yaptıkları işlerin hesabını da bu hükümetin memurlarınca sühuletle anlaşılacak bir lisan ile tutmaya mecburdurlar. Bu sayede ya yaşadıkları memleketin ekseriyet lisanını öğrenmeye veya bu lisana aşına olan kimseleri istihdama zafı olurlar. 16 ncı maddenin kısmen sebebi vazı budur. Vesaikin beş sene müddet hüsnü muhafazası verginin beş sene müddet zarfında tahakkuku caiz olmasından imbias etmektedir.

Beyannameye tabi mükeleflerden senevi kazançları iki bin liraya kadar olanları yüzde sekiz nisbetinde vergiye tabi tuttuk ve kademe kademe yükseltmek şartiyle yüzde on altıya kadar çıkarttık. Ancak bu usulde her kademe kendinden dun kademelere dahil kazanç miktarında dun kademelerin nisbeti teklifine tabi olacağı için yüzde on altı faraza senevî kazançı altmış bin lira olan bir tacir hakkında yüzde 13, 83'ü tecavüz edemez. Yalnız son kademenin fevkinde itibaren olan kazançlar seviyen yüzde on altı nisbetine tabi tutulmuş olur. (Madde : 25) Bir iki misal.

Senevi kazancı iki bin lira olan bir tacir yüz altmış lira vergi verecektir. Dört bin lira kazancı olan

bir müessese sahibi ise ilk iki bin liradan yüz altmış ve mütebaki iki bin liradan yüz seksen ki ceman üç yüz kırk lira vermek icap edecektir. Bu da yüzde sekiz buçuk demektir.

Kezalik yirmi bin lira kazancı olan bir muhami veya bir doktor kazancının :

							Lira
İlk	4 000	lirası	için				340
4 001'den	6 000	liraya	kadar	olan	kısımdan		200
6 001	» 8 000	»	»	»	»		220
8 001	» 10 000	»	»	»	»		240
10 001	» 20 000	»	»	»	»		1 300
Ceman							2 300

Vergi ödemeye mecbur olacaktır. Bu da tekmil kazancının yüzde on bir buçuğunu teşkil eder.

Şimdiye kadar işgal etmekleri mesakin ve mebanii ticariye iradı gayrı safileriyle kullandıkları memurin ve müstahdemin adedine göre verdikleri vergiler kazançlarının yüzde üçüne bile varmamasına nazaran lâyihada münderiç nisbetler biraz ağırca görülebilir. Nitekim Avrupa devletlerinin büyüklerinden Fransa' da kazanç vergisi erbabı ticaret ve sanayiden yüzde sekiz, esbabı maaşat gayrı ticari mesalik erbabından yüzde altı ve Balkan hükümetlerinden Yunanistan'da ticarî ve sanayi kazançlardan yüzde altı ve eshabı maaşat ile sair gayrı ticarî mesalik erbabının kazançlarından yüzde dört nisbetinde vergi alınmakta olmasına göre bu lâyihanın kabul ettiği nisbetler daha fahiş görülebilir. Ancak, şurası da unutulmamak iktiza eder ki, bu memleketlerde bu verginin fevkinde umum kazançlar yekûnu üzerine tarh edilen ikinci bir vergi daha mevcuttur. Bu vergi nisbetleri de inzimam edince lâyihamızda teklif edilen nisbetlerin yüksek değil Avrupa devletlerinde cari nisbetlere nazaran dun bile olduğu tezahür eder. Filhakika faraza Fransa'da umumî kazanç vergisi nisbeti mebdedeki bazı muafiyatı hariç bırakılmak şartiyle % 1,5 dan % 20 ye kadar çıkmakta ve bu vergi bir ferdin muhtelif menabiden terakûm eden bilumum kazançların yekûnuna tatbik edilmektedir. Halbuki bu yekûnu teşkil eden muhtelif menabii varidat daha evvel bir kere de mensup oldukları sınıfa göre vergiye tabi tutulmuşlardır.

Eshabı maaşat bizde şimdiye kadar yüzde üç nisbetinde bir vergiye tabi tutulmakta ve devlet, vilâyet, nahiye ve belediyelerle bunlara ait müessesat memurin ve müstahdemini Harp Vergisiyle mükellef olduğundan temettü vergisinden hariç bırakılmakta idi. İşbu lâyiha ile memurini resmiye maaşatından harp vergisi ref olunup, kazanç vergisi istiyfası esası kabul edilmiş ve bunlar kazançlarının yüzde dördü nisbetinde ve bunlar haricinde kalan hususi müessesat, şirketler vesaire memurin ve müstahdemini de yüzde beş nisbetinde vergiye tabi tutulmuşlardır.

Beyanname itasına mecbur edilmeyen ikinci kısım mükellefine gelince : Bu sınıf öteden beri defter tutmakla gayrı meluf küçük erbabı ticaret ve sanayi ve alelumum seyyarları ihtiva eder. Bunlardan bir bina dahilinde çalışanların hakiki kazançlarını tespite imkân görülemediği için işgal ettiği mebainin icarei hakikiyesine göre vergi tarhı tercih edilmiştir. Ancak mükellefin icarei hakikeyi kâtibi adilden musaddak icar kontratlariyle isbata mecbur edildiği gibi vukuu melhuz muvazaatın önüne geçilmek üzere de musakkafak kanununun cari olduğu mahallerde tahririn 1915/1331 senesinden evvelki kiralara göre yapılmış olmasına göre icarei hakikiyenin her halde vergide mukayyet iradı gayrı safinin altı mislinden ve tahriri 1925 - 1341 senesinde cari kiralara göre icra edilmiş olması halinde bir buçuk mislinden dun olmamasını ve dun ise o miktara iblağen verginin tahakkuk ettirilmesi ve henüz tahriri icra edilmeyip 1302 tarihli Emlâk Nizamnamesinin tatbik olunduğu mahallerde iradı gayrı safinin 8 Şubat 1328 tarihli kanun mucibince kıymeti mukayyededen istihraç edilmesi usul ittihaz olunmuştur.

Bu kısımda verginin nisbeti yüzde yirmiden ticaret ve sanatın nevi ve mahiyetine göre yüzde yüze kadar çıkarılmıştır. (Madde : 27)

Ancak, bu sınıfa dahil mükellefin bu tarzı mükellefiyetten muztazarrır olduklarına kanaat hâsıl edince bilihtiyar beyanname verenler sınıfına ithallerini talep edebilecek ve şu kadar ki bu misillu metalip dermeyan edenler beyanname usulüne tabi mükellefinin mukayyet oldukları kâffei ahkâm ve şeraite riayete mecbur olacak ve bir daha bu usulden rücu edemiyeceklerdir. Filhakika bir kere usulü dairesinde defter tutmayı kabul eden eşhas için bir daha bu itiyattan ferağat iddiası varit olamamak tabiîdir.

Ticarethane, imalâthane ve saire sahibi olmayan seyyar sanayi ve ticaret erbabına gelince : Bu hususta elyevm cari Temettu Kanunu Muvakkati şehirleri birtakım derecata ayırıp emvalı ticaret ve sanayie göre her derece için ayrı bir maktu vergi kabul etmektedir. Bu tarzı teklif evvelen muntazam bir tahriri nüfus saniyen her nevi kazanç erbabının muhtelif derecaatdaki şehir ve kasabalara temin edebildikleri

kazancın bervechipeşin tespiti ile ona göre maktu vergi miktarının tayinini müstelzim olup, halbuki harplerden sonra çok yerlerde nüfus kuyudunun muhterik bulunması ve halkın evvelâ hicret ve sonra peyderpey memleketlerine avdeti dolayısiyle şehir ve kasabalarda nüfusu umumiye kesafeti henüz kati şeklini alamaması hasebiyle şehirlerin ve kasabatın derecata taksiminde ciddi bir isabet olamıyacağı gibi, mütedavil nükudu milliyemizin altına nisbetle daimi olan temevvücatı kazançların maktu vergiye esas olabilecek bir şekli katîde tespitine de mani olduğu için bu usulden bilküllîye ferağatla tabiî bir tasnif vücuda getirebilecek diğer bir esas kabul olunmuşturki, o da her mahalde muhtelif sunufa mensup seyyar ticaret ve sanayi erbabının senenin muhtelif mevasimine mahsus avarız nazarı itibare alınmak şartiyle bir günlük vasati kazançlarını kendileriyle temas halinde bulunan mahallî idarelere takdir ettirip bunun bir kaç mislini vergi olarak talep etmekten ibarettir. İmdî mahllî idareler bu nevi mükellefinin eyyamı tatiliye, işsizlik, hastalık vesaire gibi sene zarfında zaruri veya tabiiyülvuku olan terki mesai ahvalini derpiş etmek suretiyle bu bir günlük kazancı takdir eyleyeceklerdir. Böylece bu sınıfa mensup olanlardan sekiz, on günlük kazançları nisbetinde bir vergi istiyfa edildiği takdirde senede sekiz, on gün devlet nam ve menfaatine çalışmış ad ve itibar olunacaklardır. (Madde : 29 ilâ 33) :

Kanunun ahkâmı sairesi tebligatın tarzı icrasına, itirazatın sureti tetkikine, verginin zaman ve sureti tahsiline ve bazı mevaddı cezaiye ile memurini tahkikiyeden hüsnü hizmeti görülenlerin şekli taltif ve ifşayı esrar edenlerin tarzı tecziyesine mütealliik olup bu mevad hakkında arzı tafsilâta lüzum görülememiştir.

Ötedenberi muamelâtı ticariyesini defatiri kanuniyede tespit ve her sene blanço tanzim eden eshamlı ve limited, kooperatif şirketlerden işbu kanunun birinci senei tatbikiyesinde de beyanne istenilmesi münasip olabilirse de bunlar haricinde kalan ve birinci kısım ithal edilmiş bulunan sair mükellefinden kanunun ibdidai meriyetinde beyanname talebi muvafık görülemiyeceğinden mükellefini mezkûre hesap ve defatiri ticariyelerini muntazam yürüttüklerine göre vergilerini beyanname esasına ibtina ettirmek yahut elyevm vermekte oldukları verginin beş mislini ita eylemek şıklariyle tahyir kılınmışlardır. Kanunun ilk devrei tatbikiyesinde beklenen netayici maddiye ancak bu şekilde temin edilebildiğinden lâyihaya yetmiş birinci maddei muvakkate ilâve olunmuşdur.

Maliye Vekili
Hasan Hüsnü

T. B. M. M.
Ticaret Encümeni
Adet

3 . 1 . 1341

Ticaret Encümeni Mazbatası

Riyaseti Celileye

Kazanç Vergisi hakkında tanzim edilmiş olup Başvekâletten Heyeti Umumiyeye takdim ve diğer encümenler meyanında encümenimize de tevdi edilmiş olan lâyihai kanuniye kısmen Maliye Vekili Beyefendinin kısmen Maliye Müsteşarı Beyefendinin huzuriyle müzakere edilmiş ve encümenimizce icrasına lüzum görülen tadilât ve ilâvat da mazbatamıza merbut lâyihai kanuniyenin matbu nushasındaki maddeler hizasında tespit edilmiştir. Bu suretle encümenimizce kabul edilmiş olan lâyihai kanuniye ait olduğu diğer encümenlere de sevk edilmek üzere arz ve takdim olunur efendim.

Reis	Mazbata Muharriri
İzmir	Gümüşhane
Mustafa Rahmi	Cemal Hüsnü
Kâtip	Aza
Karahisarı Şarki	Sivas
İsmail	Ömer Şevki
Aza	Aza
	Konya
	Kâzım Hüsnü
Aza	Aza
İçel	Konya
Mehmet Talât	Hacı Bekir

T. B. M. M.
Kavanini Maliye Encümeni
Adet : 16

17 . 2 . 1341

Kavanini Maliye Encümeni Mazbatası

Riyaseti Celileye

Kazanç Vergisi hakkında Maliye Vekâletince tanzim ve İcra Vekilleri Heyetince tezekkür olunarak Başvekâletin 9 Teşrinievvel 1341 tarih ve 6/5307 numaralı tezkeresiyle Heyeti Umumiyeye takdim ve encümenimize tevdi buyrulan lâyihai kanuniyeye Maliye Vekili Hasan Beyin huzuruyle bittetkik bazı

maddelerinde tadilât ve tashihat icra edilmiş ve keyfiyeti tadilât ait olduğu maddeler hizalarına kayıt ve tespit olunarak bermucibi havale tetkikatı mukteziya icra edilmek üzere Muvazenei Maliye Encümenine havalesi zımnında Riyaseti Celileye takdimine karar verilmiştir.

Kavanini Maliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Beyazıt	Bozok
Şefik	Süleyman Sırrı
Kâtip	Aza
Ankara	Ordu
İhsan	Hamdi
Aza	Aza
Kütahya	Konya
Mehmet Ragıp	Mustafa

T. B. M. M.
Muvazenei Maliye Encümeni
113

Muvazenei Maliye Encümeni Mazbatası
Riyaseti Celileye

Kazanç Vergisi hakkında Başvekâletten varit olup 9 Teşrinisani 1341 tarihli Heyeti Umumiye İçtimaında Kavanin ve Muvazenei Maliye Encümenlerine havale buyurulan ve muahharen Ticaret Encümenince de tetkiki muvafık görülen tezkere ve merbutu esbabı mucibeyi havi kanun lâyihası Kavanini Maliye ve Ticaret Encümenleri mazbatalarıyle birlikte encümenimize tevdi kılınmakla Maliye Vekili Hasan Bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Hükümetçe teklif olunan kanun lâyihasına ait esbabı mucibede bu lâyihanın temettu kanunu hazıriyle tadilâtını tebdilen tanzim olunan kanun lâyihalarının üçüncüsü olduğu, Meclisi Âlinin mükerreren izhar buyurulan arzularına ve temettu kanunu hazırının hükümetce de bittecrübe sabit olan gûnagûn haksızlıklarına binaen birinci lâyihanın epiyce zaman akdem bazı mebusanı kiram ile erkânı maliyeden mürekkep bir komisyon tarafından hazırlanmış ve bu lâyihada görülen bazı mevakıs üzerine cem olunan malumattan ve bazı mülahazatı cedideden mülhem olarak hazinece ikinci lâyihanın ihzar ve Meclisi Âliye takdim edilmiş ve ahiren bütçe zaruretiyle varidatı umumiyemizin tezyidi için çareler taharrisi iktiza etmekle ikinci lâyihanın istirdad olunup üçüncü olmak üzere işbu lâyihai kanuniyenin teklifine karar verilmiş olduğu ve ikinci lâyiha ile üçüncü arasındaki farkın başlıca şekle ve nisbetlere taalluk etmekte olup prensiplerin hemen tamamen muhafaza edilmiş bulunduğu ve lâyihada takip olunan sistemin bilumum kazançları teklife tabi tutmak ve bunu mümkün mertebe ashabına söyletmek ve kazanç erbabından malumat aksi mümkün olmayan ahvalde de aşikâr olan karinelerden istiknahı hakayike çalışmak esaslarına müstenit olup, bu sisteme tebaan kazançlarını bizzat ihbar edebilmeleri melhuz olan erbabı ticaret ve senayiin beyanname ve melhuz olmayan aksamında karaini zahiriye usulüne raptedilmiş olduğu izah ve lâyihanın tertibinde nazarı dikkate alınan hususat ve bu babta derpiş edilen ihtimalât ve mülahazat tafsilen dermeyan kılınmaktadır.

Kavanini Maliye Encümeni teklif olunan lâyihai kanuniyeyi esas itibariyle bittasvip bazı maddelerinde tadilât ve tashihat icra buyurmuş, Ticaret encümenincede lâyihai kanuniye kezalik bazı tadilât ve ilâvat icrasiyle kabul olunmuştur.

Kazanç vergisinin esası kablettanzimat 1241 tarihinde yani bir asır evvel ihdas olunan ihtisabı resmidir. Bu resim şehriyei dekâkin, yevmiyei dekâkin nami ylealınan vergilerle bilumum mekûlât ve müstehlikât ve altın ve gümüş gibi madeniyat ve mücevherat ve mensucat ve tahniyat ve saireden muhtelif namlarla ve müteaddit tarifelerle alınan müteferrî ve müteferrik resimlerden ibaret idi. 1254 tarihli ferman ile ihtisap resmi ref ve tanzimatı müteakip 19 zilkade 1255 tarihli nizamname ile herkesin emlâk ve arazi ve hayvanatına ve esnaf ve tüccar kısmının senevi temettularına birer kıymet takdiriyle bu kıymetler üzerine binde hesabiyle mürettebat namı verilen ve an cemaatin tevzi olunan bir vergi tarh olunması esası vaz olundu. Temettuu senevi miktarının ilk takdir ve tahmili bu tarihte başlamış isede, temettuu senevî üzerine ayrı vergi konulmayıp alınan vergi ancamaatin tevzi olunan verginin bir cüzü olmak üzere mucit bir vergi idi. 1275 tarihine kadar bu tarz devam etti. 1275 tarihli Tahrir Talimatı ve 1277 tarihli Tahriri Umumi Nizamnamesi mucibince nüfus, arazi ve müsakkafat tahrirleri yapıldığı gibi sanat ve ticaretle meluf olanların senevi temettuları miktarı tahrir ve tahmin olunarak temettu vergisi tesis ve verginin nisbeti temettuu senevi üzerine binde otuz olmak üzere tayin olundu. Bu nisbet yirmi sene devam ettikten sonra 4 Şubat 1295 tarihinde ileride Meclisi Umuminin içtimaında kanuniyeti teklif olunmak üzere neşrolunan vergi kararnamesi üzerine nisbet binde kırka ve 303 senesindede binde elliye iblağ edildi.

1303 senesine kadar temettu vergisi münhasıran erbabı ticaret ve sanattan istiyfa olunuyordu. O sene bütçe açığını kapatmak için nisbet tezyit olunurken eshabı maaşa da teşmil kılındı. Fakat elde vergi kararnamesinden başka medarı tatbik olacak nizamat bulunmadığından bazı taraflarda zürra ve hayvan sahipleri de mütemettiînden addolunarak temettu vergisine tabi tutulurken diğer taraflarda tatbikat değişiyordu. Şikâyatın tevalisi üzerine 1313 senesinde Rumeli zürraı ertesi sene Anadolu zürraı ve müteakiben hayvan besleyenler ile bağcılar ve bahçivanlar muaf addedildiler. On sene kadar bu suretle devam ettikten sonra temettu vergisi için 2 2Mart 1323 tarihli bir nizamname ve müteakiben birinci nizamname ahkâmını tadilen 8 Kânunuevvel 1323 tarihli ikinci nizamname neşrolundu. Bu nizamname mucibince vilâyet, liva ve kaza merkezlerinde ve nüfusu umumiyesi iki binden fazla olan mahallerde bulunan erbabı ticaret ve sanat ve hırfet maktu ve nisbî olmak üzere iki şekilde temettu vergisine tabi tutuldu.

Maktu kısımda temettularının yüzde üçünü tecavüz etmemek üzere dört sınıf üzerine tertip olunan mükelleflerden muayyen bir vergi alındığı gibi, nisbi kısımda da icrayı ticaret ve sanata mahsus mahallerin kıymeti mukayedelerinin binde üçü ve imtiyazlı şirketler müstahdemîninin ücreti seneviyelerinin otuz altı liradan fazlasının yüzde üçü ve müteahhit ve mültezimlerin on bin liraya kadar olan bedeli iltizam ve taahhütlerinin yüzde onu, fazlasının yüzde beşi temettu farz edilerek bu temettu kezalik yüzde üçü vergi olarak alınıyordu. Meşrutiyetin ilânı üzerine bu nizamnamelerde tadilât icrası mevzubahis olarak Meclisi Mebusana müteaddit teklifat yapıldı. Ve nihayet İslâhatı Maliye Komisyonunun tensibiyle 1330 senesinde yeni bir kanunu muvakkat neşrolundu. Şimdiye kadar muhtelif tarihlerde yapılan tadilât ve tezyilat ile tatbik olunan bu kanunu muvakkattır. 30 Teşrinisani 1330 tarihli olan işbu asıl kanunu muvakkat ile zeyilleri olan 25 Şubat 1330 ve 3 Nisan 1333 tarihli kanunu muvakkatlerde hâkim olan ruh mükellefinin kazançlarına hakkıyle nüfuz imkânsızlığına binaen birtakım alamât ve karaini zahiriyeye istinat ederek kazançı keşf ve vergiyi ona göre tarh eylemektir.

Elyevm bazı garp memleketlerinde de cari olan ve karainden hakayıkın istihracına çalışan bu usulün bazan doğru neticeler verdiğinde şüphe olmamakla beraber bu gibi zevahirin çok kere de hakikatten uzaklaşmaya sebep olduğu inkâr edilemez. Münhasıran alameti zahiriye göre vergiyi tahakkuk ettiren 30 Nisan 1330 tarihli kanunu muvakkatin aslındaki bu noksan tatbikatta bir çok haksızlıklara ve mükelleflerin muhik şikâyatına sebebiyet verdiğinden zaman zaman tadil ve islâhı yolunda teşebbüsat vuku buldu.

Ancak esasdaki bozukluk islâh maksadiyle yapılan tadilât ve altun ile evrakı nakdiye arasındaki farkı izale için verginin beş on misil tezyidi suretiyle yapılan zammiyat ile halk üzerinde daha ziyade tesirat ve şikâyatı artırdı. Bu hal 1338 senesinde Meclisi Âlinin de nazarı dikkatini celp etmekle kazançların hakiki nisbeti elde edilerek müterakki bir vergiye tabi tutulması esasına göre, Temettu Vergisi Kanunu Muvakkatinin islâhı ve Halka kazançlarının yüzde beşini tecavüz etmeyecek surette müsavat ve adaleti temin edecek matrahların derpiş olunması zımnında Muvazenei Maliye Encümeninden tefrik olunan üç aza ile Maliye Vekâleti Erkânından tefrik edilen üç mütehassıs memurdan mürekkep bir komisyon teşekkül etti.

Bu komisyon hayli mesaîde sonra bir kanun lâyihası hazırlamak üzere iken tecdidi intihab vuku buldu. Maliye Vekâleti vilâyetlerden celp ettiği malumat ve mütalâatı ve yeni bazı mülâhazatı nazarı itibare alarak birinci lâyihayı tadil ve tevsi suretiyle ikinci bir lâyiha ihzar ve 1340 senesi ibtidasında Meclisi Âliye takdim etti. Kazanç vergisi kanunu namına alan yeni lâyihai kanuniye hakiki kazançlar miktarını taharri ve böylece istihsal olunacak müsbet netayici vergiye matrah ittihaz etmek esasını kabul ile beraber memleketimizde ekser kazançlar erbabının defter tutmayı itiyat edinmemeleri yüzünden alâmet ve karaini zahiriyeye müracaat usulünden de büsbütün ayrılmamakta idi.

Temettü vergisi kanunu yalnız muayyen bazı sunufu ticariyeye ait iken tacir sıfatını haiz olmayan birtakım kazanç erbabı da mevzua ithal ve hariçte kalan birtakım kazançları vergi ile mükellef tutmak icap ettikçe onların da bu kanunun dahili şümulüne alınması tasavvur edildiği cihetle, yeni lâyihada kazanç Vergileri Kanunu unvanı tercih olunuyordu.

İşbu lâyiha mükellefleri başlıca dört kısma ayırarak bunların herbirine mensup olanları tadat etmekte ve vergi miktarını müterakki veya nisbî olarak tayin ettiği gibi bazan mütemmim ve maktu vergiler ahzını da terviç eylemekte idi. Müstesniyat dairesi bir derece tevsi olunmuş idi. Bazı ahvalde bir senelik muafiyeti muvakkete ve müstahdemin için aylık he-

sabına mükellefiyet tarzı kabul ediliyordu. Harb vergisi yerine ashabı maaşatı da teşmil ve amele sınıfı maktu kısımdan çıkarılarak yevmiye hesabına göre teklif edilmekte idi. İşbu lâyihanın derecatı tetkikten geçerek iktisabı kanuniye edebilmesi zamana mütevakkıf görüldüğünden 1340 senesi mart muvakkat bütçe kanunu ile 30 Teşrinievvel 1330 tarihli temettu kanunu muvakkati ve zeyillerinin yeni lâyihaya göre âcilen mühtacı tadil görülen aksamı Meclisi Âlice kabul buyuruldu. Ancak bütçemizin masarifi umumiye kısmında yapılması lâzım gelen zamaim, varidatı umumiyemizin de yeni baştan tetkikini ve yeni menabii varidat taharrisini iktiza ettirince henüz iktisabı meriyet etmemiş olan lâyihaların tekrar tetkiki muvafık görülmüş ve bu meyanda mezkûr kazanç vergi lâyihasıda Meclisi Âliden istirdat kılınmış idi. Hükümetce bu kere teklif olunan lâyiha 1340 senesi ibtidasında verilen lâyihanın daha ziyade şekle ve nisbetlere ait olan farklar müstesna olmak üzere hemen hemen aynıdır. Filhakika yeni lâyihai kanuniyede geçen seneki gibi :

1. — Bilmum kazançları teklife tabi tutmak ve bu kazançları azami derecede ashabına söyletmek ve ancak mümkün olmayan ahvalde karaine müracaat etmek noktai nazarı takip olunmaktadır.

2. — Geçen seneki lâyihanın nisbî ve müterakki ve maktu vergiler farkı esası yeni lâyihada da muhafaza edilmiş, yalnız geçen seneki lâyihada mevcut olan mütemmim vergi yerine yeni lâyihada ruhsat tezkeresi harcı ikame olunmuştur.

3. — Müstesniyata, muafiyeti muvakkateye ve maaşlı müstahdiminin sureti mükellefiyetine ait ahkâm her iki lâyihada da aynı gibidir.

4. — Beyanname usulü her iki lâyihada da olmakla beraber yenisinde tevsi olunmuş amele maktu kısımdan çıkarılarak yevmiye miktarına göre vergiye tabi tutulmuştur.

5. — Verginin itiraz derecatı her iki lâyihada da azaltılmıştır.

Ahkâmdaki müşabehet ve iştiraki gösteren bu misaller daha pek çok taaddüt ettirilebilir. Mamafih gerek şekil ve nisbetlerdeki tadilât, gerek bazı ahkâmı cedide yeni lâyihai kanuniyeye ayrı bir mahiyet vermiştir. Encümenimiz icra ettiği tetkikat neticesinde teklif olunan lâyihanın gerek mükellefler, gerek hazine için makul ve müfit esasları ihtiva ettiğine kani olmuştur. Vakıâ tatbikat itibariyle biraz müşkül görülecek ahkâmı dahi varsa da Ticaret ve Senayii hakkiyle inkişap etmemiş ve bir çok tacir ve sanatkârları halâ kendisini muntazam kayıt ve defter tutmaya alıştırmamış olan memleketimizde fevkalâde seyyar ve kaçıcı bir hassaya malik olan kazancın miktarını mümkün mertebe hakiki olarak tespit edebilmek için bidayeten bu nevi külfetlere katlanmaktan başka care yoktur. Zaman ile hâsıl olacak itiyat ve tecarip kanuna bittabi daha kolay ve kabili tatbik bir şekil verecektir. Şimdiye kadar cari temettu vergisi ahkâmından müstefit olan bazı mükelleflerin yeni lâyihai kanuniye ile vazı derpiş edilen kuyud ile müterakki bir şekilde tarhı teklif olunan vergi nisbetlerinden şikâyete kalkışmaları variddir. Ancak kazanç miktarına göre yüzde 3 ilâ 14 arasında tarh olunacak müterakki bir verginin ağırlığından, haksızlığından bahsedecek mükellefler muvafıkı insaf hareket etmemiş olurlar.

Geçen seneye kadar zürraın tediye ettikleri âşar ile elyevm mahsulâtı arziyeden istifa edilmekte olan vergiler karşısında erbabı ticaret, sanat ve hırfetten yeni kanun mucibince alınacak kazanç vergisi nisbetinin henüz dun olduğunu derhatır etmek lâzımdır. Encümenimiz bilumum mükelleflerin hakiki kazançlarını taharri ve tespit ederek ona göre vergiye tabi tutulmaları imkânı olduğu zaman maktu kısımların kaldırılması ve askerî maişet haddine tekabül eden kazanç miktarının istisnası suretiyle bu verginin daha bir derece tezyide mütehammil ve manzumei tekâlifimiz içinde hakikaten en ziyade evsafı nazariyeyi haiz ve âdil bir vergi olacağına emindir.

Kazanç vergisi hakkındaki kanun lâyihasının heyeti umumiyesine ait olan işbu mütalâatımızı ikmalen maddelerde icrası muvafık görülen tadilâtı berveçhi zîr arz ediyoruz :

Birinci madde — Cüzî ibare tashihatı ile kabul olunmuştur.

İkinci madde — Bazı ibare tashihatından maada birinci fıkradaki müellifler kaydından sonra mütercimlerin ve köy mektepleri muallimleri meyanına gece ve çırak mektepleri muallimlerinin de ilâvesi suretiyle kabul olunmuştur. Ticaret Encümenince müellif ve mütercimlerin ilmî âsar kaydı ile takyit edilmiş olması edebî, fennî âsar müellif ve mütercimlerinin hariç bırakıldığı zehabını vereceği gibi telif ve tercüme ahkâmı esasen 8 Mayıs 1326 tarihli Hakkı telif kanununda izah edilmiş bulunduğu cihetle muvafık görülmemiştir.

İkinci maddenin ikinci fıkrası mahsulâtı arziyesinin dükkân açmaksızın şehir ve kasabalardaki çarşı ve pazar ve panayır yerlerinde veya kendi arazileri-

nin bulunduğu köy ve çiftliklerde satan zürra ile bunların alelumum vesaiti istimaliye ve nakliyelerinin istisnaiyetine ait olup bu fıkraya Ticaret Encümenince ilâvesi muvafık görülen balık avcıları hakkındaki hükmün ayrı bir fıkra halinde tespiti şayanı tercih addedilerek ikinci fıkra aslındaki şekliyle ibka olunmuştur.

Üçüncü fıkra Ticaret Encümeninin balık avcılarına ait olmak üzere ikinci fıkraya ilâve ettiği hükmün avcılara da teşmili suretiyle yeniden yazılmıştır.

Dördüncü fıkra, lâyiha metnindeki fıkra olup tertip itibariyle çobanların diğer fıkraya nakli muvafık görüldüğünden, fıkra bu yolda muaddelen kabul edilmiştir.

Beşinci fıkra, lâyiha metnindeki üçüncü fıkraya dördüncü fıkradan çobanların ilâvesiyle Ticaret Encümeninin tadili dairesinde kabul olunmuştu.

Altıncı ve yedinci fıkralar, lâyihanın beşinci ve altıncı fıkralarına mütenazıran aynen kabul edilmişlerdir.

Lâyihadaki yedinci fıkra, her ne kadar tükümetce bidayeten köylerde hayatı iktisadiyeye rağbeti teşvik gibi bir maksatla teklif edilmiş isede, böyle bir istisnada faydadan ziyade mahzur olabileceğinden Ticaret Encümenince tayyı iltizam olunmuş, encümenimiz de bu noktai nazara iştirak etmiştir.

Sekizinci fıkra, Ticaret Encümenince istihsal kooperatiflerini teşvik maksadiyle ilâve olunmuş encümenimizce de muvafık görülmüştür.

9, 10, 12, 14 ncü fıkralar birer eksik numara ile lâyihada mütenazırları olan fıkraların aynıdır.

11, 13, 18 nci fıkralar kezalik birer eksik numaralı mütenazır fıkralar olup Kavanini Maliye ve Ticaret Encümenlerinin tadilâtı dairesinde kabul olunmuşlardır.

13 ncü madde : Bazı ibare tashihatiyle Ticaret Encümeninin tadilâtı dairesinde kabul olunmuştur. Yalnız beşinci fıkraya mültezimler kaydı ilâve, sekizinci fıkradaki muhamiler kaydı avukatlara tabdil ve (dişçiler), (müstakillen) (devletce menafii umumiyeye hâdim müessesat meyanına ithal olunmayan) ibareleri tay olunmuştur.

Dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci, sekizinci maddeler : Kezalik Ticaret Encümenin tadilâtı dairesinde bazı cüz'i ibare tashihatiyle kabul olunmuşlardır.

Dokuzuncu madde : Bazı ibare tashihatı icra ve üçüncü maddenin onuncu fıkrasında muharrer mükelleflerin beyannameye tabi olup olmadıkları kendilerince bazan bilinemiyeceğinden böyle bir vaziyette vaktinde beyanname vermeyenler hakkında tatbik edilecek alıkâmın mezkûr fıkrada muharrer mükelleflere de teşmili muvafıkı madelet olamıyacağı mülahazasına binaen madde nihayetine bu hükmü havi olmak üzere bir fıkra ilâve olunmuştur.

10, 11, 12, 13 ncü maddeler : Lâyihadaki mütenazır maddelerde Ticaret Encümenince yapılan tadilata ilâveten cüz'i tashihat icrası suretiyle kabul olunmuşlardır.

On dördüncü madde : Bazı tashihattan maada ikinci ve üçüncü fıkraları yerine Ticaret Encümeni tadilatına muvafık olmak üzere üç fıkra yazılması ve dördüncü fıkranın beşinci fıkra olması suretiyle kabul olunmuştur.

15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 ncü maddeler : Lâyihadaki mütenazır maddelerin Ticaret Encümenince yapılan tadilâtı dairesinde kabul olunmuşlardır.

Yirmi dördüncü madde : Ticaret Encümenince yapılan tadilâta ilâveten kazanç miktarlarında bazı tadiller yapılması suretiyle kabul olunmuştur.

Yirmi beşinci madde : Ticaret Encümenince yapılan tadilâta ilâveten tahsisat, maaş, ücret ve yevmiye alanlardan alınacak yüzde üçün ita miktarları üzerinden olacağının ve diğer müstahdeminden şehrî yüz liradan fazla alanlardan alınacak yüzde beşin kezalik fazla kazançlarına ait bulunacağının tasrihi suretiyle kabul olunmuştur.

Yirmi altıncı madde : Eshamlı şirketlerde kazanç hissedarlara inkisam ettiği halde vergi nisbetinin şirketin kazancı mecmuuna göre tayini muvafıkı madelet olamıyacağı mülahazasiyle vergi nisbetinin her hissedara isabet edecek miktar üzerinden alınması lâzım geleceğini ifade etmek maksadiyle yeni bir madde ilâvesi muvafık görülmüştür.

Yirmi yedinci madde : Lâyihanın 26 ncı maddesi olup icarei hakikiye ile iradı gayrı safi arasındaki nisbetlerde zaruri görülen bazı tadilât ile kabul olunmuştur.

Yirmi sekizinci madde : Lâyihanın 27 nci maddesi olup birinci fıkraya Çanak Çömlek satanlarla satılık ekmek çıkarılıp münhasıran pişiricilikle müştagil fırıncıların ilâvesi, ikinci ve üçüncü fıkralarda bazı ibare tashihatı icrası ve Ticaret Encümeninin tadili vechile dördüncü fıkradaki pansiyonlar üçüncü fıkraya naklolunduğundan dördüncü fıkranın tayyı ve beşinci fıkra numarasının dördüncüye tashihiyle vergi nisbetinin bir misilden yüzde yetmiş beşe tenzili suretleriyle kabul olunmuştur.

29, 30, 31, 32, 33 ncü maddeler : Lâyihanın birer noksan numaralı maddelerinin mütenazırı olup bazılarında cüz'i tashihat icra olunmuştur.

Otuz beşinci madde : Lâyihanın 34 ncü maddesi desi olup işçilerden alınacak vergi miktarının bir günlük kazançlarının sekiz mislinden beşe tenzili suretiyle kabul olunmuştur.

Otuz beşinci madde : Lâyihanın 34 ncü maddesi olup tarihi tashihinden maada son fıkrasındaki liman ve belediye reisleriyle azasının ve encümeni emanetin teçziyesine dair olan hükmün tatbikatta daha faydalı bir şekle tahvili düşünülmüş ve bu maksatla vaktinde bir günlük kazanç miktarları tespit ve tebliğ edilmediği surette tahakkuk idarelerinin resen bu makadiri selâhiyattar olacaklarına dair ve ancak buna karşı da mükelleflerin liman ve belediye idarelerinde hakkı itiraza malik bulunacaklarına dair bir fıkra tanzim olunmuştur.

36 ve 37 nci maddeler : Lâyihanın 35 ve 36 ncı maddeleri olup bazı tarihlerin tashihiyle Ticaret Encümeni tadili dairesinde kabul olunmuşlardır.

Otuz sekizinci madde : Lâyihadaki 37 nci madde olup Ticaret Encümeninin tadili esas addolunarak ameleye ait ruhsat tezkeresi harçı miktarının yarım liraya tenzili maksadiyle daha bir sınıf ilâve ve buna mukabil dördüncü sınıfdaki serbest meslek ashabına ait ruhsat tezkeresi harcı beş liraya iblağ olunmutşur.

Otuz dokuzuncu madde : Lâyihanın 38 nci maddesi olup Ticaret Encümeninin tadili dairesinde kabul olunmuştur.

Kırkıncı madde : Lâyihanın 39 ncu maddesi olup tarih ve ibare tashihatından maada Ticaret Encümenince tayyı muvafık görülen son fıkranın bazı tadilât ile ibkası ve bu meyanda kazanç vergisi dolayısiyle vaki olacak tahriri müracaatların ve verilecek vesikaların puldan müstesna olacağının tasrihi suretiyle kabul olunmuştur.

41, 42, 43, 44 ncü maddeler : Lâyihadaki birer noksan numaralı mütenazır maddeler olup cüz'i tashihat icra kılınmıştır.

Kırk beşinci madde : Lâyihanın 44 ncü maddesi olup birinci fıkrası hükmü daha iyi ifade edilmek üzere yeniden yazılmış ve Ticaret Encümeninin tadili vechile İstinaf Komisyonu unvanının Tetkiki İtirazat Komisyonuna tebdili encümenimizce de muvafık görülmüş ve maddenin aksamı mütebakiyesi tarih tashihatı hariç olmak üzere aynen kabul olunmuştur.

46, 47, 48, 49 ncu maddeler : Lâyihanın birer noksan numaralı mütenazır maddeleri olup Ticaret Encümeninin tadilâtı dairesinde kabul olunmuşlardır.

50 nci madde : Lâyihanın 49 ncu maddesi olup Ticaret Encümeninin tadilâtından maada mükelleflere ait itiraz hakkını hazine namına mal memurlarına da teşmili suretiyle kabul olunmuştur.

51, 52, 53, 54 ncü maddeler : Lâyihadaki birer noksan numaralı mütenazır maddeler olup 53 ncü maddeki tarih tashihi hariç olmak üzere Ticaret Encümeninin tadilâtı dairesinde kabul olunmaşlardır.

55 nci madde : Lâyihanın 54 ncü maddesi olup Ticaret Encümeninin tadil ettiği şekilde kabul olunmuştur.

56, 57, 58 nci maddeler : Lâyihanın birer noksan numaralı mütenazır maddeleri olup 56 ncı maddede bir tarih tashihi, 57 nci maddede Ticaret Encümenince yüzde beşe indirilen zam miktarının lâyihada olduğu veçhile yüzde ona iblağı suretleriyle kabul olunmuşlardır.

59 ncu madde : Lâyihanın 58 nci maddesi olup tahsilâtını müddeti muayyenesinde tesviye etmeyen muhasebecilerden alınacak faizi nizaminin yatırmaya mecbur oldukları miktarı tahsilâtın yüzde on fazla şekline tahvili suretiyle kabul olunmuştur.

60 ncı madde : Lâyihanın 59 ncu maddesi olup Ticaret Encümeninin tadili esas addedilerek makbuzlara ait bazı ilâvat ile kabul olunmuştur.

Lâyihadaki (60) ncı madde mükerrer bir hükmü ihtiva etmekte olduğu cihetle tay edilmek muvafık görülmüştür.

61 nci madde : Lâyihanın aynı numaralı maddesi olup Ticaret Encümeninin tadili dairesinde kabul olunmuştur.

62, 63 ncü maddeler : Lâyihanın mütenazır maddeleri olup aynen kabul edilmişlerdir.

64 ncü madde : Ticaret Encümenince müruru zaman müddetininin üç seneye tenzili iltizam olunmuş isede 63 ncü madde ahkâmiyle mutabakat temini için bu müddetin lâyihada teklif olunduğu veçhile beş sene olarak kabulü muvafık görülmüştür.

65, 66, 67, 68, 69, 70, 71 nci maddeler : Ticaret Encümeninin tadilâtı dairesinde cüzî tashihat ve tavzihat ile kabul ve lâyihadaki 69 ncu maddenin tayyı hakkındaki Ticaret Encümeninin noktai nazarı encümenimizce de tasvip edilmekle lâyihadaki 70, 71, 72 nci maddelerin numaraları tashih olunmuştur.

72 nci madde : Lâyihanın 73 ncü maddesi olup usule ait tashihat icra edilmiştir.

Maddelerde bervechi bâlâ maruz tadilât dairesinde tanzim kılınmış olan lâyihai kanuniye heyeti celileye takdim olunur.

21 Kânunusani 1926

Reis	Mazbata Muharriri
Çankırı	Çatalca
Mustafa Abdülhalik	Şakir
Kâtip	
Konya	İsparta
Fuat	Mükerrem
İstanbul	İstanbul
Ali Rıza	Teyfik Kâmil Bey
	Hini imzada bulunmadı
Hakkâri	Diyarbekir
Asaf	Şeref
Hini imzada bulunmadı	
Zonguldak	Sivas
Ragıp	Rasim
Saruhan	Konya
Reşat Bey	Kâzım Hüsnü
Hini imzada bulunmadı	
Kırşehir	Kütahya
Yahya Galip Bey	Mehmet Nuri
Hini imzada bulunmadı	
Gaziantep	Giresun
Ahmet Remzi	Kâzım
Maraş	Niğde
Mithat	Galip

Hükümetin Teklifi

Kazanç Vergisi Hakkında Kanun Lâyihası

Verginin mevzuu ve müstenidatı

Madde 1. — Türkiye Cumhuriyeti hudud dahilinde icrayı ticaret ve sanat ve hırfet eden veya bu kanunda muharrer umur ve teşebbüsat ile iştigal eyleyen her şahısı hakikî ve hükmî işbu kanunda münderiç şerait dahilinde Kazanç Vergisine tabidir.

Madde 2. — Âtiyüzzikr eşhası hakkihiye ve mükmiye Kazanç Vergisinden tamamen müstesnadırlar :

1. Müellifler, köy mektepleri muallimleri «yalnız bu nevi iştigallerinden dolayı»

2. Mahsulâtı arziyesini dükkân açmaksızın şehir, kasaba, pazar ve panayır yerlerinde veya arazilerinin kâin bulunduğu çiftlik ve kariyelerde satan alelumum zürra ve bunların vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

3. Ziraatte müstahdem rençberler ve hususi hanelerde umuru beytiyle ile muvazzaf hizmetçiler.

4. Kendi yetiştirdiği hayvanatı ve bunların mahsulât ve mamulâtını ikinci fıkrada muharrer mahallerde satanlar ve bunların çobanları ve vasaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

5. Bağcılar ve bahçivanlar.

6. Dahili memlekette millî ve beynelmilel mahiyette küşad edilip azamî bir seneden dun bir zamanı muvakkate münhasır olan meşherler, panayırlar ve bu mahalde eşya satanlar «yalnız bu mahallerdeki satışlarından dolayı»

7. Şimendifer ve vapur uğrağı olmayan ve elli ve daha az haneyi muktevi kariyelerde icrayı ticaret ve sanat ve hırfet edenler.

8. İkametgâhları dahilinde amele istihdam etmeksizin tezgah kurup mensucat dokuyanlar.

9. Kazalarla daha dun taksimatı idarede icrayı sanat eden kadın ebeler ve hasta bakıcılar.

10. Sinni on ikiden dun ve altmış beşden efzun veya iki gözü âma ve mefluc veya el ve ayağının ikisinden veya birinden mahrum amele «işçi» ve müstahdemin ve seyyar satıcılar.

11. Tekaüt ve itam ve aramil maaş eshabı «bu gibiler yalnız maaş ve hayat pahalılığı zammı namiyle aldıkları mebaliğden dolayı müstesnadırlar.»

12. Hususî mecanin hastahaneleri, sanatoryumlar, ilk tedrisat mektepleri devletçe menafii umumiyeye hadim olduğuna karar verilen muhtelif kulüpler.

13. Tahtı inhisarda bulunan mevaddı inhisar idaresince mukarrer fiyat ile satanlar. «Yalnız bu satışlarından dolayı.»

14. Kavanini mahsusa ile veya devletle münakit mukavelelerine müsteniden temettu veya Kazanç Vergisinden istinaiyeti kabul edilenler.

15. Maksadı ticareti haiz olmayan her nevi cemiyetler ile siyasî fırkaların duhuliye ve şehriye ve teberruatı.

16. Beyneddüvel cari olan teamülâta ve hukuku düvel kavaidine tevfikan süfera ve mümessilini ecnebiye ve konsoloslarla mahiyettelerinde çalışan ve tebaai mahalliyeden olmayan müstahdemin «mukabelei bilmisil suretiyle ve bu sıfatlardan dolayı»

17. Alelumum devlete ait müessesat ve fabrikalar.

Birinci Kısım

Beyanname itasına mecbur mükellefin ile bunlara ait verginin sureti tahakkuku

Madde 3. — Âtide muharrer mükellefin kazançlarını beyanname ile ihbara mecburdurlar .

1. Mevzuları ne olursa olsun emvai Kanunu Ticarette muharrer bilumum şirketler ve Limited ve kooperatiflerle bunların şubeleri.

2. Merkezleri ecnebi memleketlerde kâin bilumum şirketlerin Türkiye'de çalışan şubeleri.

3. Banka, sigorta, ikraz ve istikraz muamelâtı ve kambiyo ve nükut ve mücevherat ve toptan emtia alım ve satımıyle iştigal edenler.

4. Emtia ve eşya hıfsına mahsus depo ve antrepo işletenler.

5. İdarehane sahibi yani mukim komisyoncular, simsarlar, mütaahhitler, eşya nakline tavassut eden emanetciler.

6. Vapur ve hacmı istihabı on tonilatodan fazla her nevi sefain işletenler, karada eşya ve eşhas nakline hadim her nevi vesait işleten ticarethaneler ashabı.

7. Tiyatro, sinema, dans ve konser vesair tamaşa ve kapalı veya açık eğlence ve yarış ve tevezzüh mahalleri ve oteller ve birahaneler.

8. Doktorlar, baytarlar, muhamiler, mühendisler, mimarlar, dişçiler, eczanehane sahipleri, kâtibi adiller ve emsali meziyeti ilmiye ve sanatkâraneleriyle gerek hanelerinde, gerek müstakillen muayenehane, yazıhane, idarehane küşad ederek kazanç temin eden serbest meslekler erbabı, gazete sahibi imtiyazları, hususî mekâtip müessisleri, develtce menafii umumiyeye hâdim müessesat meyanına ithal olunmayan her nevi külepler namına müessisleri.

9. İlânat, icar ve isticar ve alım satım, seyahat umuruna tavassut eden idarehaneler eshabı, han ve apartmanları toptan isticar edip perakende suretiyle ahare icar edenler ve her nevi hamam işletenler.

10. Fıkaratı anifede münderiç olmayıp işgal ettikleri mebanii ticariyenin 14 Haziran 1326 tarihli Musakkafat Kanunu mucibince 1331/1915 senesinden evvel carî kiralara göre muhammen iradı gayri safileri senevi yirmi ve 1341/1925 senesinde carî kiralara nazaran muhammen iradı gayri safileri senevi yüz lira olan sair bilcümle erbabı ticaret ve sanat.

1302 tarihli Emlâk Nizamnamesinin cari olduğu mahallerde bu iradı gayri safilerin tespitinde 14 Haziran 1326 tarihli kanuna tevfiki muamele olunur. Ancak pansiyon ve umumhane işletenler işgal ettikleri binanın iradı gayri safileri ne olursa olsun beyanname usulüne tabi değildir.

Madde 4. — Üçüncü madde muharrer mükellefin kazançlarına ait beyannameden maada umur ve teşebbüsatını tedvin için istihdam eyledikleri daimî ve muvakkat her sınıf müdür, memurin, müstahdemin ve amele ile kaptan, reis, zabitan ve tayfa ve sairenin ve Anonim Şirketlerde Meclisi İdare reis ve azasının ve eshamlı komanditlerde Meclisi Murakabe erkânının:

Erami, mahalli ikametleriyle ücreti hazur tahsisat, maaş, ücret, yevmiye iaşe masarifi, hayat pahalılığı zammı, ikramiye, mükâfatı nakdiye, hanci icarı ve sair nakit ile kabili temsil menafii maddiyelerini mübeyyin ayrıca bir beyaname itasına mecburdurlar. Vergiye gayri tabi siyasî fırkalarla cemiyetler dahi müstahdemini hakkında aynı tarzda beyanname itasiyle mükeleftirler.

Muhtelif şubeleri olan ticarî ve sınaî müessesat ile siyasî fırka ve cemiyetler de bu beyanname her şube için bulunduğu mahalle ita edilir. Müessesatı ticariye ve sınaiyenin teşkilâtı idaresine göre bir merkezden itası dahi tecviz olunabilir.

Bu gibi müstahdeminde senei maliye zarfında vukubulan tebeddülât nihayet bir ay içinde başkaca ihbar edilmek mecburîdir.

Madde 5. — Devlet, vilâyet, nahiye, belediye bütçelerinden maaş ve ücret alan memurin ve müstahdemin ile ticarî mahiyette idare olunan müessesatı resmiyede Meclisi İdare reis ve azası veya müdür, memur, sanatkâr ve amele «işçi» sıfatiyle çalışanlar hakkında beyanname verilmez.

1. Beyannamelerin zaman ve sureti tanzimi

Madde 6. — Beyannameler senei maliyenin birinci mahı zarfında mükelefin mensup olduğu mahal maliye tahakuk idaresine makbuz mukabilinde ita olunur. İadeli taahhütlü olarak posta ile irsalleri dahi caizdir. Bu takdirde postahanenin tesellüm tarihi tahakkuk idaresine teslim itibar olunur. Senei ticariyeleri takvim senesine tevafuk etmeyen mükellefin işbu kanunun ilk senei tatbikiyesinde beyannamelerini senei ticariyelerinin hitamını takip eden iki ay zarfında itaya ve ondan sonraki muamelâtını takvim senesine ircaa mecburdur.

Madde 7. — Beyanname itasını müstelzim umurdan birine yeni teşebbüs eden eşhası hakikiye ve hükmiye ancak ertesi senei maliyeden itibaren ve bu umur ile mütevağil iken senei maliye içinde terk veya ahare devri umur edenler tarihi terk ve devirden itibaren on beş gün zarfında senei kâmileden noksan müddete ait muamelelerinin neticesini mübeyyin beyanname ile ihbara ve vefat edenlerin beyannamesini dahi veresesi bu müddet zarfında tanzim ve itayı mecburdurlar.

Madde 8. — Aynı mükellef bir bina veya mahal dahilindeki muhtelif teşebbüsatından mütevellit kazançları için yalnız bir ve muhtelif mebanide yekdiğerinden müstakil teşebüsatı ve bir veya muhtelif şekillerdeki muhtelif şubelerinden dolayı ayrı ayrı beyanname tanzim ve mahalleri tahakkuk idarelerine tevdie mecburdurlar. Ancak şubelerinin hesabatı seneviye ve bilânçolarını bir merkezde cem eden teşebbüsat erbabı yalnız bir beyanname tanzimi ile bunu muamelâtı umumiyelerinin temerküz ettirildiği mahal tahakkuk idaresine ita edebilirler. Bu takdirde işbu şubeler miadında beyanname makamına kaim olmak üzere beyannamelerinin merkezi idarelerinin bulunduğu mahal tahakkuk idaresine umum müessese namına ita edileceğini ihbar ile mükelleftirler.

Madde 9. — İtaya mecbur oldukları beyannameleri miadında ita etmeyen mükellefinin kazançları yirmi ikinci madde mucibince tebeyyün ve terettüp edecek vergisi iki ve tekerrürü halinde beş kat olarak tahsil ve üçüncü defasında tekrar temerrüt halinde beş kat vergi tahsil olunmakla beraber ticaretgâhı da altı ay müddetle ve bilâ hüküm seddolunur. Müstahdemine ait beyannamelerin verilmemesinden mütevellit zamlar asıl mükelleflere hakkı rücuu haiz olmama şaartiyle istihdam edenlere raci olur. Ancak bu gibi ahvalde sed kararı tatbik olunmaz.

Madde 10. — Beyanname mükellefin isim ve mahalli ikametini, nevi iştigalini gayri safi kazançları yekûnu ile bu kazançtan mevaddı âtiyede tenzil olunacağı gösterilen mebaliği muhtevi bulunur. Ve bu iki yekûn arasındaki fark verginin matrahını teşkil eder.

Madde 11. — Üçüncü maddede mezkûr mükellefinden muamelâtı kanunen muamelâtı ticariyeden madud olanlar ile kâtibi adiller, mektepler ve gazete idarehaneleri beyannamelerine ayrıca senelik bilânçoları ile kâr ve zarar hesaplarının bir müfredatlı cetvelini raptetmeğe mecburdurlar.

Madde 12. — Bilânçonun matlup kısmında mükellefin emvali mevcude ve demirbaş eşyası kıymeti ile kasasında veya bankalardaki mevcudat ve mevduatı ve muhtelif medyunlardaki matlubatı, zimmet kısmında sermayesiyle ihtiyat akçeleri, muhtelif dainlere olan zimematı irae olunur ve aradaki fark kâru zarar hesabının kâr ve zarar sütunları yekûnu beynindeki farka müsavi olur. Bilânçonun matlubat ve mevcudat kısmı fazla ise mükellefin senei ticariyesi kâr ile ve dûyunat kısmı fazla ise zarar ile hitam bulduğuna hükmolunur.

Madde 13. — Kâr ve zarar hesabının müfradatlı cetvelinde kâr sütünü mükellefin defatiri ticariyesinde kârla kapanan hesapların her birinden hasıl olan gayri safi kazançları alelmüfredat ihtiva edecek ve zarar sütunu mezkûr defatirde zararla kapanan hesabattan mütevellit zarar ile müessesenin işletme ücurat, maaşat ve teferruatiyle icaat, muhabere, ilânat, tamirat, sigorta, her nevi düyun faizi ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessesesi namına tarh olunan sair bilcümle rüsum ve tekalifi vesair masarifi umumiyeyi muhtevi bulunacak ve iki sütun yekûnu beynindeki fark mükellefin safi kâr veya zararını teşkil eyleyecektir. Bu fark plançe esasında gösterilen kâr veya zarara behemehal müsavi olmak lâzımdır. «işgal edilen mebani mükellefin malı zatisi ise icarı kadar dahili hesap olacağından bunlara ait emlâk veya müsakkafat vergisi ilâve edilemez.»

Madde 14. — Mükellef kâr ve zarar hesabının taziminde hususatı atiyeye riayete mecburdur :

1. — Zarar hesabına kendi şahsı için ücret, maaş veya aidad geçiremiyeceği gibi marasifi beytisini de ithal edemez. Yalnız şirketlerde şürekâdan biri vaz ettiği sermayeden başka müdiriyet vazifesini de ifa ettiği ve bu hizmetine mukabil kendisine bir maaş itası mukarrer bulunduğu halde işbu maaş masarifi umumiyeye ithalen zarar hesabına kayıt olunabilecektir. Ancak bu takdirde müdürün maaşı dahi müstahdemin beyannamesine ithal edilir.

2. — Zarar hesabına geçirilmesi iktiza eden aşınma payı «amortisman» her ne olursa olsun vesaiti sınaiye ve ticariye kıymetinin yüzde beşini tecavüz edemiyecek ve hasılattan tefrik olunan ihtiyat akçeleri safi kârın tayininde nazarı itibare alınmayacaktır.

3. — Anonim ve eshamlı komandit şirketlerde şirkete ait vesaiti sınaiye ve ticariye ile emvali gayrı menkulenin aşınma payı masarifi için hükümetce musaddak nizamnamei dahili ile bir haddı muayyen kabul edilmiş ise muteberdir. Bu takdirde icare nazarı itibare alınmayıp yalnız emvali gayrı menkule üzerine matruh vergiler masarıfı umumiye meyanına ithal olunur.

Bu nevi şirketlerde eshamın itfası masrafı ve sayıatı muhtemeleye karşı ihtiyat akçesi veya provizyon namiyle ve müessisler ve Meclisi İdare Heyeti

ve memurin namına hasılattan hisse tefriki vesair her ne nam ile olursa olsun akçe ifrazı muteber olmayıp indettetkik tefrik olunduğu sabit olan mebaliğ hasılatı safiye hesabına iade olunur.

Memurine hissei temettü ifraz edilen bu misillu müessesatın sekizinci madde mucibince ita eyleyecekleri müstahdemin beyannamelerinde bu hisseden herbirine isabet eden miktar derç olunmaz.

4. İmtiyazlı anonim şirketlerden de mabelimtiyaz olan tesisatın hitamı müddeti imtiyazda bilâbedel devlete veya devletce tensip olunan bir teşekkülü idareye intikali icabatı imtiyaziyeden bulunduğu ve mukavele veya nizamnamesinde sermayenin itfası için senevi bir meblağı muayyen ifrazı sarahaten tayin edilmiş olduğu takdirde bu kayıt muteberdir.

Madde 15. Üçüncü maddenin sekiz numarah fıkrasında muharrer serbest meslekler erbabının gayrı safi kazançları ifa ettikleri hizmetleri mukabilinde ahzeyledikleri mebaliğden ibaret ve masarıfı umumiyesi müstahdemine verdikleri maaşat ve ücurat ile icrayı sanat eyledikleri mahalle raci icareyi, tenvir ve teshin ve muhabere ve ilân masarifi ile sanatlarına müktezi eşyanın harik sigorta masrafını ve sanatlarının icabatından olan sair masarifi zaruriyeyi muhtevi bulunur ve mebaliği mehuze ile ve masarifi umumiye yekûnları beynindeki fark safi kazançlarını teşkil eder. Bu sınıf mükellefinin başkaca ve bilânço ve kâr ve zarar hesabı ita etmeleri mecburi değildir.

Madde 16. — Beyannamelerde münderiç malûmat ile merbutadının tebeyyünü sıhhati için mükellefin kâtibi adilden musaddak ve Türkçe olarak defatir tutmağa ve gerek bu defatiri, gerek bunlara geçirilecek kuyuda müteferri vesaiki müteallik olduğu senei maliyeden itibaren beş sene müddet hüsnü halde muhafaza etmeye ve her talep vukuunda kazanç vergisini tahakkuk ettirmekle mükellef olanlara ibraza mecburdur.

Beyanname verdiği halde defter ibraz etmeyen veya defter tutmayan veya aranılan vasaiti ibrazdan ve talep olunan her hangi malûmatı itadan imtina eden mükellefinin kazançları resen tebeyyün ve tahakkuk edecek vergilerin yüzde elli nisbetinde tezyit olunur. Ve bu yüzde elli müstahdemin beyannamelerine taalluk ettiği takdirde kendilerine hakkı rucuu haiz olmamak şartiyle istihdam edenlere raci olur.

2. Beyannamelerde muharrer kazançların sureti tetkik ve verginin sureti tahakkuku

Madde 17. — Maliye tahakkuk idareleri nihayet her sene Nisan ayının ibdidasından ibtidaen bir hafta zarfında beyanname vermekle mükellef iken vermeyenlerin esamisini ve müteakiben verilen beyannamelerin sıhhatini tebeyyün ettirmeğe mecburdur.

Beyannamelerde münderiç kazançlar indettetkik noksan görülmedikçe vergiye esas olarak kabul edilir.

Madde 18. — Beyannamelerin esnayı tetkikinde tahakkuk memurunun mükellefinden :

1. — Verginin tayinine medar olacak her türlü hesabat ve anasırın bizzat veya âdi bir mektupla tevkil edeceği bir zat marifetiyle iraesini «işbu mektuba mevzu imza mükellefin beynettüccar maruf imzası olmak şarttır.»

2. — Devairi resmiyenin her neviinden malumat ve vesaiti mukteziyenin ita ve irsalini.

3. — Vazifesini teshile hadim olacak malumatı ita edebilecek eşhasın nezdine gelmesini.

4. — Bankalardan, borsalardan, şirketlerden, borsa erkânından ve sureti umumiyeden her nevi kazanç erbabının mensup olduğu teşekkülü içtimaiden vazifesinin istilzam ettiği malumatın itasını talebe.

5. — Usulen davet edilecek alâkadaran huzurunda gerek yalnız gerek diğer memurin refakatiyle ehli hipre tarafından veya diğer bir memurin delâletiyle mahallen icrasına lüzum görülecek her türlü tetkikatı icraya selâhiyettardır. Bu selâhiyetler tahakkuk ve teftiş memurları ile Maliye müfettişleri için aynen mevcuttur. Mükellef tahriren posta ile veya memuru mahsus vedaatiyle tebliğ tarihinden itibaren bir hafta zarfında sorulan şeylere cevap vermeye mecburdur. Cevap vermeyenlerin beyannameleri keenlemyekün addolunarak kazançları resen takdir ve vergileri yüzde elli nisbetinde tezyit olunur. İki sene zarfında tekerrür vukuunda başkaca on liradan yüz liraya kadar cezayı nakdi ile mücazatlandırılır.

Madde 19. — Maddei sabıkaya tevfikan yapılan tetkikatın neticesi kazancın beyannamede muharrer miktardan azamî yüzde on veya bin lira fazla olduğunu meydana çıkardığı takdirde işbu fazla nazarı itibara alınmaz. Yüzde onu veya bin lirayı mütecaviz bulunduğu surette keyfiyet tahriren mükellefe tebliğ ve tarihi tebliğden itibaren on beş gün zarfında buna dahil olan itirazını tahriren veya şifahen beyan etmesi ihtiran olunur.

Madde 20. — Mükellef cevap vermez veya cevabı kanaatbahş görülmez ve verdiği hilâfı hakikat cevaplarla vergiden kısmen kurtulmak gayesini takip ettiği tezahür eylerse aradaki farkın istilzam eylediği vergi iki kat olarak tahakkuk ettirilir. Ve tetkikat

bazı masarifi zaruriye ihtiyarını icap eylemiş ise işbu masarif başkaca tahsil olunmak üzere tahakkukata ilâve olunur.

Mükellefin cevabı ahkâmı kanuniyeye hakkiyle ademi nüfuzdan ileri gelip vergiyi tenkis ettirmek gibi bir suiniyete matuf görülemediği takdirde farkı mecbur zamsız ve ihtiyar edilen masarif nazarı itibara alınmaksızın tahakkukata ilâve edilir.

Madde 21. — Mükellef beyannamesinin fevkinde takdir edilen kazanca göre tahakkuk ettirilip kendisine tebliğ olunan vergiye ademi kanaatle mafevk derecata müracaat eylediği takdirde memurini tahakkukiye fazla kazanç takdirini istilzam eden delâili iraeye mecburdur.

Madde 22. — Beyannamenin niadında verilmesinden veya verilen beyannamede hasılatı gayrı safi olarak irae edilip safisini tayine medar olacak kuyut ve defatir ibraz edilememesinden veyahut kazancı safi olarak irae edilip safisini tayine medar olacak kuyut ve defatir ibraz edilememesinden yahut kazancı safi olarak irae edilip bunu müeyyit huyut ve vesaik ibraz edilemediği veya talep olunan malumat ita edilmemesinden naşi, safi kazancın kanaatbahş bir surette izharı kabil olamadığı takdirde mükellefin safi kazancı resen tahkikatı hariciyee ve idariye ile bulunacak emsaline kıyasen tebeyyün ettirilir. Ve emsal tedarik olunamayan ahvalde takdir cihetine gidilir. Tahakkuk idareleri delaili takdiriyeyi mükellefe iblağa mecburdur.

Memurini tahakkukiye bu gibi ahvalde mükellefin hesabatını mahallen tetkike mecbur olmayıp fayda mülâhaza ettikleri halde izahat talep edebilirler.

Madde 23. — Memurin ve müstahdemin hakkında verilen beyannamelerin sıhhati buna dair kuyudun tetkiki suretiyle tebeyyün ettirilir. Neticei tetkikat hukuku hazinenin ziyaını müeddi olacak mektumatın vukuunu ispat eylediği takdirde ketmedilip miktara taalluk eden vergi birinci defa beş misli olarak tahakkuk ve iki sene zarfında tekerrür vukuu halinde beş misilden başka on liradan yüz liraya kadar cezayı nakdi alınır. Bu suretle vergiyi aslinin haricinde kalan dört misil ile cezayı nakdi müstahdemine hakkı rücuu olmamak şartiyle istihdam edenlere raci olur.

3. — Verginin nisbeti.

Madde 24. — Mevaddı sabıka ahkâmına tevfikan ve sekizinci ve dokuzuncu maddelerde muharrer memurin ve müstahdeminden maadası için ita ve tetkik olunan veya resen tebeyyün ettirilen kazançların:

2 000	liraya	kadar	olan	kısmından					yüzde	8
2 001	liradan	4 000	liraya	kadar	olan	kısmına	(4 000)	dahil	yüzde	9
4 001	»	6 000	»	»	»	»	(6 000)	»	»	10
6 001	»	8 000	»	»	»	»	(8 000)	»	»	11
8 001	»	10 000	»	»	»	»	(10 000)	»	»	12
10 001	»	20 000	»	»	»	»	(20 000)	»	»	13
20 001	»	30 000	»	»	»	»	(30 000)	»	»	14
30 001	»	50 000	»	»	»	»	(50 000)	»	»	15

50 001 liradan fazlasına yüzde on altı nisbetinde müterakki vergi tarh olunur.

Madde 25. — Devlet, vilâyat, nevahi, belediye veya bunlardan birine ait müessesatı ticariye ve sınaiye veznelerinden hidematı fikriye veya bedeniye mukabili mukannen, gayrı mukannen, tahsisat, maaş, ücret, yevmiye alanlardan yüzde dört ve beyanname itasiyle mükellef erbabı hırfet ve ticaret ve sanat ve alelumum şirketlerin umurunda müstahdem daimî gayrı daimî müdür, memur, müstahdem ve amele maaşat ve ücurat vesairesinde ve her nevi müessesat heyet veya mecalisi idare rüesa ve azasının ücreti huzurlarından mütevellit kazançları üzerine seyyanen yüzde beş kazanç vergisi tarh olunur.

İkinci Kısım

Beyannameye tabi olmayanlar ve bunlara ait verginin sureti tahakkuku

Madde 26. — Bir bina dahilinde icrayı ticaret ve sanat edip üçüncü madde mucibince beyanname itasına mecbur olmayan erbabı ticaret ve sanayii tirargâhları için ödedikleri senevi icarei hakikiyeye göre vergiye tabi tutulur. İcarei hakikiye kâtibi adilden ve bulunmayan mahallerde makamına kaim olanlar tarafından musaddak icar mukavelenamelerinde muayyen bedeli icardır. Musaddak mukavele ibraz edilmeyen veya mukavelede muayyen miktarın hakikati hale mubayeneti aşikâr olan ahvalde bu bedel ci-

vardaki emsaline nazaran ve indelicap muhtelif ehli hiprenin malumatına müracaat suretiyle tahakkuk memurları tarafından tayin ve tevsik olunur. İcarei hakikiye her halde Musakkafat Kanununun cari olduğu mahallerde 1331 «1915» senesinden evvelki kiralara göre muhammen iradı gayrı safilerin altı mislinden ve 1341 «1925» senesinde cari kiralara göre muhammen iradı gayrı safilerin bir buçuk mislinden dun olamaz.

Emlâk Nizamnamesi cari olan mahallerde işbu iradı gayrı safiler 14 Haziran 1326 tarihli Kanuna tevfikan tayin olunur.

Madde 27. — Maddei sabıka mucibince mükellef tutulanlardan :

1. — Her nevi vesaiti nakliye ikamesine mahsus kayıkhane, ahır, arabalık garaj ve emsalini işletenlerle hizmetçi ve amele tedarik eden idareler ashabına tebeyyün eden icarei hakikiyelerinin yüzde yirmisi.

2. — Berber, tamirci, tenekeci, aşçı, kahveci, çilingir, doğramacı gibi küçük sanat ve hirfet erbabı icarei hakikiyelerinin yüzde yirmi beşi.

3. — Bakkal, kasap, sebzeci, meyvacı, kömürcü gibi emtia satan küçük erbabı ticaret icarei hakikiyelerinin yüzde otuzu.

4. — Pansiyonlar icarei hakikiyelerinin yüzde ellisi.

5. — Umumhane işletenler icarei hakikiyelerinin yüzde yüzü nisbetinde vergiye tabi tutulur.

Bu madde mucibince vergiye tabi olup da nevi ve nisbeti tasrih olunmayanlar müemasili ticaret ve sanata kıyasen vergi ile teklif edilir.

Madde 28. — Maddei sabıkada muharrer mükellefin teşrinievvel nihayetine değin mensup oldukları tahakkuk idarelerine tahriren bilmüracaa senei atiye için beyanname itası suretiyle vergiye tebaiyyet arzusunda bulunduklarını beyan edebilirler. Bu takdirde bu misillü erbabı ticaret ve sanat hakkında bir gûna vergi tarh edilmeksizin emsallerinin beyanname itası zamanına intizar olunur. Ve miadında beyannamesini vermeyenler hakkında birinci kısımda münderiç ahkâma tevfiki muamele edilir. Bir kere beyanname ita edenler bir daha bu usulle tebaiyetten feragat edemezler.

Madde 29. — Yirmi altıncı maddede muharrer mükellefinden senei maliye içinde terk ve devri ticaret edenler vukuu hali bir mah zarfında tahakkuk idaresine ihbar ve senei maliye için mütehakkik vergilerini defaten tediye eyledikleri takdirde senei maliye iptidasından herki ticaret ve sanat tarihine kadar geçen müddet için kendilerine başkaca vergi tahakkuk ettirilmez. Vefat halinde verese tarafından vaki olacak ihbar ve tediye üzerine aynı hüküm tatbik olunur.

Madde 30. — Yazıhane veya idarehane sahibi olmaksızın karada, denizde nehir ve göllerde her nevi vesaiti nakliye ve cerriye işletenlere istimal ettikleri merakibi bahriye ve vesaiti berriyei nakliyenin nevine ve hacmi istihabı tonilatosuna veya beygir kuvvetine ve sahai nakliyat ve faaliyetine yani denizlerde A, bir liman dahilinde B, bir limanın muhtelif iskeleleri arasında C, muhtelif limanlar arasında ve karada A, bir şehir veya kasabanın hududu belediyesi dahilinde B, Vilâyet hududu dahilinde C, muhtelif vilâyetler hududu arasında icrayı faaliyet etmelerine ve omnibüs, otobüs, otomobillerde istiap edebildiği eşhas adedine ve âdi arabalarda arabaların binek veya yük, tek ve çift hayvanlı olmasına ve hayvanların nevine ve hayvanla yapılan nakliyatta bunların nevi ve adedine ve senenin muhtelif mevsimindeki derecei faaliyetlerine göre mahallerin liman veya belediye idarelerince takdir olunacak bir günlük gayrı safi kazancın maktuan on misli nisbetinde kazanç vergisi tarh olunur. İşbu vesait bizzat ashabı tarafından işletildiği takdirde buna başkaca yüzde elli zam olunur.

Madde 31. — Maddei sabıkada muharrer vesait ecirler marifetiyle işletildiği surette işbu ecirlere mesleklerine taalluk eden yüksek mekteplerden diplomalı veya diplomasız olmalarına ve diplomalılarda her şubei ihtisasa ayrı ayrı ve diplomasızlara seyyanen 1. — İşbaşı, 2. — Usta işçi, 3. — Adi işçi olmak ve mükellefinin bu sınıflardan birine ithali tahakkuk idarelerinin takdirine terk edilmek suretiyle mahallî liman idaresi ve belediye meclislerinden veya encümeni emaneten bittetkik tespit olunacak bir günlük kazancın maktuan on misli kazanç vergisi tarh olunur. Bu takdirde ecirler mal sahiplerine tarh olunan vergiden zilyedi bulundukları vesaitle beraber mesul olurlar.

Madde 32. — Memerrinas olan mahallerde ve limanlarda ve pazar yerlerinde seyyar halinde icrayı faaliyet eden her nevi sanatkârlar simsarlar, tellallar, kabzımallar ve satıcılar derecei ehliyetlerine göre tahakkuk idarelerince takdir edilmek suretiyle diplomasızlar sınıfından birine ithal ve bunlar hakkında maddei sabıka veçhile takdir olunan bir günlük kazancın maktuan on misli nisbetinde vergi ile teklif edilir ve bu sanat ve ticaretin vesaiti nakliye istimali suretiyle icra eyledikleri takdirde mezkûr vesait es-

habına bizzat işletmedikleri halde metrûk verginin yüzde ellisi başkaca ilâve olunur.

Madde 33. — Gerek kendi hanelerinde gerek beyanname itasına mecbur olmayanların dükkân, mağaza, imalâthane, fabrikasında veya vesaiti nakliyei berriye ve bahriyesinde ve her nevi inşaatta maktu, şehrî veya yevmi ücürat mukabilinde ve daimî veya muvakkat surette serbestçe iş deruhde eden her nevi ve sınıftan sanatkârlar ve işçiler «amele» derecei ehliyetlerine göre tahakkuk idarelerince takdir edilmek suretiyle otuz birinci maddede muharrer diplomasızlar sınıfından birine ithal ve mezkûr sınıflar için takdir olunan bir günlük kazancın sekiz misli nisbetinde vergi ile teklif edilir.

Madde 34. — Tarh muamelesi miyadında icra ve mükellefine tebliğ edilmek için her mahallin liman ve belediye idarelerince berveçhi bala zikir ve tasrih olunan emvai vesait ve sınıfı mükellefine göre bittetkik tespiti muktezi bu günlük kazançlar nihayet senei maliyeye tekaddüm eden sene teşrinievveli gayesinde intaç ve mahallerin en büyük mal memuruna iblağ edilmek mecburidir. Liman idaresi veya belediyesi bulunmayan kasabalarda bu kazançlar en yakın liman ve kasaba belediye idarelerince tespit olunan mekadirin aynıdır.

Miadında ikmali vazife ile mal memurlarına iblağ olunmayan cedavili malumattan liman ve belediye rüesası ile belediye meclisi azası ve şehremaneti teşkil edilen mahallerde şeremini ve encümeni emanet azası emaviri devlete ademi itaatle mesul edilir.

Madde 35. — Her senei maliye için ona tekaddüm eden sene Teşrinisani iptidasından itibaren bir ay zarfında ikmal edilmek üzere tahakkuk idareleri dairei memuriyetleri dahilinde bu kısma ait kazanç vergisi mükellefinin umumi yoklamasını icraya ve mukim olarak icrayı ticaret ve sanat edenlerin işgal eyledikleri mebanii ticariyenin mezkûr seneye ait icarei hakikiyesini yirmi altıncı maddeye tevfikan tebeyyün ettirmeye mecburdur. Seyyar erbabı ticaret ve sanat ve hırfetin yoklamaları mahalleri liman veya belediye idarelerinden alınacak malumat ile tevsi olunur.

Tahakkuk idareleri Kânunuevvel gayesine değin muamelâtı tarhiyeye nihayet vermeye mecburdur.

Ahkâmı Müştereke

1. — RUHSAT TEZKERESİ

Madde 36. — Ticarethane ve imalâthane sahibi olan her şahsı hakiki ve hükmî ister birinci, ister ikinci kısma dahil bulunsun birer ruhsat tezkeresi almaya mecbur ve bunlar için tezkeresiz icrayı ticaret ve sanat memnudur. Sene içinde icrayı ticaret ve sanata başlayan bu misillü mükellefin dahi tarihi mübaşeretlerinden itibaren bir mah zarfında teşebbüslerini mensup oldukları mahal maliye idarelerine tahriren ihbar ile ruhsat tezkeresi istihsaline mecburdurlar. İşbu tezkereler her sene teedit olunur. Ve hükmü bir senei maliye için muteberdir. Bunlar haricindeki mükellefin ruhsat tezkeresine tabi değillerdir.

Madde 37. — Ruhsat tezkeresi beyannameye tabi birinci kısım mükellefinden doktorlar, muhamiler, baytarlar, kâtibi adiller ve emsali serbest meslekler erbabından maadası için beş liradan dun olmamak üzere mütehakkik sermayelerinin beherinin lira veya küsuru için binde beş nisbetinde resme tabidir.

Fıkrai anifede muharrer serbest meslekler erbabının ruhsat tezkereleri vilâyet merkezlerinde maktuan senevi yirmi vesair mahallerde on liradır.

İkinci kısma dahil bilumum mukim erbabı ticaret ve sanayiin ruhsat tezkeresi vilâyet merkezlerinde maktuan senevi on vesair mahallerde beş liradır. Senenin nısfı ahirinde işe başlayanlardan o sene için ruhsat tezkeresi resmî nısıf olarak alınır.

Madde 38. — Ruhsat tezkeresi senei maliyenin ikinci ve sene içinde işe başlayanlardan mübaşeretlerinin ikinci ayı iptidasında ahz ve resmî tesviye edilmiş bulunmak şarttır. Bidayeten ahz ve istiyfa edilmiş olan resim mükellefinin vergi miktarına itirazı üzerine istinafen veya temyizen sadır olan kararların sermayeye tesiri nispetinde resen tezyit veya tenkis olunur. Resimden dolayı hakkı itiraz olmayıp indelicap hakkı şikâyet vardır.

2. — TEBLİGAT VE İTİRAZAT

Madde 39. — Birinci kısma dahil mükellefine tarh olunan vergiler nihayet Mayıs gayesinde ve ikinci kısma dahil mükellefine tarh edilen vergiler senei maliyeye tekaddüm eden sene Kânunuevveli gayesinde baihbarname mükellefine ve mükellef, memurin ve müstahdeminden ise kendisini istihdam edenlere ve ihbarnamelerin bir sureti mahallin en büyük mal memuruna tevdi edilmek mecburidir. Mezkûr tarihlerde ihbarnamesini almayan mükellefin ve müstahdemin için idareleri onu takibeden üç gün zarfında tahakkuk idarelerine tahriren bilmüracaa namlarına veya müstahdemleri namına vergi tarhını talebe mecburdurlar. İhbarname tebliğ etmediğini haber vermeksizin icrayı ticaret ve sanat eyledikleri sabit olan-

ların vergileri başkaca yüzde elli zam ile tahsil olunur. Müstahdemin hakkında icabeden zam, istihdam eden müesseselere raci olur.

Madde 40. — Mükellefe vaki olacak her türlü tebliğat ve mükelleften vukubulacak her gûna itirazat daima mükellefin mensup olduğu tahakkuk idaresi marifetiyle icra edilir.

Madde 41. — Mükellefin ve müstahdemin namına bunlara ait beyannameleri verenler ile memurini maliyenin ihbarnameleri tebliği tarihinden itibaren on beş gün zarfında matruh vergiye bilitiraz istinafen tetkik talebinde bulunmaya hakkı vardır. Bu müddet, araya eyyamı resmiyei tatiliyenin tedahülü halinde başka hiç bir sebep ve bahane ile, temdid olunamaz. İtiraznameler makbuz mukabilinde ita olunur. İadeli taahhütlü olarak posta ile de irsalleri caizdir. Bu takdirde postahanenin teselliim tarihi tahakkuk idaresine teslim tarihi itibar olunur.

Madde 42. — İtiraznamelerde nikatı itiraziye vazıhan ve sarihan derç ve ihticaç olunan delail veya vesaikin asıl veya kâtibi adilden veya bir makamı resmiden musaddak suretleri ve ihbarnamenin asıl veya sureti merbut bulunur. Mükellef itirazı iptidaî üzerine karar lahik olmazdan ikinci ve üçüncü bir varakai itiraziye ita edebilir. Ancak karar tarihinden muahharen verildiği teselliim tarihi ile sabit olan bu gibi itirazat mesmu olmaz. Karara tekaddümen verilen bu misillü itirazatı müteahhireyi ret ve cerh etmeksizin muteriz aleyhine verilen istinaf kararları da naks olunur.

Madde 43. — Tahakkuk idareleri vürut eden itiraznameleri ve merbutatını tarih sırasiyle ve indelicap ilâveî mütalâa ile beraber ve bu halde mütalâasının bir suretini mutarıza tebliğ şartiyle bir zarf derununda ve mühürlü olarak nihayet üç gün zarfında mahallin en büyük mülkiye ve memuriyet makamına makbuz mukabilinde irsal eyler.

Madde 44. — Her kaza ve vilâyet merkezinde en büyük mülkiye memurunun veya onun intihap edeceği bitaraf bir zatin riyaseti altında mahallin en büyük mal memuru ile ticaret odasınca ve bulunmayan mahallerde belediyelerce mükellefinin nevi iştigalâtiyle alâkadar ve hesabat âşina erbabı ticaret ve sanayiden esamisi berveçhi peşin tefrik olunacak beş ve icabında daha fazla zattan her biri kendi ihtisaslarına taalluk eden aksamı mükellefiyete ait itirazatın tetkiki esnasında hazir bulunmakla meşrut bir zattan mürekkep bir İstinaf Komisyonu teşkil olunur. Bu komisyon birinci kısım mükelleflere ait itirazatın tetkiki için Haziranın yirmisinde ve ikinci kısım mükellefine ait itirazatın tetkiki için Kânunisaninin yirmisinde vazifeye mübaşeretle evrakı itiraziyeyi tetkik eyler. İstinaf komisyonlarının adedi icabatı mahalliyeye göre tezyit olunabilir. Bu takdirde en büyük mülkiye ve maliye memurları diğer komisyonlarda tensip edecekleri zevat ile temsil olunur. Bu komisyonlar reis ve azasına icrayı vazife eyledikleri eyyam için her mahallin icabatiyle mütenasip olarak Maliye Vekâletince tensip olunacak miktarda ücreti huzur ita olunur.

Madde 45. — İstinaf Komisyonu tetkikatını evrak ve vesaiki merbuteye nazaran icra ve lüzum gördüğü surette azasından tayin eyleyeceği naibin nezaret ve mesuliyeti altında mahalle ve muhallef ehli hibre marifetiyle birinci kısım mükelleflerde kuyud ve defatiri ticariyeye müracaat suretiyle veya sair münasip göreceği şekilde ve indelhace mükellefi vesair icabedenleri celp ve istima ederek ve ikinci kısım mükelleflerde mahallen takdiri icar suretiyle veya evvaı vesait ve mükellefin için takdir olunan kazançları tevsikan tahkikat icra ve esbabı mucibeye istinat ettirerek intac eder. 22 nci madde mucibince kazancı emsaline tevfikan tebeyyün ettirilen mükellefin, beyannameye mütedair olarak tahakkuk ilâvesine karşı ifasına mecbur olduğu hususatı icradan imtinaına binaen emsaline kıyasen vergiye tabi tutulduğuna istinaf komisyonunca kanaat hasıl olduğu takdirde, artık tetkikatı hesabiye icrasına mahal olmayıp itiraz vukuunda yalnız emsal ittihaz olunan diğer her hangi bir mükellefin hal ve vaziyet ve muamelâtça muteriz ile mumaselet arz edip etmediği tetkik ve ledelicap daha müşabih bir emsal irae ve tayini ile iktifa olunur. Emsal varken takdir cihetine gidilmesi veya takdirde hata vukuuna kanaat husulü halinde dahî istinaf komisyonu emsal tayin ve takdir hatasını tashih edebilir. İndelistinaf ihtiyar olunan masarif haksız çıkan tarafa ait olmak üzere peşinen ciheti maliyeden tesviye olunur. Ancak mükellef itiraznamesinde ehlihibre izamına talip olduğu takdirde masarifini her halde bizzat tesviyeye mecburdur. İndelistinaf ittihaz olunan kararın verginin tenzil ve tezyidine taalluk eden kısmı hülâsatan ayrıca ihbarnameye de dercedilmek ve mukarrerat ittihaz edildikçe mükellefine berayı tebliğ taalluk ettiği tahakkuk dairelerine sevk olunmak meşruttur. İstinaf Komisyonları mukarreratını zapta mahsus defter bilumum heyet tarafından imza ve mükellefe tebliğ edilecek karar reis tarafından imza ve komisyon mührü resmisiyle temhir olunur.

Madde 46. — İhbarnamelerde münderiç vergi miktarı istnaf müddetinin bilâitiraz inkızası ve indelitiraz istinaf komisyonu kararıyle kesbi katiyet ederek vacübülifa olur.

Madde 47. — İstinaf Komisyonu birinci kısım mükellefin beyannamelerini miadında vermemelerinden veya talep olunan izahatın âdemi itasından veya defatirin tutulmamasından veya âdemi ibrazından dolayı tahakkuk idaresince resen tespit olunan kazançlarına müterettip vergiye icra kılınan zamaimi ancak takdir edeceği vergi miktarı ile mütenasiben tadil ve tahakkuk memurunun yirminci madde mucibince takdirî olarak yaptığı zamaimi ret veya yapmadığı zamaimi mal memurunun ibrazı üzerine ilâve edebilir.

Madde 48. — İstinaf Komisyonu birinci kısım mükellefine ait vazifesini iki ay ve ikinci kısım mükellefine ait vazifesini senei maliyeye tekaddüm eden Şubat gayesinde ikmale mecburdur. Miadında ikmali vazife etmeyen komisyon reisi ile mal memurunun vazifede ihmal ve tekahi cürmiyle mesuliyetini talebe Maliye Vekili selâhiyattardır.

Madde 49. — Mükellefin İstinaf Komisyonu kararı aleyhine tarihi tebliğden itibaren ve istinaf edilmeyen tarhiyat aleyhine müddeti istinafın inkizasından itibaren sekiz gün zarfında temyizen tetkikat icrası talebinde bulunabilirler. Ancak bu bapdaki itiraz usule mugayeret veya ahkâmı kanuniyenin ihlâli gibi nikata maksur olup mesaili takdiriyeye sarî ve verginin tahsiline mani olmaz.

Madde 50. — Tahakkuk idareleri temyiz istidalarını vürudlarından itibaren üç gün zarfında Maliye Vekâletinde müteşekkil temyiz komisyonuna irsale mecbur ve teahürden mesuldür.

Madde 51. — Temyiz Komisyonu Maliye Vekâletinde Maliye Vekilinin umuru maliye veya adliyede yüksek meratibi ihraz etmiş gayrı muvazzaf ve bitaraf zevattan intihabedeceği bir reis ile ikisi maliye ve ikisi ticaret vekâletleri rüesayı memurininden teşrik olunacak dört azadan terekküp eder. Komisyon reis ve azalarının ücreti huzurları Maliye Vekâletince tayin olunur.

Madde 52. — Temyiz komisyonu tetkikatını birinci kısım mükellefler hakkında eylül ve ikinci kısım mükelleflerde Nisan ayında icraya mübaşeret ve her bir kısmı altı ay zarfında intaç etmekle mükelleftir. Vazifesini miadında ikmal etmeyen komisyon heyeti müteakip senei maliyede aynı vazifeye memur edilemez.

Madde 53. — Temyiz Komisyonu istinaf kararını nakzettiği takdirde esbabı nakziyeyi havi karariyle beraber evrakı mahallî istinaf komisyonuna iade ve mezkûr komisyon nakza behemahal tebaiyetle noksanii muamelâtı kararı temyizî dairesinde ikmal ederek berayı tasdik evrakı yeniden temyiz komisyonuna irsal eyler. Temyiz komisyonu mukarreratının imza ve tarzı tebliğinde istinaf komisyonlarında cari usul aynen meri bulunur. İstinafen ikmali muamele neticesinde verginin miktarında bir fark husulü halinde işbu fark mükelleften tahsil veya mükellefe iade olunur.

3. — VERGİNİN SURET VE ZAMANI TAHSİLİ, MÜRURU ZAMAN

Madde 54. — Birinci kısım mükellefin beyannamelerini ita ile beraber beyannamede gösterilen kazançlarının müterettip ve ikinci kısım mükellefler mütehakkik vergilerinin nısfını senei maliyenin birinci ayında tediyeye mecburdur. Birinci kısım mükellefinden beyannamesini miadında vermeyenler işbu nısıf tahakkuk idarelerince resen tebeyyün ettirilen kazanç üzerine matruh vergiye ait ihbarnamenin tebliği ile beraber vacibülifa olur.

Madde 55. — Verginin ikinci nısfı veya bakiyesi senei maliyenin yedinci mahı zarfında vacibül ifa olur. İndelitiraz istinafen tetkiki talep olunan vergilerin ikinci taksiti istinaf kararının tebliğinden evvel tahsil edilmez.

Madde 56. — Taksitlerini ve ruhsat tezkeresi resmini vakti muayyeninde tesviye etmeyenlerden vergi ve resim yüzde on ilâvesiyle tahsili emval kanununa tevfikan tahsil olunur.

Madde 57. — Devlet, vilâyat, nevahi ve belediyelerle bunlara merbut sınaî ve ticarî müessesata mensup olanların kazanç vergileri mah bemahı maaşlarından tevkif edilmek suretiyle tahsil olunur. Sene zarfında hizmete alınanlardan geçmiş ayın vergisi aranılmaz.

Madde 58. — Müessesatı ticariye ve sınaiye muhasebeleri maddei sabıka mucibince icra eyledikleri her aylık tahsilât resmini ertesi ayın nihayet on beşine kadar mahallerî mal sandıklarına yatırmaya ve hilâfına hareket eden muhasebeciler güzeran olan eyyamın faizi nizamîsini tediyeye mecburdurlar.

Madde 59. — Kazançları beyanname ile bildirilen hususi şirketler ve ticaretgâhlar ve emsali teşebbüsat müstahdeminine ait vergilerin birinci nısfları senei maliyenin birinci ayında beyannameleriyle birlik-

te ve ikinci nısıfları senei maliye Eylülünde mensup oldukları idarelerce istihkaklarından bittevkif esamî ve makadiri istihkakı müşir müfredatlı bordrolara rapten ve mezkûr idarelerin en büyük amiriyle muhasebecisi veya sahibi tarafından mumzi olduğu halde mahallî tahsil idarelerine teslim olunur. Tahsilât idaresi her mükellef namına ayrı makbuz itasına mecburdur. Sene içinde hizmete alınanlardan geçmiş ayların vergisi talep olunmaz.

Madde 60. — Birinci kısım mükellefinin beyannamesini miadında vermedikleri müstahdemine ait vergilerin birinci nısfı 64 ncü maddenin ikinci fıkrası mucibince tahsil olunur.

Madde 61. — Vergi ile mükellefiyeti icabeden teşebbüsatı terk veya ahare devreden veya teşebbüste devam ederken vefatı vukubulan birinci kısma dahil bilumum mükellefin ile ikinci kısma dahil mukim mükelleflerin tahakkuk etmiş ve edecek vergileri taksit kaydına riayet edilmeksizin defaten kendilerinden veya terekesinden tahsil olunur. Ve ahare devir halinde devren alanlar mesulü bilmal olurlar.

Madde 62. — İkinci kısımda dahil bilumum seyyar erbabı ticaret ve sanat ve mesaînin birinci taksit müddetinden evvel terki ticaret ve sanat etmeleri veya vefatları halinde mütehakkik vergileri kâmilen ve mezkûr taksitin hululünden sonra terki ticaret ve sanat halinde yalnız ikinci nısfları terkin olunur. Ancak keyfiyetin taksit müddetlerinin hululünden evvel tahriren tahakkuk dairelerine ihbarı şarttır.

Madde 63. — Tahakkuk idareleri, tahakkuk teftiş memuru, maliye müfettişleri bir senei maliyeye ait kazanç vergisine müteferri muamelâtı ifa ve vergisi tahsil olunduktan sonra gerek senesi zarfında gerek senei müteakibede vukubulacak her hangi bir ihbar üzerine veya suveri saire ile mükellefin kazancı noksan tebeyyün ve vergisi noksan tahakkuk ettirildiği hakkında malumat ve delaili cedideye destres olunca yeniden tahkikat ve tetkikata şuru ederek işbu noksanı ikmale ve bunu teminen mükelleften her türlü kuyud ve vesaik ve malumatı talebe selâhiyettardır.

Ancak bir senei maliyenin inkizasından itibaren beş sene mürurundan sonra hiç bir mükellef mezkûr seneye ait kazanç vergisinin noksanı bahanesiyle muaheze ve takip edilemez.

Bu suretle meydana çıkarılan fazla kazançlar hakkında bidayeten kazançların tebeyyün ve verginin tahakkuk ve tahsilinde cari usul ve merasim aynen meri olur. İkmali noksan için matruh vergiler dahi yüzde elli fazlasiyle tahsil olunur. Ancak mükellef noksanı tahakkukun bir sehivden mümbais olduğunu görüp memurini müteallikasınca teşebbüs vukuundan evvel ve senesi içinde bizzat ihbarı keyfiyet eylediği halde yüzde elli zam tatbik edilmez.

Madde 64. — Senei maliyenin hitamından itibaren beş sene zarfında tahakkuk ettirilmeyen ve müddeti mezkûre zarfında tahakkuk ettirilip senei maliyenin inkizasından itibaren on beş sene zarfında tahsil edilemeyen kazanç vergisi müruru zamana uğrayarak terkin olunur.

4. — AHKÂMI MÜTEFERRİKA VE CEZAİYE

Madde 65. — Kazançları üzerinden vergi tarh olunan müessesat ve şirketlerin kendi umuru için kullandıkları vesaiti nakliyeye ayrıca vergi tarh edilmeyip müessesatı mezkûre emrinde kullanıldıkça muteber olmak üzere yedlerine meccani tezkere ita olunur.

Tezkeresiz olan ve tezkeresi olduğu halde müessese umuru haricinde kullanılan vesaiti nakliye ashabı hakkında otuzuncu madde mucibince tarh olunacak vergi iki kat olarak tahsil olunur.

Madde 66. — Kazançlarını beyanname ile ihbara mecbur olan birinci kısma dahil mükellefin işbu kanunun mevkii tatbike vaz olunduğu tarihten itibaren kâtibi adilden musaddak ve lisanı resmiye ile muharrer olmak üzere tutacakları defatire muamelâtı meslekiyelerinin bilcümle netayici maliyesini kayda mecburdurlar. Hilâfına hareketi tebeyyün edenlere vergiye ilâve olunacak zamaimden başka on liradan yüz liraya kadar cezayı nakdi tahsil ve tekerrürü halinde başkaca bir haftadan üç aya kadar haps ile tecziye olunur. İki sene zarfında aynı halin vukuu tekerrürden maduttur.

Madde 67. — İşbu kanun mucibince vergi tarhı ile mükellef memurin ve matruh vergileri istinafen veya temyizen tetkik eden komisyonlar hasbelvazife muttali olacakları esrayı ticariyeyi başkalarına ifşa etmemekle mükelleftirler. Hilâfında hareketi sabit olanlar yirmi liradan yüz liraya kadar cezayı nakdî ve bir haftadan üç aya kadar hapisle mücazat olunur. Memurinden olanlar başkaca müteakip iki senei mükellefiyet zarfında tekerrür halinde bir daha hizmeti devlette istihdam olunmazlar.

Madde 68. — Kazanç vergisinin miadı mukanneninde ve kanuna muvafık surette tarh eyledikleri indetteftiş tebeyyün eden tahakkuk memurlariyle vazifei teftişiyelerini hüsnü ifa eyledikleri sabit olan

kontrol memurlarına maliye müfettişlerinin göstere-cekleri lüzum üzerine ma tahsisat fevkalâde iki maaşa kadar ikramiye ita olunur.

Madde 69. — Kazanç vergisine tabi mükellefin aleyhine icar ve isticar ettikleri mebanii ticariyeden dolayı ikame olunan icare davalarında tahakkuk idarelerince musaddak olmayan bedelâtı icare miktarı muhakimce muteber addolunmaz.

Madde 70. — İşbu kanunda münderiç bilumum mevaddı cezaiye mahalleri sulh mahkemeleri veya makamına kaim mahkemelerce tahtı hükme alınır.

MADDEİ MUVAKKATE

Madde 71. — İşbu kanun ahkâmı, birinci kısma dahil mükellefinden eshamlı ve limited ve kooperatif şirketler, merkezleri memaliki ecnebiyede bulunan şirketlerin şube ve acenteleri ve beyanname esasına müsteniden vergiye tabi tutulan memurin ve müstahdemin ve ikinci kısma dahil olan bilumum mükellefin hakkında 1342 senesinden itibaren aynen tatbik olunur.

Bunların haricinden kalan ve beyanname usulüne tabi olan mükellefin beyannamelerini vermedikleri takdirde 1341 senesinde verdikleri temettü vergisinin üç mislini tediyeye mecburdurlar. Ve bu gibilerin ruhşat tezkeresi resmi 37 nci maddenin 2, 3 ncü fıkraları mucibince istiyfa edilir.

Madde 72. — 30 Teşrinisani 1330 tarihli temettü vergisi Kanunu muvakkatiyle bilumum tadilâtı mülgadır.

Madde 73. — İşbu kanunun icrasına Maliye, Dahiliye, Adliye ve Ticaret Vekilleri memurdur.

TİCARET ENCÜMENİNİN TADİLİ

Kazanç Vergisi Hakkında Kanun Lâyihası

Verginin Mevzuu ve Müstesniyatı

Madde 1. — Türkiye Cumhuriyeti hududu dahilinde icrayı ticaret ve sanat ve hırfet eden veya bu kanunda muharrer umur ve teşebbüsat ile iştigal eyleyen her şahsı hakiki ve hükmî işbu kanunda münderiç şerait dahilinde kazanç vergisine tabidir.

Madde 2. — Atiyüzzikir eşhası hakikiye ve hükmiye kazanç vergisinden tamamen müstesnadır.

1. — İlmî asar müellif ve mütercimleri, köy mektepleri muallimleri «yalnız bu nevi iştigallerinden dolayı»

2. — Mahsulâtı arziyesini dükkân açmaksızın şehir, kasaba, pazar ve panayır yerlerinde veya arazilerinin kâin bulunduğu çiftlik ve kariyelerde satan alelumum zürra ile mahsulâtı saydilerini dükkân açmaksızın satan balık avcıları (matrabazlar mükelleftirler) ve bunların vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

3. — Ziraatte müstahdem rençberler ve ecir olmayan balık avcı ve tayfaları ve hususi hanelerde umuru beytiyye ile muvazzaf hizmetçiler.

4. — Kendi yetiştirdiği hayvanatı ve bunların mahsulât ve mamulâtını ikinci fıkrada muharrer mahallerde satanlar ve bunların çobanları ve vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

5. — Bağcılar ve bahçıvanlar ((matrabazları)

6. — Dahili memlekette millî ve beynelmilel mahiyette küşad edilip azamî bir seneden dun bir zamanı muvakkate münhasır olan meşherler, panayırlar ve bu mahalde eşya satanlar (yalnız bu mahallerdeki satışlarından dolayı»

7. — Ticarî mahiyette olmayan kooperatifler.

8. — İkametgâhları dahilinde amele istihdam etmeksizin tezgâh kurup mensucat dokuyanlar.

9. — Kazalarla daha dun taksimatı idarede icrayı sanat eden ebeler ve hasta bakıcılar.

10. — Sinni on beşten dun ve altmış beşten efzun veya iki gözü âma ve mefluç veya el ve ayağının ikisinden veya birinden mahrum «işçi» ve müstahdemin ve seyyar satıcılar.

11. — Tekaüt ve itam ve aramil maaş eshabı «bu gibiler yalnız maaş ve hayat pahalılığı zammı namiyle aldıkları mebaliğden dolayı müstesnadırlar».

12. — Hususi meccanin hastaneleri, hususi verem sanatoryumları, hususi ilk tedrisat mektepleri, devletçe menafii umumiyeye hadim olduğuna karar verilen muhtelif cemiyetler.

13. — Tahtı inhisarda bulunan mevaddı İnhisar İdaresince mukarrer fiyat ile satanlar «yalnız bu satışlarından dolayı»

14. — Kavanini mahsusa ile veya devletle münakip mukavelelerine müsteniden temettü veya kazanç vergisinden istirnaiyeti kabul edilenler.

15. — Maksadı ticareti haiz olmayan her nevi cemiyetler ile siyasî fırkaların duhuliye ve şehriye ve teberruatı.

16. — Beyneddüvel cari taamülâta ve hukukdüvel kavaidine tevfikan sülera ve mümesilini ecnebiye ve konsoloslarla maiyetlerinde çalışan ve tebaayı mahalliyeden olmayan müstahdemin «mukabeleibilmisil suretiyle ve bu sıfatlardan dolayı»

17. — Münhasıran devlete ait müessesat ve fabrikalar.

Birinci Kısım

Beyanname itasına mecbur mükellefin ile bunlara ait verginin sureti tahakkuku

Madde 3. — Atide muharrer mükellefin kazançlarını beyanname ile ihbara mecburdurlar :

1. — Mevzuları ne olursa olsun envai kanunu ticarette muharrer bilumum şirketler ile limitet şirketler ve bunların şubeleri.

2. — Merkezleri ecnebi memleketlerde kâin bilumum şirketlerin Türkiye'de çalışan şubeleri.

3. — Banka, sigorta, ikraz ve istikraz muamelâtı ve kambiyo ve nukut ve mücevherat ve toptan emtia alım ve satımiyle iştigal edenler.

4. — Emtia ve eşya hıfzına mahsus depo ve antrepo işletenler.

5. — İdarehane sahibi komisyoncular, simsarlar, müteahhitler, eşya nakline tavassut eden emanetçiler.

6. — Vapur ve hacmi istiabı elli tonilatodan fazla her nevi sefain işletenler karada eşya ve eşhas nakline hadim her nevi vesait işleten ticarethaneler eshabı.

7. — Tiyatro, sinema, dans ve konser vesair temaşa yerlerini ve kapalı veya açık eğlence ve yarış ve tenezzüh mahallerini ve oteller ve birahaneleri işletenler.

8. — Doktorlar, diş tabipleri, baytarlar, muhamiler, mühendisler, mimarlar, dişçiler, eczane sahipleri, kâtibi adiller ve emsali meziyatı ilmiye ve sanatkâraneleriyle gerek hanelerinde, gerek müstakilen muayenehane, yazıhane, idarehane küşad ederek kazanç temin eden serbest meslekler erbabı, gazete sahibi imtiyazları ve matbaacılar, hususî mekâtip müessisleri, devletçe menafii umumiyeye hadim müessesat meyanına ithal olunmayan her nevi kulüpler namına müessisleri.

9. — İlânat, icar ve isticar ve alım satım, seyahat umuruna tavassut eden idarehaneler eshabı, han ve apartmanları toptan isticar edip perakende suretiyle arahere icar edenler ve her nevi hamam işletenler.

10. — Fıkaratı anifede münderiç olmayıp işgal ettikleri mebanii ticariyenin 14 Haziran 1326 tarihli Musakkafak Kanunu mucibince 1331/1915 senesinden evvel cari kiralara göre muhammen iradı gayrı safileri senevi kırk ve 1341/1925 senesinde cari kiralara nazaran muhammen iradı gayrı safileri senevi üç yüz lira olan sair bilcümle erbabı ticaret ve sanat ve hırfet.

1302 tarihli emlâk nizamnamesinin cari olduğu mahallerde bu iradı gayrı safilerin tespitinde 14 Haziran 1326 tarihli kanuna tevfiki muamele olunur. Ancak umumhane işletenler işgal ettikleri binanın iradı gayrı safileri ne olursa olsun beyanname itasına mecbur değillerdir.

Madde 4. — Üçüncü maddede muharrer mükellefin kazançlarına ait beyannameden maada umur ve teşebbüsatını tedvir için istihdam eyledikleri daimî ve muvakkat her sınıf müdür, memurin, müstahdemin ve amele ile kaptan, reis ve tayfa vesairenin ve anonim şirketlerde meclisi idare reis ve azasının ve eshamlı komanditlerde meclisi murakabe erkânının:

Esami, mahallî ikametleri ile, ücreti huzur, tahsisat, maaş, ücret, yevmiye, iaşe masarifi, hayat pahalığı zammı, ikramiye, mükâfatı nakdiye, hane icarı vesair nakit ile kabili temsil menafii maddiyelerini mübeyyin ayrıca bir beyanname itasına mecburdurlar. Vergiye gayrı tabi siyasî fırkalarla cemiyetler dahi müstahdemini hakkında aynı tarzda beyanname itası ile mükelleftirler.

Muhtelif şubeleri olan ticari ve sınaî müessesat ile siyasî fırka ve cemiyetlerde bu beyanname her şube için bulunduğu mahalle ita edilir. Müessesatı ticariye ve sınaiyenin teşkilâtı idaresine göre bir merkezden itası dahi tecviz olunabilir. Bu gibi müstahdeminde senei maliye zarfında vukubulan tebettülat nihayet bir ay içinde başkaca ihbar edilmek mecburidir.

Madde 5. — Devlet, vilâyet, nahiye, belediye bütçelerinden maaş ve ücret alan memurin ve müstahdemin ile cari mahiyette idare olunan müessesatı resmiyede meclisi idare reis ve azası veya müdür, memur, sanatkâr «işçi» sıfatiyle çalışanlar hakkında beyanname verilmez.

1. — BEYANNAMELERİN BEYAN VE SURETİ TANZİMİ

Madde 6. — Beyannameler senei maliyenin birinci ayı zarfında mükellefin mensup olduğu mahal Maliye Tahakkuk İdaresine makbuz mukabilinde ita olunur. İadeli taahhütlü olarak posta ile irsalleri dahi caizdir. Bu takdirde postahanenin tesellüm tarihi tahakkuk idaresine teslim itibar olunur. Senei ticariyeleri takvim senesine tavafuk etmeyen mükellefin işbu kanunun ilk senei tatbikiyesinde beyannamelerini senei ticariyelerinin hitamını takibeden iki ay zarfında itaya ve ondan sonraki muamelâtını takvim senesine ircaa mecburdur.

Madde 7. — Beyanname itasını müstelzim umurdan birine yeni teşebbüs eden eşhası hakikiye ve hükmiye ancak ertesi senei maliyeden itibaren ve bu

umur ile müteveggil iken senei maliye içinde terk veya ahare devri umur edenler tarihi terk ve devirden itibaren on beş gün zarfında senei kâmileden noksan müddete ait muamelelerinin neticesini mübeyyin beyanname ile ihbara ve vefat edenlerin beyannamesini dahi veresesi bu müddet zarfında tanzini ve itaya mecburdurlar.

Madde 8. — Aynı mükellef bir bina veya mahal dahilindeki muhtelif teşebbüsatından mütevellit kazançları için yalnız bir ve muhtelif mebanide yekdiğerinden müstakil teşebbüsatı ve bir veya muhtelif şekillerdeki muhtelif şubelerinden dolayı ayrı ayrı beyanname tanzim ve mahallerin tahakkuk idarelerine tevdie mecburdurlar. Ancak şubelerinin hesabatı seneviye ve bilançolarını bir merkezde cem eden teşebbüsat erbabı yalnız bir beyanname tanzimi ile bunu muamelâtı umumiyelerinin temerküz ettirildiği mahal tahakkuk idaresine ita edebilirler. Bu takdirde işbu şubeler miadında beyanname makamına kaim olmak üzere beyannamelerini merkezi idarelerinin bulunduğu mahal tahakkuk idaresine umum müessese namına ita edileceğini ihbar ile mükelleftirler.

Madde 9. — İtaya mecbur oldukları beyannameleri miadında ita etmeyen mükellefinin kazançları yirmi ikinci madde mucibince tebeyyün ve terettüp edecek vergisi iki ve tekerrürü halinde beş kat olarak tahsil ve üçüncü defasında tekrar temerrüt halinde beş kat vergi tahsil olunmakla beraber ticaretgâhı da altı ay müddetle ve bilâhüküm seddolunur. Müstahdemine ait beyannamelerin verilmemesinden mütevellit zamlar asıl mükelleflere hakkı rücuu haiz olmamak şartiyle istihdam edenlere raci olur. Ancak bu gibi ahvalde sed kararı tatbik olunmaz.

Madde 10. — Beyanname mükellefin isim ve mahallî ikametini, nevi iştigalini gayrı safi kazançları yekûnu ile bu kazançtan mevaddı âtiyede tenzil olunacağı gösterilen mebaliği muhtevi bulunur. Ve bu iki yekûn arasındaki fark verginin matrahını teşkil eder.

Madde 11. — Üçüncü maddede mezkûr mükelleflerden defatiri ticariye tutmak ve bilanço tanzim etmekle mükellef olanlar ile kâtibi adiller, mektepler ve gazete idarehaneleri beyannamelerine ayrıca senelik bilançolariyle kâr ve zarar hesaplarının bir müfredatlı cetvelini raptetmeye mecburdurlar.

Madde 12. — Plançonun matlup kısmında mükellefin emvalı mevcude ve demirbaş eşyası kıymeti ile kasasında veya bankalardaki mevcudat ve mevduatı ve mehtelif medyunlardaki matlubatı, zimmet kısmında sermayesiyle ihtiyad akçeleri, mehtelif dayinlere olan zimematı iraa olunur. Ve aradaki fark kâr ve zarar hesabının kâr ve zarar sütunları yekûnu beynindeki farka müsavi olur. Plançonun matlubat ve mevcudat kısmı fazla ise mükellefin senei ticariyesi kâr ile ve düyunat kısmı fazla ise zarar ile hitam bulduğuna hükmolunur.

Madde 13. — Kâr zarar hesabının müfredatlı cetvelinde kâr sütunu mükellefin defatiri ticariyesinde kârla kapanan hesapların her birinden hâsıl olan gayrı safi kazançları alelmüfredat ihtiva edecek ve zarar sütunu mezkûr defatirde zararla kapanan hesabattan mütevellit zarar ile müessesenin işletme, ücurat maaşat ve teferruatı ile icarat, muhabere, ilânat, tamirat, sigorta, her nevi düyun faizi ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessesesi namına tarholunan sair bilcümle rüsum ve tekâlifi vesair masarifi umumiyeyi muhtevi bulacak ve iki sütun yekûnu beynindeki fark mükellefin safi kâr veya zararını teşkil eyleyecektir. Bu fark hesabında gösterilen kâr ve zarara behemahal hüsavi olmak lâzımdır. «İşgal edilen mebani mükellefin malı zatisi ise icrai kadar dahili hesap olacağından bunlara ait emlâk veya musakkafat vergisi ilâve edilemez.»

Madde 14. — Mükellef kâr ve zarar hesabının tanziminde hususatı âtiyeye riayete mecburdur:

1. — Zarar hesabına kendi şahsı için ücret, maaş veya aidat geçiremeyeceği gibi masarifi beytiyesini de ithal edemez. Yalnız şirketlerde şürekadan biri vazettiği sermayeden başka şirkette bir hizmet ifa ettiği ve bu hizmete mukabil kendisine bir maaş itası mukarrer bulunduğu halde işbu maaş masarifi umumiyeye ithalen zarar hesabına kayıd olunabilecektir. Bu takdirde müdürin maaşı dahi müstahdemin beyannamesine ithal edilir.

2. — Zarar hesabına geçirilmesi iktiza eden aşınma payı «amortisman» her ne olursa olsun vesaiti sınaiye ve ticariye kıymetinin yüzde onunu tecavüz edemeyecektir. Ancak her nevi vesaiti nakliyenin aşınma payı Ticaret Vekâleti heyeti fenniyesince tayin edilir. Senevî yüzde beşe kadar tefrik edilen ihtiyat akçesinin sermayenin yüzde yirmi beşini tecavüz etmemesi şartiyle vergi alınmaz. Ancak bundan fazla nisbette tefrik edilecek ihtiyat akçeleri kazanç vergisine tabi olduğu gibi sermayenin yüzde yirmi beşine kadar her sene nihayet yüzde beş nisbetinde ayrılan ihtiyat akçesinin her ne surette olursa olsun hissedarına hini tevziinde veyahut müessesenin tasviyesinde

kazanç vergisi alınır. Kanunun neşrine kadar müteakim ihtiyat akçeleri kazanç vergisine tabi değildir ve hasılâttan tefrik olunan ihtiyat akçeleri safi kârın tayininde nazarı itibare alınmayacaktır.

3. — Anonim ve Eshamlı Komandit Şirketlerde şirkete ait vesaiti sınaiye ve ticariye ile emvalı gayrımenkulenin aşınma payı masarifi için hükümetce musaddak nizamnamei dahili ile bir haddi muayyen kabul edilmiş ise muteberdir. Bu takdirde icare nazarı itibare alınmayıp yalnız emvalı gayrımenkule üzerine matrah vergiler masarifi umumiye meyanına ithal olunur.

Bu nevi şirketlerde eshamın itfası masrafı ve zayiatı mehtemeleye karşı ihtiyat akçesi veya provizyon namıyle ve müessisler ve meclis idare heyeti ve memurin namına hasılâttan hisse tefriki vesair her ne nam ile olursa olsun akçe ifrazı muteber olmayıp indeddetkik tefrik olunduğu sabit olan mebani hasılâtı safiye hesabına iade olunur.

Memurine hasılâttan temettu ifraz edilen bu misillu müessesatın sekizinci madde mucibince ita eyleyecekleri müstahdemin beyannamelerinde bu hisseden her birine isabet eden miktar derç olunmaz.

4. — İmtiyazlı Anonim Şirketlerde tesisatın, hitamı müddeti imtiyazda bilâbedel devlete veya devletce tensip olunan bir teşekkülü idariye intikâli icabatı imtiyaziyeden bulunduğu ve mukavele ve yol nizamnamesinde sermayenin itfası için senevi bir meblâğı muayyen ifrazı sarahaten tayin edilmiş olduğu takdirde bu kayıt muteberdir.

Madde 15. — Üçüncü maddenin sekiz numaralı fıkrasında muharrer serbest meslekler erbabının gayrısafi kazançları ifa ettikleri hizmetleri mukabilinde ahz eyledikleri mebaniden ibaret ve masarifi umumiyesi müstahdemine verdikleri maaşat ve ücurat ile icrayı sanat ettikleri mahalle raci icareyi, tenvir ve teshin ve muhabere ve ilân masarifi ile sanatlarına muktezi eşyanın harik sigorta masrafını ve sanatlarının icabatından olan sair masarifi zaruriyeyi muhtevi bulunur ve mebaliği mehuz ile masarifi umumiye yekûnları beynindeki fark safi kazançlarını teşkil eder. Bu sınıf mükellefinin başkaca planço ve kâr zarar hesabı ita etmeleri mecburi değildir.

Madde 16. — Beyannamelerde münderiç malumat ile merbutatının tebeyyünü sıhhatı için mükellefin kanunen tutmaya mecbur olduğu defatiri Kâtibi Adle tasdik ettirmeye ve Türkçe olarak tutmaya ve bunlara geçirilecek kuyuda müteferri vesaiki müteallik olduğu senei maliyeden itibaren beş sene müddet hüsnühalde muhafaza etmeye ve her talep vukunda kazanç vergisini tahakkuk ettirmekle mükellef olanlara ibraza mecburdur.

Beyanname verdiği defter ibraz etmeyen veya defter tutmayan veya aranılan vesaiki ibrazdan ve talep olunan her hangi bir malumatı itadan imtina eden mükellefinin kazançları resen tebeyyün ettirilir. Ve tahakkuk edecek vergileri yüzde elli nisbetinde tezyit olunur. Ve bu yüzde elli müstahdemin beyannamelerien taalluk ettiği takdirde kendilerine hakkı rücu haiz olmak şartıyle istihdam edenler raci olur.

2. — Beyannamelerde muharrer kazançların sureti tetkik ve verginin sureti tahakkuku.

Madde 17. — Maliye Tahakkuk İdareleri nihayet her sene Nisan ayının ibtidasından ibtidaen bir hafta zarfında beyanname vermekle mükellef iken vermeyenlerin esamisini ve müteakiben verilen beyannamelerin sıhhatini tebeyyün ettirmeye mecburdur.

Beyannamelerde münderiç kazançlar indettetkik noksan görülmedikçe vergiye esas olarak kabul edilir.

Madde 18. — Beyannamelerin esnayı tetkikinde tahakkuk memuru mükellefinden.

1. — Verginin tayinine medar olacak her türlü hesabat ve anasırın bizzat veya âdi bir mektupla tevkil edeceği bir zat marifetiyle iraesini «işbu mektuba mevzu mükellefin beynettüccar maaruf imzası olmak şarttır»

2. — Devairi resmiyeden malumat ve vesaiki mukteziyenin ita ve irsalini.

3. — Vazifesini teshile hadim olacak malumatı ita edebilecek eşhastan malumat ahzine.

4. — Bankalardan, borsalardan, şirketlerden, borsa erkânından ve sureti umumiyede her nevi kazanç erbabının mensup olduğu teşekkülü içtimaîden vazifesinin istilzam ettiği malumatın itasını talebe.

5. — Usulen davet edilecek alâkadaran huzurunda gerek yalnız ve gerek diğer memurlar ve mütehassıslar refakatıyle ehli hibre tarafından icrasına lüzum görülecek her türlü tetkikatı icraya selâhiyettardır. Bu selâhiyetler tahakkuk teftiş memurlarıyle maliye müfettişleri için aynen mevcuttur. Mükellef tahriren tebliğ tarihinden itibaren on beş gün zarfında sorulan şeylere cevap vermeye mecburdur. Makul ve makbul sebepler ilcasiyle bu müddet zarfında vaki olan istifsara cevap itası mümkün olmadığı takdirde yine bu müddet zarfında keyfiyeti bildirmek şartıyle

işin icabatına göre münasip bir mehil tayin olunur. Cevap vermeyenlerin beyannaemleri kemlemiyekûn addolunarak kazançları resen takdir ve vergileri yüzde elli nisbetinde tezyit olunur. İki sene zarfında tekerrür vukunda başkaca on liradan yüz liraya kadar cezayı nakdî ile mücazatlandırılır. Defatir ve vesaik ticarethaneler haricine çıkarılamaz.

Madde 19. — Maddei sabıkaya tevfikan yapılan tetkikatın neticesi kazançın beyannamede muharrer miktardan azamî yüzde on veya bin lira fazla olduğunu meydana çıkardığı takdirde işbu fazla nazarı itibare alınmaz. Yüzde onu veya bin lirayı mütecaviz bulunduğu surette keyfiyet tahriren mükellefe tebliğ ve tarihi tebliğden itibaren on beş gün zarfında buna dair olan itirazını tahriren veya şifahen beyan etmesi ihtar olunur.

Madde 20. — Mükellef cevap vermez veya cevabı kanaat bahş görülmez ve verdiği hilâfı hakikat cevaplarla vergiden kısmen kurtulmak gayesini takip ettiği tezahür eylerse aradaki farkın istilzam eylediği vergi iki kat olarak tahakkuk ettirilir.

Mükellefin cevabı ahkâmı kanuniyeye hakkıyle ademî nüfuzdan ileri gelip vergiyi tenkis ettirmek gibi bir suiniyete matuf görülmediği takdirde farkı mecbur zamsız tahakkukta ilâve edilir.

Madde 21. — Mükellef beyannamesinin fevkinde takdir edilen kazanca göre tahakkuk ettirilip kendisine tebliğ olunan vergiye ademî kanaatle mafevk derecata müracaat eylediği takdirde memurini tahakkukiye fazla kazanç takdirini istilzam eden delâili iraye mecburdur.

Madde 22. — Beyannamenin miadında verilmemesinden veya verilen beyannamede hasılâtı gayri safi olarak irae edilip safisini tebyine medar olacak kuyud ve defatir ibraz edilememesinden veyahut kazancı safi olarak irae edilip gayri safisini tebyine medar olacak kuyud ve defatir ibraz edilmemesinden veyahut kazancı safi olarak irae edilip gayri safisini tebyine medar olacak kuyud ve defatir ibraz edilmemesinden veya talep olunan mamulât ita edilmemesinden naşi safi kazançın kanaathaş bir surrette izharı kabil olamadığı takdirde mükellefin safi kazancı resen tahkikatı hariciye ve idariye ile bulunacak emsaline kıyasen tebeyyün ettirilir. Ve emsal tedarik olunamayan ahvalde takdir cihetine gidilir. Tahakkuk idareleri delaili takdiriyeyi mükellefe iblâğa mecburdur.

Tahakkuk memurları bu gibi ahvalde mükellefin hesabatını mahallen tetkike mecbur olmayıp fayda mülâhaza ettikleri halde izahat talep edebilirler.

Madde 23. — Memurin ve müstahdemin hakkında verilen beyannamelerin sıhhati buna dair kuyudun tetkiki suretiyle tebeyyün ettirilir. Neticei tetkikat hukuku hazinenin ziyaını müeddi olacak mektumatın vukuunu isbat eylediği takdirde ketmedilip miktara taalluk eden vergi birinci defa beş misil olarak tahakkuk ve iki sene zarfında tekerrür vuku halinde beş misilden başka on liradan yüz liraya kadar cezayı nakdî alınır. Bu suretle vergi aslinin haricinde kalan dört misil ile cezayı nakdî müstahdemine hakkı rücu olmamak şartıyle istihdam edenlere raci olur.

3. — Verginin Nisbeti

Madde 24. — Mevaddı sabıka ahkâmına tevfikan ve sekizinci ve dokuzuncu maddelerde muharrer memurîn ve müstahdeminden maadası için ita ve tetkik olunan veya resen tebeyyün ettirilen kazançların :

2 000	liraya kadar olan kısmından			%	6
2 001	»	» 4 000	»	(4 000) Dahil	% 7
4 001	»	» 6 000	»	(6 000) »	% 8
6 001	»	» 8 000	»	(8 000) »	% 9
8 001	»	» 10 000	»	(10 000) »	% 10
10 001	»	» 20 000	»	(20 000) »	% 11
20 001	»	» 30 000	»	(30 000) »	% 12
30 001	»	» 50 000	»	(50 000) »	% 13

Madde 25. — Devlet, vilâyat nevahi, belediye veznelerinden hidematı fikriye veya bedeniye mukabili mukannen gayri mukannen tahsisat, maaş, ücret yevmiye alanlardan yüzde üç ve devlete veya efrada ait bilumum müesseatı ticariye ve sınaiyede çalışanlardan 50 001 liradan fazlasına yüzde on dört nisbetinde müterakki vergi tarh edilir.

şehrî aldıkları meblağ yekûnu yüz liraya kadar olanlardan % 4, yüz liradan fazla olanlardan yüzde beş Kazanç Vergisi tarh olunur.

İkinci Kısım

Beyannameye tabi olmayanlar ve bunlara ait verginin sureti tahakuku

Madde 26. — Bir bina dahilinde icrayı ticaret ve sanat edip üçüncü madde mucibince beyanname itasına mecbur olmayan erbabı ticaret ve sanayi ticaretgâhları için ödedikleri senevi icarei hakikiyeye göre vergiye tabi tutulur. İcarei hakikiye Kâtibi Adilden ve bulunmayan mahallerde makamına kaim olanlar tarafından musaddak icar mukavelenamelerinde muayyen bedeli icardır. Musaddak mukavele ibraz edilemeyen veya mukavelede muayyen miktarın hakikat hale mubayeneti âşikâr olan ahvalde bu bedel civardaki emsaline nazaran ve indelicap muhalief ehli hibrenin malumatına müracaat suretiyle tahakkuk memurları tarafından tayin ve tevsik olunur. İcarei hakikiye her halde Müsakkafat Kanununun cari olduğu mahallerde 1331 «1915» senesinden evvelki kiralara göre muhammen iradı gayri safilerin altı mislinden ve 1341 «1925» senesinde cari kiralara göre muhammen iradı gayri safilerin bir buçuk mislinden dun olamaz.

Emlâk nizamnamesi cari olan mahallerde işbu iradı gayri safiler 14 Haziran 1326 tarihli Kanuna tevfikan tayin olunur.

Madde 27. — Maddei sabıka mucibince mükellef tutulanlardan:

1. Her nevi vesaiki nakliye ikamesine mahsus kayıkhane, ahır, arabalık garaj ve emsalini işletenlerle hizmetci ve amele tedarik eden idareler ashabına tebeyyün eden icarei hakikiyelerinin yüzde yirmisi,

2. Berber, tamirci, tenekeci, aşçı, kahveci, çilingir, doğramacı gibi küçük sanat ve hirfet erbabı içarei hakikiyelerinin yüzde yirmi beşi

3. Bakkal, kasap, sebzeci, meyvacı, kömürcü gibi emtia satan küçük erbabı ticaret ve pansiyonlar icarei hakikiyelerinin yüzde otuzu,

4. Umumhane işletenler icarei hakikiyelerinin yüzde yüzü nisbetinde vergiye tabi tutulur. Bu madde mucibince vergiye tabi olup da nevi ve nisbeti tasrih olunmayanlar mumasili ticaret ve sanata kıyasen vergi ile teklif edilir.

Madde 28. — Maddei sabıkada muharrer mükellefin teşrinievvelin nihayetine değin mensup oldukları tahakkuk idarelerine tahriren bilmüracaa senei âtiye için beyanname itası suretiyle vergiye tebaiyyet arzusunda bulunduklarını beyan edebilirler. Bu takdirde bu misillu erbabı ticaret ve sanat hakkında bir güna vergi tarh edilmeksizin emsallerinin beyanname itası zamanına imtiyaz olunur. Ve miyadında beyannamesini vermeyenler hakkında birinci kısımda müderiç ahkâma tevfiki muamele edilir.. Bir kere beyanname ita edenler bir daha bu usule tebaiyyette feragat edemezler.

Madde 29. — Yirmi altıncı maddede muharrer mükellefinden senei maliye içinde terk ve devri ticaret edenler vuku hali bir mah zarfında tahakkuk idaresine ihbar ve senei maliye için mütehakkik vergilerini defaten tediye eyledikleri takdirde senei maliye ibtidasından terki ticaret ve sanat tarihine kadar geçen müddet için kendilerine başkaca vergi tahakkuk ettirilmez. Vefat halinde verese tarafından vaki olacak ihbar ve tediye üzerine aynı hüküm tatbik olunur.

Madde 30. — Yazıhane veya idarehane sahibi olmaksızın karada, denizde nehir ve göllerde her nevi vesaiti nakliye ve cerriye işletenlere istimal ettikleri merakibi bahriye ve vesaiti berriyei nakliyenin nevine ve hacmi istihabi tonilatosuna veya beygir kuvvetine ve sahai nakliyat ve faaliyetine yani denizlerde A, bir liman dahilinde B, bir limanın muhtelif iskeleri arasında C, muhtelif limanlar arasında ve karada A, bir şehir veya kasabanın hududu belediyesi dahilinde B, vilâyet hududu dahilinde, C, muhtelif vilâyetler hududu arasında icrayı faaliyet etmelerine ve o minibüs, otobüs, otomobillerde istiap edebileceği eşhas adedine ve âdi arabalarda arabaların binek veya yük tek veya çift hayvanlı olmasına ve hayvanların nevine ve hayvanla yapılan nakliyatta bunların nevi ve adedine ve senenin muhtelif mevasimindeki müddet ve derecei faaliyetlerine göre mahallerin liman veya belediye idarelerince takdir olunacak bir günlük gayrı safi kazancın maktuan on misli nisbetinde kazanç vergisi tarh olunur. Elyevm merakibi bahriyeden alınmakta olan şehriye resmi ile yüz tonaya kadar olan merakibin müruriye resimleri mülgadır.

Madde 31. — Maddei sabıkada muharrer vesait ecirler marifetiyle işletildiği surette işbu ecirlere mesleklerine taalluk eden yüksek mekteplerden diplomalı veya diplomasız olmalarına ve diplamalılarda her şubei ihtisasa ayrı ayrı ve diplamasızlara seyanen - işbaşı 2 - Usta işçi 3 - âdi işçi olmak ve mükellefinin bu sınıflardan birine ithali tahakkuk idarelerinin takdirine terk edilmek suretiyle mahalli liman idaresi ve belediye meclislerinden veya encümeni emanetten bittahkik tespit olunacak bir günlük

kazancın maktuan on misli kazanç vergisi tarh olunur. Bu takdirde ecirler mal sahiblerine tarh olunan vergiden zilyedi bulundukları vesaitle beraber mesul olurlar.

Madde 32. — Memerrinas olan mahallerde ve limanlarda ve pazar yerlerinde seyyar halinde icrayı faaliyet eden her nevi sanatkârlar, simsarlar, tellallar, kapzımallar ve satıcılar derecei ehliyetlerine göre tahakkuk idarelerince takdir edilmek suretiyle diplomasızlar sınıfından birine ithal ve bunlar hakkında maddei sabıka veçhile takdir olunan bir günlük kazancın maktuan on misli nisbetinde vergi ile teklif edilir.

Madde 33. — Gerek kendi hanelerinde gerek beyanname itasına mecbur olmayanların dükkân, mağaza, imalâthane fabrikasında veya vesaiti nakliyei berriye ve bahriyesinde her nevi inşaat ve imalâtta maktu, şehrî veya yevmî ücurat mukabilinde ve daimî veya muvakkat surette serbestçe iş deruhte eden her nevi ve sınıfdan sanatkârlar ve işçiler «Amele» derecei ehliyetlerine göre tahakkuk idarelerince takdir edilmek suretiyle otuzbirinci maddede muharrer diplomasızlar sınıfından birine ithal ve mezkûr sınıflar için takdir olunan bir günlük kazancın sekiz misli nisbetinde vergi ile teklif edilir.

Madde 34. — Tarh muamelesi miadında icra ve mükellefine tebliğ edilmek için her mahallin liman ve belediye idarelerince berveçhi balâ zikir ve tasrih olunan emvaı vesait ve sunufu mükellefine göre bittahkik tespiti muktezi bir günlük kazançlar nihayet senei maliyeye tekaddüm eden sene teşrinievveli gayesinde intaç ve mahallerin en büyük mal memuruna iblağ edilmek mecburîdir. Liman dairesi veya belediyesi bulunmayan kasabalarda bu kazançlar en yakın liman ve kasaba belediye idarelerince tespit olunan mekadirin aynıdır.

Miadında ikmali vazife ile mal memurlarına iblağ olunmayan malumattan liman ve belediye rüesası ile belediye meclisi azası ve şeriemaneti teşkil edilen mahallerde şehremini ve encümeni emanet azası evamiri devlete ademi itaatle mesul edilir.

Madde 35. — Her senei maliye için ona tekaddüm eden her sene teşrinisanisi ibtidasından itibaren bir ay zarfında ikmal edilmek üzere tahakkuk idareleri dairei memuriyetleri dahilinde bu kısma ait kazanç vergisi mükellefinin umumi yoklamasını icraya ve mukim olarak icrayı ticaret ve sanat edenlerin işgal eyledikleri mebanii ticariyenin mezkûr seneye ait icarei hakikiyesini yirmi altıncı maddeye tevfikan tebeyyün ettirmeğe mecburdur. Seyyar erbabı ticaret ve sanat ve hirfetin muamelei tahkikiyeleri icabında mahallerin liman veya belediye idarelerinden alınacak malumat ile tevsik olunur.

Tahakkuk idareleri Kânunuevvel gayesine değin muamelâtı tarhiyeye nihayet vermeğe mecburdur.

Ahkâmı Müştereke

1. — Ruhsat tezkeresi

Madde 36. — İşbu kanun mucibince memurînden ve müstahdeminden maada bilumum kazanç vergisine tabi olan her şahsı hakikî ve hükmî ister birinci ister ikinci kısıma dahil bulunan birer ruhsat tezkeresi almağa mecburdur. Ve bunlar için tezkeresiz icrayı ticaret ve sanat memnudur. Sene içinde icrayı ticaret ve sanata başlayan bu misillu mükellefin dahi tarihi mübaşeretlerinden itibaren bir mah zarfında teşebbüslerini mensup oldukları mahal maliye idarelerine tahriren ihbar ile ruhsat tezkeresi istihsaline mecburdurlar. İşbu tezkereler her sene tecdit olunur. Ve hükmü bir senei maliye için muteberdir. Bunlar haricindeki mükellefin ruhsat tezkeresine tabi değildir.

Madde 37. — Ruhsat tezkeresi harçı olarak

1. — Amele ve seyyar satıcılar ve seyyar erbabı sanat ve hırfet bir lira

2. — Beyannameye tabi olmayan ve ticaretgâhı imalathanesi bulunanlar iki lira

3. — Beyannameye tabi olan serbest meslek eshibi dört lira

4. — Beyannameye tabi olan ticaretgâh ve imalâthane sahibleri on lira ücret tediye edeceklerdir.

Madde 38. — Ruhsat tezkeresi senei maliyenin ikinci ve sene içinde işe başlayanlardan mubaşeretlerinin ikinci ayın ibtidasına kadar ahz ve resmi tesviye edilmiş bulunmak şarttır.

2. — Tebligat ve itirazat

Madde 39. — Birinci kısma dahil mükellefine tarh olunan vergiler nihayet mayıs gayesinde ve ikinci kısma dahil mükellefine tarh edilen vergiler senei maliyeye tekaddüm eden sene kânunuevveli gayesinde vergi memurları tarafından baihbarname mükellefine tebliğ olunur ve mükellef memurîn ve müstahdeminden ise kendisini istihdam edenlere ve ihbarnamelerin bir sureti vergi memurları tarafından mahallin en büyük mal memuruna tebliğ edilmek mecburîdir.

Madde 40. — Mükellefe vaki olacak her türlü tebliğat ve mükelleften vuku bulacak her güna itirazat daima mükellefin mensup olduğu tahakkuk mal memurları veya idaresi marifetleriyle icra edilir.

Madde 41. — Mükellefin ve müstahdemin namına bunlara ait beyannameleri verenler ile memurîni maliyenin ihbarnameleri tebliğ tarihinden itibaren bir ay zarfında matruh vergiye bilitiraz istinafen tetkik talebinde bulunmağa hakkı vardır. Bu müddet, araya eyyamı resmiyei tâtiliyenin tedahülü halinden başka hiç bir sebeb ve bahane ile, temdit olunamaz. İtiraznameler makbuz mukabilinde ita olunur. İadeli teahüdlü olarak posta ile de irsaleleri caizdir. Bu takdirde postahanenin tesellüm tarihi tahakkuk idaresine teslim tarihi istibar olunur.

Madde 42. — İtiraznamelerde nikatı itiraziye vazıhan ve sarihan derç olunur. Mükellef itirazı ibtidaî üzerine karar lahik olmazdan ikinci ve üçüncü bir varakai itiraziye ita edebilir. Ancak karar tarihinden muahharen verildiği tesellüm tarihi ile sabit olan bu gibi itirazat mesmu olmaz. Karara tekaddümen verilen bu misillu itirazatı müteahhireyi red ve cerh etmeksizin muteriz aleyhine verilen temyiz kararları da nakzolunur.

Madde 43. — Tahakkuk idareleri vurut eden itiraznameleri ve mermutatını tarih sırasiyle ve indelicab ilavei mütalâa ile beraber ve bu halde mütalâasının bir suretini ve nihayet beş gün zarfında muterize tevdi şartiyle bir zarf derununda ve mühürlü olarak mahallin en büyük mülkiye memuriyet makamına makbuz mukabilinde irsal eyler.

Madde 44. — Her kaza ve vilâyet merkezinde en büyük mülkiye memurunun veya onun intihab edeceği bitaraf bir zatin riyaseti altında mahallin en büyük mal memuru ile Ticaret Odasınca ve bulunmayan mahallerde belediyelerce mükellefinin nevi iştigalatiyle alâkadar ve hesaba aşına erbabı ticaret ve senayiden tefrik olunacak beş ve icabında daha fazla zattan her biri kendi ihtisaslarına taalluk eden aksamı mükellefiyete ait itirazatın tetkiki esnasında hazır bulunmakla meşrut bir zattan mürekkep olmak üzere üç kişilik bir tetkiki itirazat komisyonu teşkil olunur. Bu komisyon birinci kısım mükelleflere ait itirazatın tetkiki için Haziranın yirmisinden ve ikinci kısım mükellefine ait itirazatın tetkiki için kânunusaninin yirmisinde vazifeye mubaşeretle evrakı itiraziyeyi tetkik eyler. Tetkik komisyonlarının adedi icabatı mahalliyeye göre tezyit olunabilir. Bu takdirde en büyük mülkiye ve maliye memurları diğer komisyonlarda tensip edecekleri zevat ile temsil olunur.

Bu komisyonlar reis ve azasına icrayı vazife eyledikleri eyyam için her mahallin icabatiyle mütenasip olarak Maliye Vekâletince tensip olunacak miktarda ücreti huzur ita olunur.

Madde 45. — Tetkiki itirazat komisyonu tetkikatını evrak ve vesaiki merbuteye ve muterizin vereceği izahata nazaran icra ve lüzum gördüğü surette azasından tayin eyleyeceği naibin nezaret ve mesuliyeti altında mahallen ve muhallef ehli hipre marifetiyle birinci kısım mükelleflerde kuyut ve defatiri ticariyeye müracaat suretiyle veya sair münasip göreceği şekilde ve indelhace mükellefi vesair icap edenleri celp ve istima ederek ve ikinci kısım mükelleflerde mahallen takdiri icar suretiyle veya emvai vasit ve mükellefin için takdir olunan kazançları tevsikan tahkikat icra ve esbabı mucibeye istinat ettirerek intaç eder. 22 nci madde mucibince kazancı emsaline tevfikan tebeyyün ettirilen mükellefin beyannameye mütedair olarak tahakkuk idaresine karşı ifasına mecbur olduğu hususatı icradan emtinaına binaen emsaline kıyasen vergiye tabi tutulduğuna tetkiki itirazat komisyonunca kanaat hasıl olduğu takdirde, artık tetkikatı hesabiye icrasına mahal olmayıp itiraz vukuunda yalnız emsal ittihaz olunan diğer her hangi bir mükellefin hal ve vaziyet ve muamelâtca muteriz ile muamelet arz edip etmediği tetkik ve ledelicap daha müşabih bir emsal irae ve tayini ile iktifa olunur. Emsal var iken takdir cihetine gidilmesi veya takdirde hata vukuna kanaat husulu halinde dahi tetkiki itirazat komisyonu emsal tayin ve takdir hatasını tashih edebilir. İndettetkik ihtiyar olunan masarif haksız çıkan tarafa ait olmak üzere berveçhi peşin cihetı maliyeden tesviye olunur. Ancak mükellef itiraznamesinde ehli hibre izamına talip olduğu takdirde masarifini her halde bizzat tesviyeye mecburdur. Tetkik için ittihaz olunan kararın verginin tenzil veya tezyidine taalluk eden kısmı hülasatan ayrıca ihbarnameye de derç edilmek ve mukarrerat ittihaz edildikçe mükellefine berayı tebliğ taalluk ettiği tahakkuk dairelerine sevk olunmak meşruttur. Tetkik komisyonları mükarraratını zabta mahsus defter bilumum heyet tarafından ve mükellefe tebliğ edilecek karar reis tarafından imza ve komisyon mührü resmisi ile tenhir olunur.

Madde 46. — İhbarnamelerde münderiç vergi miktarı itiraz müddetinin inkizası ve indelitiraz tetkik

komisyonu kararıyle kesbi katiyet ederek vecübülifa olur.

Madde 47. — Tetkiki itirazat komisyonu birinci kısım mükellefinin beyannamelerini miadında vermemelerinden veya talep olunan izahatın âdemi itasından veya defatirin tutulmamasından veya âdemi ibrazından dolayı tahakkuk idaresince resen tespit olunan kazançlarına mürettep vergiye icra kılınan zamaimin ancak takdir edeceği vergi miktarı ile mütenasiben tadil ve tahakkuk memurunun yirminci madde mucibince takdiri olarak yaptığı zamaimin ret veya yapmadığı zamaimin mal memurunun itirazı üzerine ilâve edebilir.

Madde 48. — Tetkiki itiraz komisyonu birinci kısım mükellefine ait vazifesini iki ay ve ikinci kısım mükellefine ait vazifesini senei maliyeye tekaddüm eden Şubat gayesinde ikmale mecburdur.

Miadında ikmali vazife etmeyen komisyon reisi ile mal memurunun vazifeden ikmal ve terahi cürmüyle mesuliyetini kalebe Maliye Vekili salâhiyettardır.

Madde 49. — Mükellefin itiraz komisyonu kararı aleyhine tarihi tebliğden itibaren ve itiraz edilmeyen tarhiyat aleyhine müddeti itirazın inkizasından itibaren sekiz gün zarfında temyizen tetkikat icrası talebinde bulunabilirler. Ansak bu bapdaki itiraz usulü mugayeree veya ahkâmı kanuniyenin ihlâli gibi nikata maksur olup masaili takdiriyeye sari ve verginin tahsiline mani olmaz.

Madde 50. — Tahakkuk idareleri temyiz istidalarını vürutlarından itibaren üç gün zarfında Maliye Vekâletinde müteşekkil temyiz komisyonuna irsale mecbur ve teahhürden mesüldür.

Madde 51. — Temyiz komisyonu merkezde ve icap eden mahallerde Maliye Vekâletince Maliye Vekilinin umuru maliye veya adliyede yüksek meratibi ihraz etmiş gayri muvazzaf ve bitaraf intihap edeceği bir reis ile ikisi Maliye ve ikisi Ticaret vekâletleri memurininden veya hariçten tefrk olunacak dört âzadan terekküp eder. Temyiz Komisyonu icabına göre taaddüd ettirilebilir. Komisyon reis ve âzalarının ücreti huzurları Maliye Vekâletince tayin olunur.

Madde 52. — Temyiz Komisyonu tetkikatını birinci kısım mükellefler hakkında Eylül ve ikinci kısım mükelleflerde Nisan ayında icraya mubaşerek ve her bir kısmı altı ay zarfında intaç etmekle mükelleftir. Vazifesinin miadında ikmal etmeyen komisyon heyeti müteakip senei maliyede aynı vazifeye memur edilemez.

Madde 53. — Temyiz Komisyonu itiraz kararını nakzettiği takdirde esbabı nakziyeyi havi karariyle beraber evrakı mahalli itiraz komisyonuna iade ve mezkûr komisyon nakza behemahal tebaiyyetle noksanı muamelâtı kararı temyizi dairesinde ikmal ederek berayı tasdik evrakı yeniden Temyiz Komisyonuna irsal eyler. Temyiz Komisyonu mukarreratının imza ve tarzı tebliğinde itiraz komisyonlarında cari usul aynen meri bulunur. İtirazen ikmali muamele neticesinde verginin miktarında bir fark husulü halinde işbu fark mükelleften tahsil veya mükellefe iade olunur.

3. Verginin suret ve zamanı tahsili, mürürü zaman.

Madde 54. — İşbu kanun mucibince mükellefinin tahakkuk eden vergilerinin nısfı senei maliyenin birinci ayında tediye olunur. Birinci kısım mükellefinden beyannamesini vaktinde vermeyenlerden işbu nısıf tahakkuk idarelerince resen tebeyyün ettirilen kazanç üzerine matruh vergiye ait ihbarnamenin teb liğiyle beraber istiyfa olunur.

55. — Verginin ikinci nısfı veya bakiyesi senei maliyenin yedinci ayı zarfında vacibülifa olur, indelitiraz tetkiki talep olunan vergilerin ikinci taksiti itiraz kararının tebliğinden evvel tahsil edilmez.

Madde 56. — Taksitlerini ve ruhsat resmini vakti muayyeninde tesviye etmeyenlerden vergi resim yüzde beş ilâvesiyle Tahsili emval Kanununa tevfikan tahsil olunur.

Madde 57. — Devlet, vilâyat, nevahi ve belediyelerle bunlara merbut sınai ve ticarî müessesata mensup olanların kazanç vergileri mahbemah maaşlarından tevkif edilmek suretiyle tahsil olunur. Sene zarfında hizmete alınanlardan geçmiş ayların vergisi aranılmaz.

Madde 58. — Müessesatı ticariye ve sınaiye muhasebeleri maddei sabıka mucibince icra eyledikleri her aylık tahsilât resmini ertesi ayın nihayet on beşine kadar mahalleri mal sandıklarına yatırmaya ve hilâfına hareket eden muhasebeciler güzeran olan eyyamın faizi nizamisini tediyeye mecburdurlar.

Madde 59. — Kazançları beyanname ile bildirilen hususi şirketler ve ticaretgâhlar ve emsali teşebbüsat müstahdeminine ait vergiler 57 ve 58 nci maddeler veçhile tahsil ve teslim edilir.

Madde 60. — Birinci kısım mükellefinin beyannamesini miadında vermedikleri müstahdemine ait vergilerin birinci nısfı 54 ncü maddenin ikinci fıkrası mucibince tahsil olunur.

Madde 61. — Vergi ile mükellefiyeti icap eden teşebbüsatı terk veya ahere devreden veya teşebbüste devam ederken vefatı vukubulan birinci kısma dahil bilûmum mükellefin ile ikinci kısma dahil mukim mükelleflerin geçmiş seneye nazaran tahakkuk etmiş vergileriyle terki ticaret veya vefat ettiği sene zarfındaki müddeti ticaretine nazaran tahakkuk edecek vergilerin taksit kaydına riayet edilmeksizin defaten kendilerinden veya terekesinden tahsil olunur. Ve ahare devir halinde devren alanlar mesulü bilmal olurlar.

Madde 62. — İkinci kısımda dahil bilûmum seyyar erbabı ticaret ve sanat ve mesainin birinci taksit müddetinden evvel terki ticaret ve sanat etmeleri veya vefatları halinde mütehakkik vergilerin kâmilen ve mezkûr taksidin hululünden sonra terki ticaret ve sanat halinde yalnız ikinci nısfları terkin olunur. Ancak keyfiyetin taksit müddetlerinin hululünden evvel tahriren tahakkuk dairelerine ihbarı şarttır.

Madde 63. — Tahakkuk idareleri, tahakkuk teftiş memuru, Maliye müfettişleri bir senei maliyeye ait kazanç vergisine müteferri muamelât ifa ve vergisi tahsil olunduktan sonra gerek senesi zarfında gerek senei müteakibede vukubulacak herhangi bir ihbar üzerine veya suveri saire ile mükellefin kazancı noksan tebeyyün ve vergisi noksan tahakkuk ettirildiği hakkında malûmat ve delâili cedideye destris olunca yeniden tahkikata ve tetkikata şuru ederek işbu noksanı ikmale ve bunu teminen mükelleften her türlü kuyud ve vesaik ve malûmatı talebe salâhiyettardır.

Ancak bir senei maliyenin inkizasından itibaren beş sene mürurundan sonra hiçbir mükellef mezkûr seneye ait kazanç vergisinin noksanı bahanesiyle muahaze ve takip edilemez.

Bu surette meydana çıkarılan fazla kazançlar hakkında bidayeten kazançların tebeyyün ve verginin tahakkuk ve tahsilinde cari usul ve merasim aynen meri olur.. İkmali noksan için matruh vergiler dahi yüzde elli fazlasiyle tahsil olunur. Ancak mükellef noksanii tahakkukun bir sehivden münbais olduğunu görüp memurini müteallikasınca teşebbüs vukuunda evvel bizzat ihbarı keyfiyet eylediği halde yüzde elli zam tatbik edilmez.

Bu surette meydana çıkarılan fazla kazançlar hakkında bidayeten kazançların tebeyyün ve verginin tahakkuk ve tahsilinde cari usul ve merasim aynen meri olur. İkmali noksan için matruh vergiler dahi yüzde elli fazlasiyle tahsil olunur. Ancak mükellef noksanii tahakkukun bir sehivden münbais olduğunu görüp memurini müteallikasınca teşebbüs vukuundan evvel bizzat ihbarı keyfiyet eylediği halde yüzde elli zam tatbik edilmez.

Madde 64. — Senei maliyenin hitamından itibaren üç sene zarfında tahakkuk ettirilmeyen ve müddeti mezkûre zarfında tahakkuk ettirilip senei maliyenin inkizasından itibaren onbeş sene zarfında tahsil edilemeyen kazanç vergisi mürurı zamana uğrayarak terkin olunur.

4. Ahkâmı müteferrika ve cezaiye

Madde 65. — Kazançları üzerinden vergi tarh olunan müessesat ve şirketlerin kendi umuru için kullandıkları vesaiti nakliyeye ayrıca vergi tarh edilmeyip müessesatı mezkûre emrinde kullanıldıkca muteber olmak üzere yedlerine meccani tezkere ita olunur.

Tezkeresiz olan ve tezkere olduğu halde müessese umuru haricinde kullanılan vesaiti nakliye ashabı hakkında otuzuncu madde mucibince tarh olunacak vergi iki kat olarak tahsil olunur.

Madde 66. — Kazançlarını beyanname ile ihbara mecbur olan birinci kısma dahil mükellefin işbu kanunun mevkii tatbike vaz olunduğu tarihten itibaren Kâtibi Adilden veya Ticaret Odalarından müsaddak ve lisanı resmi ile muharrer olmak üzere Ticaret Kanunu mucibince tutacakları defatire muamelâtı meslekiyelerinin bilcümle netayici maliyesini kayda mecburdurlar. Hilâfına hareketi tebeyyün edenlere vergiyle ilâve olunacak zamaimden başka on liradan yüz liraya kadar cezayı nakdi tahsil ve tekerrürü halinde cezayı nakdi iki misil alınır.

İki sene zarfında aynı halin vukuu tekerrürden baduttur.

Madde 67. — İşbu kanun mucibince vergi tarhı ile mükellef muvazzaf memurin ve matruh vergileri itirazen veya temyizen tetkik eden komisyonlar âzaları hasbetvazife muttali olacakları esrarı ticariyeyi başkalarına ifşa etmemekle mükelleftirler. Hilafında hareketi sabit olanlar yüz liradan beşyüz liraya kadar cezayı nakdi ile beraber bir haftadan üç aya kadar hapisle mücazat olunur. Muvazzaf memurların işbu cürmü tekerrür ettiği halde bir daha hizmeti devlette istihdam olunmazlar.

Madde 68. — Kazanç vergisinin miadı mukannenine ve kanuna muvafık surette tarh eyledikleri indelteftiş tebeyyün eden tahakkuk memurları ile vazifei teftişiyelerini hüsnü ifa eyledikleri sabit olan

kontrol memurlarına Maliye müfettişlerinin göstereceksleri lüzum üzerine maatahsisatı fevkâlâde iki maaşa kadar ikramiye ita olunur.

Madde 69. — İşbu kanunda münderiç bilûmum mevaddı cezaiye mahalleri sulh mahkemeleri veya makamına kâim mahkemelerce tahtı hükme alınır.

Maddei Muvakkate

Madde 70. — İşbu kanun ahkâmı, birinci kısma dahil mükellefinden eshamlı ve limidet ve ticarî mahiyette olan kooperatif şirketler, merkezleri memaliki ecnebiyede bulunan şirketlerin şube ve acentaları ve beyanname esasına müsteniden vergiye tabi tutulan memurin ve müstahdemin ve ikinci kısma dahil olan bilûmum mükellefin hakkında 1342 senesinden itibaren aynen tatbik olunur.

Bunların haricinde kalan ve beyanname usulüne tabi olan mükellefin beyannamelerini veremedikleri takdirde 1341 senesinde verdikleri temettu vergisinin iki mislini tediyeye mecburdurlar ve bu gibilerin ruhsat tezkeresi resmi 37 nci maddenin 2, 3 ncü fıkraları mucibince istiyfa edilir.

Madde 71. — 30 Teşrinisani 1330 tarihli Temettü Vergisi Kanunu muvakkatiyle bilûmum tadilâtı mülgadır.

Madde 72. — İşbu kanunun icrasına Maliye, Dahiliye, Adliye ve Ticaret vekilleri memurdur.

Kavanini Maliye Encümeninin tadili
Kazanç Vergisi hakkında Kanun lâyihası
Verginin mevzuu ve müstesniyatı

Madde 1. — Türkiye Cumhuriyeti hududu dahilinde ticaret ve sanat ve hirfet eden veya bu kanunda muharrer umur ve teşebbüsat ile iştigal eyleyen her şahsı hakikî hükmî işbu kanunda münderiç şerait dahilinde kazanç vergisine tabidir.

Madde 2. — Atiyüzzikir eşhası hakikiye ve hükmiye kazanç vergisinden tamamen müstesnadır.

1. Müellifler, köy mektepleri muallimleri «Yalnız bu nevi iştigallerinden dolayı»

2. Mahsulâtı arziyesini dükkân açmaksızın şehir, kasaba, pazar ve panayır yerlerinde veya arazilerinin kâin bulunduğu çiftlik ve kariyelerde satan âlelumum zürra ve bunların vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

3. Ziraatte müstahdem çençberler ve hususi hanelerde umuru beytiye ile muvazzaf hizmetçiler.

4. Kendi yetiştirdiği hayvanatın ve bunların mahsulâtı ve mamûlâtını ikinci fıkrada muharrer mahallerde satanlar ve bunların çobanları ve vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

5. Bağcılar ve bahçıvanlar.

6. Dahili memlekette millî ve beynelmilel mahiyette küşad edilip âzami bir seneden dun bir zamanı muvakkate münhasır olan meşherler, panayırlar ve bu mahalde eşya satanlar «Yalnız bu mahallerdeki satışlarından dolayı»

7. İkâmetgâhları dahilinde amele istihdam etmeksizin tezgâh kurup mensucat dokuyanlar.

8. Kazalarla daha dûn taksimatı idarede icrayı sanat eden kadın ebeler ve hasta bakıcılar.

9. Sinni on ikiden dûn ve altmış beşten efzun veya iki gözü âmâ ve mefluç veya el ve ayağının ikisinden veya birinden mahrum âmele «İşçi» ve müstahdemin ve seyyar satıcılar.

10. Tekaüt ve itam ve eramil maaş ashabı «Bu gibiler yalnız maaş ve hayat pahalılığı zammı namiyle aldıkları mebaliğden dolayı müstesnadırlar».

11. Hususi meccanin hastaneleri, sanatoryumlar, ilk tedrisat mektepleri Devletçe menafii umumiyeye hadim olduğuna karar verilen muhtelif kulüpler.

12. Tahtı inhisarda bulunan mevaddı inhisar idaresince mukarrer fiyat ile satanlar «Yalnız bu satışlarından dolayı»

13. Kavanini mahsusa ile veya devletle münakit mukavelelerine müsteniden temettü veya kazanç vergisinden istisnaiyeti kabul edilenler.

14. Maksadı ticareti haiz olmayan her nevi cemiyetler ile siyasî fırkaların dühuliye ve şehriye ve teberruatı.

15. Beyneddüvel cari taamülâta ve hukuku düvel kavaidine tevfikan süfera ve mümessilini ecnebiye ve konsoloslarla maiyetlerinde çalışan ve tebai mahalliyeden olmayan müstahdemin «Mukabelei bilmisil suretiyle ve bu sıfatlarından dolayı»

16. Alelumum devlete ait müessesat ve fabrikalar.

Birinci Kısım

Beyanname itasına mecbur mükellefin ile bunlara ait verginin sureti tahakkuku

Madde 3. — Âtide muharrer mükellefin kazançlarını beyanname ile ihbara mecburdurlar :

Mevzuları ne olursa olsun emvai kanunu ticarette muharrer bilûmum şirketler ve limited ve kooperatiflerle bunların şubeleri.

2. Merkezleri ecnebi memleketlerde kâin bilumum şirketlerin Türkiye'de çalışan şubeleri.

3. Banka, sigorta, ikraz ve istikraz muamelâtı ve kambiyo ve nukut ve mücevherat ve toptan emtia alım ve satımiyle iştigal edenler.

4. Emtia ve eşya hıfzına mahsus depo ve antrepo işletenler.

5. İdarehane sahibi yani mukim komisyoncular, simsarlar, müteahhitler, eşya nakline tavassut eden emanetciler.

6. Vapur ve hacmı istihabı on tonilâtodan fazla her nevi sefain işletenler kararda eşya ve eşhas nakline hadim her nevi vesait işleten ticarethaneler ashabı.

7. Tiyatro, sinema, dans ve konser vesair tamaşa ve kapalı ve açık eğlence ve yarış ve tenezzüh mahalleri ve oteller ve birahaneler.

8. Doktorlar, baytarlar, muhamiler, mühendisler, mimarlar, dişçiler, eczane sahipleri, kâtibi adiller ve emsali meziyatı ilmiye ve sanatkârhaneleriyle gerek hanelerinde, gerek müstakillen muayenehane, yazıhane, idarehane küşad ederek kazanç temin eden serbest meslekler erbabı, gazete sahibi imtiyazları hususi mekâtip müessisleri, devletçe menafii umumiyeye hadim müessesat meyanına ithal olunmayan her nevi külüpler namına müessisleri.

9. İlânat, icar ve isticar ve alım satım, seyahat umuruna tavassut eden idarehaneler ashabı han ve apartmanları toptan isticar edip perakende suretiyle ahare icar edenler ve her nevi hamam işletenler.

10. Fıkaratı sanifede münderiç olmayıp işgal ettikleri mebanii ticariyenin 14 Haziran 1326 tarihli musakkafat Kanunu mucibince 1331 1915 senesinden evvel cari kiralara göre muhammen iradı gayri safileri senevi kırk ve 1341 1925 senesinde cari kiralara nazaran muhammen iradı gayri safileri senevi üç yüz lira olan sair bilcümle erbabı ticaret ve sanat

1302 tarihli Emlâk Nizamnamesinin cari olduğu mahallerde bu iradı gayri safilerin tespitinde 14 Haziran 1326 tarihli Kanuna tevfiki muamele olunur. Ancak pansiyon ve umumhane işletenler işgal ettikleri binanın iradı gayri safileri ne olursa olsun beyanname usulüne tabi değildir.

Madde 4. — Üçüncü maddede muharrer mükellefin kazançlarına ait beyannameden maada umur ve teşebbüstatını tedvir için istihdam eyledikleri daimî ve muvakkat her sınıf müdür, memurin, müstahdemin ve amale ile kaptan, reis, zabitan ve taife vesairenin, anonim şirketlerde meclisi idare reis ve âzasının ve eshamlı komanditlerde meclisi murakabe erkânının :

Esami, mahalli ikâmetleri ile, ücreti huzur, tahsisat, maaş, ücret, yevmiye iaşe masarifi, hayat pahalılığı zammı, ikramiye, mükâfatı nakdiye, hane icarı vesair nakit ile kabili temsil menafii maddiyelerini mübeyyin ayrıca bir beyanname itasına mecburdurlar. Vergiye gayri tabi siyasî fırkalarla cemiyetler dahi müstahdemini hakkında aynı tarzda beyanname itasiyle mükelleftirler.

Muhtelif şubeleri olan ticarî ve sınaî müessesat ile siyasî fırka ve cemiyetlerde bu beyanname her şube için bulunduğu mahalle ita edilir. Müessesatı ticariye ve sınaiyenin teşkilâtı idaresine göre bir merkezden itası dahi tecviz olunabilir.

Bu gibi müstahdeminde senei maliye zarfında vukubulan tebeddülât nihayet bir ay içinde başkaca ihbar edilmek mecburidir.

Madde 5. — Devlet, vilâyet, nahiye, belediye bütçelerinden maaş ve ücret alan memurin ve müstahdemin ile ticarî mahiyette idare olunan müessesat resmiyede meclisi idare reis ve âzası veya müdür, memur, sanatkâr ve amele «İşçi» sıfatiyle çalışanlar hakkında beyanname verilmez.

1. Beyannamelerin zaman ve sureti tanzimi

Madde 6. — Beyannameler senei maliyenin birinci ayı zarfında mükellefin mensup olduğu mahal Maliye Tahakkuk İdaresine makbuz mukabilinde ita olunur. İadeli taahhütlü olarak posta ile irsalleri dahi caizdir. Bu takdirde postahanenin teselüm tarihi tahakkuk idaresine teslim etibar olunur. Senei ticariyeleri takvim senesine tevafuk etmeyen mükellefin işbu kanunun ilk senei tatbikiyesinde beyannamelerini senei ticariyelerinin hitamını takip eden iki ay zarfında itaya ve ondan sonraki muamelâtını takvim senesine ircaa mecburdur.

Madde 7. — Beyanname itasını müstelzim umurdan birine yeni teşebbüs eden aşhası hakikiye ve hükmiye ancak ertesi senei maliyeden itibaren ve bu umur ile müteveğğil iken senei maliye içinde terk veya ahare devri umur edenler tarihi terk ve devirden itibaren onbeş gün zarfında senei kâmileden noksan müddete ait muamelelerinin neticesini mübeyyin beyanname ile ihbara ve vefat edenlerin beyannamesini dahi veresesi bu müddet zarfında tanzim ve itaya mecburdurlar.

Madde 8. — Aynı mükellef bir bina veya mahal dahilindeki muhtelif teşebbüsatından mütevellit kazançları için yalnız bir ve muhtelif mebanide yekdigerinden müstakil teşebbüsatı ve bir veya muhtelif şekillerdeki muhtelif şubelerinden dolayı ayrı ayrı

beyanname tanzim ve mahalleri tahakkuk idarelerine tevdie mecburdurlar. Ancak şubelerinin hesabatı seneviye ve bilânçolarını bir merkezde cemeden teşebbüsat erbabı yalnız bir beyanname tanzimi ile bunu muamelâtı umumiyelerinin temerküz ettirildiği mahal tahakkuk idaresine ita edebilirler. Bu takdirde işbu şubeler miadında beyanname makamına kaim olmak üzere beyannamelerinin merkezi idarelerinin bulunduğu mahal tahakkuk idaresine umum müessese namına ita edileceğini ihbar ile mükelleftirler.

Madde 9. — İtaya mecbur oldukları beyannameleri miadında ita etmeyen mükellefinin kazançları yirmiikinci madde mucibince tebeyyün ve terettüp edecek vergisi iki ve tekerrürü halinde beş kat olarak tahsil ve üçüncü defasında tekrar temerrüt halinde beş kat vergi tahsil olunmakla beraber ticaretgâhı da altı ay müddetle ve bilâhüküm seddolunur. Müstahdemine ait beyannamelerin verilmemesinden mütevellit zamlar asıl mükelleflere hakkı rücuu haiz olmamak şartiyle isthidam edenlere raci olur. Ancak bu gibi ahvalde sed kararı tatbik olunmaz.

Madde 10. — Beyanname mükellefin isim ve mahalli ikametini, nevi iştigalini, gayri safi kazançları yekûnu ile bu kazançtan mevaddı âtiyeden tenzil olunacağı gösterilen mebaliği muhtevi bulunur. Ve bu iki yekûn arasındaki fark verginin matrahını teşkil eder.

Madde 11. — Üçüncü maddede mezkûr mükelleflerden muamelâtı kanunen muamelâtı ticariyeden madut olanlar ile Kâtibi Adiller, mektepler ve gazete idarehaneleri beyannamelerine ayrıca senelik bilânçoları ile kâr ve zarar hesaplarının bir müfredatlı cetvelini raptetmeye mecburdurlar.

Madde 12. — Bilânçonın matlup kısmında mükellefin emvali mevcude ve demirbaş eşyası kıymeti ile kasasında ve bankalardaki mevcudad ve mevduatı ve muhtelif medyunlardaki matlubatı, zimmet kısmında sermayesiyle ihtiyat akçeleri, muhtelif davinlere olan zimematı iraa olunur. Ve aradaki fark kâr ve zarar hesabının kâr ve zarar sütunları yekûnu beynindeki farka müsavi olur. Bilânçonun matlubat ve mevcut kısmı fazla ise mükellefin senei ticariyesi kâr ile düyunat kısmı fazla ise zarar ile hitam bulduğuna hükmolunur.

Madde 13. — Kâr ve zarar hesabının müfredatlı cetvelinde kâr sütunu mükellefin defatiri ticariyesinde kârla kapanan hesapların her birinden hasıl olan gayri safi kazançları alelmüfredat ihtiva edecek ve zarar sütunu mezkûr defatirde zararla kapanan hesabattan mütevellit zarar ile müessesenin işletme,ücurat, maaşat ve teferruatiyle icarat, muhabere, ilânat, tamirat, sigorta, her nevi düyun faizi ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessesesi namına tarh olunan sair bilcümle rüsum ve tekalifi vesair masarifi umumiyeyi muhtevi bulunacak ve iki sütun yekûnu beynindeki fark mükellefin safi kâr veya zararını teşkil eyleyecektir. Bu fark bilânço hesabında gösterilen kâr veya zarara behemehal müsavi olmak lâzımdır. «İşgal edilen mebani mükellefin malı zatisi icarı kadar dahili hesap olacağından bunlara ait emlâk veya musakkafat vergisi ilâve edilemez»

Madde 14. — Mükellef kâr ve zarar hesabının tanziminde hususatı âtiyeye riayete mecburdur:.

1. Zarar hesabına kendi şahsı için ücret, maaş veya aidat geçiremeyeceği gibi masarifi beytiyesini de ithal edemez. Yalnız şirketlerde şurekâdan biri vazettiği sermayeden başka müdüriyet vazifesini de ifa ettiği ve bu hizmete mukabil kendisine bir maaş itası mukarrer bulunduğu halde işbu maaş masarifi umumiyeye ithalen zarar hesabına kaydolunabilecektir. Ancak bu takdirde müdürin maaşı dahi müstahdemin beyannamesine ithal edilir.

2. Zarar hesabına geçirilmesi iktiza eden aşınma payı «amortisman» her ne olursa olsun vesaiti sınaiye ve ticariye kiymetinin yüzde beşini tecavüz edemeyecek ve hasılâttan tefrik olunan ihtiyat akçeleri safi kârın tayininde nazarı itibara alınmayacaktır.

3. Anonim ve eshamlı komandit şirketlerde şirkete ait vesaiti sınaiye ve ticariye ile emvali gayri menkulenin aşınma payı masarifi için hükümetçe musaddak nizamnamei dahili ile bir haddi muayyen kabul edilmiş ise muteberdir. Bu takdirde idare nazari itibara alınmayıp yalnız emvali gayri menkule üzerine matruh vergiler masarifi umumiye meyanına ithal olunur.

Bu nevi şirketlerde eshamın itfası masrafı ve zayiatı muhtemeleye karşı ihtiyat akçesi veya provizyon namiyle ve müessisler ve meclisi idare heyeti ve memurin namına hasılâttan hisse tefriki vesair her ne nam ile olursa olsun akçe ifrazı muteber olamayıp indettetkik tefrik olunduğu sabit olan mebaliği hasılâtı safiye hesabına iade olunur.

Memurine hasılâttan hissei temettü ifraz edilen bu misillü müessesatın sekizinci madde mucibince

ita eyleyecekleri müstahdemin beyannamelerinde bu hisseden her birine isabet eden miktar derçolunmaz.

4. İmtiyazlı anonim şirketlerde mahsulümtiyaz olan tesisatın hitamı müddeti imtiyazda bilâbedel devlete veya devletçe tensip olunan bir teşekkülü idariye intikali icabatı imtiyaziyeden bulunduğu ve mukavele veya nizamnamesinde sermayenin ithası için senevi bir meblâğı muayyen ifrazı sarahaten tayin edilmiş olduğu takdirde bu kayıt muteberdir.

Madde 15. — Üçüncü maddenin sekiz numaralı fıkrasında muharrer serbest meslekler erbabının gayri sâfi kazançları ifa ettikleri hizmetleri mukabilinde ahz eyledikleri mebaliğden ibaret ve masarifi umumiyesi müstahdemine verdikleri maaşat ve ücurat ile icrayı sanat eyledikleri mahalle raci icareyi, tenvir ve teshin ve muhabere ve ilân masarifi ile sanatlarına muktezi eşyanın harik sigorta masrafını ve sanatlarının icabatından olan sair masarifi zaruriyeyi muktevi bulunur. Ve mebaliği mehuze ile masarifi umumiye yekûnları beynindeki fark safi kazançlarını teşkil eder. Bu sınıf mükellefinin başkaca bilanço ve kâr ve zarar hesabı ita etmeleri mecburi değildir.

Madde 16. — Beyannamelerde münderiç malûmat ile merbutatının tayini sıhhati için mükellefin kâtibi adilden musaddak ve Türkçe olarak defatir tutmaya ve gerek bu defatiri gerek bunlara geçirilecek kuyuda müteferri vesaiki müteallik olduğu senei maliyeden itibaren beş sene müddet hüsnühalde muhafaza etmeye ve her talep vukuunda kazanç vergisini tahakkuk ettirmekle mükellef olanlara ibraza mecburdur.

Beyanname verdiği halde defter ibraz etmeyen veya aranılan vesaiki ibrazdan ve talep olunan herhangi bir malûmatı itadan imtina eden mükellefinin kazançları resen tebeyyün ve tahakkuk edecek vergileri yüzde elli nispetinde tezyid olunur. Ve bu yüzde elli müstahdemin beyannamelerine taalluk ettiği takdirde kendilerine hakkı rucuu haiz olmamak şartiyle istihdam edenlere raci olur.

2. Beyannamelerde muharrer kazançları sureti tetkik ve verginin sureti tahakkuku

Madde 17. — Maliye tahakkuk idareleri nihayet her sene Nisan ayının iptidasından iptidaen bir hafta zarfında beyanname vermekle mükellef iken vermeyenlerin esamisini ve müteakiben verilen beyannamelerin sıhhatini tebeyyün ettirmeye mecburdur.

Beyannamelerde münderiç kazançlar indettetkik noksan görülmedikçe vergiye esas olarak kabul edilir.

Madde 18. — Beyannamelerin esnayı tetkikinde tahakkuk memurunun mükellefinden:

1. Verginin tayinine medar olacak her türlü hesabat ve malûmatın bizzat veya adi bir mektupla tevkil edeceği bir zat marifetiyle iraesini «İşbu mektuba mevzu imza mükellefin beynettüccar mâruz imzası olmak şarttır»

2. Devairi resmiyenin her nevinden malûmat ve vesaiki mukteziyenin ita ve irsalini.

3. Vazifesini teshile hadim olacak malûmatı ita edebilecek eşhasın nezdine gelmesini.

4. Bankalardan, borsalardan, şirketlerden, borsa erkânından ve sureti umumiyede her nevi kazanç erbabının mensup olduğu teşekkülü içtimaiden vazifesinin istilzam ettiği malûmatın itasına talebe.

5. Usulen davet edilecek alâkadaran huzurunda gerek yalnız gerek diğer memurin refakatiyle ehli hibre tarafından veya diğer bir memurun delâletiyle mahallen icrasına lüzum görülecek her türlü tetkikatı icraya selâhiyettardır. Mükellef tahriren posta ile veya memur mahsus vedaatiyle tebliğ tarihinden itibaren bir hafta zarfında sorulan şeylere cevap vermeye mecburdur. Cevap vermeyenlerin beyannameleri hükümsüz addolunarak kazançları yirmi ikinci maddeye tevfikan tebeyyün edecek vergileri yüzde elli nispetinde fazla resme tabiî tutulur. İki sene zarfında tekerrürü vukuunda başkaca on liradan yüz liraya kadar cezayı nakdi hükmolunur.

Madde 19. — Maddei sabıkaya tevfikan yapılan tetkikat neticesinde tahakkuk eden kazancın miktarı beyannamede muharrer miktardan yüzde on nisbetinden dün olduğu ve bu fark bin lirayı mütecaviz olmadığı takdirde işbu fazla nazarı itibara alınmaz. Aksi halde keyfiyet tahriren mükellefe tebliğ ve tarihi tebliğinden itibaren onbeş gün zarfında buna dair olan itirazını tahriren beyan etmesi tebliğ olunur.

Madde 20. — Mükellef cevap vermez veya cevabı kanaatbahş görülmez ve verdiği hilâfı hakikat cevaplarla vergiden kısmen kurtulmak gayesini takip ettiği tezahür eylerse aradaki farkın istilzam eylediği vergi iki kat olarak tahakkuk etirilir ve tetkikat bazı masarifi zaruriye ihtiyarını icap eylemiş ise işbu masarif başkaca tahsil olunmak üzere tahakkukata ilâve olunur.

Mükellefin cevabı ahkâmı kanuniyeye hakkiyle ademi nüfuzdan ileri gelip vergiyi tenkis ettirmek gibi bir suiniyete matuf görülemediği takdirde farkı mezbur zamsız ve ihtiyar edilen masarif nazarı itibara alınmaksızın tahakkukata ilâve edilir.

Madde 21. — Mükellef beyannamesinin fevkinde takdir edilen kazanca göre tahakkuk ettirilip kendisine tebliğ olunan vergiye ademî kanaatle mafevk deracata müracaat eylediği takdirde memurîni tahkikiye fazla kazanç takdirini istilzam eden delaili iraeye mecburdur.

Madde 22. — Beyannamenin miadında verilmemesinden veya verilen beyannamede hasılâtı gayri safî olarak irae edilip safisini tebyine medar olacak kuyut ve defatir ibraz edilememesinden veyahut kazancı safî olarak irae edilip safisini tebyine medar olacak kuyut ve defatir ibraz edilememesinden yahut kazancı safi olarak irae edilip bunu müeyyit kuyut ve vesait ibraz edilemediği veya talep olunan malûmat ita edilememesinden naşi safî kazancın kanaatbahş bir surette izharı kabul olamadığı takdirde mükellefin safi kazancı re'sen tahkikatı hariciye ve idariye ile bulunacak emsaline kıyasen tebeyyün ettirilir ve emsal tedarik olunamayan ahvalde takdir cihetine gidilir. Tahakkuk idareleri delâili takdiriyeyi mükellefe iblâğa mecburdur.

Memurîni tahkikiye bu gibi avhalde mükellefin hesabatını mahallen tetkike mecbur olmayıp fayda mühaza ettikleri halde izahat talep edebilirler.

Madde 23. — Memurîn ve müstahdemîn hakkında verilen beyannamelerin sıhhati buna dair kuyudun tetkiki suretiyle tebeyyün ettirilir. Neticei tetkikat hukuku hazinenin ziyaını müeddi olacak mektumatın vukunu ispat eylediği takdirde ketmedilen miktara taalluk eden vergi birinci defa üç misil olarak tahakkuk tekerrür vukuu halinde beş misilden başka on liradan yüz liraya kadar cezayı nakdi alınır. Bu surette vergiyi aslinin haricinde kalan iki misil ile cezayı nakdi müstahdemine hakkı rucuu olmamak şartiyle istihdam edenlere raci olur.

3. — Verginin nisbeti

Madde 24. — Mevadı sabıka ahkâmına tevfikan ve sekizinci ve dokuzuncu maddelerde muharrer memurîn ve müstahdemînden maadası için ita ve tetkik olunan veya re'sen tebeyyün ettirilen kazançların:

2 000 liraya kadar olan kısmından yüzde sekiz

2 001 liradan 4 000 liraya kadar olan kısmından (4 000) dahil yüzde 7

4 001 liradan 6 000 liraya kadar olan kısmından (6 000) dahil yüzde 8

6 001 liradan 8 000 liraya kadar olan kısmından (8 000) dahil yüzde 9

8 001 liradan 10 000 liraya kadar olan kısmından (10 000) dahil yüzde 10

10 001 liradan 20 000 liraya kadar olan kısmından (20 000) dahil yüzde 11

20 001 liradan 30 000 liraya kadar olan kısmından (30 000) dahil yüzde 12

30 001 liradan 50 000 liraya kadar ola nkısmından (50 000) dahil yüzde 13

50 001 liradan fazlasına yüzde on beş nisbetinde müterakki vergi tarh olunur.

Madde 25 — Devlet, vilâyat, nevahi, belediye veya bunlardan birine ait müessesatı ticariye ve sınaiye veznelerinden hidematı fikriye veya bedeniye mukabili mukannen, gayrı mukannen tahsisat, maaş, ücret, yevmiye alanlardan yüzde üç ve beyanname itasiyle mükellef erbabı hırfet ve ticaret ve sanat ve alalumum şirketlerin umurunda müstahdem daimî, gayri daimî, müdür, memur, müstahdem ve amele maaşat ve ücurat vesairesinde ve her nevi müessesat heyet veya mecalisi idare rüesa ve azasının ücreti huzurlarından mütevellit kazançları üzerine seyyanen yüzde beş kazanç vergisi tarh olunur.

İkinci Kısım
Beyannameye tabi olmayanlar ve bunlara ait verginin sureti tahakkuku

Madde 26. — Bir bina dahilinde icrayı ticaret ve sanat edip üçüncü madde mucibince beyanname itasına mecbur olmayan erbabı ticaret ve sanayi ticaretgâhları için ödedikleri senevi icarei hakikiyeye göre vergiye tabi tutulurlar. İcarei hakikiye kâtibi adilden ve bulunmayan mahallerde makamına kaim olanlar tarafından musaddak icar mukavelenamelerinde muayyen bedeli icardır. Musaddak mukavele

ibraz edilemeyen veya mukavelede muayyen miktarın hakikati hale mubayeneti aşikâr olan ahvalde bu bedel civardaki emsaline nazaran ve indelicap muhallef ehli hibrenin malûmatına müracaat suretiyle tahakku memurları tarafından tayin ve tevsik olunur. İcarei hakikiye her halde Musakkafat Kanununun cari olduğu mahallerde 1331 (1915) senesinden evvelki kiralara göre muhammen iradı gayrı safileirn altı mislinden ve 1341 «1925» senesinde cari kiralara göre muhammen iradı gayrı safilerin bir buçuk mislinden dun olamaz.

Emlâk nizamnamesi cari olan mahallerde işbu iradı gayrisafiler 14 Haziran 1326 tarihli Kanuna tevfikan tayin olunur.

Madde 27. — Maddei sabıka mucibince mükellef tutulanlardan :

1. — Her nevi vesaiti nakliye ikamesine mahsus kayıkhane, ahır, arabalık, garaj ve emsalini işletenlerle hizmetci ve amele tedarik eden idareler ashabına tebeyyün eden icarei hakikiyelerinin yüzde yirmisi

2. — Berber, tamirci, tenekeci, aşçı, kahveci, çilingir, doğramacı gibi küçük sanat ve hurfet erbabı icarei hakikiyelerinin yüzde yirmi beşi

3. — Bakkal, kasap, sebzeci, meyvacı, kömürcü gibi emtia satan küçük erbabı ticaret icarei hakikiyelerinin yüzde otuzu.

4. — Pansiyonlar icarei hakikiyelerinin yüzde ellisi.

5. — Umumhane işletenler icarei hakikiyelerinin yüzde yüzü nisbetinde vergiye tabi tutulur.

Bu madde mucibince vergiye tabi olup da nevi ve nisbeti tasrih olunmayanlar mumasili ticaret ve sanata kıyasen vergi ile teklif edilir.

Madde 28. — Maddei sabıkada muharrer mükellefîn Teşrinievvelin nihayetine değin mensup oldukları tahakkuk idarelerine tahriren bilmüracaa senei âtiye için beyanname itası suretiyle vergiye tebaiyyet arzusunda bulunduklarını beyan edebilirler. Bu takdirde bu misillu erbabı ticaret ve sanat hakkında bir güna vergi tarh edilmeksizin emsallerinin beyanname itası zamanına intizar olunur. Ve miadında beyannamesini vermeyenler hakkında birinci kısımda münderiç ahkâma tevfiki muamele edilir. Bir kere beyanname ita edenler bir daha bu usule tebaiyyetten feragat edemezler.

Madde 29. — Yirmi altıncı maddede muharrer mükellefinden senei maliye içinde terk ve devri ticaret edenler vukuu hali bir mah zarfında tahakkuk idaresine ihbar ve senei maliye için mütehakkik vergilerini defaten tediye eyledikleri takdirde senei maliye ibtidasından terki ticaret ve sanat tarihine kadar geçen müddet için kendilerine başkaca vergi tahakkuk ettirilmez. Vefat halinde verese tarafından vaki olacak ihbar ve tediye üzerine aynı hüküm tatbik olunur.

Madde 30. — Yazıhane veya idarehane sahibi olmaksızın karada, denizde, nehir ve göllerde her nevi vesaiti nakliye ve cerriye işletenlere istimal ettikleri merakibi mahriye vesaiti berriyyei nakliyenin nevine ve hacmı istiabî tonilâtosuna veya beygir kuvvetine ve sahai nakliyat faaliyetine yani denizlerde A, bir liman dahilinde B, bir limanın muhtelif iskeleleri arasında C, muhtelif limanlar arasında ve karada; A, bir şehir veya kasabanın hududu belediyesi dahilinde B, vilâyet hududu dahilinde C, muhtelif vilâyetler hududu arasında icrayı faaliyet etmelerine ve ommibüs, otobüs, otomobillerde istiab edebildiği eşhas adedine ve âdî arabalarda arabaların binek veya yük tek veya çift hayvanlı olmasına ve hayvanların nevine ve hayvanla yapılan nakliyatta bunların nevi ve adedine ve senenin muhtelif mevasimindeki müddet ve derecei faaliyetlerine göre mahalleri liman veya belediye idarelerince takdir olunacak bir günlük gayrı safi kazancın maktuan on misli nisbetinde Kazanç Vergisi tarh olunur.

Madde 31. — Maddei sabıkada muharrer vesait ecirler marifetiyle işletildiği surette işbu ecirlere mesleklerine taalluk eden yüksek mekteplerden diplomalı veya diplomasız olmalarına ve diplomalılarda her şubei ihtisasa ayrı ayrı ve diplomasızlara seyyanen 1 - İşbaşı, 2 - Usta işçi, 3 - Adi işçi olmak ve mükellefînin bu sınıflardan birine ithali tahakkuk idarelerinin takdirine terk edilmek suretiyle mahallî liman idaresi ve belediye meclislerinden veya encümeni emanetten bittatkik tespit olunacak bir günlük kazancın maktuan on misli Kazanç Vergisi tarh olunur. Bu takdirde ecirler mal sahiplerine tarh olunan vergiden zilyedi bulundukları vesaitle beraber mesul olurlar.

Madde 32. — Memerrinas olan mahallerde ve limanlarda ve pazar yerlerinde seyyar halinde icrayı faaliyet eden her nevi sanatkârlar, simsarlar, tellallar, kapzımallar ve satıcılar derecei ehliyetlerine göre tahakkuk idarelerince takdir edilmek suretiyle diplomasızlar sınıfından birine ithal ve bunlar hakkında maddei sabıka veçhile takdir olunan bir günlük kazancın maktuan on misli nisbetinde vergi ile teklif edilir.

Madde 33. — Gerek kendi hanelerinde gerek beyanname itasına mecbur olmayanların dükkân, mağaza, imalâthane, fabriasında veya vesaiti nakliyei berriye ve bahriyesinde ve her nevi inşaatta maktu, şehrî veya yevmî ücurat mukabilinde ve daimî veya muvakkat surette serbestçe iş deruhde eden her nevi vasıftan sanatkârlar ve işçiler (amele) derecei ehliyetlerine göre tahakkuk idarelerince takdir edilmek suretiyle otuz birinci maddede muharrer diplomasızlar sınıfından birine ithal ve mezkûr sınıflar için takdir olunan bir günlük kazancın sekiz misli nisbetinde vergi ile teklif edilir.

Madde 34. — Tarh muamelesi miadında icra ve mükellefine tebliğ edilmek için her mahallin liman ve belediye idarelerince bervechi balâ zikir ve tasrih olunan evvai vasait ve sınıfı mükellefine göre bittahkik tespiti muktezi bir günlük kazançlar nihayet senei maliyeye tekaddüm eden sene Teşrinievveli gayesinde intac ve mahallerin en büyük mal memuruna iblâğ edilmek mecburîdir. Liman dairesi veya belediyesi bulunmayan kasabalarda bu kazançlar en yakın liman ve kasaba belediye idarelerince tespit olunan mekadirin aynıdır.

Miadında ikmali vazife ile mal memurlarına iblâğ olunmayan cedavili malûmattan liman ve belediye rüesası ile belediye meclisi azası ve şehriemaneti teşkil edilen mahallerde şehremini ve encümeni emanet azası evamiri devlete ademi itaatle mesul edilir.

Madde 35. — Her senei maliye için ona tekaddüm eden sene teşrinisanisi ibtidasından itibaren bir ay zarfında ikmal edilmek üzere tahakkuk idareleri dairei memuriyetleri dahilinde bu kısma ait Kazanç Vergisi mükellefinin umumî yoklamasını icraya ve mukim olarak icrayı ticaret ve sanat edenlerin işgal eyledikleri mebanii ticariyenin mezkûr seneye ait icrai hakikiyesini yirmi altıncı maddeye tevfikan tebeyyün ettirmeğe mecburdur. Seyyar erbabı ticaret ve sanat ve hırfetin yoklamaları mahalleri liman veya belediye idarelerinden alınacak malûmat ile tevsik olunur.

Tahakkuk idareleri kânunuevvel gayesine değin muamelâtı tarhiyeye nihayet vermeğe mecburdur.

Ahkâmı Müştereke

1. — Ruhsat Tezkeresi

Madde 36. — Ticarethane ve imalâthane sahibi olan her şahıs hakiki ve hükmî ister birinci ister ikinci kısma dahil bulunsun bir ruhsat tezkeresi almağa mecbur ve bunlar için tezkeresiz icrayı ticaret ve sanat memnudur. Sene içinde icrayı ticaret ve sanata başlayan bu misillu mükellefin dahî tarihi mubaşeretlerinden itibaren bir mah zarfında teşebbüslerini mensup oldukları mahal maliye idarelerine tahriren ihbar ile ruhsat tezkeresi istihsaline mecburdurlar. İşbu tezkereler her sene tecdid olunur ve hükmü bir senei maliye için muteberdir.

Madde 37. — Ruhsat tezkeresi beyannameye tabi birinci kısım mükellefînden doktorlar, muhamiler, baytarlar, kâtibi adiller ve emsali serbest meslekler erbabından maadası için bir liradan dûn olmamak üzere mütehakkik sermayelerinin beherinin lira veya küsuru için binde üç nisbetinde resme tabidir.

Fıkrai anifede muharrer serbest meslekler erbabının ruhsat tezkereleri vilâyet merkezlerinde maktuan senevî on ve sair mahallerde beş liradır. Ve ikinci kısma dahil bilûmum mukim erbabı ticaret ve sanayiin ruhsat tezkeresi vilâyet merkezlerinde maktuan senevi beş vesair mahallerde iki liradır.

Madde 38. — Ruhsat tezkeresi işe başlayanlar tarafından mübaşeretlerinin ikinci ayı ibtidasında âhzedilmiş bulunmak şarttır. Ruhsat tezkereleri resminin maktu kısmı için hakkı itiraz yoktur. Ancak mükellef resmin nispî kısmı hakkında esas Kazanç Vergisi için mevcut olan hakkı itirazını istimal edebilir.

2. — Tebligat ve itirazat

Madde 39. — Birinci kısma dahil mükellefine tarh olunan vergiler nihayet Mayıs gayesinde ve ikinci kısma dahil mükellefine tarh edilen vergiler senei maliyeye tekaddüm eden sene Kânunuevveli gayesinde baihbarname mükellefine ve mükellef, memurin ve müstahdeminden ise kendisini istihdam edenlere ve ihbarnamelerin bir sureti mahallin en büyük mal memuruna tebliğ edilmek mecburîdir. Mezkûr tarihlerde ihbarnamesini almayan mükellefin ve müstahdemîn için idareleri ona takip eden üç gün zarfında tahakkuk idarelerine tahriren bilmüracaa namlarına veya müstahdemleri namına vergi tarhını talebe mecburdurlar. İhbarname tebelliğ etmediğini haber vermeksizin icrayı ticaret ve sanat eyledikleri sabit olanların vergileri başkaca yüzde elli zam ile tahsil olunur. Müstahdemin hakkında icap eden zam, istihdam eden müesseselere raci olur. İhbarname tanzim ve tebliğinde tereddi gösteren memurun ma tahsisat nısıf maaşı cezaen kat olunur.

Madde 40. — Mükellefe vaki olacak her türlü tebliğat ve mükelleften vuku bulacak her gûna itirazat daima mükellefin mensup olduğu mal memurları veya tahakkuk idaresi marifetiyle icra edilir.

Madde 41. — Mükellefîn ve müstahdemîn namına bunlara ait beyannameleri verenler ile memurini maliyenin ihbarnamelerin tebliği tarihinden itibaren on beş gün zarfında matruh vergiye bilitiraz temyizen tetkik talebinde bulunmağa hakkı vardır. Bu müddet, araya eyyamı resmiyei tatiliyenin tedahülü halinden başka bir sebep ve bahane ile, temdid olunamaz. İtiraznameler makbuz mukabilinde ita olunur. İadeli taahhütlü olarak posta ile de irsalleri caizdir. Bu takidrde postahanenin teselliim tarihi tahakkuk idaresine teslim tarihi itibar olunur.

Madde 42. — İtiraznamelerde nıkatı itiraziye vazıhan ve sarihan derç ve ihticac olunan delâil veya vesaikin asıl veya Kâtibi Adilden veya bir makamı resmiden musaddak suretleri ve ihbarnamenin asıl veya sureti merbut bulunur. Mükellef itirazi ibtidaî üzerine karar lahik olmazdan ikinci ve üçüncü bir varakai itiraziye ita edebilir. Ancak karar tarihinden muahharen verildiği tesellüm tarihi ile sabit olan bu gibi itirazat mesmu olmaz. Karara tekaddümen verilen bu misillu itirazatı müteahhireyi red ve cerh etmeksizin muteriz aleyhine verilen kararları da temyizen nakzolunur.

Madde 43. — Tahakkuk idareleri vürut eden itiraznameleri ve merbutatını tarih sırasiyle ve indelicap ilâvei mütalâa ile beraber ve bu halde mütalâasının bir suretini muterize tebliğ şartiyle bir zarf derununda ve mühürlü olarak nihayet üç gün zarfında mahallin en büyük mülkiye memuriyet makamına makbuz mukabilinde irsal eyler.

Madde 44. — Her kaza ve vilâyet merkezinde en büyük mülkiye memurunun veya onun intihap edeceği bitaraf bir zatin riyaseti altında mahallin en büyük mal memuru ile Ticaret Odasınca ve bulunmayan mahallerde belediyelerce mükellefînin nevi iştigalatiyle alâkadar ve hesaba aşına erbabı ticaret ve senayiden tefrik olunacak beş ve icabında daha fazla zattan her biri kendi ihtisaslarına taallûk eden aksamı mükellefiyete ait itirazatın tetkiki esnasında hazır bulunmakla meşrut bir zattan ibaret olmak üzere üç kişiden mürekkep bir Tetkiki İtirazat Komisyonu teşkil olunur. Bu komisyon birinci kısım mükelleflere ait itirazatın tetkiki için Haziranın yirmisinde ve ikinci kısım mükellefîne ait itirazatın tetkiki için Kânunusaninin yirmisinde vazifeye mubaşeretle evrakı itiraziyeyi tetkik eyler. Tetkik Komisyonlarının adedi icabatı mahalliyeye göre tezyit olunabilir. Bu takdirde en büyük mülkiye ve maliye memurları diğer komisyonlarda tensip edecekleri zevat ile temsil olunur.

Bu komisyonlar reis azasına ifayı vazife eylediklerı eyyam için her mahallin icabatiyle mütenasip olarak Maliye Vekâletince tensip olunacak miktarda ücreti huzur ita olunur.

Madde 45. — Tetkiki İtiraz Komisyonu tetkikatını evrak ve vesaiki merbuteye nazaran icra ve lüzum gördüğü surette azasından tayin eyleyeceği naibin nezaret ve mesuliyeti altında mahallen ve muhallef ehli hipre marifetiyle birinci kısım mükelleflerde kuyut ve defatiri ticariyeye müracaat suretiyle veya sair münasip göreceği şekilde ve indelhace mükellefin vesair icap edenleri celp ve istima ederek ve ikinci kısım mükelleflerde mahallen takdiri icar suretiyle veya emvai vesait ve mükellefîn için takdir olunan kazançları tevsikan tahkikat icra ve esbabı mucibeye istinat ettirerek intac eder. 22 nci madde mucibince kazancı emsaline tevfikan tebeyyün ettirilen mükellefîn, beyannameye mütedair olarak tahakkuk idaresine karşı ifasına mecbur olduğu hususatı icradan imtinaına binaen emsaline kıyasen vergiye tabi tutulduğuna tetkiki itiraz komisyonunca kanaat hasıl olduğu takdirde, artık tetkikatı hesabiye icrasına mahal olmayıp itiraz vukuunda yalnız emsal ittihaz olunan diğer her hangi bir mükellefin hal ve vaziyet ve muamelâtca muteriz ile mumaselet arz edip etmediği tetkik ve ledelicap daha müşabih bir emsal irae ve tayini ile iktifa olunur. Emsal var iken takdir cihetine gidilmesi veya takdirde hata vukuuna kanaat husulü halinde dahi İstinaf Komisyonu emsal tayin ve takdir hatasını tashih edebilir. İndelitiraz ihtiyar olunan masarif haksız çıkan tarafa ait olmak üzere peşinen ciheti maliyeden tesviye olunur. Ancak mükellef itiraznamesinde ehli hipre izamına talip olduğu takdirde masarifini her halde bizzat tevsiyeye mecburdur. İndelitiraz ittihaz olunan kararın verginin tenzil veya tezyidine talluk eden kısmı hülâsaten ayrıca ihbarnameye de derç edilmek ve mukarrerat ittihaz edildikçe mükellefîne berayı tebliğ taallûk ettiği tahakkuk dairelerine sevk olunmak meşruttur. Tetkiki itiraz komisyonları mukarreratını zapta mahsus defter bilûmum heyet tarafından imza ve mükellefe tebliğ edilecek karar reis tarafından imza ve komisyon mührü resmisi ile temhir olunur.

Madde 46 . — İhbarnamelerde münderiç vergi miktarı itiraz müddetinin inkizası ve indelitiraz komisyon kararıyle kesbi katiye tederek vacübülifa olur.

Madde 47. — İstinaf Komisyonu birinci kısım mükellefînin beyannamelerini miadında vermemelerinden veya talep olunan izahatın ademî itasından veya defatirin tutulmamasından veya ademi ibrazından dolayı tahakkuk idaresince re'sen tespit olunan kazançlarına müterettip vergiye icra kılınan zamaimin ancak takdir edeceği vergi miktarı ile mütenasiben tadil ve tahakkuk memurunun yirminci madde mucibince takdirî olarak yaptığı zamaimi red veya yapmadığı zamaimi mal memurunun itirazı üzerine ilâve edebilir.

Madde 48. — Tetkiki itiraz komisyonu birinci kısım mükellefine ait vazifesini iki ay ve ikinci kısım mükellefîne ait vazifesini senei maliyeye tekaddüm eden Şubat gayesinde ikmale mecburdur.

Miadında ikmali vazife etmeyen komisyon reisi ile mal memurunun vazifede ihmal ve terahi cümrüyle mesuliyetini talebe Maliye Vekili selâhiyettardır.

Madde 49. — Mükellefîn Tetkiki İtiraz Komisyonu kararı aleyhine tarihi tebliğinden itibaren ve itiraz edilmeyen tarhiyat aleyhine müddeti itirazın inkizasından itibaren sekiz gün zarfında temyizen tetkikat icrası talebinde bulunabilirler. Ancak bu bapdaki itiraz usule mugayeret veya ahkâmı kanuniyenin ihlâli gibi nikata maksur olup mesaili takdiriyeye sari ve verginin tahsiline mani olmaz.

Madde 50. — Tahakkuk idareleri temyiz istidalarını vürutlerından itibaren üç gün zarfında Maliye Vekâletinde müteşekkil Temyiz Komisyonuna irsale mecbur ve teehhürden mesuldür.

Madde 51. — Temyiz Komisyonu merkezde ve icap eden mahallerde Maliye Vekâletinde Maliye Vekilinin umuru maliye veya adliyede yüksek meratibi ihraz etmiş gayrı muvazzaf ve bitaraf zevattan intihap edeceği bir reis ile ikisi maliye ve ikisi Ticaret Vekâletlerince memurîden veya hariçten tefrik olunacak dört azadan terekküp eder. Temyiz Komisyonu icabına göre teaddüd ettirilebilir. Komisyon reis ve azalarının ücreti huzurları Maliye Vekâletince tayin olunur.

Madde 52. — Temyiz komisyonu tetkikatını birinci kısım mükellefler hakkında Eylül ve ikinci kısım mükellefler de Nisan ayında icraya mubaşeret ve her bir kısmı altı ay zarfında intac etmekle mükelleftir. Vazifesini miadında ikmal etmeyen komisyon heyeti mütaakip senei maliyede aynı vazifeye memur edilemez.

Madde 53. — Temyiz Komisyonu tetkiki itiraz kararını nakzettiği takdirde esbabı nakziyeyi havi karariyle beraber evrakı mahallî istinaf komisyonuna iade ve mezkûr komisyon nakza behemehal tebaiyyetle noksanı muamelâtı kararı temyizi dahilinde ikmal ederek berayı tasdik evrakı yeniden temyiz komisyonuna irsal eyler. Temyiz komisyonu mukarreratının imza ve tarzı tebliğinde istinaf komisyonlarında cari usul aynen mer'î bulunur. İstinafen ikmali muamele neticesinde verginin miktarında bir fark husulü halinde işbu fark mükelleften tahsil veya mükellefe iade olunur.

3. — Verginin suret ve zamanı tahsili, müruru zaman

Madde 54. — Birinci kısım mükellefîn beyannamelerini ita ile beraber beyannamede gösterilen kazançlarının müterettip ve ikinci kısım mükellefler mütehakkik vergilerinin nısfını senei maliyenin birinci ayında tediyeye mecburdur. Birinci kısım mükellefînden beyannamesini miadında vermeyenlerden işbu nısıf tahakkuk idarelerince re'sen tebeyyün ettirilen kazanç üzerine matruh vergiye ait ihbarnamenin tebliği ile beraber vacübülifa olur.

Madde 55. — Verginin ikinci nısfı veya bakiyesi senei maliyenin yedinci mahı zarfında vacübülifa olur, indelitiraz istinafen tetkiki talep olunan vergilerin ikinci taksidi itiraz kararının tebliğinden evvel tahsil edilmez.

Madde 56. — Taksitlerini ve ruhsat tezkeresi resmini vakti muayyeninde tesviye etmeyenlerden vergi ve resim yüzde on ilâvesiyle tahsili Emval Kanununa tevfikan tahsil olunur.

Madde 57. — Devlet, vilâyat, nevahi ve belediyelerle bunlara merbut sınai ve ticarî müessesata mensup olanların Kazanç Vergileri mahbemah maaşlarından tevkif edilmek suretiyle tahsil olunur. Sene zarfında hizmete alınanlardan geçmiş ayların vergisi aranılmaz.

Madde 58. — Müessesatı ticariye ve sınaiye muhasebeleri maddei sabıka mucibince icra eyledikleri her ay tahsilât resmini ertesi ayın nihayet onbeşine kadar mahalleri mal sandıklarına yatırmağa ve hilâfına hareket eden muhasebeciler geçen günlerin faizi nizamîsini tediyeye mecburdurlar.

Madde 59. — Kazançları beyanname ile bildirilen hususî şirketler ve ticaretgâhlar ve emsali teşebbüsat müstahdemînine ait vergilerin birinci nısıf-

ları senei maliyenin birinci ayında beyannameleriyle birlikte ve ikinci nısıfları senei maliye Eylülünde mensup oldukları idarelerce istihkaklarından bittevkif esamî ve mekadiri istihkakı müşir müfredatlı borduralara rapten ve mezkûr idarelerin en büyük âmiriyle muhasebecisi veya sahibi tarafından mümzi olduğu halde mahallî tahsil idarelerine teslim olunur. Tahsilât idaresi her mükellef namına ayrı makbuz itasına mecburdur. Sene içinde hizmete alınanlardan geçmiş ayların vergisi talep olunmaz.

Madde 60. — Birinci kısım mükellefînin beyannamesini miadında vermedikleri müstahdemîne ait vergilerin birinci nısfı 54 ncü maddenin ikinci fıkrası mucibince tahsil olunur.

Madde 61. — Vergi ile mükellefiyeti icap eden teşebbüsatı terk veya ahare devreden veya teşebbüste devam ederken vefatı vukubulan birinci kısma dahil bilûmum mükellefîn ile ikinci kısma dahil mukim mükelleflerin tahakkuk etmiş ve edecek vergileri taksit kaydına riayet edilmeksizin defaten kendilerinden veya terekesinden tahsil olunur. Ve ahare devir halinde devren alanlar mesulü bilmal olurlar.

Madde 62. — İkinci kısımda dahil bilumum seyyar erbabı ticaret ve sanat ve mesaînin birinci taksit müddetinden evvel terki ticaret ve sanat etmeleri veya vefatları halinde mütehakkik vergileri kâmilen ve mezkûr taksidin hululünden sonra terki ticaret ve sanat halinde yalnız ikinci sınıfları terkin olunur. Ancak keyfiyetin taksit müddetlerinin hululden evvel tahriren tahakkuk dairelerine ihbarı şarttır.

Madde 63. — Tahakkuk idareleri, tahakkuk teftiş memuru, maliye müfettişleri bir senei maliyeye ait kazanç vergisine müteferri muamelât ifa ve vergisi tahsil olunduktan sonra gerek senesi zarfında gerek senei müteakibede vuku bulacak her hangi bir ihbar üzerine veya suveri saire ile mükellefin kazancı noksan tebeyyün ve vergisi noksan tahakkuk ettirildiği hakkında malûmat ve delâili cedideye destris olunca yeniden tahkikat ve tetkikata şuru ederek işbu noksanı ikmale ve bunu teminen mükelleften her türlü ruyat ve vesait ve malumatı talebe selâhiyattardır.

Ancak bir senei maliyenin inkizasından itibaren üç sene mürurundan sonra hiç bir mükellef mezkûr seneye ait Kazanç Vergisinin noksanı bahanesiyle muahaze ve takip edilemez.

Bu suretle meydana çıkarılan fazla kazançlar hakkında bidayeten kazançların tebeyyün ve verginin tahakkuk ve tahsilinde carî usul ve merasim aynen mer'i olur. İkmali noksan için matruh vergiler dahi yüzde elli fazlasiyle tarh olunur. Ancak mükellef noksanı tahakkukun bir sehivden münbais olduğunu görüp memurîni müteallikasınca teşebbüs vukuundan evvel ve senesi içinde bizzat ihbarı keyfiyet eylediği halde yüzde elli zam tatbik edilmez.

Madde 64 .— Senei maliyenin hitamından itibaren üç sene zarfında tahakkuk ettirilmeyen ve müddeti mezkûre zarfında tahakkuk ettirilip senei maliyenin inkizasından itibaren on beş sene zarfında tahsil edilemeyen Kazanç Vergisi müruru zamana uğrayarak terkin olunur.

4. — Ahkâmı müteferrika ve cezaiye

Madde 65. — Kazançları üzerinden vergi tarh olunan müessesat ve şirketlerin kendi umuru için kullandıkları vesaiti nakliyeye ayrıca vergi tarh edilmeyip müessesatı mezkûre emrinde kullanıldıkca muteber olmak üzere yedlerine meccani tezkere ita olunur.

Tezkeresiz olan ve tezkeresi olduğu halde müessese umuru haricinde kullanılan vesaiti nakliye ashabı hakkında otuzuncu madde mucibince tarh olunacak vergi iki kat olarak tahsil olunur.

Madde 66. — Kazançlarını beyanname ile ihbara mecbur olan birinci kısma dahil mükellefîn işbu kanunun mevkii tatbike vaz olunduğu tarihten itibaren mal dairelerinden musaddak olmak üzere tutacakları defatire muamelâtı meslekiyelerinin bilcümle netayici maliyesini kayda mecburdurlar. Hilâfına hareketi tebeyyün edenlere vergiye ilâve olunacak zamaimdan başka beş liradan elli liraya kadar, tekerrürü halinde iki kat cezayı nakdi hükmolunur.

Madde 67. — İşbu kanun mucibince vergi tarhı ile mükellef memurîn ve matruh vergileri itirazen veya temyizen tetkik eden komisyonlar hasbel vazife muttali olacakları esrarı ticariyeyi başkalarına ifşa etmemekle mükelleftirler. Hilâfında hareketi sabit olanlar yirmi liradan yüz liraya kadar cezayı nakdi ve bir haftadan üç aya kadar hapis ile mücazat olunurlar. Bu ifşa cürmünü mükerreren irtikâp eden memurîn bir daha hizmeti devlette istihdam olunmazlar.

Madde 68. — Kazanç vergisini miadı mukanneninde ve kanuna muvafık surette tarh eyledikleri indetteftiş tebeyyün eden tahakkuk memurları ile vazifei teftişiyelerini hüsnü ifa eyledikleri sabit olan kontrol memurlarına maliye müfettişlerinin gösterecekleri lüzum üzerine matahsisatı fevkalâde iki maaşa kadar ikramiye ita olunur.

Madde 69. — Kazanç vergisine tabi mükellefin aleyhine icar ve isticar ettikleri mebanii ticariyeden dolayı ikame olunan icare davalarında tahakkuk idarelerince musaddak olmayan bedelâtı icare miktarı mehakimce muteber addolunmaz.

Madde 70. — İşbu kanunda münderiç bilumum mevaddı cezaiye mahallerin sulh mahkemeleri veya makamına kâim mahkemelerce tahtı hükme alınır.

Maddei Muvakkate

Madde 71. — İşbu kanun ahkâmı, birinci kısma dahil mükellefinden eshamlı ve limited ve kooperatif şirketler, merkezleri memaliki ecnebiyede bulunan şirketlerin şube ve acenteleri ve beyanname esasına müsteniden vergiye tabi tutulan memurin ve müstahdemin ve ikinci kısma dahil olan bilumum mükellefin hakkında 1342 senesinden itibaren aynen tatbik olunur.

Bunların haricinde kalan ve beyanname usulüne tabi olan mükellefin beyannamelerini veremedikleri takdirde 1341 senesinde verdikleri temettü vergisinin üç mislini tediyeye mecburdurlar. Ve bu gibilerin ruhsat tezkeresi resmi 37 nci maddenin 2, 3 ncü fıkraları mucibince istiyfa edilir.

Madde 72. — 30 Teşrinisani 1330 tarihli Temettü Vergisi Kanunu muvakkatiyle bilumum tadilâtı mülgadır.

Madde 73. — İşbu kanunun icrasına Maliye, Dahiliye, Adliye ve Ticaret Vekilleri memurdur.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Kazanç Vergisi Hakkında Kanun Lâyihası

Verginin Mevzuu ve Müstesniyatı

Madde 1. — Türkiye Cumhuriyeti hududu dahilinde icrayı ticaret ve sanat ve hırfet eden veya bu kanunda muharrer umur ve teşebbüsat ile iştigal eyleyen hakikî ve hükmî her şahıs işbu kanunda münderiç şerait dahilinde kazanç vergisine tabidir.

Madde 2. — Âtiyüzzikir hakikî ve hükmî eşhas kazanç vergisinden müstesnadırlar :

1. — Müellifler ve mütercimler, köy gece ve çırak mektepleri muallimleri «yalnız bu nevi iştigallerinden dolayı».

2. — Mahsulâtı arziyesini dükkân açmaksızın şehir ve kasabalarda pazar ve panayır yerlerinde veya arazilerinin kâin bulunduğu çiftlik ve kariyelerde satan alelumum zürra ve bunların vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

3. — Mahsulâtı saydilerini ikinci fıkra dairesinde satan avcılar ve balıkçılar (madrabazlar mükelleftir) ve vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

4. — Kendi hayvanatını ve bunların mahsulât ve mamulâtını ikinci fıkra dairesinde satanlar ve vesaiti istihsaliye ve nakliyeleri.

5. — Ziraatte müstahdem rençberler, ecir olmayan balıkçı taifeleri, çobanlar ve hususî hanelerde umuru beytiyle ile muvazzaf hizmetçiler.

6. — Bağcılar ve bahçıvanlar (Madrabazları mükelleftir).

7. — Dahilî memlekette millî ve beynelmilel mahiyette küşad edilip azamî bir seneden dûn bir zamanı muvakkate münhasır olan meşherler, panayırlar ve bu mahalde eşya satanlar (Yalnız bu mahallerdeki satışlarından dolayı).

8. — Ticarî mahiyette olmayan kooperatifler.

9. — İkametgâhları dahilinde amele istihdam etmeksizin tezgâh kurup mensucat dokuyanlar.

10. — Kazalarla daha dûn taksitamı idarede icrayı sanat eden kadın ebeler ve hastabakıcılar.

11. — Sinni onbeşten dûn ve altmışbeşten efzun veya iki gözü âmâ ve mefluç veya el ve ayağının ikisinden veya birinden mahrum işçi ve müstahdemin ve seyyar satıcılar.

12. — Tekaüt ve eytam ve eramil maaş ashabı (Bu gibiler yalnız maaş ve hayat pahalılığı zammı namiyle aldıkları mebaliğden dolayı müstesnadırlar.)

13. — Hususî meccanin hastahaneleri, hususî verem sanatoryumları, hususî ile tedrisat mektepleri, devletçe menafii umumiyeye hadim olduğuna karar verilen muhtelif cemiyetler.

14. — Tahtı inhisarda bulunan mevaddı İnhisar İdaresince mukarrer fiyatla satanlar «yalnız bu satışlarından dolayı».

15. — Kavanini mahsusa ile veya devletle münakit mukavelelerine müsteniden temettü veya kazanç vergisinden istisnaiyyeti kabul edilenler.

16. — Maksadı ticareti haiz olmayan her nevi cemiyetler ile siyasî fırkaların dühuliye ve aidat ve teberruatı.

17. — Beyneddüvel cari teamülâta ve hukukudüvel kavaidine tevfikan sülera ve mümessilini ecnebiye ve konsoloslarla maiyetlerinde çalışan ve tebaai mahalliyeden olmayan müstahdemin «muamelei mütekabile suretiyle ve bu sıfatlarından dolayı».

18. — Münhasıran devlete ait müessesat ve fabrikalar.

Birinci Kısım

Beyanname İtasına Mecbur Mükellefler ile Bunlara ait Verginin Sureti Tahakkuku

Madde 3. — Âtide muharrer mükellefler kazançlarını beyanname ile ihbara mecburdurlar :

1. — Mevzuları ne olursa olsun kanunu ticarette muharrer bilumum şirketler ile limited şirketler ve bunların şubeleri.

2. — Merkezleri ecnebi memleketlerde kâin bilumum şirketlerin Türkiye'de çalışan şubeleri.

3. — Banka, sigorta, ikraz ve istikraz muamelâtı ve kambiyo ve nükut ve mücevherat ve toptan emtia alım ve satımıyle iştigal edenler.

4. — Emtia ve eşya hıfzına mahsus depo ve antrepo işletenler.

5. — İdarehane sahibi komisyoncular, simsarlar, müteahhitler, mültezimler, eşya nakline tavassut eden emanetçiler.

6. — Vapur ve hacmi istihabı elli tonilatodan fazla her nevi sefain işletenler, karada eşya ve eşhas nakline hadim her nevi vesait işleten ticarethaneler ashabı.

7. — Tiyatro, sinema, dans ve konser vesair temâşa yerlerini ve kapalı veya açık eğlence ve yarış ve tenezzüh mahallerini ve oteller ve birahaneleri işletenler.

8. — Doktorlar, diş tabipleri, baytarlar, avukatlar, mühendisler, mimarlar, eczahane sahipleri, kâtibi âdiller ve emsali meziyatı ilmiye ve sanatkâraneleriyle idarehane, gerek hanelerinde, gerek muayenehane, yazıhane, idarehane küşad ederek kazanç temin eden serbest meslekler erbabı, gazete sahibi imtiyazları ve matbaacılar, hususî mekâtip müessisleri, her nevi kulüpler namına müessisleri.

9. — İlânat, icar ve isticar ve alım - satım, seyahat umuruna tavassut eden idarehaneler ashabı, han ve apartmanları toptan isticar edip perakende suretiyle ahare icar edenler ve her nevi hamam işletenler.

10. — Fıkaratı anifede münderiç olmayıp işgal ettikleri mebanii ticariyenin 14 Haziran 1326 tarihli Musakkafat Kanunu mucibince 1331 - 1915 senesinden evvel cari kiralara göre muhammen iradı gayrı safileri senevi kırk ve 1341 - 1925 seneisnde cari kiralara nazaran muhammen iradı gayrı safileri senevi üç lira olan sair bilcümle erbabı ticaret ve sanat ve hırfet.

1302 tarihli Emlâk Nizamnamesinin cari olduğu mahallerde bu iradı gayrı safilerin tespitinde 14 Haziran 1326 tarihli Kanununa tevfiki muamele olunur. Ancak umumhane işletenler işgal ettikleri binanın iradı gayrı safileri ne olursa olsun beyanname itasına mecbur değildirler.

Madde 4. — Üçüncü maddede muharrer mükellefin kazançlarına ait beyannameden maada umur ve teşebbüsatını tedvir için istihdam eyledikleri daimî ve muvakkat her sınıf müdir, memurin ve müstahdemin ve amele ile kaptan, reis, zabitan ve taife vesairinin ve anonim şirketlerde meclisi idare reis ve azasının ve eshamlı komanditlerde meclisi murakabe erkânının :

Esami, mahallî ikametleri ile, ücreti huzur, tahsisat, maaş, ücret, yevmiye, iaşe masarifi hayat pahalılığı zammı, ikramiye, mükâfatı nakdiye, hane icarı vesair nakit ile kabili temsil menafii maddiyelerini mübeyyin ayrıca bir beyanname itasına mecburdurlar. Vergiye gayrı tabi siyasî fırkalarla cemiyetler dahi müstahdemini hakkında aynı tarzda beyanname itasıyle mükelleftir.

Muhtelif şubeleri oln ticarî ve sınaî müessesat ile siyasî fırka ve cemiyetlerde bu beyanname her şube için bulunduğu mahalle ita edilir. Müessesatı ticariye ve sınaiyenin teşkilâtı idaresine göre bir merkezden itası dahi teçviz olunabilir. İşbu maddede muharrer müstademinde senei maliye zarfında vukubulan tebeddülât nihayet bir ay içinde başkaca ihbar edilmek mecburîdir.

Madde 5. — Devlet, vilâyet, nahiye, belediye bütçelerinden maaş ve ücret alan memurin ve müstademin ile ticarî mahiyette idare olunan müessesatı resmiyede meclisi idare reis ve azası veya müdür, memur, sanatkâr ve işçi sıfatiyle çalışanlar hakkında beyanname verilmez.

1. — Beyannamelerin zaman ve sureti tanzimi

Madde 6. — Beyannameler senei maliyenin birinci ayı zarfında mükellefin mensup olduğu mahal Maliye Tahakkuk İdaresine makbuz mukabilinde ita olunur. İadeli taahhütlü olarak posta ile irsalleri dahi caizdir. Bu takdirde postahanenin tesellüm tarihi tahakkuk idaresine teslim itibar olunur. Senei ticariyeleri takvim senesine tevafuk etmeyen mükellefin işbu kanunun ilk senei tatbikiyesinde beyannamelerini senei ticariyelerinin hitamını takip eden iki ay zarfında itaya ve ondan sonraki muamelâtını takvim senesine ircaa mecburdur.

Madde 7. — Beyanname itasını müstelzim umurdan birine yeni teşebbüs eden hakikî ve hükmî eşhas ancak ertesi senei maliyeden itibaren ve bu umur ile mütevaggil iken senei maliye içinde terk veya ahare devri umur edenler tarihi terk ve devirden itibaren onbeş gün zarfında senei kâmileden noksan müddete ait

muamelelerinin neticesini mübeyyin beyanname ile ihbara ve vefat edenlerin beyannamesini dahi veresesi bir ay zarfında tanzim ve itaya mecburdurlar.

Madde 8. — Aynı mükellef bir bina veya mahal dahilindeki muhtelif teşebbüsatından mütevellit kazançları için yalnız bir ve muhtelif mebanide yekdiğerinden müstakil teşebbüsatından ve bir veya muhtelif şekillerdeki muhtelif şubelerinden dolayı ayrı ayrı beyanname tanzim ve mahalleri tahakkuk idarelerine tevdia mecburdur. Ancak şubelerinin hesabatı seneviye ve bilançolarını bir merkezde cem eden teşebbüsat erbabı yalnız bir beyanname tanzimi ile bunu muamelâtı umumiyelerinin temerküz ettirildiği mahal tahakkuk idaresine ita edebilirler. Bu takdirde işbu şubeler miadında beyanname makamına kâim olmak üzere beyannamelerinin merkezî idarelerinin bulunduğu mahal tahakkuk idaresine umum müessese namına ita edileceğini ihbar ile mükelleftirler.

Madde 9. — İtaya mecbur oldukları beyannameleri miadında vermeyen mükelleflerden yirmiikinci madde mucibince tebeyyün ve terettüp edecek vergi iki ve tekerrürü halinde dört ve üçüncü defasında yine tekerrürü halinde beş kat olarak tahsil olunur. Ancak üçüncü defasındaki temerrüdüne nazaran Maliye Vekâletince verginin beş kat tahsili yerine ticaretgâhın altı ay müddetle ve bilâ hüküm seddi de caizdir. Müstahdemine ait beyannamelerin verilmemesinden mütevellit zamlar asıl mükelleflere hakkı rücuu haiz olmamak şartiyle istihdam edenlere raci olur. Ancak bu gibi ahvalde sed kararı tatbik olunmaz.

Üçüncü maddenin onuncu fıkrasında muharrer mükelleflere beyannameye tabi oldukları tahakkuk idarelerince senei maliyenin hululünden akdem ihbar edilmek şart olup aksi halde bu kısım mükellefler hakkında beyannamelerini miadında vermediklerinden dolayı işbu madde ahkâmı cari değildir.

Madde 10. — Beyanname mükellefin isim ve mahallî ikametinin, nevi iştigalini gayrı safi kazançları yekûnu ile bu kazançtan mevaddı âtiyede tenzil olunacağı gösterilen mebaliği muhtevi bulunur. Ve bu iki yekûn arasındaki fark verginin matrahını teşkil eder.

Madde 11. — Üçüncü maddede mezkûr mükellefinden kanunen defatiri ticariye tutmak ve bilanço tanzim etmekle mükellef olanlar ile kâtibi âdiller, mektepler ve gazete idarehaneleri beyannamelerine ayrıca senelik bilançolarını ve kâr ve zarar hesaplarının müfredatlı bir cetvelini raptetmeye mecburdurlar.

Madde 12. — Bilançonun matlup kısmında mükellefin emvali mevcude ve demirbaş eşyası kıymeti ile kasasında ve bankalardaki mevcudad ve mevduatın ve muhtelif medyunlardaki matlubatı, zimmet kısmında sermayesiyle ihtiyat akçeleri, muhtelif dayinlere olan zimematı iraa olunur. Ve aradaki fark kâr ve zarar hesabının kâr ve zarar sütunları yekûnu beynindeki farka müsavi olur. Bilançonun matlubat ve mevcudad kısmı fazla ise mükellefin senei ticariyesi kâr ile ve düyunat kısmı fazla ise zarar ile hitam bulduğuna hükmolunur.

Madde 13. — Kâr ve zarar hesabının müfredatlı cetvelinde kâr sütunu mükellefin defatiri ticariyesinde kârla kapanan hesapların her birinden hâsıl olan gayrı safi kazançları alelmüfredat ihtiva edecek ve zarar sütunu mezkûr defatirde zararla kapanan hesabattan mütevellit zarar ile müessesenin işletme masarifi; ücurat maaşat ve teferruatiyle icarat, muhabere, ilânat, tamirat, sigorta ve her nevi düyun faizi ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessesesi namına tarh olunan sair bilcümle rüsum ve tekâlifi vesair masarifi umumiyeyi muhtevi bulunacak ve iki sütun yekûnu beynindeki fark mükellefin safi kâr veya zararını teşkil eyleyecektir. Bu fark bilânço hesabında gösterilen kâr veya zarara behemahal müsavi olmak lâzımdır. «İşgal edilen mebani mükellefin malı zatisi ise icarı kadar masraf dahili hesap olacağından bunlara ait emlâk veya musakkafat vergisi ilâve edilemez.»

Madde 14. — Mükellef kâr ve zarar hesabının tanziminde hususatı atiyeye riayete mecburdur :

1. — Zarar hesabına kendi şahsı için ücret, maaş veya aidat geçiremeyeceği gibi masarifi beytiyesini de ithal edemez. Yalnız şirketlerde şürekâdan biri vaz ettiği sermayeden başka şirkettte diğer bir vazife de ifa ettiği ve bu hizmetine mukabil kendisine bir maaş, ücret veya aidat itası mukarrer bulunduğu halde bunlar masarifi umumiyeye ithalen zarar hesabına kayıt olunabilir. Şu kadar ki bu gibilerin aldıkları mebaliğ müstahdemin beyannamesine ithal olunmak lâzımdır.

2. — Zarar hesabına geçirilmesi iktiza eden aşınma payı «amortismanî her ne surette olursa olsun vesaiti sınaiye ve ticariye kıymetinin yüzde onunu tecavüz edemez.

Eshamlı şirketlerde şirkete ait vesaiti sınaiye ve ticariye ile emvali gayrımenkulenin aşınma payı «amortisman» masarifi için hükümetçe musaddak nizamnamei dahililerinde kabul olunan haddi muayyen

muteberdir. Ancak emvali gayrımenkule için aşınma payı dahili hesap edildiği takdirde ayrıca icare nazarı itibare alınmayıp bu emval üzerine matruh vergiler masarifi umumiye meyanına ithal olunur.

3. — Şirketlerden maada mükellefler tarafından hâsılattan tefrik olunan ihtiyat akçeleri muteber değildir. Nizamnamei dahilîleri hükümetçe musaddak olan şirketler nizamnamelerinde muayyen had dahilinde hasılâtlarından ihtiyat akçesi tefrik ve düyunat kısmına ithal edebilirler. Sair şirketlerin tefrik edecekleri ihtiyat akçeleri de senevi yüzde beşten fazla olmamak ve mecmuu sermayelerinin yüzde yirmibeşini tecavüz etmemek şartiyle kabul olunur.

Şirketlerden maada mükelleflerin ihtiyat akçesi namiyle hasılâttan tefrik edecekleri mebaliğ ile şirketlerin işbu fıkra ile selâhiyettar oldukları miktarlardan fazla hasılâttan ifraz edecekleri ihtiyat akçeleri kârdan madud ve vergiye tabidir.

Kezalik şirketlerin selahiyetleri dahilinde tefrik ettikleri ihtiyat akçeleri her ne surette olursa olsun hissedarına tevzi olunur veyahut şirketin tasfiyesi icra edilirse vergi alınır. Kanunun neşrine kadar müterakim ihtiyat akçeleri kazanç vergisine tahi olmadıkları gibi kazanç vergisi verilerek ihtiyat akçesi kısmına naklolunmuş mebaliğden müteakip senelerde artık vergi alınmaz.

4. Nizamnamei dahilîleri hükümetce musaddak şirketlerin müessisler, Meclisi idare heyeti ve memurîn namına nizamnameleri mucibince tefrik edecekleri hisseler hasılatından tenzil olunursa da bu misillu müessesat sekizinci madde mucibince verecekleri müstahdemîn beyannamelerinde her şahsa isabet eden miktarları derçe mecburdurlar.

Sair şirketlerin bu suretle akçe ifraz etmeleri muteber olmayıp indettetkik tefrik olunduğu sabit mebaliğ hasılâtı safiyeleri hesabına iade olunur.

5. İmtiyazlı anonim şirketlerde tesisatın hitamı müddeti imtiyazda bilâbedel devlete veya devletce tensip olunan bir teşekkülü idariye intikali icabatı imtiyaziyeden bulunduğu ve mukavele veya nizamnamesinde sermayenin itfası için senevi bir meblâğı muayyen ifrazı sarahaten tayin edilmiş olduğu takdirde bu kayıt muteberdir.

Madde 15. — Üçüncü maddenin sekiz numaralı fıkrasında muharrer serbest meslekler erbabının gayrı safi kazançları ifa ettikleri hizmetlerin mukabilinde ahzeyledikleri mebaliğden ibaret ve masarifi umumiyesi müstahdemîne verdikleri maaşat ve ücurat ile icrayı sanat eyledikleri mahalle raci icariyi, tenvir ve teshin ve muhabere ve ilân masarifi ile sanatlarına icabatından olan sair masarifi zaruriyeyi muhtevi bulunur, ve mebaliği mehuze ile masarifi umumiye yekûnları beynindeki fark safi kazançlarını teşkil eder. Bu sınıf mükellefînin başkaca pilanço ve kârı zarar hesabı ita etmeleri mecburî değildir.

Madde 16. — Beyannamelerde münderiç malumat ile merbutatının tebyini sıhhati için mükellefin kanunen tutmaya mecbur olduğu tefatiri kâtibi adle tasdik ettirmeğe ve Türkçe tutmaya ve bunlara geçirilecek kuyada müteferri vesaiki mütealilik olduğu senei maliyeden itibaren beş sene müddet hüsnü halde muhafaza etmeye ve her talep vukuunda Kazanç Vergisini tahakkuk ettirmekle mükellef olanlara ibraza mecburdur. Beyanname verdiği halde defter ibraz etmeyen veya defter tutmayan veya aranılan vesaiti ibrazdan ve talep olunan malûmatı itadan imtina eden mükellefînin kazançları resen tebeyyün ettirilir. Ve tahakkuk edecek vergileri yüzde elli nisbetinde tezyit olunur ve bu yüzde elli müstahdemin beyannamelerine taalluk ettiği takdirde kendilerine hakkı rucuu olmamak şartiyle istihdam edenlere ait olur.

2. Beyannamelerde muharrer kazançların sureti tetkik ve verginin sureti tahakkuku

Madde 17. — Maliye Tahakkuk idareleri nihayet her senei maliyenin ikinci ayının ibtidasından ibtidaen bir hafta zarfında beyanname vermekle mükellef iken vermeyenlerin esamîsini ve müteakiben verilen beyannamelerin sıhhatini tebeyyün ettirmeye mecburdur.

Beyannamelerde münderiç kazançlar indettetkik noksan görülmedikçe vergiye esas olarak kabul edilir.

Madde 18. — Beyannamelerin esnayı tetkikinde tahakkuk memuru mükellefinden hususatı atiyeyi talebe selâhiyettardır :

1. Verginin tayinine medar olacak her türlü hesabatın bizzat veya adi bir mektupla tevkil edeceği bir zat marifetiyle iraesini «işbu mektuba mevzuu imza mükellefin beynettüccar maruf imzası olmak şarttır.»

2. Devairi resmiyeden malûmat ve vesaiki muktezıyenin ita ve irsalini.

3. Vazifesini teshile hadim olacak malûmatı ita edebilecek eşhastan malûmatı lâzime ahzini.

4. Bankalardan, borsalardan, şirketlerden, borsa erkânından ve sureti umumiyede her nevi kazanç erbabının mensup olduğu teşekkülü içtimaiden vazifesinin istilzam etiği malûmatın istihsalini.

Tahakkuk memurları usulen davet edilecek alâkadaran huzurunda gerek yalnız ve gerek diğer memurlar ve mutahassıslar refakatiyle ehli hipre tarafından icrasına lüzum görülecek her türlü tetkikatı yapabilirler. Bu selâhiyetleri tahakkuk teftiş memurlariyle maliye müfettişleri dahi haizdirler. Mükellef tahriren tebliğ tarihinden itibaren on beş gün zarfında sorulan şeylere cevap vermeye mecburdur. Meşru ve makbul sebepler ilcasiyle bu müddet zarfında vaki olan istifsara cevap itası mümkün olmadığı takdirde yine bu müddet zarfında keyfiyeti bildirmek şartiyle işin icabatına göre azami on beş günlük bir mehil tayin olunur. Cevap vermeyenlerin beyannameleri kecnlemyekün addolunarak kazançları resen takdir ve vergileri yüzde elli nisbetinde tezyit olunur. İki sene zarfında tekerrür vukuunda başkaca on liradan yüz liraya kadar cezayı nakdî ile mücazatlandırılır.

Defatir ve vesaik ticaret hanelerin haricine çıkarılamaz.

Madde 19. — Maddei sabıkaya tevfikan yapılan tetkikatın neticesi kazancın beyannamede muharrer miktardan azami yüzde on veya bin lira fazla olduğunu meydana çıkardığı takdirde işbu fazla nazarı itibare alınmaz. Yüzde onu veya bin lirayı mütecaviz bulunduğu surette keyfiyet tahriren mükellefe tebliğ ve tarihi tebliğinden itibaren on beş gün zarfında buna dair olan itirazını tahriren veya şifahen beyan etmesi ihtar olunur.

Madde 20. — Mükellef cevap vermez veya cevabı kanaatbahş görülmez ve verdiği hilâfı hakikat cevaplarla vergiden kısmen kurtulmak gayesini takip ettiği tezahür eylerse aradaki farkın istilzam eylediği vergi iki kat olarak tahakkuk ettirilir. Mükellefin cevabı ahkâmı kanuniyeye hakkiyle ademi nüfuzdan ileri gelip vergiyi tenkis ettirmek gibi bir suiniyete matuf görülemediği takdirde farkı mezbur zamsız tahakkukata ilâve edilir.

Madde 21. — Mükellef beyannamesinin fevkinde takdir edilen kazanca göre tahakkuk ettirilir kendisine tebliğ olunan vergiye ademi kanaatle mafevk derecata müracaat eylediği takdirde memurini tahakkukiye fazla kazanç takdirini istilzam eden delaili iraeya mecburdur.

Madde 22. — Beyanamenin miadında verilmemesinden veya verilen beyannamede hasılâtı gayri safi olarak irae edilip safisini tebyine medar olacak kuyut ve defatir ibraz edilememesinden veyahut kazancı safi olarak irae edilip gayri safisini tebyine medar olacak kuyut ve defatir ibraz edilmemesinden veya talep olunan malümat ita edilmemesinden naşî safi kazancın kanaatbahş bir surette izharı kabil olamadığı takdirde mükellefin safi kazancı resen tahkikatı hariciye ve idariye ile bulunacak emsaline kıyasen tebeyyün ettirilir ve emsal tedarik olunamayan ahvalde takdir cihetine gidilir. Tahakuk idareleri delaili takdiriyeyi mükelefe iblağa mecburdur.

Tahakkuk memurları bu gibi ahvalde mükellefin hesabatını mahallen tetkike mecbur olmayıp fayda mülâhaza ettikleri halde izahat talep edebilirler.

Madde 23. — Memurin ve müstahdemin hakkında verilen beyannamelerin sıhhati buna dair kuyudun tetkiki suretiyle tebeyyün ettirilir. Neticei tetkikat hukuku hazinenin ziyamı müedi olacak mektumatın vukuunu isbat eylediği takdirde ketmedilen miktara ait vergi birinci defasında beş misil olarak tahakkuk ettirilir. Ve iki sene zarfında tekerrür vukuu halinde beş misilden başka on liradan yüz liraya kadar alınır. Bu suretle verginin aslı haricinde kalan dört misil ile cezayı nakdî müstahdemine hakkı rücuu olmamak şartıyle istihdam edenlere raci olur.

3. — Verginin nisbeti

Madde 24. — Mevaddı sabıka ahkâmına tevfikan ve sekizinci ve dokuzuncu maddelerde muharrer memurin ve müstahdeminden maadası için ita ve tetkik olunan veya resen tebeyyün ettirilen kazançların:

3 000 liraya kadar olan kısmından yüzde altı

3 001 liradan 5 000 lira kadar olan kısmına (5 000) dahil yüzde 7

5 001 liradan 6 000 lira kadar olan kısmına (6 000) dahil yüzde 8

6 001 liradan 8 000 lira kadar olan kısmına (8 000) dahil yüzde 9

8 001 liradan 10 000 lira kadar olan kısmına (10 000) dahil yüzde 10

10 001 liradan 20 000 lira kadar olan kısmına (20 000) dahil yüzde 11

20 001 liradan 30 000 lira kadar olan kısmına (30 000) dahil yüzde 12

30 001 liradan 50 000 lira kadar olan kısmına (50 000) dahil yüzde 13

50 001 liradan fazlasına yüzde on dört nisbetinde müterekki vergi tarh olunur.

Madde 25. — Devlet, vilâyat, nevahi, belediye veznelerinden hidematı fikriye veya bedeniye mukabili mukannen, gayrı mukannen tahsisat, maaş, ücret, yevmiye alanlardan ita miktarları üzerinden yüzde üç ve devlete veya efrada ait bilumum müessesatı tica-

riye ve sinaiyede çalışanlardan şehrî aldıkları meblâğ yekûnu yüz liraya kadar olanlardan % 4 ve yüz liradan fazla olanlardan fazlası için yüzde beş kazanç vergisi alınır.

Madde 26. — Eshamlı şirketlerde vergi nisbeti safî kârın heyeti umumiyesine tabi olmayıp nizamnameleri mucibince badettevdi her hissedara isabet eden miktar üzerinden vergi tarh ve istiyfa olunur.

İkinci Kısım

Beyannameye tabi olmayanlar ve bunlara ait verginin sureti tahakkuku

Madde 27. — Bir bina dahilinde icrayı ticaret ve sanat edip üçüncü madde mucibince beyanname itasına mecbur olamayan erbabı ticaret ve sanayi ticaretgâhları için ödedikleri senevi icarei hakikiyeye göre vergiye tabi tutulur. İcarei hakikiye kâtibi adilden ve bulunmayan mahallerde makamına kâim olanlar tarafından musaddak icar mukavelenamelerinde muayyen bedeli icardır. Musaddak mukavele ibraz edilemeyen veya mukavelede muayyen miktarın hakikatı hale mubayeneti aşikâr olan ahvalde bu bedel civardaki emsaline nazaran ve indelicap muhallef ehli hibrenin malumatına müracaat suretiyle tahakkuk memurları tarafından tayin ve tevsik olunur. İcarei hakkiye her halde Musakkafat Kanununun cari olduğu mahallerde 1331 «1915» seesninden evvelki kiralara göre muhammen iradı gayrı safilerin yedi mislinden ve 1341 «1925» senesinde cari kiralara göre muhammen iradı gayrı safilerin bir mislinden dun olamaz.

Emlâk nizamnamesi cari olan mahallerde işbu iradı gayrı safiler 14 Haziran 1326 tarihli kanuna tevfikan tayin olunur.

Madde 28. — Maddei sabıka mucibince mükellef tutulanlardan :

1. — Her nevi vesaiti nakliye ikamesine mahsus kayıkhane, ahır, arabalık, graj ve emsalini işletenlerle hizmetçi ve amele tedarik eden idareler ashabı çanak, çömlek satıcılarla satılık ekmek çıkarmayıp münhasıran pişiricilikte müştagil fırıncılar tebeyyün eden icarei hakikiyelerinin yüzde yirmisi.

2. — Her nevi tamirci, tenekeci, aşçi, kahveci, çilingir, doğramacı, berber gibi küçük sanat ve hırfet erbabı icarei hakikiyelerinin yüzde yirmi beşi,

3. — Bakkal, kasap, sebzeci, meyveci, kömürcü, gibi emtia satan küçük erbabı ticaret ve pansiyonlar icarei hakikiyelerinin yüzde otuzu,

4. — Umumhane işletenler icarei hakikiyelerinin yüzde yetmiş beşi nisbetinde vergiye tabi tutulurlar. Bu madde mucibince vergiye tabi olupda nevi ve nisbeti tasrih olunmayanlar mumasili ticaret, sanat ve hırfete kıyasen vergi ile teklif edilir.

Madde 29. — Maddei sabıkada muharrer mükellefler kânunusani nihayetine değin mensup oldukları tahakkuk idarelerine tahriren bilmüracaa senei atiye için beyanname itası suretiyle vergiye tebaiyyet arzusunda bulunduklarını beyan edebilirler, bu takdirde bu misillu erbabı ticaret ve sanat hakkında bir gûna vergi tarh edilmeksizin emsallerinin beyanname itası zamanına intizar olunur. Ve miadında beyannamesini vermeyenler hakkında birinci kısımda münderiç ahkâma tevfiki muamele edilir.

Bir kere beyanname ita edenler bir daha bu usule tebaiyyetten ferağat edemezler.

Madde 30. — Yirmi altıncı maddede muharrer mükellefinden senei maliye içinde terk ve devri ticaret edenler vukuu hali bir mah zarfında tahakkuk idaresine ihbar ve senei maliye için mütahakkik vergilerini defaten tediye eyledikleri takdirde senei maliye ibtidasından terki ticaret ve sanat tarihine kadar geçen müddet için kendilerine başkaca vergi tahakkuk ettirilmez. Vefat halinde verese tarafından vaki olacak ihbar ve tediye üzerine aynı hüküm tatbik olunur.

Madde 31. — Yazıhane veya idarehane sahibi olmaksızın karada, denizde nehir ve göllerde her nevi vesaiti nakliye ve cerriye işletenlere istimal ettikleri merakibi bahriye ve vesaiti berriyyei nakliyenin nevine ve hacmı istihabı tonilatosuna veya beygir kuvvetine ve sahai nakliyat ve faaliyetine yani denizlerde A, bir liman dahilinde, B, bir limanın muhtelif iskeleleri arasında, C, muhtelif limanlar arasında ve karada, A, bir şehir veya kasabanın hududu belediyesi dahilinde, B, Vilâyet hududu dahilinde, C, muhtelif vilâyetler hududu arasında icrayı faaliyet etmelerine ve omnibüs, otobüs, otomobillerde istiap edebildiği eşhas adedine ve adî arabalarda arabaların binek veya yük tek veya çift hayvanlı olmasına ve hayvanların nevine ve hayvanla yapılan nakliyatta bunların nevi ve adedine ve senenin muhtelif mevasimindeki müddet ve derecei faaliyetlerine göre mahallerin liman veya belediye idarelerince takdir olunacak vasati bir günlük gayrı safi kazancın maktuan on misli nisbetinde kazanç vergisi tarh olunur. Elyevm merakibi bahriyeden alınmakta olan şehriye resmi ile yüz tonaya kadar olan merakibin müruriye resimleri mülgadır.

Madde 32. — Maddei sabıkada muharrer vesait ecirler marifetiyle işletildiği surette işbu ecirlere mes-

leklerine taalluk eden yüksek mekteplerden diplamalı veya diplamasız olmalarına ve diplamalılarda her şubei ihtisasa ayrı ayrı ve diplamasızlara seyyanen 1. — İşbaşı, 2. — Usta işçi, 3. — Adî işçi olmak ve mükellefînin bu sınıflardan birine ithali tahakkuk idarelerinin takdirine terk edilmek suretiyle mahallin liman idaresi ve belediye meclislerinden veya encümeni emanetten bittetkik tespit olunacak bir günlük kazancın maktuan on misli kazanç vergisi tarh olunur. Ecirler mal sahiblerine tarh olunan vergiden zilyedi bulundukları vesaitle beraber mesul olurlar. Memerrinas olan mahallerde ve limanlarda ve pazar yerlerinde seyyar halinde icrayı faaliyet eden her nevi sanatkârlar simsarlar, tellallar, kapzımallar, satıcılar derecei ehliyetlerine göre tahakkuk idarelerince takdir edilmek suretiyle diplomasızlar sınıfdan birine ithal ve bunlar hakkında maddei sabıka veçhile takdir olunan bir günlük kazancı maktuan on misli nisbetinde vergi ile mükellef tutulurlar.

Madde 34. — Gerek kendi hanelerinde gerek beyanname itasına mecbur olmayanların dükkân, mağaza, imalâthane fabrikasında veya vesaiti nakliyei berriye ve bahriyesinde her nevi inşaat ve imalâtta maktu, şahrî veya yevmi ücurat mukabilinde ve daimî veya muvakkat surette serbestçe iş deruhde eden her nevi ve sınıftan sanatkârlar ve işçiler amele» derecei ehliyetlerine göre tahakkuk idarelerince takdir edilmek suretiyle otuz birinci maddede muharrer diplomasızlar sunufundan birine ithal ve mezkûr sınıflar için takdir olunan bir günlük kazancın beş misli nisbetinde vergi ile teklif edilir.

Madde 35. — Tarh muamelesi miadında icra ve mükellefîne tebliğ edilmek için her mahallin liman ve belediye idarelerince berveçhi bala zikir ve tasrih olunan emvai vesait ve sunufu mükellefine göre bittahkik tespiti muktezi bir günlük kazançlar nihayet senei maliyeye tekaddüm eden sene kânunusani gayesinde intac ve mahallerin en büyük mal memuruna iblağ edilmek mecburîdir. Liman dairesi veya belediyesi bulunmayan kasabalarda bu kazançlar en yakın liman ve kasaba ve belediye idarelerince tespit olunan mekadirin aynıdır. Muayyen müddet zarfında bir günlük kazanç miktarları tespit ve tebliğ edilmeyen yerlerde maliye tahakkuk memurları resen bu mekadiri tayin ederler. Ancak bu takdirde mükellefler liman veya belediye idarelerinde itiraz hakkını haiz olurlar.

MADDE 36. — Her senei maliye için ona tekaddüm eden sene şubatı ibtidasından itibaren bir ay zarfında ikmal edilmek üzere tahakkuk idareleri dairei memuretleri dahilinde bu kısma ait kazanç vergisi mükellefinin umumî yoklamasını icraya ve mukim olarak icrayi ticaret ve sanat edenlerin işgal eyledikleri mebamii ticariyenin mezkûr seneye ait icarei hakikiyesini yirmi altıncı maddeye tevfikan tebüyyün ettirmeye mecburdur. Seyyar erbabı ticaret ve sanat ve hırfetin muamelei tahkikiyeleri icabında mahalleri liman veya belediye idarelerinden alınacak malumat ile tevsik olunur.

Tahakkuk idareleri mart gayesine değin muamelâtı tarhiyeye nihayet vermeye mecburdur.

Ahkâmı Müştereke

1. — Ruhsat Tezkeresi

Madde 37. — İşbu kanun mucibince memurîn ve müstahdemînden maada bilumum kazanç vergisine tabi olan hakikî ve hükmî her şahıs ister birinci ister ikinci kısma dahil bulunsun bir ruhsat tezkeresi almaya mecbur ve bunlar için tezkeresiz icrayı ticaret ve sanat memnudur. Sene içinde icrayı ticaret ve sanata başlayan bu misillu mükellefîn dahi tarihi mubaşeretlerinden itibaren bir mah zarfında teşebbüslerini mensup oldukları mahal maliye idarelerine tarhriren ihbar ile ruhsat tezkeresi istihsaline mecburdurlar. İşbu tezkereler her sene teçdid olunur ve hükmü bir senei maliye için muteberdir. Bunlar haricindeki mükellefîn ruhsat tezkeresine tabi değillerdir.

Madde 38. — Ruhsat tezkereleri :

1. — Amele için yarım lira,

2. — Seyyar satıcılar ve seyyar erbabı sanat ve hırfet için bir lira,

3. — Beyannameye tabi olmayan ve ticaretgâhı ve imalâthanesi bulunanlar için iki lira,

4. — Beyannameye tabi olan serbest meslek ashabı için beş lira,

5. — Beyannameye tabi olan ticaretgâh ve imalâthane sahipleri için on lira harca tabidir.

Madde 39. — Ruhsat tezkeresi senei maliyenin ikinci ve sene içinde işe başlayanlardan mubaşeretlerinin ikinci ayı ibtidasına kadar ahz ve resmi tesviye edilmiş bulunmak şarttır.

2. — Tepligat ve İtirazat

Madde 40. — Birinci kısma dahil mükellefîne tarh olunan vergiler nihayet haziran gayesinde ve ikinci kısma dahil mükellefîne tarh edilen vergiler senei maliyeye tekaddüm eden senei maliyenin martı gayesinde vergi memurları tarafından baihbarname mükellefîne ve mükellef, memurîn ve müstahdemîn-

den ise kendisini istihdam edenlere tevdi olunur. İhbarnamelerin bir sureti vergi memurları tarafında mahallin en büyük mal memuruna tevdi edilmek mecburîdir. Mezkûr tarihlerde ihbarnamesini almayan mükellefler ve memurîn ve müstahdemîn hakkındaki ihbarnameleri almayan idare ve müesseseler birinci fıkrada muharrer müddetlerin hitamından itibaren on beş gün zarfında tahakkuk idarelerine tahriren bilmüracaa namlarına veya müstahdemleri namına vergi tarhını talep mecburiyetindedirler. Bu müracaat mukabilinde tahakkuk idareleri tarafından kendilerine vesika ita olunur. Bu kabil müracaat ve vesikalar puldan müstesnadır. İhbarname tebelluğ etmediğini haber vermeksizin icrayı ticaret ve sanat eyledikleri sabit olanların vergileri başkaca yüzde elli zam ile tahsil olunur. Müstahdemîn hakkında icap eden zam, istihdam eden müessese ve idarelere racidir.

Madde 41. — Mükellefe vaki olacak her türlü tebligat ve mükelleften vuku bulacak her gûna itirazat daima mükellefin mensup olduğu mahal mal memurları veya tahakkuk idaresi marifetleriyle icra edilir.

Madde 42. — Mükellefîn ve müstahdemîn namına bunlara ait beyannameleri verenler ile memurîni maliyenin ihbarnamelerin tebliği tarihinden itibaren resmi tatil günleri hariç olmak üzere otuz gün zarfında matruh vergiye bilitiraz istinafen tetkik talebinde bulunmaya hakkı vardır. İtiraznameler pulsuz makbuz mukabilinde ita olunur. İadeli teahütlü olarak posta ile de irsalleri caizdir. Bu takdirde postahanenin tesellüm tarihi tahakkuk idaresine teslim tarihi itibar olunur.

Madde 43. — İtiraznamelerde nikatı itiriziye vazıhan ve sarihan derç olunur. Mükellef itirazı ibtidaî üzerine karar lahik olmazdan ikinci ve üçüncü bir varakai itiraziye ita edebilir. Ancak karar tarihinden muahharen verildiği teslim tarihiyle sabit olan bu gibi itirazatı müteahhireyi red ve cerh etmeksizin muteriz aleyhine verilen tetkiki itirazat komisyonu kararları da nakz olunur.

Madde 44. — Tahakkuk idareleri vürud eden itiraznameleri ve merbutatını tarih sırasiyle ve indelicap ilâvei mütalâa ile beraber ve bu halde mütalâasının bir suretini azami beş gün zarfında muterize tebliğ şartiyle bir zarf derununda ve mühürlü olarak mahallin en büyük mülkiye memuriyetine makbuz mukabilinde irsal eyler.

Madde 45. — Her kaza ve vilâyet merkezinde en büyük mülkiye memurunun veya onun intihab edeceği bir zatin riyaseti altında mahallin en büyük mal memuru ile ticaret odasınca ve bulunmayan mahallerde belediyelerce mükellefînin nevi iştigalatiyle alâkadar ve hesaba âşına olmak üzere gösterilen erbabı ticaret ve sanayiden bir zatten mürekkep üç kişilik bir Tetkiki İtirazat Komisyonu teşkil olunur. Ticaret odaları ve ticaret odası bulunmayan mahallerde belediyeler sene ibtidasında tetkiki itirazat komisyonları için o mahaldeki nevi iştigalâta göre hesaba âşına birer zatı ihtiva etmek üzere lüzumu kadar zevat intihab ve esamisini maliye dairelerine iş'ar ederler. Tetkiki İtiraz Komisyonu birinci kısım mükelleflere ait itirazatın tetkiki için Temmuzun yirmisinde ve ikinci kısım mükellefîne ait itirazatın tetkiki için Nisanın yirmisinde vazifeye mubaşeretle evrakı itiraziyeyi tetkik eyler. Tetkiki itirazat komisyonlarının adedi icabatı mahalliyeye göre tezyit olunabilir. Bu takdirde en büyük mülkiye ve maliye memurları diğer komisyonlarda tensip edecekleri zevat ile tensil olunur.

Bu komisyonlar reis ve azasına icrayı vazife eyledikleri eyyam için her mahallin icabatiyle mütenasip olarak Maliye Vekâletince tensip olunacak miktarda ücreti huzur ita olunur.

Madde 46. — Tetkiki itirazat komisyonu tetkikatını evrak ve vesaiki merbuteye ve muterizin vereceği izahata nazaran icra ve lüzum gördüğü surette azasından tayin eyleyeceği naibin nezaret ve mesuliyeti altında mahalen ve muhallef ehli hibre marifetiyle birinci kısım mükelleflerde kuyut ve defatiri ticariyeye müracaat suretiyle veya sair münasip göreceği şekilde ve indelhace mükellefi vesair icap edenleri celp ve istima ederek ve ikinci kısım mükelleflerde mahallen takdiri icar suretiyle veya emvai vesait ve mükellefin için takdir olunan kazançları tevsikan tahkikat icra ve esbabı mucibeye istinat ettirerek intac eder. 22 nci madde mucibince kazancı emsaline tevfikan tebeyyün ettirilen mükellefin beyannameye mütedair olarak tahakkuk idaresine karşı ifasına mecbur olduğu hususatı icradan imtinaına binaen emsaline kıyasen vergiye tabi tutulduğuna Tetkiki İtirazat Komisyonunca kanaat hâsıl olduğu takdirde, artık tetkikatı hesabiye icrasına mahal olmayıp itiraz vukunda yalnız emsal ittihaz olunan diğer her hangi bir mükellefin hal ve vaziyet ve muamelatca muteriz ile mumaselet arz edip etmediği tetkik ve ledelicap daha müşabih bir emsal irae ve tayini ile iktifa olu-

nur. Emsal varken takdir cihetine gidilmesi veya takdirde hata vukuuna kanaat husulü halinde dahi tetkiki itirazat komisyonu emsal tayin ve takdir hatasını tashih edebilir. İndettetkik ihtiyar olunan masarif haksız çıkan tarafa ait olmak üzere berveçhi peşin ciheti maliyeden tesviye olunur. Ancak mükellef itiraznamesinde ehli hibre nizamına talep olduğu takdirde masarifin her halde bizzat tevsiyeye mecburdur. Tetkik için ittihaz olunan kararın verginin tenzil ve tezyidine taalluk eden kısmı hülâsatan ayrıca ihbarnameye de derç edilmek ve mukarrerat ittihaz edildikce mükellefine berayı tebliğ taalluk ettiği tahakkuk dairelerine sevk olunmak meşrutur. Tetkiki itirazat komisyonları mukarreratını zapta mahsus defter bilumum heyet tarafından imza ve mükellefe tebliğ edilecek karar reis tarafından ve komisyon mührü resmisi ile temhir olunur.

Madde 47. — İhbarnamelerde münderiç vergi miktarı itiraz müddetinin inkizası ve indelitiraz tetkiki itirazat Komisyonu kararıyle kesbi katiyet ederek vacibülifa olur.

Madde 48. — Tetkiki İtirazat Komisyonu birinci kısım mükellefinin beyannamelerini miadında vermemelerinden veya talep olunan izahatın ademî itasından veya defatirin tutulmamasından veya ademî ibrazından dolayı tahakkuk idaresince resen tespit olunan kazançlarına müterettip vergiye icra kılınan zamaimi ancak takdir edeceği vergi miktarı ile mütenasiben tadil ve tahakkuk memurunun yirminci madde mucibince takdiri olarak yaptığı zamaimi red veya yapmadığı zamaimi mal memurunun itirazı üzerine ilâve edebilir.

Madde 49. — Tetkiki İtirazat Komisyonu birinci kısım mükellefine ait vazifesini iki ay ve ikinci kısım mükellefine ait vazifesini senei maliyeye tekaddüm eden Mayıs gayesinde ikmale mecburdur.

Miadında ikmali vazife etmeyen komisyon reisi ile mal memurunun vazifede ihmal ve terahi cürmiyle mesuliyetini talebe Maliye Vekili selâhiyettardır.

Madde 50. — Gerek mükelleften, gerek hazine namına mal memurları Tetkiki İtirazat Komisyonu kararı aleyhine tarihi tebelluğdan itibaren ve itiraz edilmeyen tarhiyat aleyhine müddeti itirazın inkizasından itibaren sekiz gün zarfında temyizen tetkikat icrası talebinde bulunabilirler. Ancak bu babdaki itiraz usule mugayeret veya ahkâmı kanuniyenin ihlali gibi nikata maksur olup mesaili takdiriyeye sari ve verginin tahsiline mani olmaz.

Madde 51. — Tahakkuk idareleri temyiz istidalarını vürutlarından itibaren üç gün zarfında Maliye Vekâletinde müteşekkil Temyiz Komisyonuna irsale mecbur ve teahhürden mesuldür. Temyiz Komisyonu merkezde ve icap eden mahallerde Maliye Vekâletince Maliye Vekilinin umuru maliye veya adliyede yüksek meratibi ihraz etmiş gayrı muvazzaf ve bitaraf zevattan intihab edeceği bir reis ile ikisi maliye ve ikisi ticaret vekâletleri memurinden veya hariçten tefrik olunacak dört azadan terekküp eder.

Temyiz Komisyonu icabına göre taaddüt ettirilebilir. Komisyon reis ve azalarının ücreti huzurları Maliye Vekâletince tayin olunur.

Madde 53. — Temiz Komisyonu tetkikatını birinci kısım mükellefler hakkında Kânunievvel ve ikinci kısım mükelleflerde Temmuz ayında icraya mübaşeret ve her bir kısmı altı ay zarfında intaç etmekle mükelleftir. Vazifesini miadında ikmal etmeyen komisyon heyeti müteakip senei maliyede aynı vazifeye memur edilemez.

Madde 54. — Temyiz Komisyonu itiraz kararını nakzettiği takdirde esbabı nakziyeyi havi kararıyle beraber evrakı mahallî itiraz komisyonuna iade ve mezkûr komisyon nakza behemahal tebaiyyetle noksanlı muamelâtı kararı temyizî dairesinde ikmal ederek berayı tasdik evrakı yeniden temyiz komisyonuna irsal eyler. Temyiz Komisyonu mukarreratının imza ve tarzı tebliğinde itiraz komisyonlarında cari usul aynen meridir. İtirazen ikmali muamele neticesinde verginin miktarında bir fark husulü halinde işbu fark mükelleften tahsil veya mükellefe iade olunur.

3. — Verginin suret ve zamanı tahsili, müruru zaman.

Madde 55. — İşbu kanun mucibince mükellefinin tahakkuk eden vergilerinin nısfı senei maliyenin birinci ayında tediye olunur. Birinci kısım mükellefinden beyannamesini vaktinde vermeyenlerden işbu nısfı tahakkuk idarelerince resen tebeyyün ettirilen kazanç üzerine matruh vergiye ait ihbarnamenin tebliği ile beraber istiyfa olunur.

Madde 56. — Verginin ikinci nısfı veya bakiyesi senei maliyenin altıncı ayı zarfında vacibülifa olur. İndelitiraz istinafen tetkiki talep olunan vergilerin ikinci taksiti itiraz kararını tebliğinden evvel tahsil edilmez.

Madde 57. — Taksitlerini ve ruhsat tezkeresi resminin vakti muayyeninde tesviye etmeyenlerden vergi ve resim yüzde on ilâvesiyle Tahsili Emval Kanununa tevfikan tahsil olunur.

Madde 58. — Devlet, vilâyet, nevahi ve belediyelerle bunlarla merbut sınaî ve ticarî müessesata mensup olanların kazanç vergileri mahbemah maaşlarından tevfik edilmek suretiyle tahsil olunur. Sene zarfında hizmete alınanlardan geçmiş ayların vergisi aranılmaz.

Madde 59. — Müessasatı ticariye ve sınaiye muhasebeleri maddei sabıka mucibince icra eyledikleri her aylık tahsilât resmini ertesi ayın nihayet on beşine kadar mahallerin mal sandıklarına yatırmaya mecburdur. Hilâfına hareket eden muhasebecilerden yatırmaya mecbur oldukları miktarı taksisat yüzde on fazlasıyle alınır.

Madde 60. — Kazançları beyanname ile bildirilen hususî şirketler ve ticaretgâhlar ve emsali teşebbüsat müstahdeminine ait olup 58 ve 59 ncu maddeler veçhile tahsil ve teslim edilecek olan vergiler mukabilinde muhasebecilere her defasındaki mecmua teslimatları üzerinden bir esas makbuz verileceği gibi tahsil edilen vergilere mukabil mükelleflere tevdi edilmek üzere esas makbuza müteferri müfredat makbuzları da verilir. Sahibi tarafından mumzi olduğu halde mahallî tahsil idarelerine teslim olunur. Tahsilât idaresi her mükellef namına ayrı makbuz itasına mecburdur. Sene içinde hizmete alınanlardan geçmiş ayların vergisi talep olunmaz.

Madde 61. — Vergi ile mükellefiyeti icap eden teşebbüsatın terk veya ahare devreden veya teşebbüsünde devam ederken vefatı vukubulan birinci kısma dahil bilumum mükellefin ile ikinci kısma dahil mukim mükelleflerin geçmiş seneye nazaran tahakkuk etmiş vergileriyle terki ticaret veya vefat ettiği sene zarfındaki müddeti ticaretine nazaran tahakkuk edecek vergileri taksit kaydına riayet edilmeksizin defaten kendilerinden veya terekesinden tahsil olunur. Ve ahare devri halinde devren alanlar mesulü bilmal olurlar.

Madde 62. — İkinci kısımda dahil bilumum seyyar erbabı ticaret ve sanat ve mesainin birinci taksit müddetinden evvel terki ticaret ve sanat etmeleri veya vefatları halinde mütehakkik vergileri kâmilen ve mezkûr taksitin hululünden sonra terki ticaret ve sanat halinde yalnız ikinci nısıfları terkin olunur. Ancak keyfiyetin taksit müddetlerinin hululünden evvel tahriren tahakkuk dairelerine ihbarı şarttır.

Madde 63. — Tahakkuk idareleri, tahakkuk teftiş memuru, maliye müfettişleri bir senei maliyeye ait kazanç vergisine müteferri muamelât ifa ve vergisi tahsil olunduktan sonra gerek senesi zarfında gerek senei müteakibede vukubulacak her hangi bir ihbar üzerine veya suveri saire ile mükellefin kazançı noksan tebeyyün ve vergisi noksan tahakkuk ettirildiği hakkında malumat ve delaili cedideye destees olunca yeniden tahkikat ve tetkikata şuru ederek işbu noksanı ikmale ve bunu teminen mükelleften her türlü kuyut ve vesaik ve malumatı talebe selâhiyettardır.

Ancak bir senei maliyenin inkizasından itibaren beş sene mürurundan sonra hiç bir mükellef mezkûr seneye ait kazanç vergisinin noksanı bahanesiyle muahaze ve takip edilemez. Bu suretle meydana çıkarılan fazla kazançlar hakkında bidayeten kazançları tebbeyyün ve verginin tahakkuk ve tahsilinde cari usul ve merasim aynen meri olur. İkmali noksan için matruh vergiler dahi yüzde elli fazlasıyle tahsil olunur. Ancak mükellef noksanîi tahakkukun bir sehivden mümbais olduğunu görüp memurini müteallikasınca teşebbüs vukuundan evvel bizzat ihbarı keyfiyet eylediği halde yüzde elli zam tatbik edilmez.

Madde 64 .— Senei maliyenin hitamından itibaren beş sene zarfında tahakkuk ettirilmeyen ve müddeti mezkûre zarfında tahakkuk ettirilip senei maliyenin inkizasından itibaren on beş sene zarfında tahsil edilemeyen kazanç vergisi müruru zamana uğrayarak terkin olunur.

4. — Ahkâmı müteferrika ve cezaiye

Madde 65. — Kazançları üzerinden vergi tarholunan müessesat ve şirketlerin kendi umuru için kullandıkları vesaiti nakliyeye ayrıca vergi tarhedilmeyip müessesatı mezkûre emrinde kullanıldıkça muhteber olmak üzere yedlerine meccani tezkere ita olunur.

Tezkeresiz olan ve tezkeresi olduğu halde müessese umuru hariçindeki kullanılan vesaiti nakliye eshabı hakkında otuzuncu madde mucibince tarholunacak vergi iki kat olarak tahsil olunur.

Madde 66. — Kazançlarını beyanname ile ihbara mecbur olan birinci kısma dahil mükellefin işbu kanunun mevkiî tatbike vazolunduğu tarihten itibaren Kâtibi adilden veya ticaret odalarından musaddak ve lisanı resmî ile muharrer olmak üzere Ticaret Kanunu mucibince tutacakları defatire muamelâtı meslekiyelerinin bilcümle netayici maliyesini kayda mecburdurlar. Hilâfına hareketi tebeyyün edenler hakkında vergiye ilâve olunacak zamandan başka on liradan yüz liraya kadar cezayı nakdî hüküm ve tekerrürü halinde bu ceza tazif olunur. İki sene zarfında aynı halin vuku tekerrürden maduttur.

Madde 67. — İşbu kanun mucibince vergi tarhı ile mükellef muvazzaf memurin ve matruh vergileri itirazen veya temyizen tetkik eden komisyonlar azaları hasbelvazife muttali olacakları esrarı ticariyeyi başkalarına ifşa etmemekle mükelleftirler. Hilâfında hareketi sabit olanlar yüz liradan beş yüz liraya kadar cezayı nakdî ile beraber bir haftadan üç aya kadar hapis ile mücazat olunur. Muvazzaf memurların işbu cürümü tekerrür ettiği halde bir daha hizmeti devlette istihdam olunmazlar.

Madde 68. — Kazanç vergisinin miadı mukanneninde ve kanuna muvafık surette tarheyledikleri indetteftiş tebeyyün eden tahakkuk memurlarıyle vazifei teftişiyelerini hüsnü ifa eyledikleri sapit olan kontrol memurlarına maliye müfettişlerinin göstereceklerı lüzum üzerine matahsisatı fevkalâde iki maaşa kadar ikramiye ita olunur.

Madde 69. — İşbu kanunda münderiç bilumum mevaddı cezaiye mahalleri sulh mahkemeleri veya makamına kaim mahkemelerce tahtı hükme alınır.

Madde 70. — İşbu kanunda münderiç tahakkuk idareleri tabirinden maksat ayrıca varidat tahakkuk teşkilâtı olan yerlerde tahakkuk şubeleri; tahakkuk teşkilâtı olmayan yerlerde varidat idareleri veya vergi memurluklarıdır.

Maddei Muvakkate

Madde 71. — İşbu kanun ahkâmı, birinci kısma dahil mükellefinden eshamlı ve limidet ve ticarî mahiyette olan kooperatif şirketler, merkezleri memaliki ecnebiyede bulunan şirketlerin şube ve acenteleri ve beyanname esasına müsteniden vergiye tabi tutulan memurin ve müstahdemin ve ikinci kısma dahil olan bilumum mükellefin hakkında 1926 senei maliyesinden itibaren aynen tatbik olunur.

Bunların haricinde kalan ve beyanname usulüne tabi olan mükellefin beyannamelerini vermedikleri takdirde 1341 senesinde verdikleri temettu vergisinin üç mislini 1926 senesinde de tediyeye mecburdurlar. Ve bu gibilerin ruhsat tezkeresi resmî 37 nci madde mucibince istiyfa edilir.

Madde 72. — 30 Teşrinisani 1330 tarihli temettu vergisi kanunu muvakkatiyle bilumum müzeyyelât ve tadilâtı ve harp vergisi hakkındaki 5 Ağustos 1328 tarihli kanun ile tadilâtı ve temettu vergisine müteallik olarak kavanini sairede mevcut ve işbu kanuna muhalif bulunan ahkâm mülgadır.

Madde 73. — İşbu kanunun icrasına Adliye, Dahiliye, Maliye ve Ticaret vekilleri memurdur.